

THE DIGITAL TRANSFORMATION OF THE AUDIT PROCESS IN THE FUTURE

EN UNDERSØGELSE AF, HVORDAN MINDRE
REVISORER MENER AT DEN STIGENDE DI-
GITALISERING VIL ÆNDRE REVISIONSPRO-
CESSEN INDEN FOR FEM ÅR.

Peter Førbj Kappel
Cand.merc.aud, Aalborg Universitet

31. maj 2020

Executive summary

The purpose of this thesis is to explain which elements of the audit process is expected to undergo a digital transformation. The technologies in question are robotics, data analytics and cloud computing. The purpose is thus to explain how the increasing digitalization changes the auditor's work in the audit process and what challenges the digital development will entail within five years. This thesis is conducted in the Danish audit industry, where the focus is the smallest audit firms (tier-3).

To answer the thesis question two methodological tools are used to provide primary data; semi structured interviews and questionnaire survey. There have been conducted five interviews with state authorized or registered auditors as representatives of the tier-3 segment in the Danish auditing industry. All auditors have years of experience in auditing and are involved in the decision-making process regarding new digitization initiatives. Furthermore, there have been conducted an interview with the business manager of *FSR – danske revisorer*, who have wider insight knowledge into the digitization of the segment in question. The questionnaire survey contains 48 respondents with the respondents consisting of current auditors in Denmark. To support the primary data, secondary data consisting of International Auditing Standards (ISA), industry reports, literature and articles on software technologies have been incorporated.

Initially, it is concluded to what extent digitalization has already taken place in the audit process. The deployment and use of cloud computing software is most frequently used but the presence of data analytics and RPA-software is also observed. Based on the current presence of these technologies and the knowledge obtained through the primary data, it can be concluded that tier-3 auditors see great potential in applying these technologies across the audit process and will change the auditor's way of conducting audit assignment in the future. Each technology has different digitization potential, where cloud computing-software will enhance data quality by digitizing the transaction chains but also streamline data exchange and provide the foundation for further digital transformation. Data analytics can enhance the quality of the audit evidence through a better understanding of the transaction process within the business, but also in transition from sampling to instead processing all transactions. RPA-software will be able to efficiently handle the processes involving the administrative tasks related to the audit but also assist in performing data analyzes.

This way the digital transformation will change how the auditor approaches the work in the audit process. Among al the technologies, the interest in RPA-software is the most common.

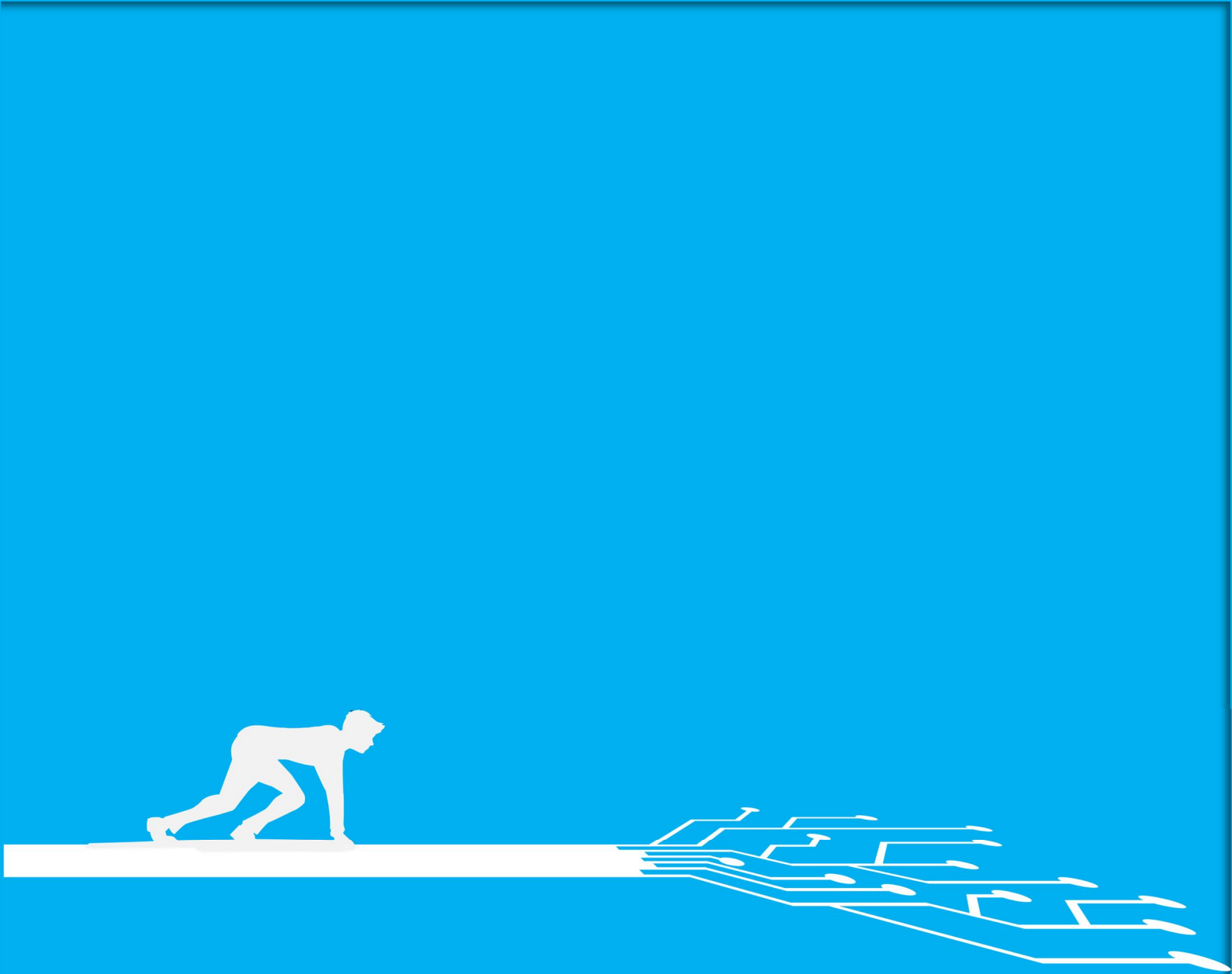
Three main challenges have been identified for the tier-3 segment caused by the increasing digitization. The lack of IT skills for handling the transition from an analogue to a more digital process that meets the market expectations, and low quality of data from the auditor's customers is considered to particularly slow down a digital transition. Furthermore, it is feared that the auditor's professional skepticism will, as a result, be impaired. However, digitization can instead lead to change in the professional skepticism as auditors will need to rely on technical skills in the audit process in the future.

Indhold

1.	Indledning.....	6
1.1	Problemfelt	7
1.2	Problemformulering	8
1.3	Konkretisering og afgrænsning af arbejdsfelt.....	9
1.4	Afhandlingens opbygning.....	12
2	Metodisk fremgangsmåde.....	14
2.1	Videnskabsteoretisk tilgang for afhandlingen	14
2.2	Metodisk tilgang.....	15
2.3	Valg af empiri og teori.....	15
2.4	Dataindsamling.....	16
2.4.1	Primær empiri	16
2.4.2	Sekundær empiri.....	19
2.5	Refleksioner om dataindsamling	19
2.5.1	Spørgeskemaundersøgelse	19
2.5.2	Udarbejdelse samt distribution af spørgeskema	19
2.5.3	Interview	20
2.5.4	Transskription.....	20
2.6	Metodiske refleksioner	21
2.6.1	Validitet af empirisk grundlag	21
2.6.2	Reliabilitet af empirisk grundlag	22
3	Revisors arbejde	24
3.1	Introduktion af revisionsprocessen.....	24
3.1.1	Med afsæt i de internationale revisionsstandarder.....	24
3.2	Teoretisk og praktisk gennemgang af revisionsprocessen.....	25
3.2.1	Kunde- og opgaveaccept	25
3.2.2	Planlægning af revisionen	26
3.2.3	Udførelsen af revisionen.....	28
3.2.4	Afslutning af revisionen	29
3.2.5	Rapportering af revisionen	30
4	Deep dive i den digitale transformation.....	33
4.1	Introduktion til egenskaberne ved kunstig intelligens	33
4.2	De tre generationer af softwareroboter	33
4.2.1	Generation 1: robotbaseret procesautomatisering (RPA)	34
4.2.2	Generation 2 og 3: kognitiv automatisering og intelligent automatisering.....	35
4.3	Data analytics	35

4.3.1	Big data.....	35
4.3.2	Big data analytics.....	36
4.4	Dataudveksling.....	37
4.4.1	Cloud computing	37
4.5	Procesredskaber.....	38
4.6	Digitale teknologier i revisionsprocessen i dag.....	39
4.6.1	Procesværktøjer	39
4.6.2	Robotteknologier	39
4.6.3	Data analytics	40
4.6.4	Cloud computing	41
4.7	Delkonklusion.....	43
5	Ændring af tier-3-revisorers fremtidige arbejdsproces ved brug af digitale værktøjer	45
6	Forskningsresultater fra spørgeskemaundersøgelse	48
6.1	Forskningspopulation og respondenter.....	48
6.2	Segmentering af respondenter (objektive).....	49
6.3	Besvarelser af subjektive holdningsspørgsmål.....	50
6.4	Delkonklusion.....	60
7	Digitaliseringen af revisionsprocessen inden for fem år	62
7.1	Kunde- og opgaveaccept	63
7.2	Planlægning af revisionen	64
7.2.1	Opstilling af regnskab i planlægningsfasen.....	64
7.2.2	Planlægningsfasen	64
7.3	Udførelse af revisionen.....	67
7.4	Afslutning af revisionen	69
7.5	Rapportering	69
7.6	Delkonklusion.....	70
8	Udfordringer ved den stigende digitale transformation af tier-3-segmentet i fremtiden.....	73
8.1	Manglende IT	74
8.2	Forringelse af professionel skepsis.....	75
8.3	Datakvalitet.....	77
9	Konklusion	80
10	Generalisering af forskningsresultat og videre forskning.....	84
10.1	Generalisering af afhandlingens resultater	84
10.2	Videre forskning.....	84
11.	Litteraturliste	87
11.1	Faglitteratur	87

11.2	Artikler fra EBSCO Premier.....	87
11.3	Rapporter og vejledninger	88
11.4	Andre internetkilder.....	88
11.5	Internationale standarder for revision og lovgivning.....	89
12.	Bilagsoversigt.....	91
12.1	Bilag 1: Begrebsafklaring.....	91
12.2	Bilag 2: Segmentering af revisionsbranchen i Danmark	92
12.3	Bilag 3: Beskrivelse af interviewpersoner.....	93
12.4	Bilag 4: Kendetegn ved erklæringer med ingen eller mindre grad af sikkerhed	95
12.5	Bilag 5: Interviewguide: Til partner/revisor / indehaver	96
12.6	Bilag 6: Interviewguide: Celina Bach-Møller – Forretningschef for FSR – danske revisorer	97
12.7	Bilag 7: Beslutningstræ i kunde- og opgaveacceptfasen.....	98
12.8	Bilag 8: Revisionsrisikomodellen.....	99
12.9	Bilag 9: Datamodel.....	100
12.10	Bilag 10: Cloud computing datamiljø.....	101
12.11	Bilag 11: Nye kompetencer for revisor i fremtiden.....	102
12.12	Bilag 12: Histogram.....	102
12.13	Bilag 13: Barrierer for den digitale transformation	103
12.14	Bilag 14: Virksomheders anvendelse af digitalisering teknologier	103
12.15	Bilag 15: Spørgeskemaundersøgelse indsamlet i SurveyXact.....	104
12.16	Bilag 16: Krydstabelsanalyse	112
12.17	Bilag 17: Transskriberet interviews.....	126

1 Indledning

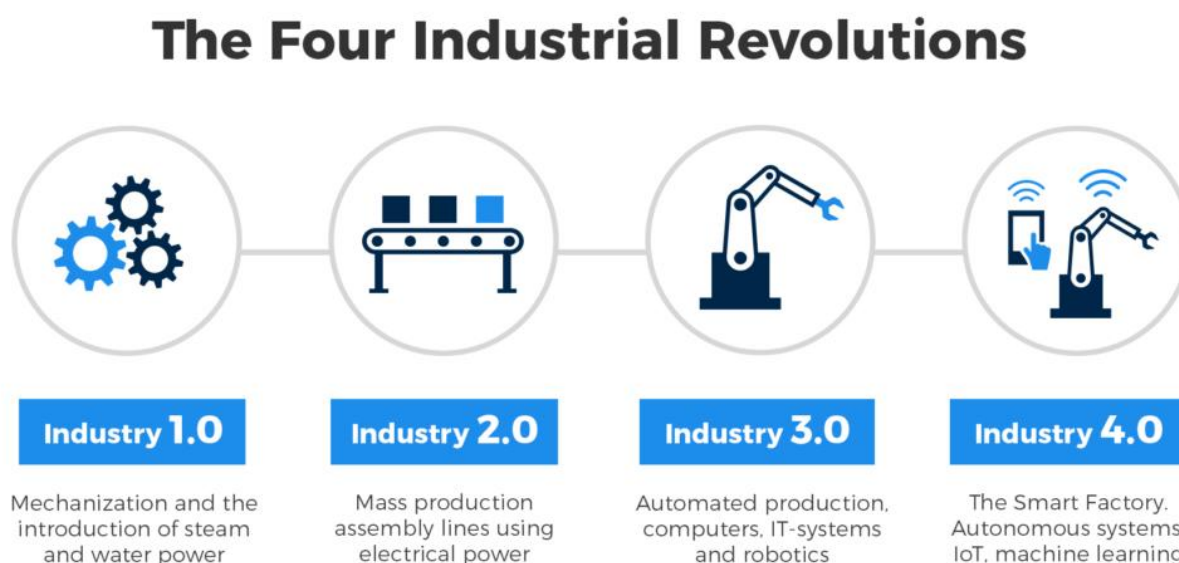
- o 1.1 Problemfelt
- o 1.2 Problemformulering
- o 1.3 Konkretisering og afgrænsning af arbejdsfelt
- o 1.4 Afhandlingens opbygning

Kapitlets indhold:

Følgende kapitel introducerer den samfundskontekst og det problemfelt, som er omdrejningspunktet i afhandlingen. Ud fra den samfundsmæssige kontekst gennemgås den overordnede problemformulering og de tilhørende arbejdsspørgsmål. For at give den nødvendige rammesætning til at svare fyldestgørende på afhandlingens problemformulering foretages en række konkretiseringer og afgrænsninger. Kapitlet afsluttes med en illustration af opgavens opbygning.

1. Indledning

Verden er under konstant digital forandring. Der er ikke længere tvivl om, at store dele af verden befinder sig i den 4. industrielle revolution, da teknologiske udviklinger er drivkraften for store transformationer på tværs af mange industrier. Dette betyder fundamentalt, at der sker signifikante ændringer på, hvordan og hvor hurtigt information udveksles på tværs af lande og virksomheder (Philbeck & Davis, 2019).

Figur 1 – Industrielle revolution (Spectral Engines, 2018)

Figur 1 illustrerer, hvorledes verden har bevæget sig gennem industrielle revolutioner, og hvad den nuværende 4. industrielle tidsalder bygger sit fundament på, nemlig teknologiske udviklinger, som forandrer revisionsvirksomhedernes arbejdsprocesser.

Forandringerne, som sker i revisionsprocessen, og hvilke muligheder, de bringer med sig, kommer dog næppe som en overraskelse for revisionsbranchen. Den digitale transformation har en årrække været på dagsordenen hos The Big Four (tier-1)¹ og mellemstore revisionsvirksomheder (tier-2)² og råder allerede over egenudviklet software og IA-robotter, da disse teknologiske redskaber kan give en konkurrencemæssig fordel i leverancen af de traditionelle ydelser som revision, udvidet gennemgang, review, assistance med opstilling, bogføring og regnskabsopstilling på kortere tid og til en lavere pris (FSR - danske revisorer, 2018). I revisionsbranchen har der derfor været et stigende fokus på teknologiske innovative løsninger som robotbaserede automatiseringsprocesser (RPA)³,

¹ Se uddybelse i afsnit 1.3 – Konkretisering og afgrænsning af arbejdsfelt

² Se uddybelse i afsnit 1.3 – Konkretisering og afgrænsning af arbejdsfelt

³ RPA anvendes som begreb for den første generation af robotsoftware. Se bilag 1

kunstig intelligens⁴, cloud computing⁵ og data analytics⁶ for at øge effektiviteten og kvaliteten af revisors arbejde.

Men hvor efterlader denne udvikling danske SMV-revisorer (tier-3)? Automatiserede processer og udvikling af software hertil forekommer ikke at være højt på dagsordenen hos mindre danske revisorhuse (FSR - danske revisorer, 2018). Men fravalget af implementering af automatiserede redskaber hindrer ikke resten af den øvrige del af revisionsbranchen eller andre aktører på markedet i at integrere og udvikle innovative teknologiske løsninger. Indtrædelse af andre på markedet skaber et øget konkurrencepres på mindre revisionsvirksomheder, både internt i branchen, men også af andre IT-aktører, som Dinero, E-conomic (VISMA), Novovision og Billy, som udbyder innovative økonomisystemer. Disse eksterne aktørers indtrædelse på markedet har løbende skabt en øget digitalisering, særligt på erhvervsservices som bogføring, som tidligere har været et helt centralt kerneområde for tier-3-revisorerne (Bilag 17, s.187, l.1777). Denne stigende digitalisering og teknologiske udvikling har også sat sine spor i kundernes forventninger til hurtigere, simplere og mere omkostningsfokuserede ydelser, som bliver leveret af revisor – hvilket også er med til at øge presset på revisor (Bilag 17, s. 147, l. 641).

Det efterlader mindre revisionshuse med udfordringen om, hvordan den digitale transformation skal håndteres, og hvordan revisor skal udføre sit arbejde i fremtiden, da revisionsbranchen står i en brydningstid. Revisoren er selvudnævnt som kundens vigtigste rådgiver og assisterer med mange forskellige typer af opgaver. Men kernearbejdet for danske tier-3-revisionsvirksomheder er dog udarbejdelsen af virksomhedens årsregnskab og handlingerne forbundet hermed. Derfor er det relevant at undersøge, hvorledes den digitale transformation ændrer arbejdsprocesserne forbundet med udarbejdelsen af revisors erklæring.

1.1 Problemfelt

Den digitale transformation har under de senere år været under opsejling i revisionsbranchen og har nu for alvor en indflydelse på, hvordan fremtiden ser ud for danske tier 3-revisorer. Ved en øget digitalisering af tier-1 og tier-2-segmentet øges konkurrencen internt i branchen, men presset ses ligeledes fra eksterne aktører, og kundernes nye forventninger til årsregnskabet. Herved kan den digitale transformation have stor indvirkning på revisionsprocessen for tier-3-revisionsvirksomheder. Hovedformålet med afhandlingen udspringer af ovenstående og er at undersøge, hvordan elementerne i revisionsprocessen påvirkes af den digitale transformation, som sker i tier-3-segmentet inden for fem år.

⁴ Kunstig intelligens gør det muligt for en computer- og robotsoftware at agere som et menneske ved en indarbejdet bevidsthed – og således have evnen til at foretage beslutninger på baggrund af tidligere erfaringer. Se bilag 1

⁵ Cloud computing er online opbevaring, strukturering og udveksling af data. Se bilag 1

⁶ Analysering af store mængder af data ud fra prædefinerede analysekriterier. Se bilag 1

1.2 Problemformulering

Med afsæt i ovenstående problemfelt udledes nedenstående problemformulering:

Hvordan påvirker den digitale transformation elementerne i revisionsprocessen for tier-3⁷-revisorer inden for de næste fem år?

Arbejdsspørgsmål:

- **Hvilke elementer indeholder revisionsprocessen for tier-3-revisorer i 2020?**

Revisionsprocessen er det teoretiske begreb for processen, som revisor gennemgår ved udarbejdelsen af en revisionserklæring. I afhandlingen omfatter revisionsprocessen ligeledes andre erklæringstyper med lavere grad af sikkerhed. Besvares i kapitel 3.

- **Hvad definerer digitaliserings- og automatiseringsteknologier, som henvender sig til tier-3-revisorer, og hvordan bliver de anvendt i revisionsprocessen i dag?**

Begreberne digitaliserings- og automatiseringsteknologier bliver konkretiseret i afsnit 1.3. Besvares i kapitel 4.

- **Hvordan påvirker den digitale transformation tier-3-revisionsvirksomheders arbejdsproces i revisionsprocessen inden for fem år?**

Besvares i kapitel 6 og 7.

- **Hvilke udfordringer vil en øget digitaliseret revisionsproces medføre for tier-3-revisionsvirksomheder?**

Ved udfordringer menes elementer, som bremser den digitale udvikling eller effekten af den. Besvares i kapitel 8.

⁷ Se uddybelse i afsnit 1.3 – konkretisering og afgrænsning af arbejdsfelt

1.3 Konkretisering og afgrænsning af arbejdsfelt

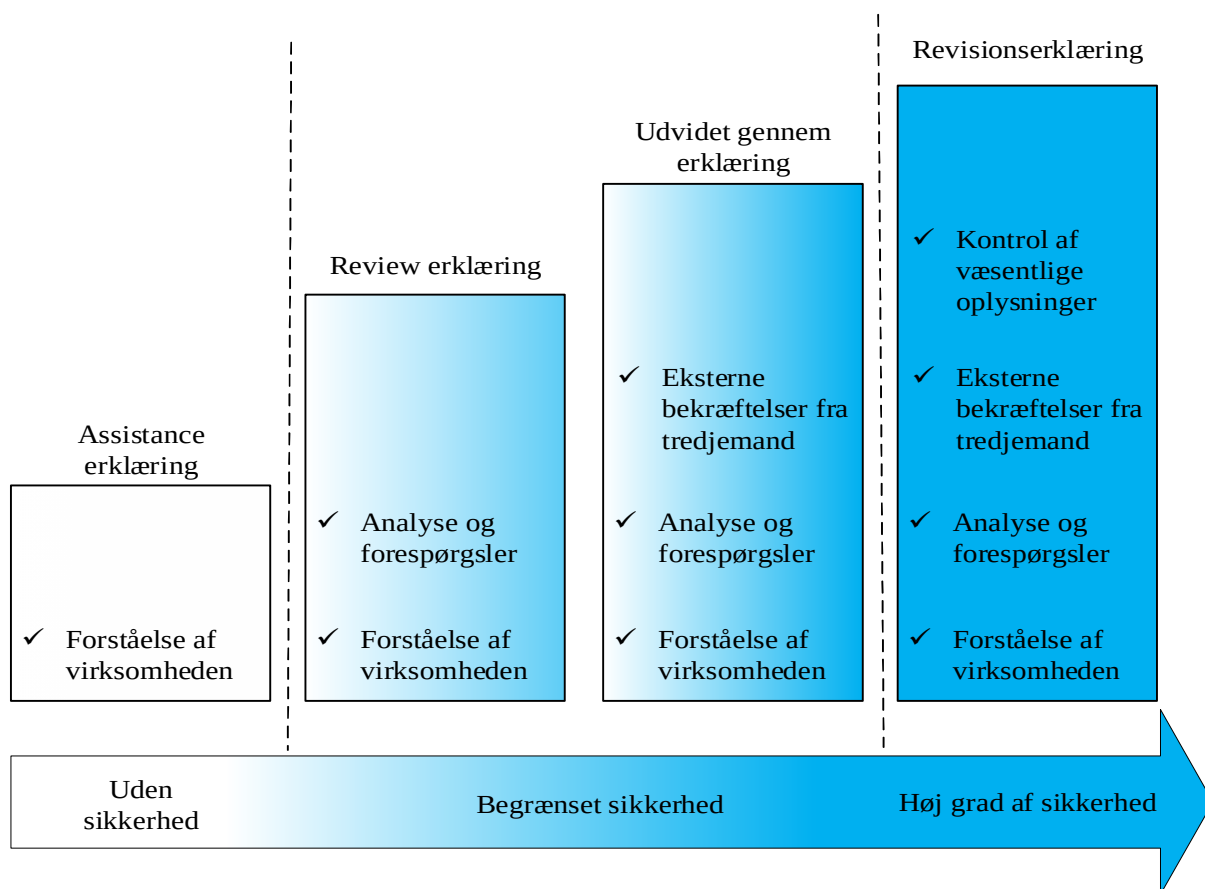
I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende afhandling er det nødvendigt at foretage en række afgrænsninger, således at arbejdsfeltet er konkretiseret for derved at sikre en fyldestgørende besvarelse af problemformuleringen.

Afhandlingens undersøgelse bygger på den danske revisionsbranche, da der antages at være forskel på teknologisk udvikling, revisionskrav og -praksis samt nationale regler, i udlandet sammenholdt med Danmark. Inddragelse af andre lande ændrer arbejdsfeltet samt afhandlingens konklusion. I forlængelse af dette har afhandlingen til formål at undersøge mindre revisionsvirksomheder, og der afgrænses fra at beskæftige sig med mellemstore og store revisionshuse. For at konkretisere, hvilket segment af revisionsvirksomheder, som afhandlingen beskæftiger sig med, tages der afsæt i FSR – danske revisorer rapport *Digitale transformation 2018*. Her inddeles revisionsbranchen i tre segmenter: tier-1, 2 og 3:

- Tier-1-segmentet omfatter de største revisionsvirksomheder i Danmark, hvilket er Big Four: Deloitte, KPMG, PWC og EY.
- Tier-2-segmentet omfatter de mellemstore revisionsvirksomheder, bl.a. Beierholm, BDO, Redmark, Baker Tilly, Grant Thornton osv.
- Tier-3-segmentet omfatter de resterende dele af revisionsbranchen med mindre revisionsvirksomheder i Danmark med mellem 1 og 10 statsautoriserede partnere.

Se bilag 2 for uddybning af segmenteringen.

Som det fremgår af ordvalget i den overordnede problemformulering, er fokus på ændringer af revisionsprocessen for tier-3-revisionsvirksomheder. Med erkendelsen af stor diversitet i arbejdsopgaverne, og at forretningsgrundlaget ofte består af andre erklæringstyper end revision for tier-3-revisionsvirksomheder (Bilag 17, s.181, l.1624), er det nødvendigt at konkretisere relationen mellem disse erklæringstyper og revisionsprocessen. En dansk revisor kan afgive flere typer af erklæringer, men denne afhandling beskæftiger sig med fire forskellige typer af erklæringer: assistance med opstilling (uden sikkerhed), review, udvidet gennemgang (begrænset grad af sikkerhed) og revision (høj grad af sikkerhed). Det er både muligt for revisor at afgive erklæringer med og uden sikkerhed. Det defineres ud fra erklæringstypen, hvilke krav og arbejdshandlinger der skal udføres samt hvilken grad af sikkerhed, som erklæringen aflægges med. Med udgangspunkt i revision, aflægges revisors erklæring altid med høj grad af sikkerhed, da der her sker kontrol af væsentlige regnskabsposter i regnskabet. Kontrollen bliver udført ved hjælp af forskellige arbejdshandlinger, hvor størstedelen sker ved kontrol af regnskabsmæssige oplysninger. Ved at revisor udfører arbejdshandlingerne i en revisionserklæring, og hermed aflægges en erklæring med den højeste grad af sikkerhed, er arbejdshandlinger for de tre andre erklæringstyper også omfattet heri. Det betyder således, at alle arbejdshandlinger, som er omfattet af erklæringerne assistance med opstilling af finansielle oplysninger, review, udvidet gennemgang og revision, alle er omfattet af arbejdshandlingerne i revisionserklæringen.

Figur 2 – sikkerhed ved erklæringstyper (egen tilvirkning)

Som det fremgår af figur 2, har revisionserklæringen høj grad af sikkerhed, hvor der udføres flest arbejdshandlinger, hvorimod assistance med opstilling af finansielle oplysninger aflægges uden sikkerhed, og denne erklæringstype kræver ligeledes færre handlinger for revisor. Hermed indgår alle handlinger, som foretages i erklæringer med ingen eller begrænset sikkerhed, også i en revisionserklæring. Hermed anvendes revisionsprocessen som den overordnede referenceramme, men arbejdshandlinger udført i revision kan ligeledes henledes til handlinger udført i andre tidligere nævnte erklæringer. For uddybelse af erklæringerne assistance med opstilling af finansielle oplysninger, review og udvidet gennemgang, se bilag 4.

Endvidere afgrænses afhandlingen til at beskæftige sig med revisionsprocessen efter de internationale revisionsstandards (International Standards on Audition) ISA, der er udarbejdet af International Accounting Standards Board (IAASB). De revisionsstandards, som afhandlingen anvender til at beskrive revisionsprocessen, er ISA 200 – 810 med undtagelse af ISA 510 omhandlende førstegangsrevision. Hermed afgrænses der fra, hvis revisionsprocessen var tilrettelagt efter PCAOB-standards eller lignende.

Professionel skepsis er velintegreret i ISA'erne, som afhandlingen anvender til at beskrive revisionsprocessen. Dog behandler afhandlingen ikke, hvorledes professionel skepsis bliver præget

af en digital transformation. Professionel skepsis behandles dog kort i afhandlingens kapitel 8, men i en mere diskuterende form.

Ligeledes fremgår det af problemformuleringen, at ordvalget falder på *digital transformation*. Den digitale transformation forstås som anvendelsen eller implementeringen af digitale teknologiske redskaber, som anvendes/implementeres med ønsket om en større automatisering, digitalisering og effektivisering af processen. Dertil afgrænses afhandlingen til at beskæftige sig med teknologierne RPA-software, data analytics og cloud computing, da disse er de centrale teknologier, som er identificeret i afhandlingens empiriske grundlag. Revisors procesværktøjer inddrages ligeledes til forklaring på, hvor disse typer af teknologier er observeret i segmentet.

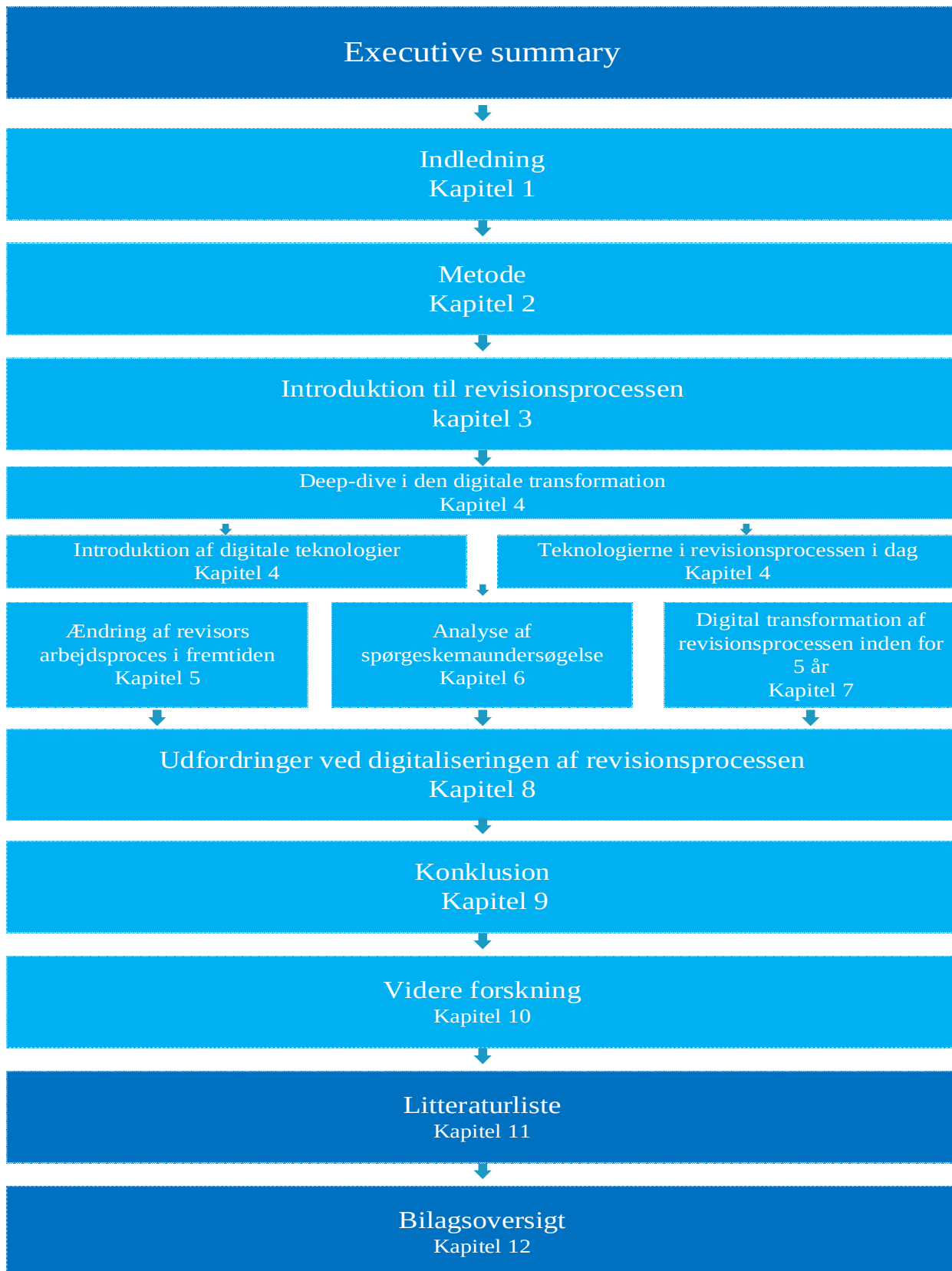
Afhandlingens formål er ligeledes at konkretisere, hvilken påvirkning den digitale transformation har på revisionsprocessen for tier-3-revisorer, og hermed indgår det ikke som en del af undersøgelsen at anbefale måder, hvorpå revisionsprocessen kan automatiseres. Der gives i stedet indikationer på fremtidig anvendelse af teknologierne. I afhandlingens kapitel 8 diskuteres udfordringer og effekter ved digitaliseringen af revisionsprocessen. I den forbindelse afgrænses der til at diskutere områderne IT-kompetencer, professionel skepsis og datakvalitet, da disse tre områder er blevet vurderet til at have størst betydning for tier-3-segmentet.

Af problemformuleringen fremgår det, at afhandlingen afgrænser sig til kun at anskue påvirkningen af den digitale transformation på revisionsprocessen inden for de kommende fem år. Dette udspringer af den konstante udvikling af innovative og *disruptive* teknologier (Zhang et al., 2018), og det vurderes således af forfatteren, at et tidsperspektiv på mere end fem år gør afhandlingens forskningsresultater for usikre. Yderligere refleksioner fremgår af afhandlingens kapitel 10 om videre forskning.

Indsamling af data til det empiriske grundlag er afsluttet d. 10. maj 2020. Hermed vil efterfølgende publikationer, teknologiske udviklinger eller lignende, som står i relation til besvarelsen af afhandlingens problemformulering, ikke inddrages.

Afhandlingens forskningsdesign og problemfelt udspringer fra inspiration fra FSR – danske revisorerers rapporter *Digitale transformation 2018* samt kandidatafhandlingen *The Impact of artificial intelligence and robotics in the future audits* fra Aalborg Universitet. Inspirationen i forskningsdesignet, kommer til udtryk ved udformningen af metodiske redskaber, som spørgeskema og interviewguides.

1.4 Afhandlingens opbygning

Figur 3 – Afhandlingens opbygning (egen tilvirkning)

2 Metodisk fremgangsmåde

- o 2.1 Videnskabsteoretisk tilgang
- o 2.2 Metodisk tilgang
- o 2.3 Valg af empiri og teori
- o 2.4 Dataindsamling
- o 2.5 Refleksioner om dataindsamling
- o 2.6 Metodiske refleksioner

Kapitlets indhold:

Følgende kapitel indeholder en gennemgang af de metodiske valg og refleksioner, som er foretaget for på bedst mulige vis at besvare afhandlingens problemformulering. Indledningsvis gennemgås den videnskabsteoretiske tilgang, som giver afhandlingen en overordnet rammesætning til, hvorledes det empiriske grundlag fremskaffes. De metodiske redskaber, som anvendes, og empirien, som tilvejebringes herigennem, gennemgås og deres gyldighed og pålidelighed vurderes.

2 Metodisk fremgangsmåde

2.1 Videnskabsteoretisk tilgang for afhandlingen

Det videnskabsteoretiske udgangspunkt for afhandlingen er kritisk realisme. I kritisk realisme skelnes der mellem to dimensioner: det ontologiske og epistemologiske udgangspunkt.

Det ontologiske udgangspunkt rummer den intransitive dimension, og her forklares, hvordan verden bliver opfattet, uafhængig af den viden man har om den. Det ontologiske udgangspunkt ændrer sig i takt med, at viden ændrer opfattelse af verdenen, hvor afhandlingens viden dannes med afsæt i det ontologiske udgangspunkt om den allerede eksisterende viden, der er om verden i dag, altså hvordan digitaliserings- og automatiseringsteknologier anvendes i revisionsprocessen (Buch-Hansen & Nielsen, 2012).

Det ontologiske udgangspunkt i kritisk realisme kan forklares ved, at man i kritisk realisme ser verden som dyb og opdelt i tre domæner: det empiriske, det faktiske og det dybe domæne (Buch-Hansen & Nielsen, 2012). Det empiriske og faktiske domæne danner tilsammen det ontologiske udgangspunkt for anskuelse af verden – her muliggøres det at observere virkeligheden og begivenheder. I relation til afhandlingen udgør det empiriske domæne de erfaringer, som er erfaret ved de metodiske tilgange, herunder interview- og spørgeskemaundersøgelse. Det faktiske domæne er begivenheder eller fænomener, som allerede eksisterer, uafhængigt af om forfatteren selv har observeret disse. Begivenheder i afhandlingens kontekst er, hvordan digitaliseringen allerede finder sted i dag i revisionsprocessen, hvor der opnås forståelse af disse gennem brancheundersøgelser og forfatterens eget kendskab. I det tredje domæne, det dybe domæne, er det ikke længere muligt at observere, men her er der bagvedliggende strukturer og dybere mekanismer, som har indvirkning på de to andre domæner. Idet disse underliggende mekanismer ikke er observerbare, men i stedet et forklaringsredskab for, hvad der observeres, er et afgørende videnskabeligt element anerkendelsen af strukturerne i det dybe domæne (Buch-Hansen & Nielsen, 2012). Denne anerkendelse skal forstås således, at der eksisterer en virkelighed, uafhængig af forfatterens opfattelse af den, hvor der er robotteknologier, automatiseringsprocesser og andre digitale redskaber, som benyttes i revisionsprocessen.

Hermed har det ontologiske genstandsfelt udgangspunkt i den nuværende revisionsproces, som benyttes i danske tier-3-revisionsvirksomheder, samt den allerede eksisterende viden inden for teknologier som, digitaliserer og automatiserer revisionsprocessen.

Det epistemologiske udgangspunkt, som rummer den transitive dimension, forklarer tilgangen til viden, som søges. Med den kritiske realistiske tilgang forsøges at forstå samfundsmæssige underliggende tendenser, da der her arbejdes med åbne systemer (Buch-Hansen & Nielsen, 2012). Disse samfundstendenser opnås der forståelse for ved anvendelse af både interviews og spørgeskemaundersøgelse. Ved anvendelse af disse metodiske værktøjer opnås adgang til et empirisk grundlag og ved bearbejdelsen opnås et højere epistemologisk erkendelsesniveau.

Bearbejdelsesprocessen, som medvirker til et højere erkendelsesniveau, rummer fortolkning af eksisterende fænomener og begivenheder, hvilket vanskeliggør en præcis forudsigelse af fremtidige begivenheder. Men med den kritiske realistiske tilgang anerkendes det således, at den egen

tilvejebragte viden ikke er definitiv, og det erkendes, at ny viden i fremtiden kan erstatte eller udbygge afhandlingens forskningsresultater. Dette uddybes yderligere i kapitel 10. Gennem fortolkning af empiri fra interviews og spørgeskemaundersøgelse vurderes det dog, at det er muligt at besvare konklusionen fyldestgørende.

Kritisk realisme er egnet til afhandlingen, da der her netop arbejdes tværfagligt mellem påvirkning af den digitale transformation på revisionsprocessen. Inddragelsen af teknologier bragt i kontekst til ændring af revisionsprocessen viser et forskningsdesign, som opererer med åbne systemer, hvilket er i tråd med kritisk realisme. Der opnås synergi mellem forskningsdesignet og den videnskabsteoriske retning, da der arbejdes problemorienteret (Buch-Hansen & Nielsen, 2012).

2.2 Metodisk tilgang

Denne afhandling har, som tidligere nævnt, som formål at undersøge, hvordan revisionsprocessen for tier-3-revisorer bliver påvirket af en stigende digitalisering de kommende fem år. Afhandlingens formål udspringer hermed fra hidtidige udviklinger og den nuværende status for digitaliseringen af revisionsprocessen. Med dette afsæt forsøger afhandlingen at foretage en generalisering af, hvordan revisionsprocessen i det pågældende segment i branchen vil undergå en digital udvikling i fremtiden. Generalisering ud i fremtiden har en iboende usikkerhed, da forfatteren ikke med sikkerhed kan forudsige, hvilke teknologier der eksisterer i revisionsprocessen om fem år. Hermed skal afhandlingens forskningsresultater ikke forstås som den endegyldige sandhed, men et forsøg på afdækning af teknologiers mulige påvirkning af revisionsprocessen. For at besvare afhandlingens problemformulering og arbejdsspørgsmål anvendes forskellige teorier og forskellige typer af empiri.

Afhandlingen baserer sig på en induktiv tilgang, da det specifikke, som identificeres i det empiriske grundlag, relateres til en generel udvikling og påvirkning/ændring af revisionsprocessen inden for fem år for resten af tier-3-segmentet af revisorer. Den induktive tilgang er ligeledes inkorporeret i de metodiske valg i form af spørgeteknik under interviews og spørgeskemaundersøgelsen, jf. afsnit 2.5.3. Endvidere foretages der en analytisk gennemgang af revisionsprocessen og revisionsstandarderne, som processen bygger på, og hvilke arbejdshandlinger der udføres.

Den overordnede problemformulering besvares ved hjælp af samspillet mellem revisionsteori, faglitteratur om relevante teknologier og indsamlet primær empiri. Heraf udarbejdes en analyse, som danner grundlag for afhandlingens konklusion, om hvilke elementer af revisionsprocessen, som kan blive påvirket.

2.3 Valg af empiri og teori

Afhandlingens valg af revisionsteori sker på baggrund af, hvilket teoretisk indhold der er relevant i forbindelse med revisionsprocessen, og som udgør et fundament for analysen og konklusionen. Hvad revisionsprocessen indebærer, fremgår i kapitel 3. Indsamlingen af relevant empiri er sket i overensstemmelse med besvarelsen af problemformuleringen. Hermed bliver den indsamlede kvantitative og kvalitative empiri i form af svar fra interviewpersoner samt data fra besvarelser i

spørgeskemaet tilvejebragt for på bedste vis at besvare problemformuleringen. Denne selvindsamlede empiri har konkretiseret og udformet afhandlingens genstandsfelt og anvendes primært til analysen i afhandlingen.

2.4 Dataindsamling

Store dele af dataindsamlingen til afhandlingen er foretaget indledningsvis. Dataindsamlingen har været en iterativ proces, og den har formet afhandlingens problemformulering og arbejdsspørgsmål løbende. Data, som anvendes i besvarelsen af afhandlingens problemformulering, består udelukkende af primære data, hvor de metodiske valg i forbindelse med indsamlingen af data gennemgås i følgende afsnit. Afslutningsvis gennemgås refleksioner over og evaluering af de metodiske valg. Nedenfor gennemgås afhandlingens primære og sekundære empiri.

2.4.1 Primær empiri

De primære data, som anvendes, er specifikt fremskaffet og gennemarbejdet af forfatteren. De primære data bliver anvendt i afhandlingens analyse og diskussion, som danner grundlag for den samlede konklusion til besvarelse af afhandlingens problemformulering.

De primære data er empiri indsamlet fra interviews og spørgeskemaundersøgelsen. Som metodiske redskaber er spørgeskema og interviewguides anvendt, se bilag 5, 6 og 15. Det empiriske grundlag for afhandlingen styrkes således med en *mix methods*-tilgang, ved en blanding af kvalitative og kvantitative data (Jæger, 2016). De kvantitative data består af respondenternes besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen. De kvalitative data, som anvendes, er interviews, hvor der er foretaget en transskription af dialogen.

Interviewundersøgelse:

I afhandlingens empiriske grundlag er en række interviewpersoner fra revisionsvirksomheder inddraget, som alle har en geografiske placering i eller omkring hovedstadsområdet. Revisionsvirksomhederne, som deltager i interview, er TT Revision, Adderer Revision, Vogco Revision, Lægård Revision og Actis Revisorer. Som supplerende er der også foretaget interview med brancheorganisationen FSR – danske revisorer. Nedenfor fremgår en oversigt over den primære data, som er indsamlet:

Metode	Kilde
Spørgeskemaundersøgelse	Respondenter med erhvervsmæssig beskæftigelse som revisor eller i tæt arbejde med revisionsprocessen. Der indgår besvarelser fra 48 respondenter fra minimum fire revisionsvirksomheder. Respondenterne, som har afgivet svar, har forskellig uddannelsesmæssig baggrund. Der er modtaget besvarelser fra: - Statsautoriseret revisor - Registreret revisor - Cand.merc.aud - HD (R) - HA Almen (eller tilsvarende)

	- Andet
Interview	Partner ved TT Revision - Registreret revisor Thøger Rude Andersen
Interview	Partner ved Addere Revision - Statsautoriseret revisor Rasmus Dehn Larsen
Interview	Indehaver af Lægård Revision - Statsautoriseret revisor Kurt Lægård
Interview	Indehaver af Vogco Revision - Statsautoriseret revisor Thomas Viscovich
Interview	Partner og indehaver af Actis Revisorer - Statsautoriseret revisor Bjarne Aalbæk
Interview	Forretningschef i FSR – danske revision - Statsautoriseret revisor Celina Bach-Møller

Tabel 1 – metoder til indsamling af data (egen tilvirkning)

Interviewpersonerne har alle minimum 10 års erfaring i arbejdet som revisor for små og mellemstore virksomheder og bidrager derfor med praktisk indsigt i revisionsprocessen inden for det segment, som afhandlingen behandler. Endvidere er alle interviewpersoner enten registreret eller statsautoriseret revisor samt partnere i de pågældende revisionsvirksomheder og befinder sig på det øverste ledelsesniveau. De giver herved afhandlingen indsigt i alle konkrete overvejelser omkring en digital transformation. Interviewpersonerne samt respondenterne i spørgeskemaet bidrager til opnåelse af et højere erkendelsesniveau om, hvordan digital transformation kommer til udtryk i dag i revisionsprocessen, samt indsigt i, hvordan teknologier kan blive brugt i fremtiden.

Udvælgelsen af revisionshusene er sket gennem eget netværk blandt københavnske revisionsvirksomheder. Ved udvælgelsen har der været fokus på at få stor spredning inden for tier-3-segmentet for hermed at få det mest repræsentative billede på SMV-revisorer. Hver interviewpersons faglige baggrund præsenteres i bilag 3.

Spørgeskemaundersøgelse:

Supplerende til kvalitative data er der ligeledes indsamlet kvantitative data ved en spørgeskemaundersøgelse. Spørgeskemaet er primært distribueret blandt medarbejderne i de

revisionsvirksomheder, hvor partnerne er interviewet. Endvidere er spørgeskemaet distribueret til medarbejdere fra andre tier-3-revisionsvirksomheder på tværs af Danmark for opnåelse af geografisk spredning.

Formål

Formålet med at indsamle kvantitative data er at supplere de kvalitative data fra interview og skabe et stærkt empirisk grundlag for afhandlingens analyse og diskussion. Der er hermed fokus på, at antallet af besvarelser er tilstrækkeligt for at opnå den ønskede kvalitet i undersøgelsen.

Opbygning af spørgeskema

For at forberede respondenterne på problemfeltet er der på forsiden af spørgeskemaet en kort præsentation af afhandlingens emne. Spørgeskemaet er opdelt således, at der indledningsvis er en række objektive spørgsmål, som skal klarlægge køn, alder, uddannelsesmæssig baggrund samt arbejdsplads. De efterfølgende spørgsmål er udarbejdet med korte og præcise formuleringer og rummer spørgsmål vedrørende revisionsprocessen samt softwareteknologier. Spørgeskemaet er udarbejdet elektronisk og er vedlagt som bilag 11. Ved spørgeskemaundersøgelsen er der modtaget 48 besvarelser ud af 75 udsendte. I afhandlingens afsnit 2.5.1 gennemgås de metodiske overvejelser i forbindelse med udarbejdelsen af spørgeskemaet.

Værktøjer

Facilitering og håndtering af undersøgelsen samt dets besvarelser er foretaget på platformen SurveyXact. Spørgeskemaundersøgelsen er åbnet og distribueret fra d. 15. februar 2020, og afsluttet d. 10. maj 2020. I denne periode er spørgeskemaet distribueret til respondenter, som befinder sig i tier-3-segmentet. Indsamling af besvarelser var estimeret til at vare 1,5 måned, men blev udvidet til ca. 2,5 måned. Den analytiske behandling af data er sket med redskabet SPSS Statistics, hvor krydstabelanalyser er udarbejdet. Hertil er Microsoft Power BI anvendt til præsentation af dataudtræk.

Distribuering

Distributionstilgangen har været gennem eget netværk på tværs af Jylland og Sjælland. Undersøgelsen er distribueret ved upersonligt hyperlink og et custom-fit-link, som er genereret automatisk i SurveyXact.

Målgruppen for spørgeskemaundersøgelsen er revisorer, som arbejder i tier-3-revisionsvirksomheder, og det forudsættes, at deltagende respondenter både har en teoretisk og praktisk indsigt i revisionsprocessen. I spørgeskemaundersøgelsen er der en overvægt af lukkede spørgsmål, dog med supplerende få åbne spørgsmål. De åbne spørgsmål giver respondenterne mulighed for kvalitative uddybende besvarelser som supplement til de lukkede spørgsmål, hvilket styrker validiteten (Møller, 2016). Processen med udarbejdelsen af spørgeskemaet er sket på baggrund af besvarelser af de kvalitative interviews for at opnå større indsigt i mekanismerne, som præger problemfeltet. Den større indsigt og dermed højere erkendelsesniveau har medført bedre kvalitet i spørgeskemaet samt sikret, at alle spørgsmål har haft relevans for besvarelsen af problemformuleringen.

2.4.2 Sekundær empiri

De sekundære data, som er anvendt i afhandlingen, omfatter data, som er udarbejdet af andre forfattere end forfatteren bag afhandlingen. Typen af sekundære data, som afhandlingen indeholder, er følgende:

- Internationale standarder for revision og lovgivning
- Rapporter, vejledninger og brancheundersøgelser
- Faglitteratur
- Internet-artikler (EBSCO)

I udvælgelsesprocessen af ovenstående datatyper har det primære fokus været, at den anvendte data står i direkte relation til besvarelse af problemformuleringen. Sekundære data anvendes til kontekstualisering af afhandlingens problemfelt, definition af softwaretyper og revisionsprocessen. Udvalgelsen af faglitteratur er sket med afsæt i litteratur fra revisionsfag på kandidatniveau fra Cand.merc.aud.-studiet på Aalborg Universitet og Copenhagen Business School. For at sikre kvaliteten er der udelukkende anvendt artikler fra Business Source Premier (EBSCO), hvor der kun er anvendt akademiske artikler og rapporter.

I det kommende afsnit gennemgås refleksioner over dataindsamlingen.

2.5 Refleksioner om dataindsamling

2.5.1 Spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen er anvendt som et metodisk redskab til at fremskaffe egne data. Dataene har til formål at agere som stikprøve af den samlede population af danske SMV-revisorer, som befinder sig i tier-3-segmentet. Det egen tilvejebragte data giver et stærkt grundlag for at kunne generalisere tendenserne i segmentet.

Spørgeskemaet indeholder i alt 16 spørgsmål, som kan inddeles i følgende kategorier:

- **Baggrundsinformation om respondenterne (spm. 1-4).**
- **Respondents viden og anvendelse af robotteknologier (spm. 5-7).**
- **Den digitale transformations påvirkning på revisionsprocessen (spm. 8-16).**

Respondenternes besvarelser er gennemgået manuelt for at minimere eventuelle fejl. I afhandlingens bilagsoversigt fremgår det samlede udtræk af besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen. Se bilag 15.

2.5.2 Udarbejdelse samt distribution af spørgeskema

Spørgeskemaet giver respondenterne en kort introduktion til arbejdsfeltet som indledning, hvorefter der henledes direkte til spørgsmålene. Spørgsmålene i spørgeskemaet følger en fastsat rækkefølge. I forlængelse heraf er der fastsat en række svarmuligheder, som respondenterne kan vælge mellem, hvilket gør besvarelserne mere målbare og generaliserbare (Malhotra et. al., 2017). Med denne fremgangsmåde sikres det, at besvarelserne kan anvendes i direkte relation til afhandlingens problemformulering.

Uddelingen er sket til medarbejdere i revisionsvirksomhederne, som har deltaget i interviewundersøgelsen. Endvidere er spørgeskemaet også distribueret til andre tier-3-revisionsvirksomheder, der har ønsket at deltage. Ved denne fremgangsmåde er risikoen for fejlrespondenter, som ikke befinder sig i revisionsbranchen eller i tier-3-segmentet, blevet væsentligt minimeret, hvilket også er intentionen bag distributionsmetoden. For at højne kvaliteten af besvarelsene er alle besvarelser gennemgået, da mængden af respondenter har gjort dette muligt. Dette er sket i forbindelse med meningskondenseringsprocessen – se afsnit 2.5.4.

2.5.3 Interview

Forud for interviewene er der udarbejdet en interviewguide, som er et navigeringsredskab til interviewer under interviewene. Interviewguiden bidrager til at skabe en underliggende struktur for forløbet i interviewene og til at sikre, at der ikke er områder, der bliver overset under interviewet (Kvale & Brinkmann, 2015). Forud for interviewene er interviewguiden ikke fremsendt til interviewpersonerne, hvilket er et aktivt valg for at undgå polerede og forberedte svar. Der er dog i forbindelse med etablering af kontakt fremsendt mails, som beskriver arbejdsfeltet, så interviewpersonen er orienteret.

Interviewene og interviewguidesne er udarbejdet med en semistruktureret tilgang, hvor der er en underliggende struktur, der samtidig giver mulighed for at interviewpersonen også kan inddrage nye emner som supplement. I forlængelse heraf er interviewguidesne og interviewene udført med inspiration fra en narrativ tilgang. Der har været fokus på at frembringe hverdagshistorier, som interviewpersonen har oplevet i sit daglige virke, men også på erfaring fra revisionsbranchen. Herved udspringer interviewpersonens udtalelse af hans/hendes naturlige kognitive opfattelse af sin mening uden at være konstrueret, og det kan skabe et mere resultatgivende interview (Kvale & Brinkmann, 2015). Den narrative tilgang er indarbejdet i spørgeteknikkerne, der giver plads til spontane historier, samtidig med at interviewpersonen hele tiden forholder sig til digitaliseringen i relation til egen dagligdag. Se interviewguides i bilag 5 og 6.

Med afsæt i afhandlingens videnskabsteoretiske tilgang er der opnået et højere epistemologisk erkendelsesniveau ved hvert af de afholdte interview. Hvert interview bidrager netop med ny viden og erfaring, som forstærker forfatterens dybere forståelse af de bagvedliggende mekanismer og strukturer i det dybe domæne. Denne erkendelse om ny erhvervet viden tages aktivt i brug ved at stille nye og kritiske spørgsmål.

2.5.4 Transskription

Som del af den afsluttende bearbejdningsproces er alle interviewene fuldt transskriberet, hvilket også fremgår af bilagsoversigten. Transskriptionen er udført med formålet om at anvende udtalelser til at understøtte analytiske budskaber i afhandlingens analyse. Transskriptionen er foretaget ved hjælp af redskabet Express Script. I processen med at transskribere er talesproget i overvejende grad bibeholdt, i tråd med den narrative tilgang.

Meningskondensering

Der foretages meningskondensering af alle interviewene. Ved meningskondensering af det transskriberede gennemarbejdede materiale i sådan en grad, at der ikke er temaer, som bliver overset.

Meningskondensering er derfor en analytisk tilgang til at klargøre transskriberet materiale - meningskondenseringen udføres efter fem trin (Kvale & Brinkmann, 2015). Der sker først en grundig gennemlæsning af det transskriberede materiale, et interview ad gangen, for at danne et helhedsindtryk af interviewpersonens udtalelser. Dette danner hermed de meningsenheder, der præger hvert interview. Ud fra de mest tydelige meningsenheder udformes der kategoriseringer af disse.

Kategoriseringerne for hvert interview danner temaerne, som præger hvert interview (Kvale & Brinkmann, 2015). Meningskondenseringsprocessen afsluttes med, at udsagnene fra interviewpersonerne bliver sammensat efter temaerne, der herved kan anvendes til et deskriptivt udsagn, som kan blive en del af besvarelsen af afhandlingens problemformulering.

2.6 Metodiske refleksioner

Dette afsluttende afsnit har til formål at uddybe refleksionerne ved de metodiske valg, som er foretaget, samt at evaluere det empiriske grundlag, som afhandlingen bygger på. Hertil anvendes begreberne validitet og reliabilitet for at afgøre gyldigheden og pålideligheden af det indsamlede data. Validiteten og reliabiliteten af afhandlingens empiri lægger fundamentet for, hvorvidt forskningsresultaterne kan generaliseres til resten af segmentet af tier-3-revisionsvirksomheder. Dette behandles i kapitel 10.

2.6.1 Validitet af empirisk grundlag

For at vurdere validiteten skal det anskues, hvorvidt det indsamlede data kan anvendes til at besvare afhandlingens problemformulering: ***Hvordan påvirker den digitale transformation elementerne i revisionsprocessen for tier-3⁸-revisorer inden for de næste fem år?***

Til at besvare problemformuleringen anvendes både primære og sekundære data, som er præsenteret i afsnit 2.4. Den primære data består af data fra seks kvalitative interviews med personer fra revisionsbranchen, samt besvarelser fra 48 respondenter i spørgeskemaundersøgelsen.

Den kvalitative del af de primære data indhentes fra fem forskellige tier-3-revisionsvirksomheder samt interviews med brancheorganisationen FSR - danske revisorer, og disse vurderes derfor som repræsentative for problemfeltet, der undersøges i problemformuleringen. Et kritikpunkt ved de kvalitative data er, at generaliserbarheden ud til resten af segmentet i branchen, som undersøges, kan være problematisk (Jensen & Kvist, 2016). For at imødekomme dette anvendes de kvantitative data fra spørgeskemaundersøgelsen som supplement. Dette styrker gyldigheden af afhandlingens empiriske grundlag og fundamentet for konklusionen.

Supplering af de to datatyper er et bevidst valg for at muliggøre en generalisering ud til en større population - for uddybelse se afsnit 10.1. Validiteten i de kvalitative data er ydermere styrket ved udarbejdelsen af en semistruktureret interviewguide for at sikre, at besvarelserne står i relation til besvarelse af problemstillinger. Endvidere tages der udgangspunkt i den narrative interviewteknik, hvilket giver interviewpersonerne mulighed for at tilføje egne refleksioner, som ikke allerede

⁸ Se uddybelse i afsnit 1.3 – konkretisering og afgrænsning af arbejdsfelt

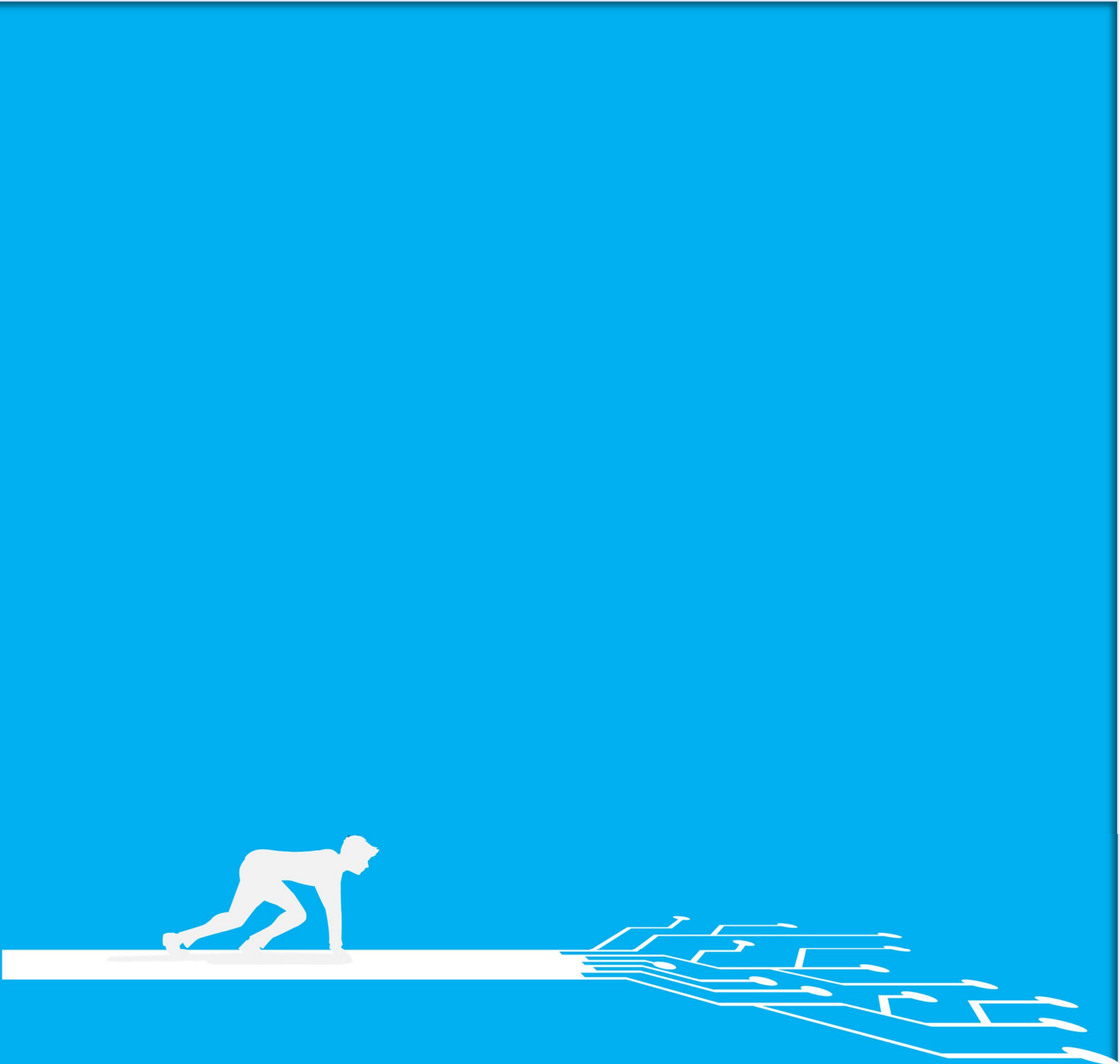
afdækkes i interviewguidesne. I styrkelsen af den kvantitative primære empiri er spørgeskemaet udelukkende distribueret til medarbejdere i tier-3-revisionsvirksomheder. Det ses herved, at validiteten – grundet de metodiske valg – er høj ved egen tilvejebragte data.

Af sekundære data anvendes faglitteratur, brancheundersøgelse udarbejdet af FSR, offentligt tilgængelige revisionsstandarter og akademiske artikler. Disse anvendes i afhandlingens problemfelt, teoretiske afsnit og i definitionen af software-teknologier. For at sikre en høj grad af validitet er der kun udvalgt artikler gennem Business Source Premier (EBSCO). Ligeledes forholder forfatteren sig kritisk til fagpersonernes faglige kompetencer og bevæggrunde til artiklerne. Validiteten anses således at være høj. Ydermere anvendes sekundære data hovedsageligt til områder af redegørende karakter.

2.6.2 Reliabilitet af empirisk grundlag

Med afsæt i den præsenterede empiri i afsnit 2.4.1 vurderes det, at det empiriske grundlag for afhandlingen har en høj pålidelighed. Pålideligheden ved de primære data kommer til udtryk ved, at interviewpersonerne alle har mange års erfaring i branchen og har været vidne til den gradvise digitalisering af deres arbejde. Graden af kendskab til digitaliserings- og automatiseringsteknologier varierer mellem interviewpersonerne, afhængigt af typen og størrelsen af revisionsvirksomhed. Dette vurderes som værende positivt for pålideligheden, da det empiriske grundlag herved indeholder flere typer af revisionsvirksomheder indenfor tier-3-segmentet. Endvidere styrkes pålideligheden ved, at alle interviewpersoner fra revisionsvirksomhederne befinder sig i det øverste ledelseslag og derfor har både erfaring med og indsigt i den udvikling, branchen undergår. I relation til reliabiliteten er der dog handlinger, som ville have styrket pålideligheden yderligere. Styrkelsen kan opnås ved en større geografisk spredning hos interviewpersonerne og hos respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen, hvilket medfører en større repræsentation af danske SMV-revisorer på tværs af hele landet. Herved kan det undersøges, hvorvidt graden af digitalisering er geografisk betinget. Dette er forsøgt opnået gennem spørgeskemaundersøgelsen, hvor det erfarer, at der er en iboende usikkerhed ved manglende tilkendegivelse af arbejdsplads hos en væsentlig del af respondenterne. Herved er det ikke muligt at fastslå, hvorvidt der er opnået en tilstrækkelig geografisk repræsentativitet.

Der anerkendes visse usikkerheder ved vurdering af interviewenes pålidelighed. Da et interview er et frirum, hvor interviewpersonerne har mulighed for at give deres mening tilkende, kan det ikke udelukkes, at interviewpersonernes udtalelser er et resultat af omstændigheder på dagen (Kvale & Brinkmann, 2015). Det kan derfor ikke udelukkes, at svarene kan variere, hvis samme interview foretages igen. Med afsæt i, at der er anvendt interviewguide, og at interviewerens spørgeteknik er inspireret af den narrative tilgang, vurderes det, at disse redskaber fører til samme meningsenheder, hvis de afholdte interviews foretages igen. Det erkendes også, at transskriberingsprocessen indeholder en grad af subjektivitet, da forfatterens fortolkning af interviewpersonernes udsagn, kan være nødvendig for at højne forståelsen.

3 Revisors arbejde

- o 3.1 Introduktion til revisionsprocessen
- o 3.3 Teoretisk og praktisk gennemgang af revisionsprocessen

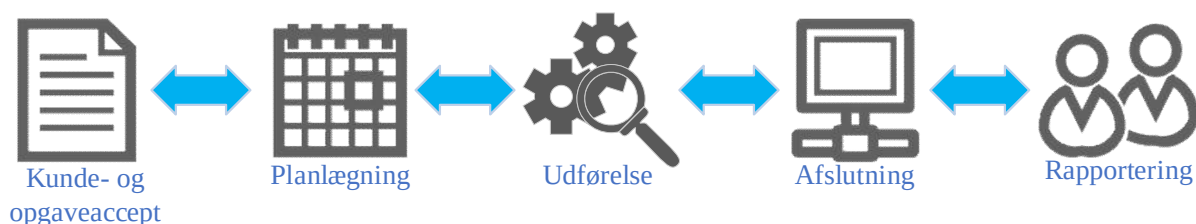
Kapitlets indhold:

I følgende kapitel redegøres der for revisionsprocessen, efter de internationale revisionsstandarder. Kapitlet udspringer fra afgrænsningen i afsnit 1.3, der beskriver diversiteten i tier-3-segmentets opgaveportefølje. Revisionsprocessen for 2020, er fundamentet hvorfra den digitale transformation udspringer fra i fremtiden.

3 Revisors arbejde

3.1 Introduktion af revisionsprocessen

Som beskrevet i afsnit 1.3 fungerer revisionsprocessen som afhandlingens overordnede referenceramme for revisors arbejdshandlinger, hvor disse handlinger ligeledes kan relateres til erklæringer med lavere grad af sikkerhed, som ofte udgør en stor del af tier-3-revisors kundegrundlag. Til besvarelse af, hvad revisionsprocessen indebærer for tier-3-revisorer, redegøres der for faserne i revisionsprocessen. Nedenfor fremgår en illustration af revisionsprocessen og hvilke faser, der indgår i forbindelse med aflæggelse af et dansk årsregnskab. Revisionsprocessen inddeles i fem faser (Eilifsen et al., 2013).

Figur 4 – Revisionsprocessen (egen tilvejebringelse)

Faserne i revisionsprocessen defineres af internationale revisionsstandards (ISA), som yderligere understøttes af de danske revisionsstandards, som bearbejdes af Foreningen for Statsautoriserede Revisorer (FSR) revisionstekniske udvalg, som formidler en oversættelse af de internationale revisionsstandards (FSR – Revisionsteknisk udvalg 2020).

Dette betyder, at en revision udført i overensstemmelse med de danske revisionsstandards altid omfatter faserne i figur 4. Arbejdshandlingerne i revisionsprocessen udføres altid med indarbejdet fokus på risiko, væsentlighed samt fyldestgørelse af revisionsmålene på regnskabsposterne samt testretningen ved udvælgelse af stikprøver. Revisor udfører undervejs i revisionsprocessen sin revision med afsæt i væsentlige transaktionskæder, som kommer til udtryk i overvejelser om, hvorvidt der er regnskabsposter, som er under påvirkning af interne og eksterne forhold. Transaktionskæden er et konkret arbejdsredskab, hvor revisor kan effektivisere og rette sit arbejde mod risikofyldte områder, da regnskabet er opbygget efter det dobbelte bogholderi-princip, og der er sporbarhed ved hver post (Samuelsen et al., 2019).

3.1.1 Med afsæt i de internationale revisionsstandards

Som tidligere nævnt tager de danske revisionsstandards afsæt i de internationale revisionsstandards. Formålet med de internationale revisionsstandards (ISA) er at give revisor de nødvendige retningslinjer for at udføre revisionen konsekvent og på tilstrækkelig vis, således at revisors erklæring på regnskabet er pålidelig. I forlængelse heraf opstilles der kriterier i de internationale standarder for, hvorledes evaluering af de enkelte revisionsområder foregår.

Hvorledes de internationale revisionsstandards anvendes, kan der sammenlignes med de internationale finansierings- og rapporteringsstandards (IFRS), som typisk er mere specifikke af

natur, hvorimod de internationale revisionsstandards kan forklares som mere principbaserede, vejledende retningslinjer – ikke ufravigelige krav (Eilifsen et al., 2013).

I revisionsprocessen er der ofte elementer af revisors professionelle skepsis, skøn og ligeledes konkluderer revisor aldrig, at regnskabet er 100 % uden fejl (Eilifsen et al., 2013).

Den fulde revisionsproces afdækkes i forskellig grad af de internationale revisionsstandards, som forklarer de fem faser i revisionsprocessen, som fremgår af illustrationen i figur 4. Til vejledning og referenceramme for revisors arbejde, i forbindelse med udarbejdelsen af erklæringer, eksisterer der en lang række revisionsstandards, som finder sin anvendelse. Afhandlingen har kun fokus på de internationale revisionsstandards, som i væsentligt omfang omhandler de fem faser i revisionsprocessen. Udvælgelsen sker med afsæt i forfatterens faglige vurdering samt ud fra det deskriptive udsagn fra interviewene.

3.2 Teoretisk og praktisk gennemgang af revisionsprocessen

Dette afsnit er en gennemgang af revisionsprocessen med afsæt i de internationale revisionsstandards, som vurderes relevante for beskrivelse af revisionsprocessen. Undervejs inddrages relevante input i form af forfatterens praktiske fortolkning af standarderne.

Revisionsprocessen har iterativ karakter, som har den betydning, at revisionsprocessen skal forstås som en løbende cyklus, hvor revisor konstant skal overveje og vurdere, hvorvidt det indsamlede revisionsbevis ændrer på de forudsætninger, som revisionen er planlagt efter (Samuelsen et al., 2019). Det er derfor altid revisors overvejelse, om den modtagne dokumentation ændrer på den overordnede revisionsstrategi. I en situation, hvor revisor modtager nye oplysninger, som kan ændre på tidligere tilrettelagt planlægning, er det nødvendigt for revisor at vende tilbage til planlægning og revurdere, om de nye informationer påvirker revisionsstrategien. Revisionsprocessen er netop iterativ, da denne proces gentages, indtil revisor vurderer, at de indhentede oplysninger er tilstrækkelige og egnede til at afgive den pågældende revisionserklæring.

I følgende afsnit redegøres der for revisionsstandards, som har relevans for besvarelse af afhandlingens problemformulering. Formålet med gennemgangen af revisionsstandards er at konkretisere forhold og arbejdshandlinger i standarden, som står i direkte relation til formålet i undersøgelsen. Nedenfor inddrages revisionsstandards, som forfatteren anser som væsentlige og essentielle for beskrivelsen af revisionsprocessen (Samuelsen et al., 2019).

3.2.1 Kunde- og opgaveaccept

ISA 210 – Aftale om revisionsopgavens vilkår

I den indledende del af revisionsprocessen indgår revisor i dialog med direktionen for virksomheden for at aftale forholdene vedr. opgaven, som skal udføres, og hvor der foretages en forventningsafstemning. Her skal revisor vurdere, hvorvidt der besiddes de nødvendige kompetencer for at påtage sig og løse opgaven. Dette er en tilbagevendende proces, da det er

nødvendigt at foretage en samarbejdsaftale hvert år, selv ved eksisterende kunder. Som illustration for, hvilke overvejelser der indgår i denne proces, fremgår der et beslutningstræ, som beskriver de nødvendige steps. Se bilag 7.

Den indledende fase, som går forud for selve opstart af revisionsopgaven, behandles i ISA 210 og omhandler kunde- og opgaveaccept. Jf. afsnit 6, 9 og 10 i ISA 210 er det nødvendigt for revisor at aftale revisionsopgavens vilkår, eksempelvis honorar, opgavetype samt opnåelse af ledelsens accept af dens ansvar for regnskabet. I denne fase skal revisor også foretage vurdering af forhold, som kan have indflydelse på, hvorvidt opgaven påtages. Der skal tages stilling til revisors uafhængighed, kendskabsprocedure af kunde i forbindelse med hvidvask og finansiering af terrorisme samt risici forbundet ved den pågældende opgave.

ISA 210 tager udgangspunkt i, at revisionen er en tilbagevendende opgave. I relation hertil bør ISA 510 nævnes, da den beskriver, hvilke yderligere overvejelser revisor skal have i relation til en førstegangsrevision, såsom revisors ansvar i relation til primobalancer. ISA 510 har dog ikke relevans for beskrivelse af de væsentlige elementer af revisionsprocessen og uddybes ikke yderligere.

3.2.2 Planlægning af revisionen

ISA 300 – planlægning af revisionen

Hvis der opnås enighed mellem kunde og revisor om forholdene beskrevet i kunde- og opgaveacceptfasen accepteres opgaven, hvorefter revisor skal foretage sin planlægning af revisionen. Planlægning af revision fremgår af ISA 300, som indebærer, at revisor skal udarbejde en overordnet revisionsstrategi, hvori revisionens omfang, tidsmæssige placering og retning fastlægges. Med afsæt i denne revisionsstrategi udarbejdes der en revisionsplan som indeholder risikovurderingshandlinger og arbejds handlinger.

ISA 300 beskriver fasen af revisionsprocessen, hvor revisor planlægger, hvordan revisionsopgaven skal udføres. Der fastlægges en revisionsplan samt passende handlinger, som udspringer fra den overordnede revisionsstrategi. Med en korrekt og effektiv revisionsplanlægning gavner det den samlede revisionsopgave, da organisering muliggør at identificere betydningsfulde revisionsområder og samtidig øge effektiviteten og gøre revisors arbejde mere omkostningshensigtsmæssigt.

ISA 315 – identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse af virksomheden og dens omgivelser

Jf. ISA 315 afsnit 5-6 skal revisor foretage risikovurderingshandlinger, så som forespørgsler hos ledelsen, inspektioner, observationer og analytiske handlinger. Formålet med dette er at identificere og foretage vurdering af risici på regnskabsniveau og revisionsmålsniveau, uanset om dette er forårsaget af besvigelser eller fejl. Regnskabsniveau indebærer, at revisor skal vurdere generelle risici på tværs af regnskabsposter, hvor going concern er en overvejelse, hvorimod risici på revisionsmålsniveau udelukkende vedrører specifikke regnskabsposter (Eilifsen et al., 2014). Ligeledes skal revisor, jf. afsnit 11, opnå kendskab til virksomheden og dens omgivelser.

Ydermere skal revisor også opnå en forståelse af virksomhedens interne kontrolmiljø og de informationssystemer, som anvendes af virksomheden, jf. afsnit 12 og 20. Det interne kontrolmiljø refererer til de interne processer, som ledelsen udarbejder og vedligeholder, og som skal sørge for, at virksomhedens drift overholder gældende lovgivninger, og at regnskabsaflæggelse sker på pålidelig vis. Ud fra ovenstående handlinger skal revisor fastlægge, hvorvidt der er eventuelle betydelige risici, der kræver særlige revisionsmæssige overvejelser. Hvis det er tilfældet, kan der på baggrund af ovenstående blive udformet og implementeret passende reaktioner på de områder, hvor det er vurderet, at der er risici for væsentlig fejlinformation.

ISA 315 beskæftiger sig med den del af revisionsprocessen, hvor revisor opnår en dybere forståelse for virksomheden og dens aktivitet for der igennem bedre at kunne identificere risiciene ved den pågældende revision. Her anvendes revisionsrisikomodellen som redskab til at fastsætte passende handlinger til at identificere risici. Se bilag 6 for gennemgang af revisionsrisikomodellen. Dette giver hermed revisor mulighed for at udføre sin planlægning i forhold til, hvilke revisionshandling, der er nødvendige for at afdække de identificerede revisionshandling samt planlægge resten af revisionsopgaven. Hertil skal revisor gennemføre systemanalytiske revisionshandling for at konstatere, hvorvidt det interne kontrolmiljø er intakt, hvilket kan reducere substansrevisionen. Det interne kontrolmiljø er dog sjældent eksisterende ved mindre virksomheder som udgør en stor del af tier-3-segmentets kundegrundlag.

ISA 320 – væsentlighed ved planlægning og udførelse af revisionen

I forbindelse med den overordnede revisionsstrategi er det nødvendigt for revisor at fastsætte et væsentlighedsniveau for planlægning og udførelse af revisionen af et regnskab, som fremgår af ISA 320. Væsentlighedsniveauet bliver fastsat ud fra revisors faglige vurdering og påvirkes af offentlighedens interesse for virksomheden. Væsentlighedsniveauet afgør mængden af arbejdshandling, hvor et lavere væsentlighedsniveau resulterer i flere handlinger for revisor.

ISA 320 omhandler stadig planlægningsfasen af revisionsprocessen, men beskæftiger sig specifikt med fastsættelse af niveauet for, hvad revisor vurderer, der er væsentligt for regnskabet som helhed. Herved anvendes væsentlighedsniveauet både i revisionsplanlægningen med henblik på, at revisor kan udføre sin risikovurdering og revisionsplan, men samtidig anvendes væsentlighedsniveauet også under selve den løbende udførelse af revision. I praksis anvendes der ofte kvantitative intervaller på en benchmarking som udvælgelse ud fra typen af virksomhed.

ISA 330 – revisors reaktion på vurderede risici

Hvis revisor undervejs i sit arbejde identificerer risici for væsentlig fejlinformation, skal revisor foretage passende reaktioner for at imødekomme disse risici. Dette kan ske ved at foretage substanshandling samt test af allerede eksisterende kontroller. Ved revisors substanshandling menes analytiske handling, herunder detailtest, jf. afsnit 18 i ISA 320. Som led i revisors substanshandling skal der endvidere overvejes, hvorvidt eksterne bekræftelsesprocedurer skal udføres som en substanshandling. Hvis det vurderes, at test af interne kontroller ikke er tilstrækkelig, skal der foretages yderligere substanshandling.

ISA 330 er den sidste ISA, som inddrages i forbindelse med planlægningen af revisionsprocessen og behandler således fasen, hvor revisor udarbejder og gennemfører de nødvendige revisionshandlinger for opnåelse af egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis. Udgangspunktet for revisor er at teste det interne kontrolmiljø for derved at overgå til substansanalyse, hvis dette viser sig ikke at være tilstrækkeligt. Da det interne kontrolsystem ofte ikke er etableret ved mindre virksomheder, da eksempelvis funktionsadskillelse ikke er en mulighed, anvendes substansanalytiske handlinger som udgangspunkt.

3.2.3 Udførelsen af revisionen

ISA 500 – revisionsbevis

Jf. afsnit 6 fremgår det, at revisor skal udarbejde og udføre revisionshandlinger, som er passende efter omstændighederne, ved den pågældende opgave. Formålet er således at opnå et tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. Endvidere skal revisor også vurdere relevansen og pålideligheden af det pågældende revisionsbevis, jf. afsnit 7. Hvis revisionsbeviset er udarbejdet af virksomheden, hvorpå den pågældende revisionsopgave blive udført, skal revisor ligeledes vurdere nøjagtigheden og fuldstændigheden af revisionsbeviset, jf. afsnit 9.

Denne standard befinder sig i den del af revisionsprocessen, hvor der indsamles revisionsbevis af revisor, og som er en indledende del af udførelsen. Dette revisionsbevis danner fundament for selve revisionskonklusionen, og det kræver hermed, at revisor vurderer pålideligheden af det indsamlede materiale.

ISA 505 – eksterne bekræftelser

Jf. afsnit 7a og 7b skal revisor fastlægge, hvilken information som skal anmodes og bekræftes, samt udvælge en passende ekstern part, som skal foretage bekræftelse af information. Den bekræftende part fremsender bekræftelsen direkte til revisor. Ligeledes skal revisor indhente og opnå alternativt revisionsbevis, hvis revisor konstaterer forhold, som kan skabe usikkerhed ved bekræftelsen, som er opnået ved ekstern part, jf. afsnit 10.

Denne standard er en uddybelse af ISA 500 og omhandler, hvorledes revisor skal opnå eksterne bekræftelser, såsom engagementsbekræftelser fra pengeinstitutter eller udsendelse af saldomeddelelser. Mundtlige besvarelser af skriftlige anmodninger anses ikke som fyldestgørende og betragtes som et manglende svar, jf. afsnit 15a. Hertil er det nødvendigt at udsøge understøttende revisionsbevis til det mundtlige svar.

ISA 530 – revision ved brug af stikprøver

Indledningsvis, jf. afsnit 6, skal revisor identificere relevante karakteristika ved den samlede population, hvorfra der udtages stikprøver, for at højne pålideligheden af stikprøven. Hertil skal revisor fastsætte størrelsen på stikprøven. Størrelsen på stikprøven skal være tilstrækkelig, således at den identificerede risiko reduceres til et acceptabelt niveau, jf. afsnit 7. Ligeledes skal revisor i sin

udvælgelse af stikprøveenheder⁹ sikre, at alle enheder har lige stor mulighed for at blive udvalgt, jf. afsnit 9. Hvis revisor konstaterer fejl eller afvigelser i stikprøven, skal årsagen undersøges og vurderes, og revisor skal projicere fundne fejl, jf. afsnit 12 og 14.

ISA 530 beskæftiger sig med den del af revisionsprocessen, hvor revisor udfører detailtest for at opnå et tilstrækkeligt revisionsbevis. Detailtest sker ved, at revisor udvælger stikprøver af den samlede population på den ønskede regnskabspost for at kontrollere den underliggende dokumentation. Grundet mængden af transaktioner bliver detailtest ofte suppleret af andre revisionsmetoder, såsom test af kontroller og substansanalytisk revision.

ISA 540 – revision af regnskabsmæssige skøn og dagsværdi

Med afsæt i revisors kendskab og forståelse af virksomheden, jf. 315, skal revisor, jf. afsnit 8, identificere risici for væsentlig fejlinformation i ledelsens regnskabsmæssige skøn ved at opnå forståelse for metoden, samt hvilke udsætninger denne bygger på. Ligeledes skal revisor vurdere, hvorledes ledelsen udøver regnskabsmæssige skøn. Revisor skal således teste virksomhedens relevante kontroller, som står i relation til skønnet, og eventuelt udføre dækkende substanshandlinger, jf. afsnit 13. Desuden skal revisor også opnå et egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis som grundlag for, hvorvidt skønnet er fejlbehæftet, jf. afsnit 18.

ISA 540 beskæftiger sig med den del af revisionsprocessen, hvor revisor reviderer ledelsens regnskabsmæssige skøn. Hertil skal revisor opnå et eget og tilstrækkeligt revisionsbevis i afdækning af, hvorvidt der er risici forbundet med skønnet, samt vurdering af ledelsens metode og forudsætninger for fastsættelse af skønnet.

3.2.4 Afslutning af revisionen

ISA 550 – nærtstående parter

Jf. afsnit 13 skal revisor rette henvendelse til ledelsen for at identificere eventuelle nærtstående parter¹⁰. Hvis der identificeres nærtstående parter, skal typen af transaktioner mellem disse vurderes. Revisor skal også være opmærksom på information vedr. nærtstående parter, som fremgår af det indsamlede materiale, såsom engagementsbekræftelser og advokatbreve, jf. afsnit 15. Hvis revisor undervejs identificerer transaktioner af betydelig karakter relateret til nærtstående parter, som ikke er relateret til virksomhedens primære drift, skal bagvedliggende aftaler undersøges for at vurdere, hvorvidt der kan være indikationer på besvigelser ved enten regnskabsmanipulation eller misbrug af aktiver, jf. afsnit 23. I forlængelse heraf skal revisor undersøge og opnå egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis for, at transaktionerne, som er foregået med nærtstående parter, er sket på markedsvilkår, jf. afsnit 24.

ISA 550 beskæftiger sig med den del af revisionsprocessen, hvor revisor identificerer tilstedeværelsen af nærtstående parter og eventuelle transaktioner. Hertil skal revisor gøre sig overvejelser om, hvorledes regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation i form af fejl eller besvigelser, som

⁹ Den samlede population udgøres af stikprøveenheder.

¹⁰ Består af koncernrelationer, selskaber med relation til bestyrelse og direktion samt fysiske personer, aktionærer eller medlemmer af bestyrelse/direktion.

relaterer sig til nærtstående parter til virksomheden. Revisors overvejelser forbundet med nærtstående parter er placeret i den afsluttende del af revisionsprocessen. I praksis sker identifikationen af nærtstående parter ofte som led i planlægningen for at arbejde økonomisk hensigtsmæssigt.

ISA 570 – fortsat drift/going concern

Jf. afsnit 10, 11 og 12 skal revisor, i samarbejde med ledelsen, identificere og vurdere, om der er begivenheder eller andre forhold, der kan skabe betydelig tvivl om, hvorvidt virksomheden evner at fortsætte driften. Har revisor sin tvivl om virksomhedens fortsatte drift, udføres der yderligere revisionshandling for at vurdere, om der er begivenheder eller andre forhold, som kan skabe betydelig tvivl om, hvorvidt virksomheden kan fortsætte driften. Hvis revisor eller ledelsen identificerer forhold, som skaber betydelig tvivl om fortsat drift, skal revisor vurdere, om regnskabsbrugeren er tilstrækkeligt oplyst om regnskabet samt aflægge en afkræftende konklusion i revisors påtegning, jf. afsnit 21.

ISA 570 beskæftiger sig med den del af revisionsprocessen, hvor revisor skal vurdere samt konkludere i påtegningen, om der er betydelig risiko eller væsentlig usikkerhed ved virksomhedens evne til at fortsætte driften i minimum 12 måneder. Revisor kan med fordel med en kritisk tilgang indgå i dialog med ledelsen om denne vurdering.

3.2.5 Rapportering af revisionen

ISA 260 – kommunikation med øverste ledelse

Jf. afsnit 11 skal revisor afgøre, hvilke personer fra virksomheden der skal kommunikeres med og i hvilket omfang. Hertil er der behov for at kommunikere direkte med det øverste ledelsesorgan, såfremt revisor kommunikerer med lavere ledelseslag. Endvidere er der også krav til revisors rapporteringspligt til den øverste ledelse i form af kommunikation af revisors ansvar ved aflæggelse af revisionspåtegning, fremlæggelse af betydelige resultater fra revision og revisors uafhængighed (afsnit 14, 16 og 17).

ISA 260 beskæftiger sig med den del af revisionsprocessen, hvor revisor rapporterer resultaterne fra revisionen til den øverste ledelse. Ved en revisionsopgave sker rapportering typisk gennem revisionsprotokollatet, jf. § 20 i bekendtgørelsen af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder.

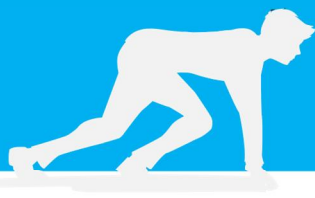
ISA 700 – udformning af en konklusion og afgivelse af erklæring om et regnskab

Jf. afsnit 10 skal revisor udarbejde en konklusion om, hvorvidt regnskabet overholder de fremsatte krav i de relevante begrebsrammer, jf. afhandlingens segment er der tale om årsregnskabsloven. Ligeledes skal revisor konkludere, om der er opnået en høj grad af sikkerhed for, at regnskabet ikke indeholder væsentlige fejl eller mangler, samt at alle relevante oplysninger fremgår af regnskabet, jf. afsnit 13. Revisor skal således vurdere, hvorvidt regnskabet giver et retvisende billede.

ISA 700 beskæftiger sig med den del af revisionsprocessen, hvor revisor skal konkludere på hele revisionen og udforme en passende erklæring. En af de overvejelser, som revisor skal gøre sig, er om, regnskabet giver et retvisende billede for regnskabsbrugeren.

ISA 705 – modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisorerklæring

Jf. afsnit 6b skal revisor foretage en modifikation af konklusionen, hvis revisor ikke har opnået et egnet eller tilstrækkeligt revisionsbevis med henblik på at konkludere, om regnskabet er uden væsentlige fejl eller mangler. Ydermere skal der også foretages en modifikation af konklusionen, hvis revisor på baggrund af det opnåede revisionsbevis konkluderer, at regnskabet som helhed ikke er uden væsentlige fejl og mangler, jf. afsnit 6a.

4 Deep dive i den digitale transformation

- o 4.1 Introduktion til egenskaberne ved kunstig intelligens
- o 4.2 De tre generationer af softwarerobotter
- o 4.3 Data analytics
- o 4.4 Dataudveksling
- o 4.5 Procesredskaber
- o 4.6 Digitale redskaber i revisionsprocessen i dag

Kapitlets indhold:

Det følgende kapitel gennemgår, hvilke teknologier som finder sin anvendelse i den digitale transformation af revisionsprocessen for tier-3-revisorer. Kunstig intelligens kontekstualiserer, hvilke højteknologiske bevægelser som skubber hele revisionsbranchen imod en større digital transformation og øger presset for tier-3-revisorer imod større anvendelse af nye teknologiske løsninger. I forlængelse af kunstig intelligens gennemgås generationerne af robotteknologier i relation til revisionsbranchen. Herefter redegøres der for data analytics, big data og cloud computing. De nævnte teknologier afspejler de tendenser, der er observeret i det empiriske grundlag. Afslutningsvis præsenteres, hvorledes danske tier-3-revisorer anvender de forskellige teknologiske løsninger i revisionsprocessen i dag.

4 Deep dive i den digitale transformation

4.1 Introduktion til egenskaberne ved kunstig intelligens

Kunstig intelligens (AI), i relation til revision, er et begreb, der dækker over forskellige typer af softwaresystemer, som udøver en eller flere intelligent-kommandoer. Nyere former for AI kan foretage avancerede analyser, der opererer ud fra programmerede algoritmer, som håndterer data på samme vis som, hvis det var en person, der skulle håndtere data. IA-sofwareroboter kan derfor hurtigt og effektivt identificere mønstre og afvigelser, samtidig med at de kan analysere sandsynligheder samt generere forudsigelser (Alarcon, 2019). Sofwareroboter giver derfor mulighed for, at rutinepræget arbejde kan blive automatiseret, hvis der er en tilstrækkelig mængde af big data, som tillader det. Et spadestik dybere i de intelligente sofwareroboter er der mere avancerede typer af AI, såsom machine learning¹¹ og deep learning¹², som kan trænes til at tænke selv, og som bygger på tidligere handlinger og fejl (Alarcon, 2019). Det gør AI-sofwareroboter i stand til at håndtere komplicerede og datatunge arbejdsopgaver (FSR - danske revisorer, 2018).

Med henblik på at automatisere revisionsprocessen er grundlaget sofwareroboter, som åbner andre muligheder, eksempelvis *Continuous Auditing*¹³. Muligheden ved at foretage en kontinuerlig revision i stedet for den klassiske årlige rapportering giver et real-time billede af finansielle informationer. Det muliggør løbende deling af informationen, men blandt andet også muligheden for at føre løbende kontrol af fejl. Continuous Auditing giver endvidere mulighed for datakvalitetssikring, kontinuerlig kontrolovervågning og løbende risikomonitering og -vurdering (FSR - danske revisorer, 2018).

Udviklingen af innovative teknologiske redskaber som IA-sofwareroboter er derfor i gang med at forandre måden, hvorpå revision hidtil er blevet udført. Som nævnt i afhandlingens indledning er det dog primært i tier-1- og tier-2-segmentet i den danske revisionsbranche, hvor der er integration af disse softwaresystemer. Forståelsen for AI-sofwareroboter, og hvilke forandringer, de forårsager, er derfor afgørende i den overordnede rammeforståelse om, hvordan resten af branchen udvikler sig, og hvilket konkurrencepres som tier-3-revisorer hermed udsættes for. Denne teknologiske udvikling stiller ligeledes nye og anderledes krav til, hvad og hvordan revisor skal udføre sit arbejde, hvilket uddybes i kapitel 5.

4.2 De tre generationer af sofwareroboter

For at synliggøre forskellen mellem typerne af sofwareroboterne kan de inddeles i tre forskellige generationer, afhængigt af i hvilket omfang softwaresystemerne er i stand til at bearbejde struktureret og ustruktureret data selvstændigt. De tre forskellige generationer af robotsoftware har forskellige typer af funktioner, og inddelingen i generationer er ikke et udtryk for kvaliteten af softwaresystemerne, men i stedet, at hver generation af sofwareroboter bygger på det fundament,

¹¹ Machine learning er software, der ved supervisering kan lære ud fra erfaringer, som opnås ved gentagende handlinger. Se bilag 1.

¹² Deep learning er software, der ikke behøver at være superviseret for læring og kan ligeledes bearbejde struktureret og ustruktureret data. Se bilag 1.

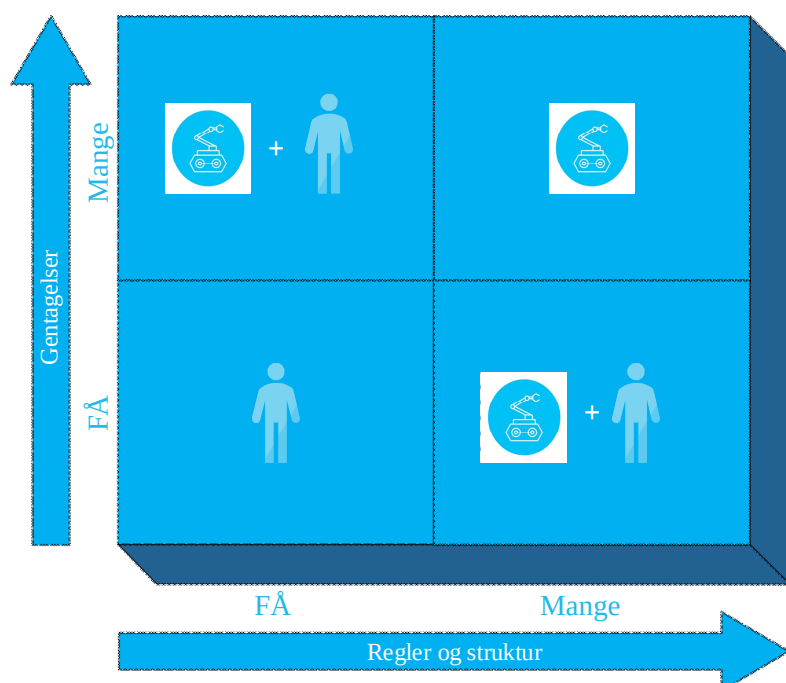
¹³ Kontinuerlig og løbende udførelse af revision og tilhørende handlinger (FSR – danske revisorer, 2018).

som den tidligere generation giver. Herved sker der typisk implementering af 1. generationssoftwarerobotter først.

4.2.1 Generation 1: robotbaseret procesautomatisering (RPA)

Den første generation af softwarerobotter er robotbaseret procesautomatisering (RPA), og begrebet dækker alt fra helt simple til meget komplekse computersoftware. RPA-software gør det muligt at automatisere input, output og bearbejdning af data på tværs af applikationer eller computersystemer, uden at der foretages ændringer af den allerede eksisterende mainframe¹⁴. Det betyder, at RPA-software kan udføre de samme handlinger som en almindelig medarbejder, og derfor kan softwaren bruges til en lang række forskellige opgaver, alt fra udsendelse af mail til bearbejdelse af store mængder af transaktioner. RPA-software giver derfor brugerne mulighed for at interagere med forskellige typer af systemer i væsentlig hurtigere tempo (Cooper et al., 2019). Anvendelse af RPA-softwaressystemer kan hermed effektivisere arbejdsgangen i forbindelse med en række revisionsopgaver ved at operere ud fra prædefinerede regler, hvor der er store mængder af struktureret data med lav kompleksitet (FSR - danske revisorer, 2018). Se figur 5.

Figur 5 – kontrolmiljø for RPA-software

Der er derfor en række områder, hvor RPA-software åbner mulighed for, at der kan ske en større automatisering af revisionsopgaver – nærmere ca. 50 % (Zhang et al., 2018).

Områder kan være administrative opgaver, hvor der indhentes dokumenter, sagsbehandling og indtastning af data, eksempelvis hentning af skatteoplysninger fra SKAT. Ydermere er der også potentiale i områder, hvor der sker udvælgelse af stikprøver, håndtering af faktura og gennemgang af debit-/kreditposter.

Ved disse nævnte områder er det muligt at opsætte algoritmer med prædefinerede regler, således at

RPA-softwaren anvender dem som benchmarks. Som tidligere nævnt fungerer RPA-software bedst ved, at der eksisterer en mængde struktureret data med en lav kompleksitet. Hermed er hele fundamentet for 1. generation af softwarerobotter, som de andre generationer bygger videre på, at der skal være tilgængelig og ensrettet¹⁵ data for at mindske kompleksitet i softwarens arbejdsmiljø.

¹⁴ Mainframe er et udtryk for den systeminfrastruktur, som anvendes på en computer eller server.

¹⁵ Ensrettet data er gennemgået databehandling, således at pågældende data har samme format.

Problemstillingen med tilgængelig og ensrettet data kan relateres direkte til tier-3-segmentet, der oplever store afvigelser i datatyper, hvilket kan være en årsag til den manglende implementering af automatiseringsredskaber sammenholdt med resten af branchen (Bilag 17, s. 189, l. 1842).

4.2.2 Generation 2 og 3: kognitiv automatisering og intelligent automatisering

2. og 3. generation er yderligere lag, der tillægges 1. generation, hvor der indarbejdes bevidsthed i softwarerobotten. Ved 2. generation af robotsoftware er der en grad af kunstig intelligens (AI) i selve robotten. Denne generation er programmeret til at imitere den menneskelige hjerne ved hjælp af machine learning-algoritmer, som giver softwaren en vis grad af kognitiv bevidsthed. Dette giver robotsoftwaren mulighed for at fortolke data. Ved machine learning er robotten trænet til at udføre automatiserede handlinger ud fra data, som den tidligere har mødt, og identificere ukendte tilfælde. På den måde kan robottens viden udbygges med handling i det ukendte. Den programmeres således til at tolke på et input for derved at give et relevant output. Der er her tale om supervised learning¹⁶, hvor robotten eksponeres for forskellige data og trænes til bestemte handlinger (FSR - danske revisorer, 2018).

Den 3. generation af robotsoftware tager skridtet videre og forsøger i endnu højere grad at imitere medarbejderes arbejdsrutine, men gør det mere effektivt og fejlfrit. Softwaren bygger på machine learning samt deep learning, som betyder, at til forskel fra 2. generation af softwareroboter sker læringen ikke kun ved supervisering, men ligeledes på egen hånd, sådan at 3. generation af softwareroboter kan lære af egne fejl og heraf kommer intelligent automatisering (FSR - danske revisorer, 2018).

4.3 Data analytics

Et område, der har været hurtigt voksende de senere år, er brugen af data analytics eller på dansk dataanalyse. Brugen og håndteringen af data analytics varierer afhængigt af den software, der anvendes som værktøj. Uafhængigt af typen af software bygger alle former for data analytics på samme fundament, nemlig big data. Nedenfor følger en gennemgang af begrebet big data som led i forståelsen af, hvad der muliggør data analytics.

4.3.1 Big data

Big data betyder, i den simple forstand, store datasæt, der er for komplekse til, at der kan ske en effektiv, manuel håndtering, som kan foretages ved mindre datasæt. Hermed er kendetegnet ved big data de tre V'er: Volume, Velocity og Variety (McAfee & Brynjolfsson, 2012).

Volume drejer sig om selve størrelsen på datasættet, mens Velocity handler om hastigheden, som data er genereret ved, og Variety refererer til mange forskellige typer af datakilder, som data bliver genereret på baggrund af. Hermed er big data, i sin reneste form, et udtryk for store mængder af data, struktureret eller ustruktureret, der bliver genereret med høj hastighed, fra mange forskellige datakilder (Cao et al., 2015). Big data, i relation til revisionsbranchen, kan ydermere inddeles i to typer: interne og eksterne.

¹⁶ Se begrebsafklaring bilag 1.

Den eksterne data genereres uden for virksomhedens miljø og kan være et udtryk for struktureret data fra eksterne databaser, såsom udtræk fra Erhvervsstyrelsen. Den eksterne data består ligeledes af ustruktureret data, der f.eks. genereres på sociale medier. De ustrukturerede eksterne datasæt er i højere grad vanskeligere at håndtere, netop grundet deres natur (FSR - danske revisorer, 2018).

Ved den interne datakilde forstås data, som beskriver forhold i virksomhedens interne miljø, såsom virksomhedens transaktioner i bogholderiet og dertilhørende bilag. Graden af, hvorvidt interne data er digitale eller af mere analog natur, eksempelvis fysisk bogholderi i ringbind, kan variere meget. Endvidere er det også afgørende for den interne data, hvorvidt den er sorteret på kompatible måder, således at datasæt kan anvendes tværgående mellem systemer (FSR - danske revisorer, 2018).

Den store tilgang af big data, både fra eksterne og interne datakilder, muliggør en større integration og håndtering af data på tværs af interne økonomisystemer og eksternt struktureret data, hvilket baner vejen for dataanalyser. For at redegøre for det fulde omfang af integrationsmuligheder for data fra interne og eksterne kilder kan illustrationen *The enterprise system* af Deniz Appelbaum anvendes, jf. illustration i Bilag 9.

4.3.2 Big data analytics

Big data analytics er en betegnelse, der dækker over en lang række processer, som både omfatter, hvorledes data bearbejdes forud for en analyse samt en egentlig dataanalyse, der kan have deskriptiv, prædiktiv eller præskriptiv karakter. Muligheden for prædiktive og præskriptive analyser sker i kombination med tidligere introducerede teknologier som softwareroboter og machine learning. De prædiktive analyser giver mulighed for revisor at forudsige visse databevægelser, der muliggøres ved machine learning, hvor softwarerobotten trænes i mønstergenkendelse. Den præskriptive analyse er en forlængelse af den prædiktive analyse, hvor softwarerobotten opstiller mulige fremtidsscenarier (FSR - danske revisorer, 2018). Forud for den egentlige dataanalyse skal data bearbejdes, hvilket omfatter, at der skal ske inspektion og rensning for evt. fejl i datasættet. Ydermere skal der ske transformation af data, således at data bliver struktureret, så det kan anvendes til den pågældende analyse. Afslutningsvis bliver den transformerede data modelleret, så analysen giver det ønskede output (Cao et al., 2015). Omfanget af de indledende processer afspejler kvaliteten af data, og i hvor høj grad datasættet er struktureret, og kan give anledning til mere manuel sortering.

Potentialet ved dataanalyse er således, at det bliver muligt at gennemgå store mængder af data hurtigere med mindre fejlmargen og giver hermed revisor et redskab til at foretage en systematisk gennemgang af transaktioner i bogholderiet, hvilket kan anvendes ved substansanalytiske handlinger i revisionen (Bilag 17, s. 137, l. 329).

Herved åbner dataanalyse muligheden for ændring af revisors handlinger i forbindelse med risikobetonede områder af revisionen, såsom omsætning.

... Det kunne være revision af data, fx omsætningen, hvor den kan udlæse alle kreditnotaerne automatisk, så man kan få en liste over dem. Så det vil betyde, at kontokortene, som man tidligere sad og kiggede igennem, vil nu være et udtræk af resultater... I denne sammenhæng vil man se på outliers – hvorfor er der kreditposter på de konti, og hvordan kan de forklares?... (Bilag 17, s.129, l. 86).

Data analytics er derfor et bredt begreb for et værktøj, der kan give revisor et mere nuanceret billede af forholdene i kundens data, da analysen kan tilpasses til specifikke undersøgelsesformål.

I relation til revisors arbejde med udarbejdelse og revidering af årsregnskabet er der potentiale inden for en række områder:

- Identificering og risikovurdering i relation til misbrug af aktiver eller regnskabsmanipulation i forbindelse med besvigelser samt yderligere handlinger i forbindelse med mistanke om besvigelser, jf. ISA 240.
- Udførelse af 100 % kontrol af alle transaktioner på risikobetonede poster, såsom omsætningskonti, hvor det muliggør at udsøge outliers, som ligger ud over den normale spredning blandt transaktionerne.

Herved åbnes muligheden for, at revisor kan udføre 100 % kontrol af mere risikobetonede områder af kundens virksomhed. Dette kan være som et redskab til indledende handlinger i planlægningsprocessen. Med afsæt i en stigende udvikling af platformssystemer, som økonomisystemerne E-conomic og Novovision, er der potentiale for andre typer af dataanalyser end deskriptive. Dataanalyse har potentiale til at anvendes af revisor som et rådgivningsværktøj ved at foretage analyser, der er af mere prædiktiv og præskriptiv karakter. Hermed kan revisor foretage en real-time vurdering af de tilgængelige data og rådgive med afsæt i disse (FSR - danske revisorer, 2018).

4.4 Dataudveksling

Ovenfor er nogle af de teknologiske bevægelser, som den digitale transformation rummer, gennemgået, hvor alle typer bygger på den forudsætning, at den nødvendige data er tilgængelig. Men selve processen med udveksling af data er også forbundet med en række teknologier, der ligeledes præger revisors revisionsproces.

4.4.1 Cloud computing

Cloud computing (CC) er et overordnet begreb, der dækker over forskellige softwaretyper, som alle yder forskellige måder, hvorpå data kan udveksles og opbevares. De klassiske eksempler er Dropbox og OneDrive. CC-software kan inddeles i tre overordnede funktioner: dataopbevaring, infrastruktur/platform og applikationssoftware (software-as-service). Det er dog ikke alle CC-softwaressystemer, der indeholder alle disse funktioner (Du & Cong, 2010):

- Dataopbevaring er selve muligheden for online-lagring af virksomhedens data, men også personfølsomme data. Herved opbevares data på en server, der kan tilgås via internetadgang. Denne funktion er den mest udbredte og er altid en integreret del af CC-softwaressystemer, der også har andre funktioner.
- Ved infrastruktur/platform-funktionen er der tillagt et ekstra lag på den simple dataopbevaring, hvor data sorteres i et operationaliseringssystem, hvorved brugerne kan tilgå data i et softwaresystem, der sorterer og tillader forskellige typer af databehandling.

- Applikationssoftware bygger ligeledes videre på dataopbevaringen samt operationaliseringssystemerne og tilføjer muligheden for at lade robotsoftware i CC-softwaren styre virksomhedens operationaliseringssystemer.

Muligheden ved applikationssoftware i CC-systemer er således, at brugerne af systemerne kan få strømlinet deres data ved at lade robotsoftwaren primært stå for håndteringen af data med support af revisor. CC-systemer giver hermed mulighed for en langt hurtigere og effektiv udveksling af dokumenter mellem revisor og virksomhed og erstatter hermed de fysiske bilagsmapper. Det giver en større og konstant tilgængelighed til virksomhedens økonomisystem for revisor, hvis det er CC-baseret (Bilag 17, s. 190, l.1884).

Udover udveksling af data mellem revisor og virksomhed giver CC-softwaren også mulighed for en større automatisering af revisors manuelle arbejde. CC-systemer, som OneDrive, kan løbende foretage synkronisering af indholdet på serveren, i takt med, at der foretages redigering. Hvis revisionsprogrammer som kvalitetsstyringsværktøjer ligger tilgængelig i CC-serveren er det muligt at integrere softwarerobotter, der kan udføre mere manuelt arbejde, fx opstilling af regnskaber, indsamling og arkivering af dokumentation og andre opgavetyper med lav kompleksitet.

CC-systemer eksisterer i mange afskygninger i revisionsbranchen i dag, da større revisionsvirksomheder har udviklet deres egne løsninger, og andre aktører har udviklet online økonomisystemer, der også er cloudbaseret. Ekspansionen af CC-software giver derved større mulighed for revisor til at udføre *Remote Data Auditing* (RDA). RDA bliver mulig for revisor, hvis virksomhedens data primært befinder sig i en cloudbaseret løsning. Det er ikke nødvendigvis den samme CC-udbyder, dog er det afgørende, at revisor kan bevæge sig frit mellem CC-softwaremiljøet, og at data kan integreres på tværs af CC-systemerne (Sookhak et al., 2015) Af bilag 7 fremgår en illustration, der viser CC-miljøet. Potentialet ved RDA og CC-software generelt er en tidsoptimering ved, at revisor har mulighed for at tilgå virksomhedens data efter eget behov i stedet for manuel efterspørgsel hos kunden, hvilket kan forsinke processen. CC-software rummer ligeledes muligheden for at øge virksomhedernes (kundernes) data kvalitet.

4.5 Procesredskaber

I relation til den digitale transformation er det ligeledes vigtigt at forklare digitaliseringen, af redskabet, som revisor anvender som et underliggende værktøj til at håndtere selve revisionsprocessen. Dette kaldes også et kvalitetssikringsværktøj. Kvalitetssikringsværktøjet er et procesredskab, der anvendes som guide for revisor for at sikre, at de nødvendige handlinger foretages helt fra kunde- og opgaveaccept til afslutning og afgivelse af erklæringen. Kvalitetssikringsværktøj har derfor til formål at orientere revisor undervejs i udarbejdelsen af erklæringen om, at der bliver udført tilstrækkelige handlinger (Bilag 17, s. 188, l. 1812). Kvalitetssikringsværktøjets primære funktion er derfor at samle arbejdsprocessen.

Der eksisterer ligeledes typer af kvalitetssikringssoftware, der har andre funktioner, der relaterer sig til udarbejdelsen af erklæringer, såsom automatisk udregning af væsentlighedsniveau for erklæringen, større individuel tilpasning til den nøjagtige erklæring og automatisk opstilling af regnskabet.

4.6 Digitale teknologier i revisionsprocessen i dag

Med udgangspunkt i ovenstående teknologier vendes blikket mod, hvilke af disse der anvendes i revisionsprocessen hos tier-3-revisorer i dag. Dette sker med afsæt i de afholdte interviews. Med afsæt i den indsamlede empiri fra interviewpersonerne er der mindre variationer af, hvorledes digitalisering er indtruffet, og hvilke teknologier der anvendes. Disse variationer er dog af mindre betydning og vurderes ikke at påvirke den generelle betragtning om, hvor de digitale teknologier finder sin anvendelse i revisionsprocessen.

4.6.1 Procesværktøjer

Indledningsvis er der en bred variation af, hvilke typer af procesværktøjer der anvendes, og hvilke supplerende kvalitetssikringssoftware der er inkorporeret heri. Hertil anvender nogle interviewpersoner egenudviklede procesværktøjer, mens andre anvender systemer som IT-revisor¹⁷, Caseware¹⁸ og MSrev¹⁹. På trods af at der anvendes forskellige værktøjer på tværs af revisionsvirksomheder, er et gennemgående kvalitetssikringssoftware, at der kan foretages en automatisk opstilling af regnskab med indlæsning af en standardiseret saldobalance (Bilag 17, s.139, l. 386). Automatiseringen af opstillingen af regnskabet er dog ikke anvendt af alle adspurgte revisionsvirksomheder, men rummer dog uudnyttet potentiale, netop ved at tier-3-revisionsvirksomheders kundeportefølje rummer mange erklæringer af opstilling af finansielle oplysninger (Bilag 17, s. 181, l. 1624). Udover automatiseret opstilling af redskabet gennem procesværktøjet er kvalitetssikringssoftware ligeledes integreret i procesværktøjet, hvilket muliggør analyse af importeret data. Således eksisterer der rent faktisk dataanalyseredskaber blandt tier-3-revisionsvirksomhederne, men de udnyttes ikke fuldt ud (Bilag 17, s. 127, l. 38).

4.6.2 Robotteknologier

Der er en stigende efterspørgsel efter og interesse for robotteknologier blandt tier-3-revisorerne for at automatisere processer af mere manuel karakter (Bilag 17, s.189, l. 1856). Blandt de adspurgte revisionsvirksomheder er 1. generation af robotteknologier, RPA, allerede taget i brug ved at udføre konverteringer af regnskaber. Dette fremgår hos TT Revision: "... Samtidig også mere de manuelle ting som at rulle et regnskab. Det er muligt for robotten at gøre det på en dag eller to, og så har den konverteret 1000 regnskaber..." (Bilag 17, s.128, l. 65).

Netop områder som konvertering af regnskab, udregning af væsentlighedsniveau i planlægning samt udformning og udfyldelse af arbejdsblad er som udgangspunkt et område med potentiale for RPA-software, da disse indeholder struktureret data i et mindre komplekst miljø.

Andre steder i revisionsprocessen, hvor RPA-løsninger finder sin anvendelse i dag, er ved indsamling af oplysninger og dokumentation. Indsamling af dokumentation kan både relaterer sig til kunde- og opgaveacceptfasen ved indhentning af identifikation på kunden, men ligeledes under udførelse, hvor

¹⁷ Procesværktøj udbydes af Wolters Kluwer.

¹⁸ Procesværktøj udbydes af FSR – danske revisorer.

¹⁹ Procesværktøj udbydes af Timesolutions.

der sker indsamling af eksterne bekræftelser, såsom engagementsbekræftelser, momsangivelser eller skattekonto fra virksomhederne. RPA-løsninger er derfor primært udbredt inden for områder af mere manuel og administrativ karakter og er endnu ikke i anvendelse i andre dele af revisionsprocessen. Blandt de adspurgte interviewpersoner er interessen stor for RPA-løsninger, hvilket også bliver tydeliggjort af forretningschef for FSR Celina Bach-Møller (Bilag 17, s.189 l.1856). En konkret anvendelse er midlertidig ikke udbredt, da kun én af revisionsvirksomhederne, der er inddraget i denne afhandling, anvender robotsoftwaren Foxtrot i dag. Der er derfor et uudnyttet potentiale for RPA-løsninger, både ved implementering i ovenstående områder, men ligeledes inden for andre områder, der deler karakteristikaene med struktureret data og et mindre komplekst kontrolmiljø²⁰, som er meget regelbaseret.

Der er hermed en mindre udbredelse af 1. generation af softwareroboter, men stor interesse og potentiale for disse. Der er dog ikke observeret hverken 2. eller 3. generationer af softwareroboter, hvorved der ikke er sket integration af kunstig intelligens. Med den begrænsede tilstedeværelse af 1. generation i tier-3-segmentet af revisionsbranchen fremstår det plausibelt, at integrationen af kunstig intelligens ikke har fundet sin vej til denne del af revisionsbranchen, eftersom disse typer af robotsoftware som udgangspunkt er en naturlig udvidelse af 1. generationen.

4.6.3 Data analytics

Ligesom RPA-software er der også stor interesse for håndtering og analyse af større mængder af data blandt hovedparten af revisionsvirksomhederne i afhandlingen. I segmentet er der således observeret tiltag til eget udviklet software, der kan håndtere større datamængder og tilhørende processer med rensning, transformation og modellering af outputtet. Endvidere er der allerede tilstedeværelse af dataanalyse-software blandt revisionsvirksomhederne, og dette er integreret i procesværktøjet og giver således brugeren mulighed for import af struktureret data og at foretage deskriptive dataanalyser.

På trods af det store kendskab blandt interviewpersonerne og erkendelsen om potentialet ved denne type teknologi, er det begrænset, hvem af revisionsvirksomhederne i afhandlingen, som aktivt anvender dataanalyse som et rutinebaseret redskab i deres revisionsproces (Bilag 17, s.127, l. 38). Tendensen, blandt revisionshusene i afhandlingen, bliver ligeledes understøttet af Celina Bach-Møller. "... Det bruges ikke meget i de helt små SMV-revisorer..." "Du kan selvfølgelig også finde det blandt de revisorer i SMV-segmentet, men de er meget udfordret på det område". (Bilag 17, s.1988, l. 1835).

Fravalget af dataanalyseredskaberne er derimod et aktivt fravalg for derved at udvikle en faglig indsigt for yngre medarbejdere, da opfattelsen er, at dataanalysen kan fjerne håndværket og hermed forståelsen af dele af handlingerne under udførelsen (Bilag 17, s. 127, l. 48). Trods den begrænsede anvendelse, anerkender interviewpersonerne bredt mulighederne ved data mining²¹ og analyse af data. Ligeledes ses der også et uudnyttet potentiale ved kombinationen mellem RPA-software og data

²⁰ Se figur 5 – Kontrolmiljø for RPA-software, side 35.

²¹ Se begrebsafklaring bilag 1.

mining, da netop dette område, som udgangspunkt, er regelbaseret og præget af lav kompleksitet (Bilag 17, s. 132, l. 187).

4.6.4 Cloud computing

Cloud computing-software (CC) er det teknologiske redskab, hvor der er observeret flest forskellige softwaretyper blandt revisionsvirksomhederne, og det er ligeledes det mest integrerede og anvendte software. CC-software, hvor den singulære funktion er dataopbevaring og simpel udveksling af data, kan være et velkendt redskab som Dropbox og anvendes som redskab til at udveksle data i form af materiale, der både anvendes i relation til kunde- og opgaveacceptfasen, hvor identifikation kan udveksles. Denne softwaretype anvendes også til udveksling af materiale og dokumentation under udførelsen i revisionsprocessen. Andre CC-softwaretyper med dataopbevaring og udveksling som primære funktioner er også udbredt, hvor der anvendes OneDrive og lignende.

... Så bruger vi fildeling-strukturer som egen fil-service og Dropbox. Selvfølgelig med mail frem og tilbage. Ved revisionskunder er det typisk via Dropbox, hvor vi deler data, men vi har også noget på OneDrive, som vi deler med kunder, hvor de leverer dokumentation der... (Bilag 17, s. 176, l. 1453).

CC-software, hvor der er integreret en infrastruktur, er ligeledes meget udbredt, netop ved at revisionsvirksomhedernes kunder anvender online økonomiplatforme som E-conomic, Novovision og Dinero. Disse typer af CC-software tillader således, at revisor har adgang til kundernes ajourførte bogføring og anvendes til at foretage de nødvendige udtræk af bogholderiet, der er relevante, såsom saldobalancer, kontokort, debitor- og kreditorsaldolister. Infrastrukturen i denne CC-softwaretype er kontoplanen som data struktureres efter. Herved giver det revisor et struktureret elektronisk datasæt af kundens bogholderi, der netop har muliggjort automatisk opstilling af regnskabet frem for at udføre det manuelt. Økonomiplatformene, der er baseret på CC-software med infrastruktur, kan ligeledes håndtere andre typer af dataopbevaring og -udveksling, hvor disse muligheder bliver anvendt af revisionsvirksomhedernes kunder.

... Altså får du materialet fra kunden i PDF eller i fysiske mapper, og efterhånden må jeg også tilstå, at i mange tilfælde så får vi en netadgang til kundernes økonomisystem, og kunderne er jo i lang tid før os og i større grad begyndt at bruge scanning af deres bilag. Det vil sige, at når vi tidligere skulle ud på et støvet arkiv og finde deres bilagsmappe og sidde og balde i dem, så kan vi i dag tilgå bilagene og mapperne meget nemmere i dag... (Bilag 17, s. 140, l. 435).

Det fremgår af ovenstående, at Rasmus Dehn Larsen fra Addere Revision oplever, at kunder, der anvender økonomiplatforme, selv er begyndt at foretage elektronisk arkivering af bilagsmateriale i større grad, hvilket er den generelle tendens blandt de adspurgte revisionsvirksomheder. Ved disse CC-baserede økonomiplatforme er denne elektroniske arkivering og udveksling af fysiske bilag blevet lettere ved, at disse softwaresystemer tilbyder deres eget indscanningsmodul. Herved kan der indscannes fra andre enheder, hvorefter disse automatisk synkroniseres med bogholderiet.

Tilstedeværelsen af CC-softwaressystemer, der er observeret, ses i tabel 2 nedenfor:

Observerede Cloud Computing
Fildeling:
OneDrive
Dropbox
FSR – Caseware Cloud
Økonomisystemer:
Novovision
Dinero
E-conomic
Billy

Disse typer af CC-software er udbredt blandt revisionsvirksomhederne. Det er dog ikke den primære måde, hvorpå materiale, dokumentation og revisionsbevis bliver udvekslet på, da fysiske bilagsmapper udgør den primære metode.

Potentialet ved udveksling samt ensretning af data ved hjælp af infrastruktur udnyttes hermed ikke til fulde. Dernæst er CC-softwaressystemer, hvor der er integreret applikationssoftware i, som automatisk kan operere i infrastrukturen i økonomiplatformene, ikke særlig udbredt blandt revisionsvirksomhederne. Der anvendes få CC-økonomisystemer, hvori der er integreret ”software-as-service”, der primært er ved bogføringsfunktionen, hvor den automatisk generer forslag konti, hvor transaktionen skal

Tabel 2 (egen tilvirkning)

bogføres ved hjælp af machine learning. Anvendelsen af applikationssoftware i CC-økonomisystemer indeholder dog større muligheder, end der ses i dag.

Udover ovenstående gennemgang af, hvorledes CC-softwaressystemer finder sin anvendelse i revisionsprocessen, har størstedelen af revisionsvirksomhederne også valgt at anvende forskellige typer af CC-softwaressystemer til intern brug. Dette er ved integrationen af cloudbaserede servere, hvor al revisionsvirksomhedernes materiale bliver tilgængeligt for medarbejderne gennem en simpel internetadgang. Ved materiale skal der forstås både interne dokumenter og programmer samt materiale relateret til udarbejdelse af kundeopgaver. Den store fleksibilitet ved tilgangen af materiale muliggør således, at medarbejderne i revisionsvirksomhederne kan tilgå, bearbejde, udføre arbejds handlinger og dokumenterer disse ved hjælp af en simpel internetadgang. Dette gør, at flere medarbejdere har mulighed for at udføre revisionsopgaver i hjemmet eller på kontoret, hvilket gør, at aspekter af *remote data auditing* er udbredt blandt de adspurgte revisionsvirksomheder. Særligt ved udbruddet af COVID-19 i Danmark i foråret 2020 mener Celina Bach-Møller, at udbredelsen af anvendelse af denne teknologi har haft en generel positiv effekt:

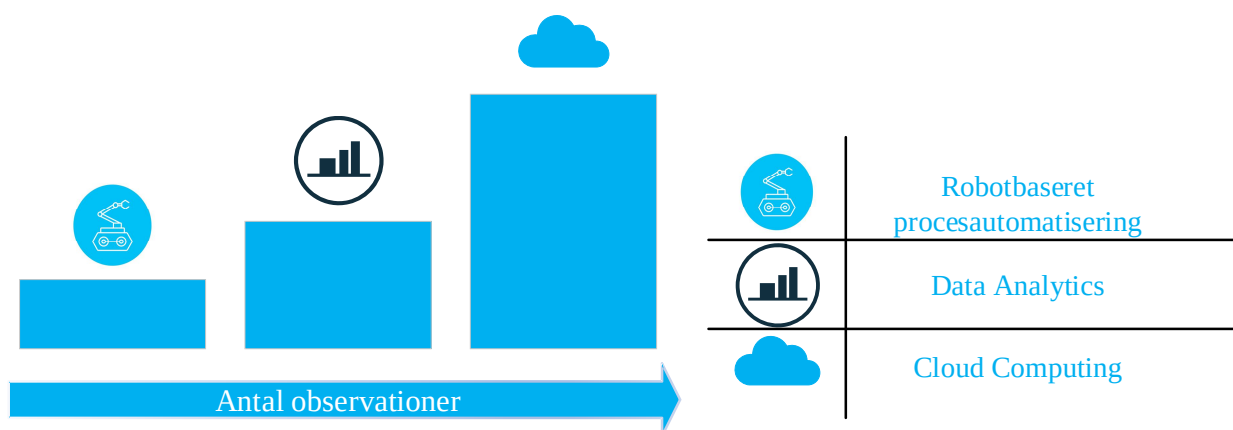
... særligt i disse tider, hvor vi har en situation, hvor alle arbejder hjemme, er der et behov for at have platforme, hvor man kan samarbejde med kunderne eller fx internt i revisionsvirksomheden og have adgang til tingene på nem og overskuelig måde. Revisorkan følge med i, hvor man befinder sig i processerne med hver kunde, hvorfor man som ledende revisor ikke skal bruge en masse tid på at finde ud af, hvor man er i processen... (Bilag 17, s. 189, l. 1863).

Effekten af COVID-19, i relation til afhandlingens problemformulering, anses dog ikke som målbar. Det empiriske grundlag viser trods det brede kendskab og anvendelse af CC-software, at der er et uopnået potentiale ved cloud computing-teknologien grundet den manglende ensretning og udbredelse af softwaressystemer blandt revisionsvirksomhedens kunder. På trods af, at der ses en

stigning i dataudveksling via CC-software, er der blandt interviewpersonerne ikke en tilsvarende stigning i interesse for cybersikkerhed eller et område som GDPR (persondataforordningen), der ellers er tæt forbundet med dataudveksling.

4.7 Delkonklusion

Den digitale transformation af revisionsprocessen og omkringliggende processer er en igangværende proces blandt de adspurgte revisionsvirksomheder i tier-3-segmentet i dag. Kendskabet til de overordnede teknologier er udbredt, men ved en egentlig praktisk anvendelse i revisionsprocessen er der stor variation.

Figur 6 – observationer (egen tilvirkning)

Figur 6 illustrerer, at cloud computing-software-systemer er den mest udbredte og anvendte i dag. Anvendelsen sker ved indsamling af dokumentation og revisionsbevis i både kunde- og opgaveacceptfasen samt udførelsesfasen.

Ligeledes ses udbredelsen af flere procesværktøjer, hvori der er integreret kvalitetssikringssoftware, hvor det mest anvendte er automatisk opstilling af regnskaber.

Flere af revisionsvirksomhederne har udtrykt interesse for robotteknologier, men der er kun en revisionsvirksomhed, som reelt anvender 1. generation af RPA, som anvendes til opstilling af regnskaber samt indsamling af materiale og dokumentation i kunde- og opgaveacceptfasen samt under udførelsen.

Et område, hvor interessen og potentialet er stort, er dataanalyse, der ligeledes anerkendes bredt af alle revisionshusene. Der er dog ingen, der anvender dette i dag, på trods af, at flere revisionsvirksomheder har dataanalyseredskaber inhouse. Der er derfor forskellige automatiserings- og digitaliseringsværktøjer i revisionsprocessen for tier-3-revisionsvirksomheder. Der er overordnet fokus på at digitalisere det materiale, som modtages fra kunden, samt en automatisering af udveksling af forskellige typer af data.

5 Ændring af tier-3-revisors fremtidige arbejdsproces ved brug af digitale redskaber

Kapitel indhold:

Dette kapitel har til hensigt at foretage en kort gennemgang og iscenesættelse af, hvordan indfasning af digitale værktøjer er med til at ændre revisionsprocessen for tier-3-revisorer i fremtiden. Kapitlets formål er således at beskrive, hvorledes revisors arbejdsproces forandres inden for en femårig periode.

5 Ændring af tier-3-revisorers fremtidige arbejdsproces ved brug af digitale værktøjer

Som omtalt i afhandlingens kapitel 4 er det således konstateret, hvori revisionsprocessens digitaliserings- og automatiseringsredskaber anvendes i dag samt potentialet ved større grad af integration af disse. Ved en større anvendelse og integration af digitaliserings- og automatiseringsteknologier gives der dog udtryk blandt interviewpersonerne, at denne stigende digitalisering i højere grad automatiserer flere af tier-3-revisorers tidligere kerneopgaver og samtidig ændrer store dele af arbejdsprocesserne, der er forbundet hermed.

Som omtalt i afhandlingens indledning er der de senere år sket en større indvandring på tier-3-revisors kerneområde, hvilket typisk har bestået af erhvervsservices og erklæringer uden sikkerhed. Indvandringen sker fra eksterne IT-aktører, der leverer bogføringsprodukter, som besidder robotsoftware, således at der i overvejende grad kan ske automatisk bogføring ved hjælp af machine learning²², altså mønstergenkendelse. Ligeledes er der også identificeret procesværktøjer ud fra de afholdte interviews, hvilket betyder, at der nu kan foretages automatisk opstilling af regnskab.

Tendensen til, at flere tidligere kerneopgaver forsvinder for tier-3-revisorer, kan give anledning til undren over, hvordan det påvirker tier-3-segmentet og dets arbejdsprocesser. Ved et formindsket forretningsgrundlag kunne en umiddelbar problemstilling være, at flere tier-3-revisionsvirksomheder kommer under stort pres for at erhverve nye opgaver til forretningsgrundlaget og beskæftigelse af medarbejdere. Rasmus Dehn Larsen fra Addere Revision mener dog, at tier-3-segmentet i fremtiden indeholder færre produktionsmedarbejdere, da typen af opgaver, som revisor skal udføre, bevæger sig væk fra de traditionelle revisionsydelser (Bilag 17, s. 146, s. 612). Rasmus Dehn Larsen vurderer dog ikke, at der er behov for færre medarbejdere, men nærmere færre til at udføre det traditionelle revisionsarbejde og en større omstilling af revisorprofilen til at udføre IT-relaterede opgaver: "... Det gør vi internt ved, at de har fået den grunduddannelse inden for robotkurset. Det vil sige, at de kan programmere robotterne nu..." (Bilag 17. s. 131, l. 157).

Der er bred enighed om omstillingen af revisorprofilen blandt interviewpersonerne, og omstillingen finder allerede sted. Thøger Rude Andersen fra TT Revision forklarer således, at de allerede i dag giver deres medarbejdere grundkurser i robotprogrammering. Han understreger ligeledes, at de inden for en femårig periode har ansat IT-medarbejdere til både intern brug, men ligeledes til kunderelaterede opgaver.

Der er dog mange forskellige muligheder for, hvorledes revisorprofilen kan omstilles, hvilket kræver nye og anderledes kompetencer for revisor. Jf. bilag 11 fremgår det, at FSR – danske revisorer netop peger på, at kompetencer inden for digitalisering, automatisering, teknologier samt data analytics er revisors fremtidige kerneområder.

Blandt interviewpersonerne er der enighed om, at en digital omstilling af revisorprofilen er en naturlig og nærmest nødvendig udvikling, da forretningsgrundlaget er under forandring. I takt med

²² Billy og Dinero.

automatiseringen af traditionelle arbejdsprocesser vil store dele af revisors arbejde i fremtiden være at indgå i samarbejde med teknologien for at opnå forståelse af og sikre den nødvendige kvalitet i den pågældende proces. Fremtiden for revisors arbejdsproces vurderes således at indeholde en langt større grad af kompetencer til at forholde sig kritisk til, hvorledes data behandles i de pågældende softwaresystemer.

Med den fremtidige ændring af arbejdsprocesserne og mere IT-relaterede kompetencer åbner det muligheden for, at revisor i fremtiden påtager sig IT-relaterede rådgivningsopgaver, der kan åbne op for et nyt forretningsområde, såsom cybersikkerhed. Bjarne Aalbæk fra Atics Revisorer vurderer ligeledes, at en stigende efterspørgsel på rådgivning inden for digitalisering og automatisering kan tiltrække flere profiler til tier-3-segmentet (Bilag 17, s. 178, l. 1517).

6 Forskningsresultater fra spørgeskemaundersøgelse

- o 6.1 Forskningspopulation og respondenter
- o 6.2 Segmentering af respondenter
- o 6.3 Besvarelser af subjektive holdningsspørgsmål
- o 6.4 Delkonklusion

Kapitel indhold:

Det følgende kapitel indeholder en deskriptiv analyse af besvarelserne i spørgeskemaundersøgelsen, hvilket skal supplere den kvalitative empiri i afhandlingen. Formålet med analysen er således at skabe et kvantificerbart grundlag, som giver mulighed for at generalisere observerede tendenser til resten af tier-3 segmentet og spørgeskemaundersøgelsen udspringer hermed fra afhandlingens overordnede problemformulering.

6 Forskningsresultater fra spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen er udarbejdet specifikt til segmentet i afhandlingen, tier-3-revisorer. Spørgsmålenes udformning kræver en vis faglighed, erhvervsmæssig erfaring og en vis grad af kendskab til og forståelse af revisionsteorien. Herved imødekommer spørgsmålene en variation i eventuelt uddannelsesniveau blandt respondenterne. For yderligere metodiske overvejelser henvises der til afsnit 2.5.1. Dette kapitels primære formål er at foretage en deskriptiv analyse af forskningsresultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, hvor der suppleres med frekvenstabel- og krydstabelanalyse i vurdering af visse sammenhænge og tendenser blandt respondenterne.

6.1 Forskningspopulation og respondenter

I undersøgelsen er afhandlingens population tier-3-revisorer, og derved har respondenterne en bred definitionsramme, da revisor ikke er en beskyttet profession. Der kan herved, som udgangspunkt, være afvigelser af definitionen på, hvad en revisor er. Da spørgeskemaundersøgelsen er distribueret til revisionsvirksomheder i tier-3-segmentet, er der en forventning om en mere ensrettet forståelse af en revisor, der er en medarbejder, der er ansat i en statsautoriseret revisionsvirksomhed og arbejder med dele eller hele revisionsprocessen, jf. afhandlingens kapitel 3.

Spørgeskemaet er distribueret blandt medarbejderne på interviewpersonernes arbejdsplads, der har givet adgang til relevante respondenter. Ligeledes er spørgeskemaet distribueret uopfordret til revisionsvirksomheder i andre dele af landet for at opnå en større geografisk spredning blandt respondenterne. Undersøgelsen er foretaget anonymt, og det har således været valgfrit, om man ønsker at angive sin arbejdsplads. I undersøgelsen er der minimum fire revisionsvirksomheder repræsenteret. I tabel 3 fremgår det, at 20 ud af 48 respondenter ikke har angivet deres arbejdsplads. Med erkendelsen om det samlede antal respondenter på 48 sammenholdt med det antal medarbejdere, der er i hver af de angivende revisionsvirksomheder, er der således andre revisionsvirksomheder repræsenterede i besvarelserne fra spørgeskemaet.

Revisionsvirksomheder	Samlet antal respondenter
Adere Revision	7
TT Revision	12
Lægård Revision	8
Actis Revisorer	1
Ikke angivet arbejdsplads	20
I alt	48

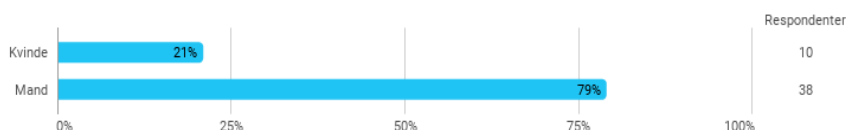
Tabel 3 – antal respondenter (egen tilvirkning)

Det samlede antal respondenter er 48 ud af 75 udsendte spørgeskemaer og udgør en mindre del af den samlede tier-3-population. Det er ikke muligt at foretage en præcis segmentering af den samlede population for revisionsbranchen, som udgør 21.391 i 2018 (Danmarks Statistik, 2018), for præcist at afdække størrelsen på tier-3-segmentet. Det vurderes dog, at det indsamlede antal respondenter, er tilstrækkeligt for at illustrere tendenserne i segmentet.

6.2 Segmentering af respondenter (objektive)

Indledningsvis i spørgeskemaet er der tre objektive spørgsmål: køn, alder og uddannelsesniveau. Disse spørgsmål synliggør diversiteten blandt respondenterne samt anvendes til at foretage deskriptive krydstabelanalyser for at anskueliggøre, hvorvidt tendenser er køns-, alders-, eller uddannelsesniveaubetinget. Disse tre variabler er gennemgående for resten af analysen.

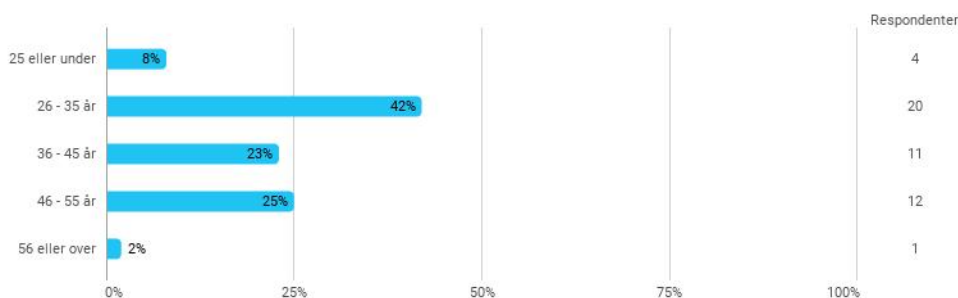
Køn

Figur 7 – køn (egen tilvirkning)

I den kønslige fordeling ses der i figur 7 en forventet overrepræsentation af mænd (79 %) frem for kvinder (21 %), da kun 1/5 af statsautoriserede revisorer er kvinder (FSR - danske revisorer, 2019). Hermed er uligevægten forventet og ligeledes et udtryk for kønsfordelingen i branchen. Opdeling af køn anvendes undervejs i analysen for at undersøge kønsbestemte tendenser.

Alder

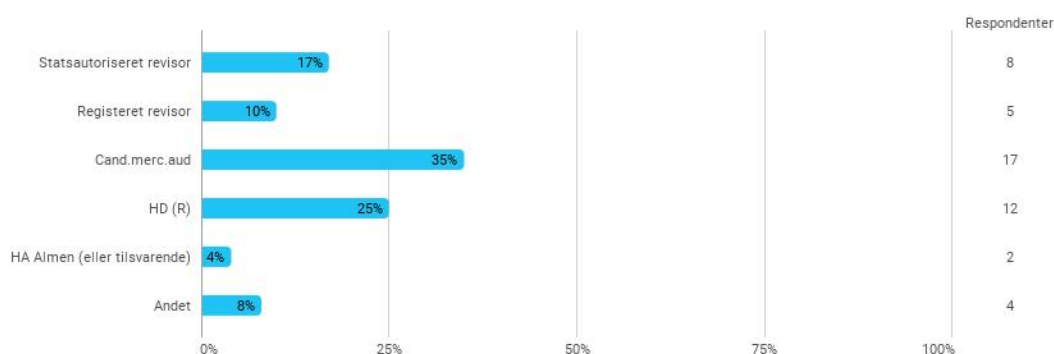

Figur 8 Alder (egen tilvirkning)

I aldersfordelingen blandt respondenterne konstateres en overrepræsentation i alderssegmentet 25-36 år (42 %) jf. figur 8. Årsagen vurderes at være, at dette alderssegment i overvejende grad er det dominerende blandt tier-3-revisionsvirksomheder, der har mellem 1-10 medarbejdere. Vurderingen tager afsæt i de revisionsvirksomheder, som er inddraget i afhandlingen. Overrepræsentationen i alderssegmentet 26-35 år vurderes dog ikke at have væsentlig indflydelse, da respondenterne i de andre alderssegmenter, 25 år eller under (8 %), 36-45 år (23 %) og 46-55 år (25 %), har et passende antal respondenter. Alderssegmentet 56 år eller over (2 %) har dog ikke opnået tilsvarende niveau af respondenter, og hovedfokus er derfor på de andre alderssegmenter. I vurdering om, hvorvidt der er en normalfordeling blandt respondenterne, er der udarbejdet et histogram, jf. bilag 8, der viser, at der ikke er en klar normalfordeling grundet overrepræsentation i alderssegmentet 26-35 år.

For at imødekomme den konstaterede usikkerhed vedrørende den manglende normalfordeling foretages der en opdeling undervejs i analysen af respondenteres svar af ved hjælp af krydstabelanalyse. Dette sker for at kompensere for overrepræsentationen i alderssegmentet (26-35 år), således at generelle tendenser i population ikke bliver forårsaget af en majoritet af yngre revisor blandt respondenterne. Endvidere er det ligeledes forsøgt at kompensere for overrepræsentationen af yngre revisorer ved at inddrage flere revisorer i et højere alderssegment som interviewpersoner i afhandlingens kvalitative data. Med afsæt i ovenstående tiltag vurderes disse således at være tilstrækkelige for anvendelsen af alle respondenternes svar.

Uddannelsesniveau

Figur 9 Uddannelsesniveau (egen tilvirkning)

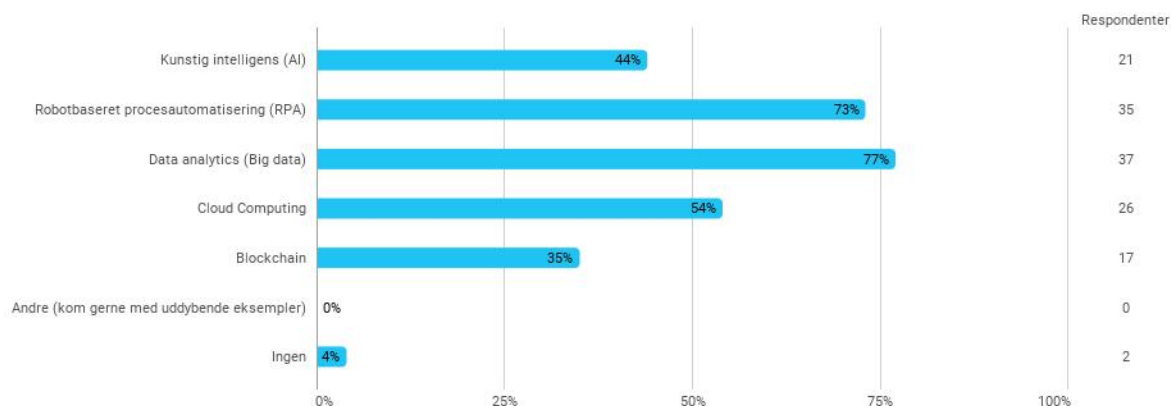
Variablen uddannelsesniveau har samme formål som de to tidligere variabler at undersøge, hvorvidt der er sammenhæng mellem respondenternes uddannelsesniveau og deres kendskab til, anvendelse af og forventning til digitalisering af revisionsprocessen i fremtiden.

I respondenternes uddannelsesniveau er der et højere antal respondenter end forventet, der er statsautoriseret revisor og registeret revisor. Forklaringen vurderes at være, at tier-3-segmentet også rummer helt små revisionsvirksomheder, hvor der er få medarbejdere pr. godkendt revisor. Fordelingen er således forventet og anses ikke som problematisk. I stedet anses den store diversitet i respondenternes uddannelsesniveau som en forstærkelse af det empiriske grundlag for afhandlingen ved, at hvert uddannelsesniveau bidrager med forskellige typer af indsigt, både teoretisk og praktisk.

6.3 Besvarelser af subjektive holdningsspørgsmål

I det kommende afsnit forekommer en deskriptiv analyse af det indsamlede data. Respondenternes besvarelser gennemgås enkeltvis for hvert spørgsmål, og variablene køn, alder og uddannelsesniveau inddrages for at anskueliggøre, hvorvidt der eksisterer tendenser, der er relevante for besvarelsen af afhandlingens problemformulering.

Spørgsmål 5: Hvilke teknologier er du bekendt med, inden for den digitale transformation af revisionsbranchen?

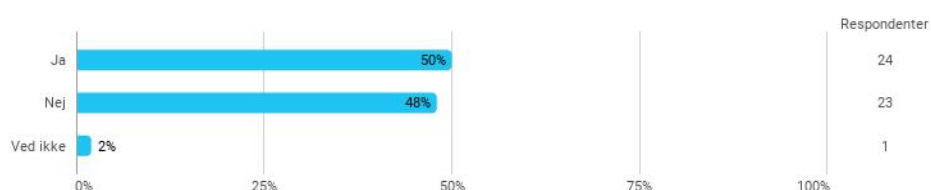

Figur 10 teknologier (egen tilvirkning)

Af figur 10 fremgår et bredt kendskab blandt alle typer af de nævnte teknologier, der har indflydelse på den digitale transformation af revisionsbranchen. Respondenternes svar viser, at tier-3-segmentet er bevidste om en stigende digitalisering og et voksende udbud af digitale automatiseringsteknologier. Kendskabet er mest udbredt blandt respondenterne for data analytics (77 %), robotbaserede automatiseringsprocesser (RPA) (75 %) og cloud computing (54 %).

Af figur 10 er det også værd at bemærke, at 44 % af respondenterne har kendskab til kunstig intelligens i relation til revisionsbranchen, hvilket tyder på et større kendskab til mere avancerede teknologier end først antaget. Jf. figur 10 er kendskabet til cloud computing²³ (54 %) ikke så udbredt som observeret i den kvalitative empiri, da teknologien her er den mest udbredte blandt revisionsvirksomhederne, jf. afsnit 4.6.4. Forklaringen kan være respondenternes manglende forståelse af teknologien, og hvad den rummer. Denne årsagsforklaring udspringer fra erfaringer i afholdte interviews, hvor forståelse af cloud computing-teknologien ikke var udbredt, hvorefter flere bekræftede kendskabet og anvendelsen ved nærmere uddybelse af begrebet. Det vurderes derfor, at kendskabet kan være større, end figur 10 angiver. Den manglende forståelse af cloud computing er problematisk for tier-3-segmentet, da teknologien kan give et bærende fundament for digitalisering af revisionsprocessen, netop ved at udveksle data elektronisk hurtigere.

Spørgsmål 6: Har du, foruden denne undersøgelse, stiftet bekendtskab med teknologierne fra forrige spørgsmål i relation til udarbejdelsen af erklæringer?

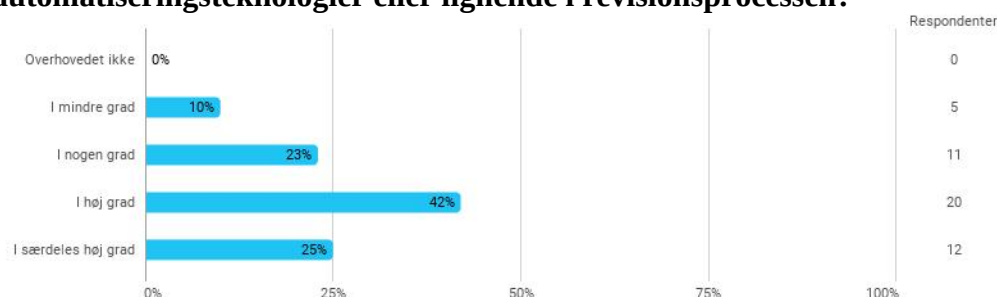

Figur 11 bekendtskab (egen tilvirkning)

²³ Jf. definition i afsnit 4.4 Dataudveksling.

På trods af det udbredte kendskab til teknologierne, hvilket forrige spørgsmål viste, er det kun 50 % af respondenterne, der aktivt har anvendt disse redskaber i udarbejdelsen af en erklæring. Da 48 % af respondenterne tilkendegiver, at de ikke anvender de nævnte teknologier, understreger denne tendens, hvor højaktuelt og relevant den digitale transformation er for tier-3-segmentet. Som forklaret i forrige spørgsmål kan den manglende forståelse af cloud computing-teknologien også præge respondenternes svar i dette spørgsmål, hvorved der er en usikkerhed om præcisionen af resultaterne i figur 11. Jf. bilag 16, tabel 2 og 3, er der en større anvendelse af teknologierne i alderssegmentet 26-35 år og 36-45 år og blandt respondenterne med HD (R) og cand.merc.aud. Denne tendens vurderes at være forventet, da respondenterne i disse segmenter som oftest foretager arbejdshandlingerne i revisionen, mens respondenterne med en højere uddannelsesmæssig baggrund har en mere kontrollerende rolle, hvorved deres anvendelse af teknologierne er lavere for statsautoriserede revisorer, jf. bilag 16, tabel 3.

Spørgsmål 7: Inden for en femårig periode, i hvilken grad tror, du at danske SMV-revisorer vil anvende digitale automatiseringsteknologier eller lignende i revisionsprocessen?

Figur 12 Grad af anvendelse (egen tilvirkning)

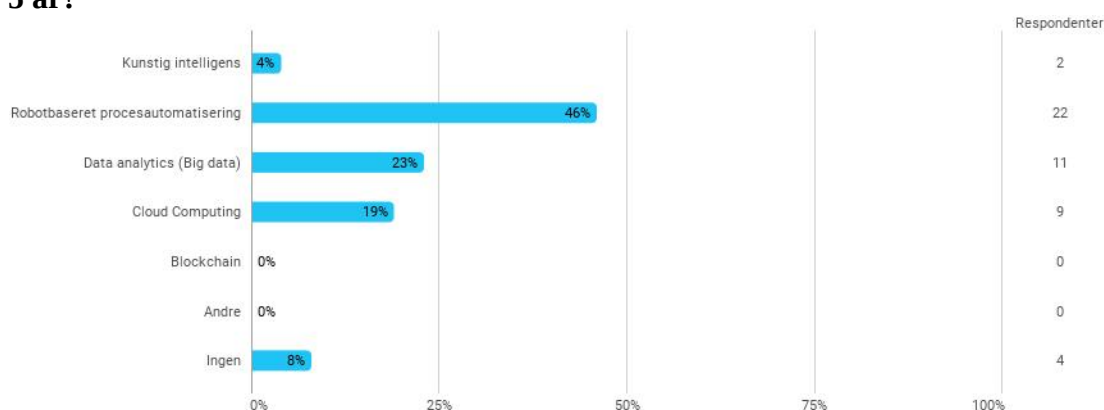
Af figur 12, er der en generel tendens blandt respondenterne om, at digitale automatiseringsredskaber kommer til at præge revisionsprocessen inden for en femårig periode. Det ses således, at 32 respondenter (67 %) er placeret i den høje ende af skalaen i svarkategorierne ”I høj grad” og ”I særdeles høj grad”.

Denne tendens tydeliggøres ved, at ingen respondenter har tilkendegivet, at danske SMV-revisorer ”overhovedet ikke” vil anvende digitale automatiseringsredskaber i revisionsprocessen inden for fem år. Der er derfor en bevidsthed i tier-3-segmentet om, at den teknologiske udvikling af digitale automatiseringsredskaber kommer til at påvirke arbejdsprocessen vedrørende udarbejdelse af årsregnskabet og afgivelse af dertilhørende erklæring.

I relation til spørgsmål 7 er tendensen, at kvindelige revisorer er mere tilbøjelige til at mene, at tier-3-revisorer ”i høj grad” og ”i særdeles høj grad” vil anvende digitale redskaber inden for en femårig periode, da 7 ud af 10 placerer sig i disse kategorier (70 %), jf. bilag 16, tabel 4. Hvad denne tendens skyldes, vides ikke, men det kan formodes, at kvinder kan være mere tilbøjelige til at være omstillingsparate end mænd, netop da de udgør minoriteten i branchen og skal stå stærkere end majoriteten for at opnå anerkendelse. Denne formodning er dog med visse forbehold grundet det begrænsede antal af kvindelige respondenter i spørgeskemaundersøgelsen.

Alderssegmenterne 26-35 år (65 %) og 36-45 år (81 %) er mere tilbøjelige til at mene, at SMV-revisorer vil anvende automatiseringsteknologier inden for fem år, jf. bilag 16, tabel 5. Tendensen er således, at de yngre revisorer med en HD (R) eller cand.merc.aud-baggrund er mere tilbøjelige til at anerkende anvendelsen af digitale redskaber i fremtiden end den ældre generation af revisorer, jf. tabel 6 i bilag 16. Der er en sammenhæng mellem besvarelsene i spørgsmål 6 og 7, da det er yngre revisorer med en HD (R) eller cand.merc.aud-baggrund, der bruger teknologierne i dag, og ser størst mulighed for anvendelse af teknologierne i fremtiden.

Spørgsmål 8: Hvilke digitale redskaber, tror du vil præge revisionsprocessen for SMV-revisorer om 5 år?

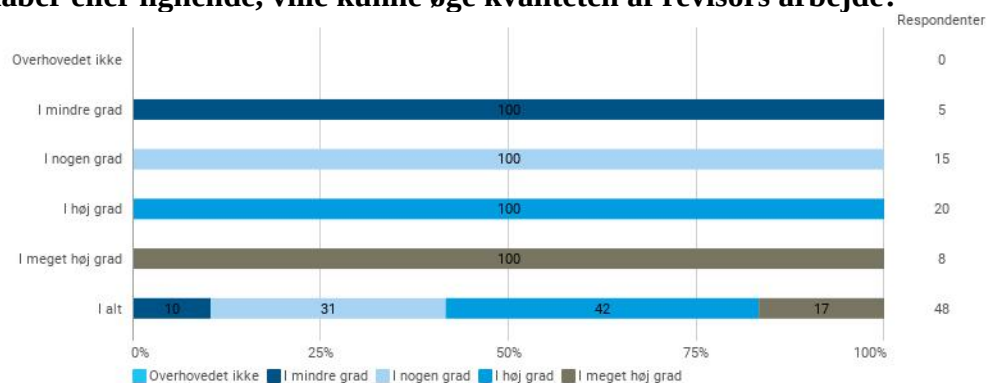

Figur 13 hvilke typer af teknologier (egen tilvirkning)

Robotbaseret procesautomatisering (RPA) er den type af teknologi, som flest respondenter mener, at der vil finde størst anvendelse i revisionsprocessen inden for fem år, hvor 22 (46 %) angiver denne i figur 13. Denne tendens blandt respondenterne er som udgangspunkt ikke forventet med forfatterens kendskab til teknologien, jf. afsnit 4.2.1 og ligeledes de ressourcer, der er forbundet med denne type af teknologi (Bilag 17, s.131, l. 149). I nærmere dialog med forretningschef for FSR Celina Bach-Møller er det forfatterens erkendelse, at tendensen, der ses i figur 13, er den samme, som generelt i branchen (Bilag 17, s. 189, l. 1856).

Jf. tabel 7, 8 og 9 i bilag 16 ses det, at der er stor spredning blandt respondenterne, og det er således ikke et vist alders-, køns- eller uddannelsessegment, der forårsager denne tendens. Der er dog større tilbøjelighed blandt yngre revisorer til at pege på cloud computing-teknologien, hvilket kan skyldes, at den yngre revisor har et større kendskab til, hvad denne teknologi rummer, jf. tabel 8, bilag 16. Et større kendskab blandt yngre revisorer kan antages at udspringe fra, at de har færdiggjort deres uddannelse sidst og opnået forståelse herigennem. Der tegnes således et billede på tværs af spørgsmål 6, 7 og 8 af, at den yngre revisor, der typisk udføre arbejdshandlingerne, peger på cloud computing til at have en betydning for digitaliseringen af revisionsprocessen i fremtiden. Ingen respondenter har anvendt muligheden for tilføjelse af andre teknologier, og herved vurderes det, at spørgeskemaet og afhandlingen behandler de relevante teknologier for tier-3-segmentet.

Spørgsmål 9: I hvilken grad tror du, at anvendelsen af digitaliserings- og automatiseringsredskaber eller lignende, ville kunne øge kvaliteten af revisors arbejde?

Figur 14 kvalitet (egen tilvirkning)

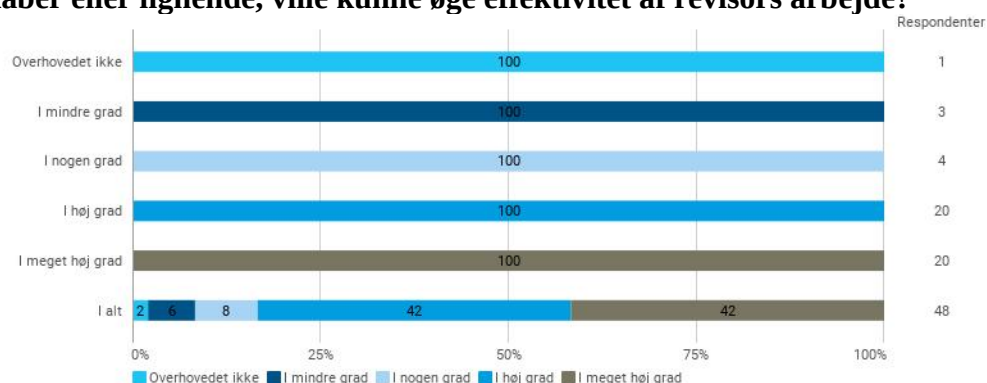
I takt med forfatterens voksende forståelse af teknologierne i den digitale transformation samt muligheden for nedbringelse af fejl og forøgelse af kvaliteten af revisors arbejde²⁴, havde forfatteren opbygget en forventning om en større anerkendelse af kvalitetspotentialet ved digitalisering. Denne anerkendelsestendens er givetvis efterlevet ved, at 42 % og 17 % af respondenterne placerer sig i ”I høj grad” og ”I meget høj grad”. Der er dog en betydelig del af respondenterne (31 %), som ”I nogen grad” mener, at kvaliteten øges ved hjælp af digitaliseringen. Det peger i retning af, at der endnu er en del af tier-3-revisorerne, der ikke har forståelse for, i hvilket omfang digitale redskaber kan forhøje kvaliteten af deres arbejdshandlinger.

Der er en svag tendens til, at mandlige revisorer er mere tilbøjelige til at mene, at digitaliseringen kan øge kvaliteten, jf. tabel 10 i bilag 16. Som tidligere konstateret i spørgsmål 7 mener kvinder, at der i højere grad anvendes mere digitale teknologier i fremtiden, men sat i kontekst til nærværende spørgsmål øger udbredelsen derimod ikke kvaliteten.

Ydermere er en tendens blandt de yngre alderssegmenter 26-35 år (75 %) og 36-45 år (63 %), at digitaliseringen kan øge kvaliteten af revisors arbejde, jf. tabel 11, bilag 16. At alder kan være udslagsgivende for, hvorvidt respondenterne mener, at digitaliseringen kan øge kvaliteten, har været et forventet forskningsresultat, da det gentagende gange er påpeget af interviewpersoner i afhandlingen, at indstillingen til digitalisering er aldersbestemt. I tabel 12, bilag 16, ses der også en tendens til, at respondenterne med cand.merc.aud-baggrund i højere grad ser digitaliseringen som et redskab til forhøjelse af kvaliteten. Dette vurderes ligeledes at være en aldersbestemt tendens.

²⁴ Forståelsen udspringer fra afholdte interviews med fagpersoner i branchen samt en generel empirisk gennemgang af fagområdet.

Spørgsmål 10: I hvilken grad tror du, at anvendelsen af digitaliserings- og automatiseringsredskaber eller lignende, ville kunne øge effektivitet af revisors arbejde?

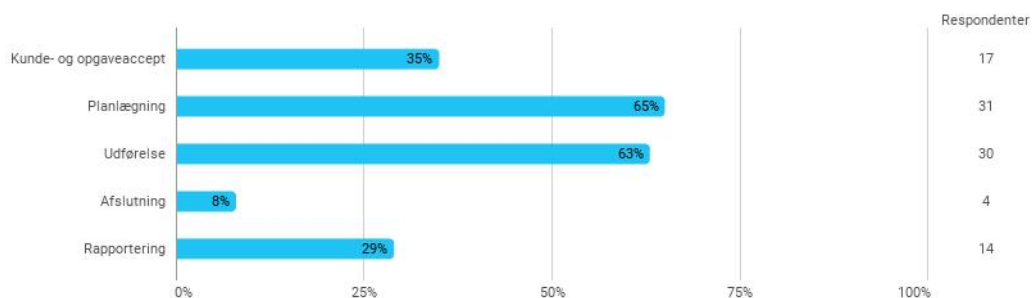
Figur 15 effektivitet (egen tilvirkning)

Af figur 15 er enigheden stor om, at digitaliserings- og automatiseringsredskaber kan øge effektiviteten af revisors arbejde – 40 ud af 48 respondenter placerer sig henholdsvis i ”I høj grad” og ”I meget høj grad”, hvilket udgør 84 %. Netop et fokus på en større effektivisering ved digitale teknologier er i overensstemmelse med respondenternes svar i spørgsmål 8, hvor de her mener, at RPA-teknologier vil være mest udbredt i revisionsprocessen. Dette skyldes, at RPA-software er en generation af robotter, der kan håndtere processer af mere manuel karakter med lav grad af kompleksitet²⁵, og ved anvendelse af disse bliver mere rutineprægede og administrative opgaver fjernet fra revisor. Dette kan hermed øge effektiviteten af revisors tidsforbrug på opgaver. Tendensen om større fokus fra revisorerne på effektivisering frem for kvalitet vurderes at være et udtryk for kompensation i fremtiden for nuværende mangel på arbejdskraft i branchen, hvilket ligeledes er observeret blandt de adspurgte interviewpersoner (Bilag 17, s. 130, l.125).

Besvarelsene i spørgsmål 9 og 10 viser en tendens, der er kønsbaseret. Det er konstateret i spørgsmål 9, at mandlige revisorer mener, at digitalisering kan øge kvaliteten af revisionsarbejdet. Herimod er kvindelige revisorer langt mere tilbøjelige end mandlige revisorer til at mene, at anvendelse af teknologiske redskaber kan øge effektiviteten, jf. bilag 16, tabel 13. Spørgsmål 9 og 10 viser derfor en tendens til, at de kvindelige revisorer ser digitaliseringen som en måde, hvorpå der kan ske en større effektivisering end forøgelse af kvaliteten ved revisors arbejde. Yderligere fortolkning af, hvad der skulle forårsage dette, vil ikke kunne ske fyldestgørende, da interviewpersonerne i afhandlingen består af 5/6 mænd. Desuden henvises der til usikkerheden forbundet med underrepræsentation af kvindelige respondenter.

²⁵ Jf. afsnit 4.2.1.

Spørgsmål 11: Hvor i revisionsprocessen mener du, at der er størst potentiale ved en digital transformation?

Figur 16 potentiale i revisionsprocessen (egen tilvirkning)

I ovenstående figur 16 har respondenterne tilkendegivet, hvilke(t) område(r) i revisionsprocessen, der har størst potentiale for en digital transformation. Respondenterne har kunnet angive flere områder, da forfatteren vurderer, at anvendelse inden for et område i revisionsprocessen ligeledes kan påvirke et andet område. Ud fra ovenstående besvarelser fremgår det, at respondenterne mener, at det primært er i planlægning (65 %) og udførelsesfasen (63 %), hvori der ligger et stort potentiale for en digital transformation. Dernæst ses det, at 35 % af respondenterne mener, at kunde- og opgaveacceptfasen har et potentiale. Udfaldet ved planlægnings- og udførelsesfasen var forventet, hvorimod kunde- og opgaveacceptfasen umiddelbart ikke var oplagt. Det vurderes dog, med forfatterens praktiske indsigt i arbejdsprocessen for tier-3-revisorer, at områderne inden for kunde- og opgaveacceptfasen og planlægningsfasen kan overlappe hinanden. Det er dog også nævneværdigt, at 29 % af respondenterne ligeledes anser rapporteringsfasen som et område med muligheder.

Respondenterne er i forlængelse af forrige spørgsmål blevet bedt om at give uddybende eksempler på, hvorledes de mener, at digitale teknologier kan anvendes i fremtiden. Relevante besvarelser fremgår nedenfor og er inddelt i de forskellige faser i revisionsprocessen, og en enkel besvarelse relaterer sig til procesværktøjer, jf. afsnit 4.5.

Planlægning:

- Indhentning af offentlige dokumenter som skattekonto, momsangivelse, LassoX og CVR-oplysninger
- Effektivisering af processen med indsamling af materiale og udfyldelse planlægningen
- Softwarerobotter kan udføre rutinebaserede opgaver som regnskabskonvertering og indhentning af dokumentation
- Administrative opgaver
- I planlægningsfasen kan teknologierne primært anvendes til revisors risikovurdering, hvor der kan laves analyser med henblik på det pågældende marked, kompleksitet i virksomheden eller lignende
- Udfyldelse af arbejdsblad
- Tidsbesparelse ved, at robotten kan hente dokumentation fra det offentlige, i stedet for at medarbejderne skal gøre det.

Udførelse:

- Adgang til kunders informationer og materiale ved udveksling over internettet i stedet for mapper
- Dataanalyse af omsætning, besvigelser og andet med en høj iboende risiko
- Udvælgelse af stikprøver og undersøgelse af sammenhæng mellem bilagene og bogføringen
- Robotteknologien kan bl.a. genkende mønstre i klienternes regnskab og selv opdage, hvor der er fravigelser fra tidligere år. På den måde kan computeren løse mange praktiske ting, og revisor kan have fokus på andre vigtige dele af revisionsprocessen.
- Kontrol af ikke rutine-posteringer og manuelle korrektioner i bogføringen
- Der er stort potentiale ved indsamling af information fra Erhvervsstyrelsen, SKAT og lignende. I udførelse af revisionen vil det være muligt at lave 100 % kontrol ved hjælp af dataanalyse, hvis kundernes data tillader det
- Struktureret data, så alt data vil være digitalt. Der vil ingen fysisk bilag være
- Indhentning af engagementsforespørgsler
- Bevidsthed i softwaren, så der er indbyggede standarder, således at robotten er klar over, hvilke områder der er risikobetonede
- Måden at udføre revision på vil ændre sig radikalt. Langt mere analyse frem for substansrevision.

Rapportering:

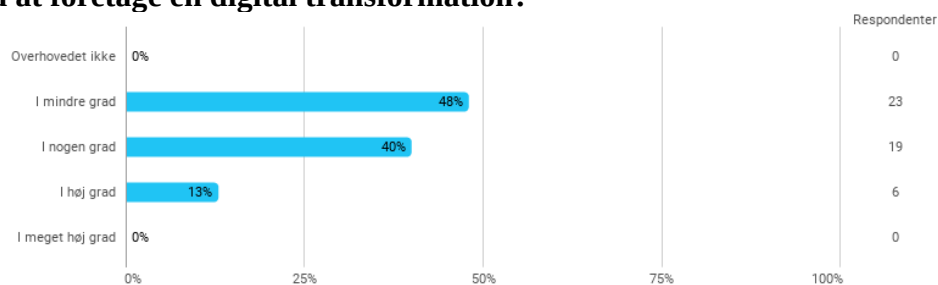
- Afslutningen kan også automatiseres, hvilket sikrer hurtigere afslutning af sagerne
- Indberetninger til Erhvervsstyrelsen
- Rapportering: opsummering af data til brug for rapportering til kunden eller myndigheder
- Selvangivelser.

Procesværktøjer:

- Større integration mellem systemer, således at data bliver ensrettet.

Ud fra ovenstående uddrag af kommentarerne understreges det yderligere, at tier-3-revisorerne ser de største muligheder for at anvende digitale redskaber under udførelsen. Planlægningsfasen bærer præg af muligheden for at foretage en automatiseret udfyldelse af arbejdspapirerne samt indsamling af diverse dokumentation, der også relaterer sig til udførelsesfasen. Ved udførelse udtrykker respondenterne gentagende gange mulighederne for at anvende dataanalyseredskaber til udfasning af stikprøver og i stedet analyse på større mængder af data. Dette uddybes i kapitel 7.

Spørgsmål 12: I hvilken grad mener du, at SMV-revisorer har tilstrækkelige kompetencer til at kunne hjælpe med at foretage en digital transformation?

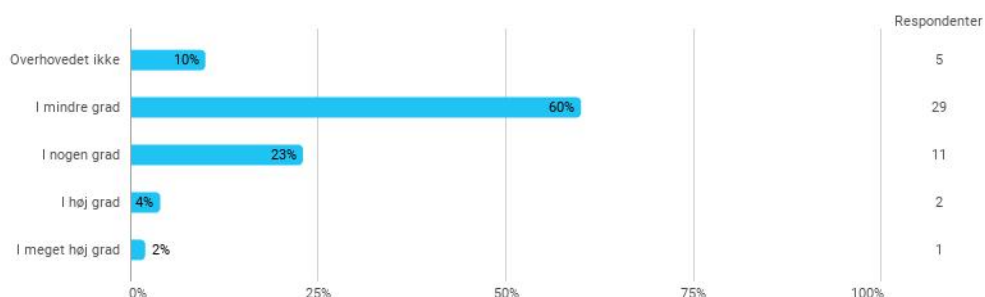

Figur 17 kompetencer (egen tilvirkning)

Figur 17 viser en tankevækkende tendens blandt respondenterne, da kun 13 % af revisorerne mener, at de har de nødvendige kompetencer til fremadrettet at hjælpe deres kunder med IT-relaterede problemstillinger. Heraf kan det udledes, at det kan være årsagen til deres egen manglende digitalisering.

Spørgsmålet giver et indblik i, hvorledes danske tier-3-revisorer vurderer, om de er rustet med de nødvendige IT-kompetencer for at følge trop med resten af branchen, der er under stor digital udvikling. Herved svarer respondenterne ud fra en vurdering af egne evner og tekniske viden om relaterede digitale værktøjer, hvilket minimerer usikkerhed ved deres svar. Med en minimering af usikkerhed viser figur 17 en opsigtvækkende tendens, der understreger relevansen af denne afhandling, nemlig at 23 af respondenterne (48 %) i mindre grad mener, at de har de nødvendige kompetencer, som vurderes at være relevante grundet den digitale transformation, som er undervejs. Jf. bilag16, tabel 18, er det den ældre generation af revisorer, der føler sig mere udfordret, hvorimod revisorer i alderssegmentet 26-35 år har mere tiltro til deres IT-kompetencer, hvilket er forventet ud fra besvarelsene i tidligere spørgsmål. Tendensen til, at yngre revisorer har større tiltro til deres egne IT-kompetencer end ældre, tegner et billede af den nye generation af revisorer, der besidder en større teknisk ballast, og som kan være mere omstillingsdygtig.

Spørgsmål 13: I hvilken grad mener du, at den digitale transformation (herunder digitaliserings- og automatiseringsredskaber) udgør en trussel for dit arbejde inden for en femårig periode?

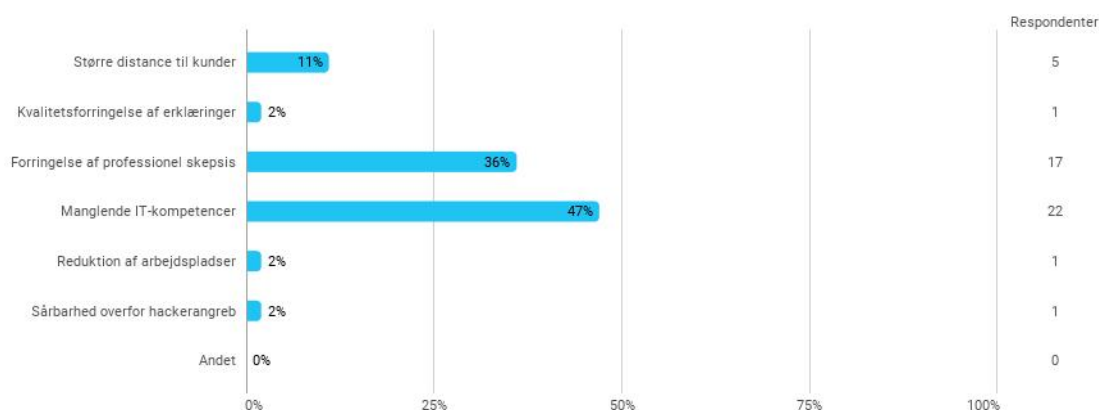

Figur 18 digital trussel (egen tilvirkning)

Ud fra respondenternes besvarelse i forrige spørgsmål var det forventeligt, at der ville være en tendens til, at en større del af revisorerne føler sig udsat i forbindelse med digitaliseringen. Det ses dog, at 29 respondenter kun føler sig udsat "I mindre grad" (60 %). Herved er der stor kontrast mellem respondenternes egen opfattelse og forretningschefen for FSR, Celina Bach-Møllers, opfattelse, der

refererer til tier-3-segmentet som den ”brændende platform”, hvis segmentet ikke omstiller sig digitalt. Denne digitale omstilling har herved været et overvejende fokusområde for FSR at informere sine medlemmer om, da flere af tier-3-revisorers kerneområder bliver overtaget af digitale redskaber (Bilag 17, s. 195, l. 2034). Hvorvidt denne udfordring er særlig for det ældre alderssegment blandt revisorerne, er ikke afdækket. Det er dog interessant, at størstedelen af respondenterne ikke anser det som en trussel, og især at alderssegmentet 36-45 år og over, er repræsenterede i svarkategorien ”I mindre grad”. Dette skal sættes i relation til spørgsmål 12, hvor ældre revisorer ligeledes mener, at de ikke besidder tilstrækkelige IT-kompetencer, men jf. spørgsmål 13 anses dette ikke som en trussel.

Spørgsmål 14: Efter din vurdering, hvad kan den største problematik være ved den digitale transformation af revisionsprocessen.

Figur 19 udfordringer (egen tilvirkning)

Digitalisering og automatisering bliver ofte italesat som et område med potentiale og værdiskabelse for tier-3-revisorer og revisionsbranchen generelt. Dette spørgsmål har således til formål at lade respondenterne forholde kritisk til digitaliseringen og påpege, hvilket område der er den største problemstilling ved den digitale udvikling. I spørgsmålet er der udformet seks svarmuligheder, der er udarbejdet på baggrund af problemstillinger, som forfatteren har identificeret i de indledende interviews. Ligeledes er det også muligt for respondenterne at uddybe deres besvarelse, hvilket ingen har gjort. De anførte svarmuligheder anses derfor som tilstrækkelige.

Jf. figur 19 er der en klar enighed blandt respondenterne om, at der er to områder, hvor den digitale transformation sætter sit aftryk: 1) Forringelse af professionel skepsis og 2) Manglende IT-kompetencer.

Den største problemstilling er manglende IT-kompetencer blandt revisorerne, hvor 22 respondenter svarende til 47 % giver udtryk for dette. Svarmuligheden kan både rumme respondentens holdning til egne manglende evner eller deres generelle holdning til danske revisorers IT-kompetencer, hvilket ikke vides og derfor udgør en usikkerhed. Der er dog en tendens i alderssegmenterne, hvor aldersgruppen 26-35 år i overvejende grad (47 %) anser det som den største problemstilling, jf. bilag 16, tabel 23. Det vurderes således, at respondenterne i overvejende grad taler om manglende IT-kompetencer i branchen generelt. Dette skyldes, at alderssegmentet 26-35 år er mere tilbøjelig til at mene, at de besidder de nødvendige IT-kompetencer til en digital omstilling, jf. spørgsmål 12.

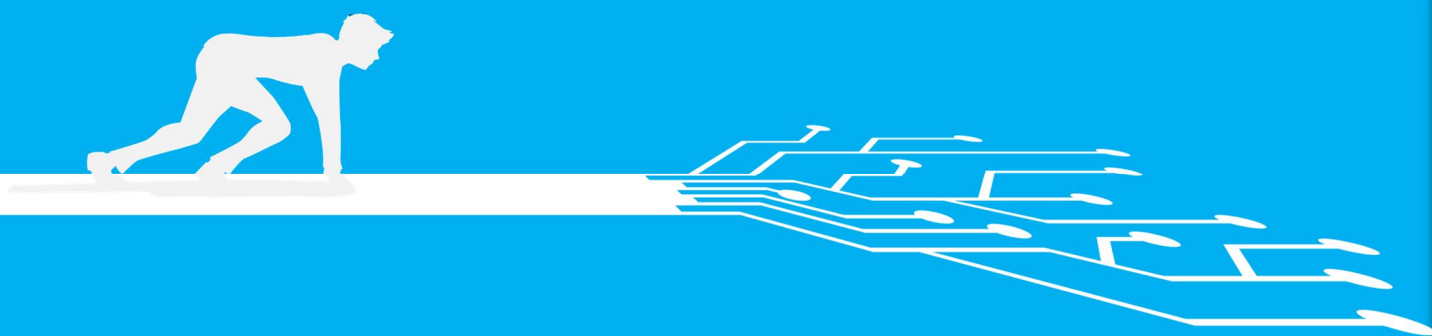
Forringelse af den professionelle skepsis er en anden problemstilling, som respondenterne er mest tilbøjelige til at vælge med 17 respondenter (36 %), og der er ligeledes en aldersbestemt tendens.

Tendensen er, jf. bilag 16, tabel 23, at det er den ældre generation af revisorer i alderssegmenterne 36-45 år og 46-55 år, der er mest tilbøjelige til at mene, at digitalisering medfører en forringelse af den professionelle skepsis. Denne sammenhæng er forventet, da flere af interviewpersonerne i afhandlingen giver udtryk for dette, og de forventer ligeledes, at der i fremtiden er større fokus på revisorers tekniske kompetencer frem for de revisorfaglige kompetencer.

Problemstillingerne (manglende IT-kompetencer og forringelse af professionel skepsis) bliver yderligere behandlet i kapitel 8.

6.4 Delkonklusion

Der er identificeret en overrepræsentation af ”yngre” i alderssegmentet 26-35 år blandt respondenterne, hvilket er imødekommet ved at foretage en krydstabelanalyse, således at aldersbestemte tendenser er observerbare. Samme analytiske metode er anvendt på køn, da der er en underrepræsentation af kvinder. Disse tiltag har minimeret usikkerheden, og der er ikke observeret væsentlige afvigelser, der ikke kunne forklares, og besvarelsene i spørgeskemaundersøgelsen anses derfor som valide. Den overordnede tendens, blandt respondenterne er, at digitaliserings- og automatiseringsredskaber har stor påvirkning på revisionsprocessen inden for fem år. Påvirkningen sker ved robotbaserede automatiseringsprocesser (RPA) og dataanalyse, hvor der er en større forventning om forøgelse af effektivitet af revisors arbejde end højere kvalitet. Det er i planlægnings- og udførelsesfasen, hvor tier-3-revisorerne ser, at digitaliseringen har det største potentiale. Det er især blandt den yngre generation af revisorer, at der er tilbøjelighed til at have kendskab til, hvilke muligheder digitaliseringen rummer. Den generelle tendens til, at digitaliseringen har stor effekt på revisionsprocessen for tier-3-segmentet inden for fem år, understøtter således forfatterens egen faglige vurdering af digitaliseringens påvirkning. Der er ligeledes konstateret en diskrepans mellem revisorernes egen og FSR’s opfattelse af, hvorvidt digitaliseringen udgør en trussel for deres fremtidige arbejde.

7 Digitaliseringen af revisionsprocessen inden for fem år

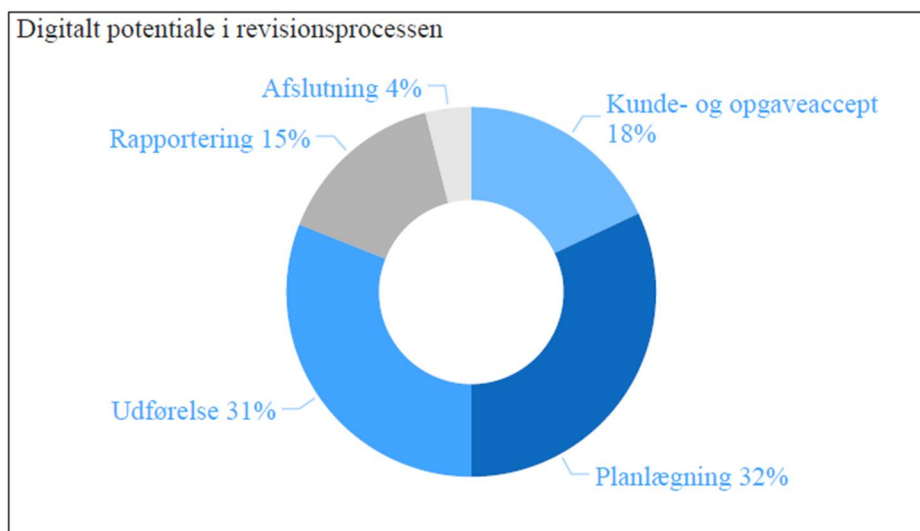
- o 7.1 Kunde- og opgaveaccept
- o 7.2 Planlægning
- o 7.3 Udførelse
- o 7.4 Afslutning
- o 7.5 Rapportering
- o 7.6 Delkonklusion

Kapitel indhold:

Dette kapitel har til formål at analysere, hvor i revisionsprocessen digitaliserings- og automatiseringsteknologier forventeligt kommer til at finde sin anvendelse inden for en femårig periode for tier-3-revisorer. Analysen sker på baggrund af det empiriske grundlag, der primært består af afholdte interviews samt spørgeskemaundersøgelsen. Der fastlægges, hvilke elementer af revisionsprocessen, der har det største potentiale, og hvilke digitale redskaber som har den største anvendelse.

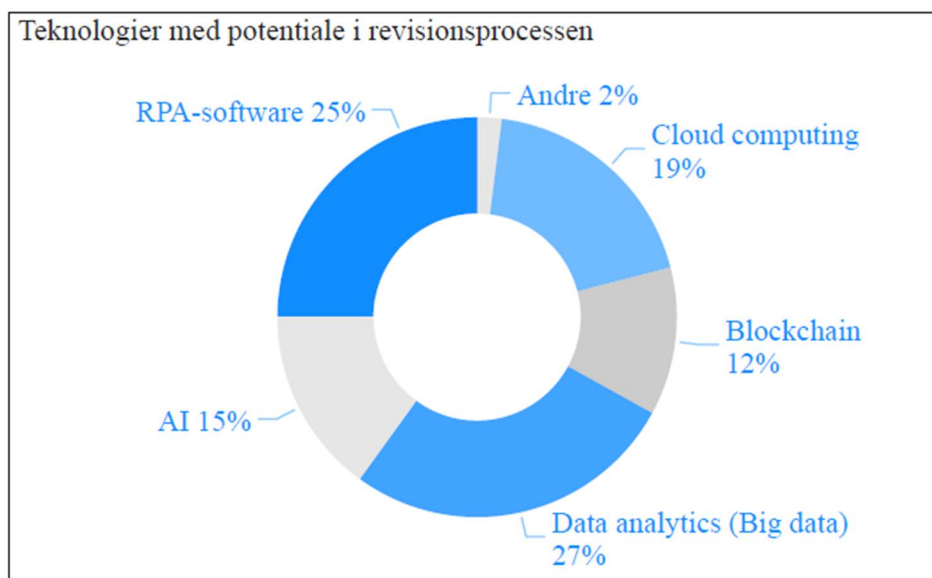
7 Digitaliseringen af revisionsprocessen inden for fem år

Forud for dette analyseafsnit kan det således konstateres, at respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen har tilkendegivet at der både er et stort potentiale i planlægnings- og udførelsesfasen af revisionsprocessen. Disse områder er derfor hovedfokus i revisionsprocessen. Dette ses i figur 20 nedenfor:

Figur 20 – Digitalt potentiale i revisionsprocessen (egen tilvirkning)

I spørgeskemaet er respondenterne ligeledes spurgt til, hvilke digitaliseringsteknologier de mener præger revisionsprocessen i fremtiden. Hertil mener respondenterne, at digitaliseringen, i fremtiden, primært vil ske ved robotbaserede automatiseringsprocesser (RPA), men ligeledes ved dataanalyse og cloud computing (CC), jf. deres svar i figur 21. Disse teknologier er derfor hovedfokus i den kommende analyse.

Figur 21 – Teknologier med i revisionsprocessen (egen tilvirkning)

Udgangspunktet for analysen er, hvorledes digitaliseringen er observeret og kortlagt i afsnit 4.6 og sker i forlængelse heraf. Revisionsprocessen gennemgås kronologisk, men med et overvejende fokus på planlægnings- og udførelsesfasen og digitaliseringsteknologierne, robotbaserede automatiseringsprocesser (RPA), dataanalyse og cloud computing (CC). Elementerne analyseres ved hjælp af udtalelser fra interviewpersonerne samt data fra spørgeskemaundersøgelsen.

7.1 Kunde- og opgaveaccept

Kunde- og opgaveacceptfasen i tier-3-revisionsvirksomheder er ofte forbundet med interne processer, der er meget rutinebaserede og med lav kompleksitet, da subjektive vurderinger er begrænsede. De interne processer foregår digitalt på tværs af forskellige programmer, men udføres ved mange forskellige manuelle handlinger (bilag 17, s. 167, l. 1221). Forud for indgåelse af en aftalekontrakt med kunden skal revisor tage stilling til en række områder, der er illustreret i bilag 7. Der er ligeledes praksis for, at revisor indledningsvis opnår en overordnet forståelse af virksomheden og dens omgivelser, hvilket kan indebære en gennemgang af ejerstruktur, regnskabsmæssige begrebsrammer og det overordnede kontrolmiljø. Af interviewundersøgelsen fremgår det, at stillingtagen til disse områder er integreret i procesredskaberne således at det sikres, at revisor forholder sig til disse ved en manuel gennemgang.

Som led i kunde- og opgaveacceptfasen er det ligeledes nødvendigt for revisor at vurdere en række compliance-områder. Disse områder er ligeledes typisk rutineprægede. Det indebærer identifikation af kunden, jf. hvidvaskloven, vurdering af revisors uafhængighed samt vurdering af opgaverisikoen. Ud fra spørgeskemaundersøgelsen vurderes det, at disse områder på nuværende tidspunkt, som oftest, bliver udført manuelt af medarbejderne i deres pågældende procesværktøjsprogrammer. Da disse handlinger som udgangspunkt er rutineprægede, giver det mulighed for anvendelse af RPA-software, netop ved tilstedeværelsen af et meget regelbaseret kontrolmiljø samt, at der er få komplikationer ved integrationen af RPA-software²⁶.

I de pågældende processer kan RPA-software understøtte følgende:

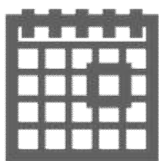
Identifikation af kunden: Foretage CVR-udtræk fra Erhvervsstyrelsen eller lignende, hvor ejer- og kontrolstruktur og kontrol af reelle ejere fremgår. Herefter kan der foretages arkivering af dokumentation og ajourføring af opgavestatus.

Revisors uafhængighed: Revisorteams i tier-3 er sjældent større end 2-3 medarbejdere, og her er uafhængighed hurtigt afklaret. Men ved inddragelse af udefrakommende eksperter kan RPA-software udsende forespørgsler til disse og eventuelt foretage de nødvendige foranstaltninger.

Opgaverisiko: RPA-software kan foretage den indledende regnskabsanalyse med fokus på væsentlige regnskabsposter, gennemgang af tidligere regnskaber og vurdering af kundens integritet. Med vurdering af disse kan RPA-softwaren generere forslag til opgaverisikoen, som revisor skal forholde sig til.

²⁶ RPA- software kan integreres i allerede eksisterende systeminfrastruktur uden at foretage ændringer, jf. afsnit 4.2.1.

Ovenstående er et udpluk af de processer, hvor det vurderes, at digital transformation har potentiale ved anvendelse af RPA-software. Det vurderes ligeledes, at RPA-software er det automatiseringsredskab, der har størst potentiale i kunde- og opgaveacceptfasen i fremtiden. I spørgeskemaundersøgelsen er der dog identificeret revisionsvirksomheder i segmentet, der allerede inden for få måneder tager denne type systemsoftware i brug (Bilag 17, s. 126, l. 17). Det tilkendegives endvidere i spørgeskemaundersøgelsen, at 18 % mener, at kunde- og opgaveacceptfasen indeholder elementer med potentiale for en digital transformation. På baggrund af tilstedeværelsen af manuelle handlinger i tier-3-revisionsvirksomhederne i denne del af revisionsprocessen vurderes det således, at der eksisterer et potentiale for en digital transformation, der ikke i overvejende grad anerkendes af respondenterne.

7.2 Planlægning af revisionen

7.2.1 Opstilling af regnskab i planlægningsfasen

Som det fremgår af afhandlingens afsnit 1.3, kan arbejdshandlingerne i revision ligeledes henledes til erklæringen om opstilling af finansielle oplysninger. Derfor kræver det specifik behandling af, hvorledes arbejdsopgaven ses udført i fremtiden. Jf. afsnit 1.3, er det nødvendigt for revisor at opnå en forståelse af virksomheden og dens primære drift. Ligeledes er en specifik arbejdshandling ved denne erklæringstype at foretage opstilling af regnskabet og vurdering af, om de opstillede oplysninger fremstår sandsynlige. Denne arbejdshandling placeres i planlægningsfasen ud fra vurderingen om, at opstilling af regnskabet finder sted her i revisionsprocessen for tier-3-revisorer.

... Så er det klart at på selve regnskabsopstillingens siden, vil der ske rigtig meget, hvis vi taler inden for en femårig periode. Her vil der ske noget i forhold til, hvad det reelt er revisorerne selv skal udføre af opstillingen... (Bilag 17, s. 187, l. 1781).

Håndværket i at opstille et regnskab vurderes ud fra spørgeskemaundersøgelsen at være det første arbejde for tier-3-revisorerne, der er i fare for at forsvinde ved den digitale transformation inden for fem år. Vurderingen skal ses i lyset af, at der allerede i dag er identificeret revisionsvirksomheder i segmentet, der inden for en kort tidshorisont anvender automatiseringssoftware til konvertering og opstilling af finansielle oplysninger. Arbejdshandlingerne forbundet med denne opgavetype anses også som værende et klassisk eksempel på, hvor anvendelsen af RPA-software kan frigive mere tid hos revisor, netop ved at være en arbejdsproces, hvor handlingerne²⁷ er meget regelbaserede. Ydermere kan opstillingen af regnskabet ligeledes forsvinde fra tier-3-revisorerne, da cloudbaserede økonomisystemer allerede i dag, har en standardiseret kontoplan som et regnskab kan opstilles efter.

7.2.2 Planlægningsfasen

Som gennemgået i afsnit 3.2.2 skal planlægningsfasen danne grundlag for udførelsen af selve revisionen. Jf. figur 20, vurderes det af 32 % af respondenterne, at denne del af revisionsprocessen har størst potentiale ved at gennemgå en digital transformation. Indledningsvis til planlægningsfasen skal der udarbejdes en overordnet revisionsstrategi, der udspringer fra den forståelse, som revisor har opnået ved risikovurderingshandlingerne. Revisionsstrategien skal således afspejle stillingtagen til de

²⁷ Dataudtræk fra CC-baseret økonomisystem og importeret til regnskabsfil.

identificerede risici ved virksomheden, hvilket eventuelt kan lede til væsentlige fejl i regnskabet og give revisor en revisionsplan, således at der kan handles økonomisk hensigtsmæssigt.

Cloud computing

Forudsætningerne for udarbejdelse af den overordnede revisionsstrategi og revisionsplan er således, at de nødvendige oplysninger er tilgængelige for revisor for at opnå den nødvendige forståelse af:

- Virksomheden og dens omgivelser
- Virksomhedens anvendelse af IT
- Virksomhedens interne kontroller

Ydermere er virksomhedens interne data²⁸ også nødvendige for at foretage en indledende regnskabsanalyse, fastlæggelse af væsentlighedsniveau og identifikation af væsentlige revisionsområder på regnskabs- og revisionsniveau.

Dette område, der vedrører oplysnings- og datatilgængelighed, er identificeret i tier-3-segmentet som et område med potentiale for digitalisering. Ved digitalisering menes der her en integration af cloud computing-software (CC) i et mere udbredt omfang som udvekslings- og databehandlingsportal mellem revisor og kunde. Anvendelse af CC-software i planlægningsfasen lægger fundamentet for integrationen af andre automatiseringsværktøjer, da teknologien i højere grad gør transaktionskæderne elektroniske og hermed håndteringen lettere, hvis der anvendes CC-software med operationaliseringssoftware, jf. afsnit 4.4.1.

Ved at integrere revisors interne revisionsprogrammer på CC-baserede servere muliggøres en højere grad af automatisering, da andre softwaresystemer kan tilgå disse og foretage sine handlinger, som er tilgængelige for alle i revisorteamet. Der sker derfor en digitalisering af den fysiske arbejdsplads, da integrationen af CC-software gør, at planlægning samt andre elementer i revisionsprocessen som udgangspunkt kan udføres blot ved tilgang til internettet. Rasmus Dehn Larsen fra Addere Revision mener således, at fysiske bilag vil være udfaset i den nærmeste fremtid: "... jeg vil skyde på inden for 2-4-årige periode så har vi ikke flere fysiske mapper stående..." (Bilag 17, s. 141, l. 458).

En større digitalisering af dataflowet mellem kunde og revisor vurderes at være udbredt blandt tier-3-revisorer inden for en kortere årrække og giver hermed bedre forudsætninger for automatisering af handlinger, som er rutinebaserede med lav kompleksitet.

Data analytics

Med forudsætningen om en større tilgængelighed af struktureret internt data fra kunderne (virksomhederne) er der potentiale for anvendelse af data analytics og RPA-software. Særligt automatisering ved hjælp af data analytics vurderes, ifølge Thøger Rude Andersen fra TT Revision, at have potentiale i fremtiden ud fra interviewundersøgelsen.

... Ja, i hvert fald automatiseringen af planlægningen og indsamlingen af materiale, dokumentation og dataanalysen. Men selve handlingerne, der skal foretages i

²⁸ Jf. afsnit 4.3.1 – Big data.

udførelsen, dem vil vi ikke være nået så langt med om to år. Men det hele ligger klart til, handlingerne kan udføres... (Bilag 17, s. 133, l. 206).

Konkret kan data analytics forbedre revisors risikovurdering, da der kan udføres dataanalyse på kundens data ud fra et sæt prædefinerede parametre, som står i relation til en konkret risikovurdering. Der kunne her være tale om regnskabsposter som omsætning med en betydelig risiko for besvigelser, hvor dataanalyseværktøjet kan vurdere sammenhængene mellem omsætning og vareforbrug. Data analytics kan således anvendes til identifikation af eventuelle risici, men ligeledes give en bedre helhedsforståelse af transaktionsprocesserne, som præger virksomheden. Her kan der ske en overvejende automatisering af følgende handlinger i planlægningsfasen:

- Forståelse af virksomheden og dens omgivelser
- Udføre indledende regnskabsanalyse
- Identificere væsentlige revisionsområder på regnskabs- og revisionsniveau ud fra prædefineret væsentlighedsniveau
- Analytiske handlinger på regnskabsposter som betydelig risikobetonede

Data analytics bidrager med effektivisering og en vis grad af automatisering af planlægningsfasen. Dog er der ud fra interviewundersøgelsen opnået en forståelse af, at dataanalyseværktøjerne, som ses i dag i tier-3-segmentet, skal betjenes manuelt af medarbejdere.

Robotbaseret procesautomatisering (RPA)

Med udgangspunkt i den databehandling, som sker ved dataanalyse, jf. afsnit 4.3.2, er der i overvejende grad potentiale for, at medarbejderens manuelle behandling kan undgås ved anvendelse af RPA-software, hvilket Thøger Rude Andersen fra TT Revision understøtter: "... Robotten og dataanalysen vil spille sammen, hvor den vil gøre et udtræk klar til dig. Så arbejdet om 5 år vil være, at vi går igennem det materiale, som robotten har lavet til revisionsmateriale og dokumentation" (Bilag 17, s. 132, l. 187).

Som udtalt af Thøger Rude Andersen fra TT Revision vurderes det således, at sammenspillet mellem RPA-software og data analytics kan være en udbredt tendens, hvor revisor skal tage stilling til outputtet. Ved blot at se isoleret på RPA-software giver denne type softwaresystem ligeledes mulighed for automatisk dataudtræk fra cloud computing-systemer, udfyldelse af arbejdsopgaver samt beregning af væsentlighedsniveau, jf. ISA 320. Disse forbindes med planlægningsfasen, som ofte er integreret i procesværktøjerne. Det vurderes ud fra interviewundersøgelsen, at der er stort effektiviseringspotentiale ved RPA-software.

Det erkendes dog af interviewpersonerne, at RPA-software har sine begrænsninger i planlægningsfasen. Begrænsningerne ses ved, at revisionsstrategien- og planen og dertilhørende revisionshandling er skræddersyet til hver kunde for at opnå en høj grad af sikkerhed for, at de identificerede fejl ikke har resulteret i væsentlige fejl (Bilag 17, s. 167, l. 1221).

7.3 Udførelse af revisionen

Det centrale omdrejningspunkt under udførelsen i revisionsprocessen er, jf. ISA 500, at opnå eget og tilstrækkeligt revisionsbevis. Typisk for tier-3-revisorer opnås tilstrækkeligt revisionsbevis gennem substansanalytiske handlinger ved vurdering af finansielle oplysninger og kombineret med detailrevision. Her foretages test og afstemning af underliggende dokumentation, som ofte er fakturaer, bilag eller bekræftelser – interne som eksterne. Hertil anvendes stikprøver som et brugbart redskab. Dette beskriver de foretrukne revisionshandling, da en kontrolbaseret tilgang ikke anses som typisk grundet tier-3-revisionsvirksomheders kunders anvendelse af interne kontroller – eller mangel på samme. Disse revisionshandling rummer stort potentiale inden for den nærmeste fremtid (Bilag 17, s. 157, l. 918).

Cloud computing

31 % af respondenterne i figur 20 vurderer, at det netop er udførelsesfasen, som har størst potentiale ved en digital transformation, da det er i denne fase af revisionsprocessen, hvor der er det største tidsforbrug (Bilag 17, s. 140, l. 429). Som i planlægningsfasen er der et underliggende potentiale under udførelsen ved at anvende CC-software på tværs af revisors analytiske handlinger. Som forklaret i afsnit 7.2 kan denne type softwaresystem øge effektiviteten ved udveksling af data, især ved anvendelse af CC-software med et operationaliseringssystem, som ofte ses ved online økonomisystemer. Ved at gøre transaktionskæderne digitale og online øges effektiviteten af udførelse af substanshandlingerne, da disse kan blive udført i skyen. Jf. afsnit 4.6.4 er cloud computing-software mest udbredt i dag, og det vurderes ligeledes, at denne softwaretype bliver yderligere integreret i tier-3-segmentet, hvilket betyder en større online platform, hvor arbejde kan udføres og deles med kunden.

Data analytics

Som tidligere beskrevet i afsnit 4.6.3 er der identificeret dataanalyseværktøjer, som er integreret i revisors procesværktøj²⁹, dog uden at der sker en aktiv anvendelse. Ud fra besvarelserne i spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen er der dog stor tiltro til, at denne databearbejdsproces effektiviserer revisors tid, men ligeledes hæver kvaliteten af revisionsbeviset (Bilag 17, s. 151, l. 753).

Som tidligere nævnt anvendes der typisk en substansanalytisk tilgang af tier-3-segmentet, hvor der foretages arbejdshandlinger som vurderingsanalyser, hvor revisor ser på sammenhæng eller udsving ud fra de forventede værdier. Vurderingsanalyserne anvendes bredt på væsentlige regnskabsposter, såsom omkostninger og omsætning, hvor sammenligningsoplysningerne kan være tidligere års realiserede tal eller budgetter. Vurderingsanalyse kan ligeledes indebære handlinger som vurdering af omsætningshastighed på omsætningsaktiver eller sammenligning af nøgletal fra forrige periode. Data analytics' potentiale ved substanshandlingerne er at visualisere en udviklingstendens for den valgte regnskabspost. Således er det muligt at nedbryde eksempelvis omsætningsaktiviteterne og give revisor et bedre vurderingsgrundlag. Denne substanshandling er gunstig i fremtiden for tier-3-revisorer, da den kan anvendes direkte i relation til gennemgang af regnskabet med kunderne. (Bilag 17, s. 153, l. 813).

²⁹ Interviewperson har udtalt, at dette er integreret i Casware.

Interviewpersonerne giver netop udtryk for, at de typisk har et tæt samarbejde med deres kunder og ofte yder rådgivning i relation til driften af virksomheden (Bilag 17, s. 156, l. 887). Herved kan vurderingsanalysen, som er udarbejdet af et data analytics-værktøj, ligeledes anvendes som led i tier-3-revisors rådgivning af deres kunder og være værdiskabende for revisionen foruden at være et rådgivningsredskab.

Potentialet for data analytics er ligeledes i tier-3-segmentet ved at overgå fra detailrevision, hvor der udføres stikprøvekontrol, til i stedet at udføre kontrol af alle transaktionerne på væsentlige regnskabsposter. Med anvendelse af det digitaliserede dataudtræk fra CC-økonomiplatformen kan der foretages specificeret udvælgelse af konti, og dertilhørende transaktioner. På den måde kan der foretages analyse af den pågældende data, hvilket betyder, at der kan identificeres usædvanlige transaktioner, som revisor skal undersøge nærmere. Interviewpersonerne giver generelt set udtryk for, at der kan anvendes dataanalyse på disse regnskabsposter:

- Omsætningskonti
- Debitorer
- Kreditorer

Ved anvendelse af kvalificeret data til de ovenstående regnskabsposter er det muligt for revisor at monitorere transaktionsflowet for outliers, hvilket kræver yderligere undersøgelse. Den pågældende analyse kræver tilpasning på baggrund af, hvilke regnskabsposter der foretages kontrol af. Opsætning af kriterierne for dataanalysen er forskellig, men ved omsætningskonti kunne det eksempelvis have interesse for revisor at udsøge alle transaktioner, der er debiteret eller foretaget manuelt. Dataanalyser kan således effektivt anvendes til at be- eller afkræfte et mønster. Tidligere har revisor skullet foretage manuelle gennemlæsninger af kontokort, råbalancer og udføre stikprøver, men det vurderes ud fra forskningsresultaterne i afhandlingen, at inden for en tidshorisont af fem år er data analytics-teknologier blevet en integreret del af udførelsen af detailtest.

Anvendelsen af data analytics i fremtiden afhænger dog i høj grad af, hvorvidt det er muligt for tier-3-revisorer at tilgå data i en kvalitet, der sikrer at integrering af datasættet kan ske uden større konverteringsprocesser.

Robotbaseret procesautomatisering (RPA)

Som nævnt i gennemgangen af planlægningsfasen vurderes det ligeledes, at samspillet mellem robotsoftware og data analytics kommer til at præge udførelsesfasen for tier-3-revisorer. Implementering af RPA-software vurderes at have størst betydning i relation til håndtering af manuelle processer i forbindelse med data analytics. Herved kan RPA-software udføre ensartede og manuelle handlinger som at foretage dataudtræk³⁰, sortering og strukturering af data, klargøring af dataanalyseværktøj og udførelse af standardiserede analyser. Anvendelsen kan både ske i en substansvurderingsanalyse, men potentialet er stort ved detailtest, da processerne forbundet med dataanalyseværktøjer er ensartede og rutineprægede.

I lyset af besvarelserne i spørgeskemaundersøgelsen og interviewundersøgelsen vurderes det således, at 1. generation af robotsoftware kan forventes at være integreret i udførelsesfasen og udføre rutinebaseret handling i forbindelse med både data analytics-værktøjer og i andre handlinger i relation

³⁰ Dataudtræk for tilgængelige data fra CC-software.

til tilvejebringelse af revisionsbevis, såsom ekstern bekræftelse, jf. ISA 505. Dette kan være engagementsforespørgsler, hvor det er inden for RPA-software kapacitet, at foretage afstemning af oplysningerne efter revisionsmålene³¹. Det vurderes ligeledes med afsæt i det empiriske grundlag, at det primært vil være 1. generation af robotsoftware, der vil finde anvendelse i udførelsesfasen såvel som resten af revisionsprocessen. Dette skyldes, at tilstedeværelsen af RPA-software kun er observeret blandt én af revisionsvirksomhederne, og herved virker implementering af 2. og 3. generation af softwareroboter at være utænkelig inden for fem år.

7.4 Afslutning af revisionen

Afslutningsfasen anses af respondenterne at være den del af revisionsprocessen, hvor elementerne heri har mindst potentiale ved at gennemgå en digital transformation, jf. figur 19. Det er ligeledes ikke et område, som interviewpersonerne omtaler som at være et fokusområde. Afslutningsfasen indeholder områder som:

- Analytiske handlinger i forbindelse med afslutning
 - o Regnskabsanalyse
- Gennemgang af identificerede fejl under revision, herunder besvigelser
- Indhentning af ledelseserklæring
- Regnskabs overensstemmelse med anvendte regnskabsmæssige begrebsrammer
- Going concern/fortsat drift

På trods af den manglende tilkendegivelse af mulighederne ved en digital transformation anses en række af ovenstående områder at have potentiale ved implementering af tidligere nævnte teknologier.

Netop ved den afsluttende regnskabsanalyse er der digitalt potentiale ved hjælp af data analytics-værktøjer. Herunder er der digitalt potentiale ved identificering af usædvanlige transaktioner, som kræver yderligere behandlinger af revisor, især ved mistanke om besvigelser, jf. ISA 240. Det vurderes, at fremgangsmåden for tier-3-revisorernes test af transaktioner udføres ved gennemlæsning af kundens (virksomhedens) kontokort samt udvælgelse af stikprøver på usædvanlige transaktioner. Denne fremgangsmåde giver mulighed for, at usædvanlige transaktioner forbliver ikke-testet, da stikprøven udgør en mindre del af den samlede population. Hvis den samlede population af transaktioner derimod gennemgår passende dataanalytisk behandling³², bliver alle usædvanlige transaktioner fremsøgt. Digitalisering af processen vedrørende identifikation af besvigelsesrisici anses som en proces, der kan gavne tier-3-revisorer inden for en femårig periode, men i det empiriske grundlag er der ingen belæg for, at dette er et fokusområde.

7.5 Rapportering

Af figur 20 ses det, at 15 % af respondenterne anser, at der i fremtiden er potentiale til at foretage en digital transformation af elementer i rapporteringsfasen.

³¹ **Tilstedeværelse** af likvid beholdning – **Fuldstændighed** af bankgæld/sikkerhedsstillelse.

³² Specifikke formål at udsøge og identificere usædvanlige transaktioner, som sker på baggrund af revisors faglige vurdering.

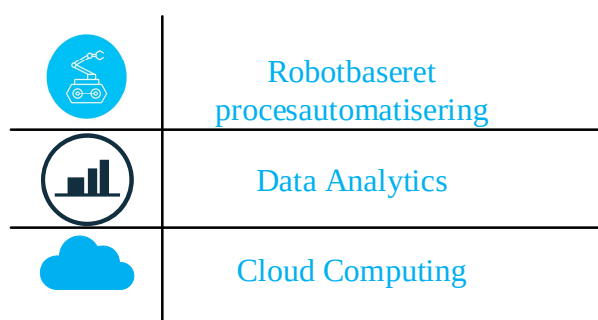
Ifølge ISA 700 skal revisor efter fuldført revision udforme en konklusion, hvori revisor har tilkendegivet, hvorvidt anvendte regnskabsmæssige begrebsrammer bliver overholdt, samt hvorvidt der er opnået en høj grad af sikkerhed for, at regnskabet ikke indeholder væsentlige fejl. Ydermere er der visse forhold, som revisor skal kommunikere til den øverste ledelse, jf. ISA 260, såsom revisors uafhængighed, betydelige resultater fra revisionen og revisors ansvar. Som kommunikationsredskab anvender tier-3-revisionsvirksomhederne primært standardiserede revisionsprotokollater, hvor de nødvendige tilpasninger foretages. Herved udfører revisor de nødvendige tilpasninger efter den pågældende revision, som kommunikerer til enten direktionen eller bestyrelsen i et Word eller Excel format.

Som kommunikationsværktøj mellem revisor og kunde kan RPA-software agere som et værktøj til at formidle viden, altså afsendelse af nødvendige mails i forbindelse med rapportering til ledelsen. I lyset af interviewundersøgelsen vurderes det ikke at være et område, der har overvejende betydning for tier-3-revisorer.

I lyset af resultaterne i interviewundersøgelsen er der ingen tiltag til, at disse elementer gennemgår en stor digitaliseringsforandring, og elementerne i rapporteringsfasen vurderes således ikke at omgå en betydelig transformation inden for fem år. Som uddybelse af, hvorfor 15 % af respondenterne mener, at rapporteringsfasen besidder et digitaliserings- og automatiseringspotentiale, ses en årsagsforklaring i interviewundersøgelsen. Flere interviewpersoner giver udtryk for, at de anser indberetning til Virk, udfyldelse af selvangivelse og indberetning af udbytte for kunderne som en del af rapporteringsfasen.

Disse yderligere rapporteringshandlinger er meget tidskrævende for tier-3-revisor, på trods af at der blot er tale om flytning af data fra et system til et andet (Bilag 17, s. 152, l. 793). Hvis disse områder medtages i betragtningen om digitaliseringspotentiale i rapporteringsfasen, vurderes det, at disse afsluttende handlinger har størst potentiale ved automatisering gennem RPA-software. Dette skyldes, at disse handlinger er meget rutinebaserede og af meget simpel karakter, da der er tale om simpel flytning af data fra årsregnskabet til SKAT's eller Virks online platform, altså et kontrolmiljø³³, der er regelbaseret med mange gentagelser.

7.6 Delkonklusion

Figur 22 –teknologioversigt (egen tilvirkning)

³³ Kontrolmiljø for RPA-software illustreres i figur 5, s. 35.

Påvirkning af digital transformation i revisionsprocessen inden for fem år						
 Kunde- og opgaveaccept	Identifikation af kunde 	Revisors uafhængighed 	Indledende analyse (opgaverisiko) 			
 Planlægning	Opstilling af regnskab 	Digitaliseret dataflow / Remote data auditing 	Forståelse af transaktionsprocesser i virksomheden 	Indledende regnskabsanalyse 	Opgave-risikovurdering 	Data udtræk / beregning af væsentlighedsniveau
 Udførelse	Operationalisering af data 	Digitaliseret dataflow / Remote data auditing 	Substansvurderingsanalyser 	Procesrådgivning 	Test og håndtering af posterings 	Indhentning af eksterne bekræftelser
 Afslutning	Afsluttende analyse 	Identifikation af usædvanlige transaktioner (ISA 240) 				
 Rapportering	Kommunikation til øverste ledelse 	Indberetning til Virk 	Selvangivelse til SKAT / udbytte-indberetning 			

Figur 23 –Teknologier i revisionsprocessen (egen tilvirkning)

Figur 23 illustrerer, hvilke arbejdshandlinger i revisionsprocessen, der inden for fem år har potentiale til at gennemgå en digital transformation. Ligeledes viser figuren, hvilke teknologier der understøtter hvilke handlinger og hvor i revisionsprocessen. Et vigtigt fundament for en meningsfuld digital transformation bygger på cloud computing-software, som vurderes at være et springbræt for data analytics og RPA-software.

8 Udfordringer ved den stigende digitale transformation af tier-3-segmentet i fremtiden

- o 7.1 Kunde- og opgaveaccept
- o 7.2 Planlægning
- o 7.3 Udførelse
- o 7.4 Afslutning
- o 7.5 Rapportering
- o 7.6 Delkonklusion

Kapitel indhold:

Det følgende kapitel analyserer, hvilke udfordringer som tier-3-revisionsvirksomheder mødes med i takt med den stigende digitalisering. Det empiriske grundlag fra interviewpersonerne og spørgeskemaundersøgelsen anvendes således til at identificere disse udfordringer. Udfordringerne er elementer, der enten kan afholde eller forsinke implementeringen og anvendelsen af digitale redskaber eller effekten ved anvendelsen af disse.

8 Udfordringer ved den stigende digitale transformation af tier-3-segmentet i fremtiden

I takt med indsamling af det empiriske grundlag er der løbende identificeret forskellige typer af udfordringer, hvor specielt nogle gør sig gældende blandt tier-3-revisionsvirksomheder, og vanskeliggør den digitale transformation.

Nedenfor fremgår en oversigt, der afspejler de udfordringer, der er observeret i det empiriske grundlag. Klassifikationerne sker med afsæt i respondenternes besvarelser i spørgeskemaet samt helhedsindtrykket dannet ved bearbejdningen, jf. afsnit 2.5.4. Udfordringer klassificeret af høj betydning gennemgås i kommende afsnit.

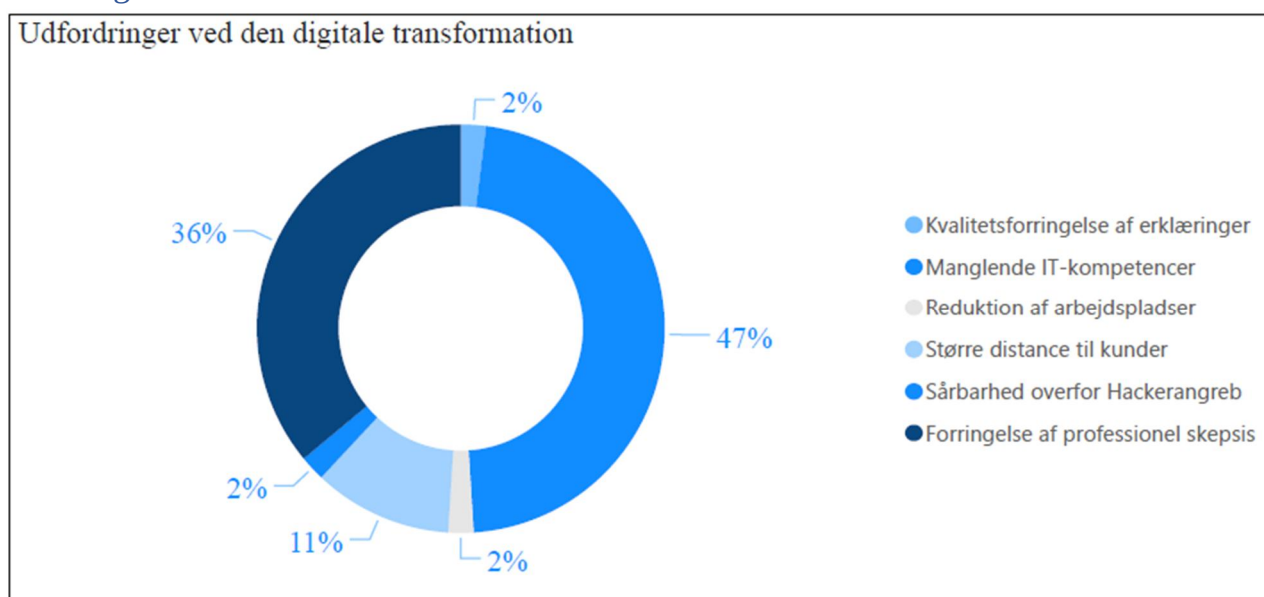
Høj betydning	- Manglende IT-kompetencer Se afsnit 8.1 - Forringelse af professionel skepsis Se afsnit 8.2 - Datakvalitet Se afsnit 8.3
Middel betydning	- Systemintegration Udbuddet af softwareteknologier er stort for tier-3-revisorer, og begrænsede muligheder for fælles integration bremser en digital implementering af disse.
Middel betydning	- Manglende ressourcer Anskaffelse og implementering af digitaliseringsredskaber er ofte omkostningsrigt, særligt RPA-software. Ressourcemængden til at foretage sådanne investeringer kan afholde flere tier-3-revisorer fra at investere.
Lav betydning	- Sparring Nye digitaliseringsteknologier er ofte ukendt territorie for tier-3-revisorer, og manglende vidensdeling bremser dem i implementering og anvendelse af disse.

Lav betydning	- Generationsskifte Det kommer til udtryk i interviewundersøgelsen, at udfordringer forbundet med implementering og anvendelse af digitale teknologier er tæt forbundet med alderen på partneren/partnerne i revisionsvirksomheden. Denne tendens ses ligeledes i spørgeskemaundersøgelsen.
-----------------------------	--

Tabel 4 udfordringer (egen tilvirkning)

I følgende afsnit udføres en gennemgang af elementerne i tabel 4, der er vurderet til at have høj betydning for digitaliseringen i tier-3revisionsvirksomheder.

8.1 Manglende IT

Figur 24 udfordringer (egen tilvirkning)

Som figur 24 viser, mener 22 af 48 respondenter (47 %), at den største udfordring med den digitale transformation er, at der er manglende IT-kompetencer blandt revisorerne i tier-3-segmentet. Forskningsresultatet fra spørgeskemaundersøgelsen anses for at have en høj grad af validitet, da samme tendens understøttes af en undersøgelse foretaget af FSR- danske revisorer³⁴. IT-kompetencer er en bred begrebsramme, men der ligges til grund, at der her er tale om en generel forståelse af digitale redskaber og ligeledes anvendelsen af dem.

³⁴ Se bilag 9.

Ved den stadig voksende digitalisering i revisionsbranchen og med flere kunder (virksomheder), som selv i højere grad anvender digitaliserings- og automatiseringsværktøjer³⁵, er holdningen blandt tier-3-respondenterne problematisk, da den digitale bevægelse langt fra kan anses som overstået, men nærmere kun lige er startet. Tendensen blandt respondenterne, understreges af Celina Bach-Møller fra FSR, der peger på, at manglende IT-kompetencer skyldes, at tier-3-revisorer oftest mangler den generelle forståelse for, hvilken værdi værktøjer som data analytics kan tilføre til ens arbejds handlinger:

... De spørger sig selv: "Hvad er det reelt set jeg skal lave af analyser, hvordan skal jeg bruge min analyse? Kan jeg tage kredit for informationen og værdien fra analysen, og dermed bruge den aktivt, så den kan hjælpe med til at reducere de handlinger, man laver efterfølgende." (Bilag 17, s. 188, l. 1836).

Den manglende forståelse for, hvordan digitaliserings- og automatiseringsredskaber kan anvendes i revisionsprocessen, og hvilke muligheder som de bidrager med, kan således være en forklaring på den manglende anvendelse.

Det er dog problematisk, at tier-3-revisorer føler sig udfordret på deres IT-kompetencer, da flere af interviewpersonerne giver udtryk for, at IT-service og -rådgivning er et område med voksende potentiale for revisorer inden for en relativ kort fremtidshorisont (Bilag 17, s. 131, l. 166). Det skal ses i lyset af, at tier-3-revisorer ofte indgår som en fast sparringspartner for deres kunder i relation til mere end blot deres årsregnskab. Herved kan der være en større forventning fra kundernes (virksomhedernes) side til, at revisor har et bredt kendskab til digitaliseringsredskaber og fungerer som navigatør. Vigtigheden af erhvervelse af de nødvendige IT-kompetencer i fremtiden ses således at have to sider. Det er både i relation til mulighederne ved digitalisering og automatisering af elementer i revisionsprocessen, altså brug inhouse. Derudover kan disse kompetencer også åbne muligheden for et nyt rådgivningsområde for tier-3-revisorerne.

Hvis de nødvendige IT-kompetencer ikke er til stede, anses det at have stor betydning for, hvorledes digitaliseringen af revisionsprocessen indtræffer i fremtiden, hvilket vurderes at stå i stærk relation til tier-3-revisorerers muligheder for udvidelse af deres eksisterende forretningsgrundlag.

8.2 Forringelse af professionel skepsis

Det bliver ligeledes tilkendegivet af respondenterne i figur 24, at næst efter manglende IT-kompetencer vil en effekt af digitaliseringen være, at der sker forringelse af den professionelle skepsis. Denne besvarelse er vurderet til især at være aldersbestemt, jf. afsnit 6.3.10.

Den professionelle skepsis er en integreret del af de internationale revisionsstandarder, særligt i ISA 200 og ligeledes i revisorlovens § 16, og den har betydning for revisorer. Det er nødvendigt for revisor at have sin professionelle skepsis gennem hele revisionsprocessen for at minimere risikoen for fejl og samtidig opretholde en høj kvalitet under hele revisionen. Den professionelle skepsis betyder, at revisor skal forholde sig kritisk til bl.a. tilvejebragte revisionsbeviser, men ligeledes til løbende at foretage faglige vurderinger. Den professionelle skepsis og faglige vurdering kan derfor siges at blive

³⁵ Se bilag 10.

gradvist udviklet for hver revisor i takt med erhvervelse af mere erfaring med forskellige arbejdsopgaver.

Denne gradvise udvikling af revisors professionelle skepsis vurderes således af interviewpersonerne til at være under udvikling i de indledende år i branchen, og der menes hermed, at digitaliseringen kan have en negativ effekt på denne.

... Man kan frygte, at vi andre gamle revisorer, som har bygget os op løbende og har den grundliggende fornemmelse, hvor de unge måske siger "vi behøver ikke at vide eller forstå, hvad der er bag tallene, men vi stoler bare på tallene". Så kan jeg godt frygte, at den yngre generation ikke har den nødvendige mavefornemmelse til at vurdere om tallene virker rigtige eller forkerte... (Bilag 17, s. 159, l. 989).

Udtalelsen fra Kurt Lægård, fra Lægård Revision, er ikke et enkeltstående tilfælde blandt interviewpersonerne, da flere anser netop digitaliseringen som en central problemstilling i udviklingen af revisoreres professionelle skepsis. Netop den yngre og kommende generation af revisorer anses ikke at have de samme vilkår for udviklingen af den professionelle skepsis, hvis større dele af arbejdshandlingerne i revisionsprocessen bliver automatiseret og digitaliseret. Besvarelsene i spørgeskemaundersøgelsen viser, at dette især er en aldersbestemt tendens, hvor ældre alderssegmenter er mere tilbøjelige til at mene, at digitaliseringen forringer den professionelle skepsis.

Særligt automatiseringsløsninger i form af RPA-software, som udfører arbejdshandlinger undervejs i udførelsen og afslutningen af regnskabet, ligges til grund for en forringelse af den yngre revisors faglige vurdering. Denne vurdering udspringer af, at det ofte er i denne del af revisionsprocessen, hvor der foretages konkrete vurderinger af, hvorledes der er tilstrækkelige revisionsbeviser, eller om yderligere handlinger er påkrævet. Ved en større integration i RPA-software frygtes det således, at fremtidens revisorer bliver mere afhængige af softwarerobotter og have større udfordringer ved at foretage en selvstændig faglig vurdering med afsæt i deres professionelle skepsis.

For at imødekomme denne specifikke problemstilling blandt det yngre alderssegment af revisorer er det et fokus for flere af revisionshusene, som interviewpersonerne repræsenterer, at yngre revisorer lærer de bagvedliggende manuelle processer. Argumentationen er således, at det giver et bedre fagligt fundament, hvorfra den professionelle skepsis kan vokse. Denne tilgang vurderes dog ligeledes at udløse nye problemstillinger på længere sigt. Ved at afholde den yngre generation af revisorer fra at beskæftige sig med automatiseringssoftware eller lignende kan det bremse udviklingen af deres tekniske kompetencer. Dette er tidligere konstateret i kapitel 6³⁶ til at være et område, hvor der i fremtiden skal være et stort fokus.

Det påpeges ligeledes af interviewpersonerne, som er mere erfarne revisorer, at deres egen professionelle skepsis kan blive forringet af digitaliseringen. Dette kan forekomme inden for områder af revisionen, hvor erfarne revisorer tidligere har været tæt på arbejdshandlingerne for at foretage beslutninger, og hvor RPA-software skaber større distance til udførelsen og vanskeliggøre en kvalificeret vurdering af det udførte arbejde. Med en større distance til udførte arbejdshandlinger

³⁶ Spørgsmål 8 og 10 i kapitel 6.3.

vurderes det således, at kommunikationen og rådgivningen med afsæt i årsregnskabet bliver problematisk (Bilag 17, s. 170, l. 1285).

Både respondenters og interviewpersoners vurdering af, at digitaliseringen kan have en forringende effekt på tier-3-revisors professionelle skepsis, er derfor umiddelbart entydig. Det er konstateret i foregående afsnit, at manglende IT-kompetencer er en udfordring i fremtiden, og netop en større efterspørgsel på tekniske kompetencer vil derfor være med til at ændre den revisorprofil, der er i tier-3-segmentet (Bilag 17, s. 160, L. 1014). Den fremtidige revisorprofil skal indeholde en større blanding af klassisk revisorfaglighed samt indsigt i den grundlæggende programmering i de systemer, som der arbejdes med. Dette understreges af Kurt Lægård fra Lægård Revision:

... Det kræver også, at man som revisor forstår den grundlæggende programmering bag systemerne og robotterne. Jeg tror også, at det kommer til at ændre den type af revisor, vi har, for før, hvor folk blev revisor, fordi der kunne sættes to streger under et endegyldigt resultat, tror jeg, at man i fremtiden skal opbygge en mere kritisk tilgang til tingene... (Bilag 17, s. 160, l. 1014).

Digitaliseringen skaber forandring i revisionsprocessen, men i takt med den digitale transformation kan der ligeledes være tale om, at revisors professionelle skepsis også er under forandring i stedet for forringelse. Forandringen kan indebære, at revisor fremadrettet skal besidde den nødvendige forståelse af og viden om anvendte softwaresystemer i revisionsvirksomheden og hos kunderne (virksomhederne). Den bredere forståelse skal agere som fundament til en kritisk vurdering af validiteten af data. Vurdering af data er derfor en kritisk gennemgang, hvor det i sidste ende skal vurderes, hvorvidt data kan anvendes som revisionsbevis. Hermed skal revisor forholde sig kritisk til kundernes softwaresystemer, der relaterer sig til håndtering, generering og udveksling af data. Ydermere skal revisor have kompetencer til at forholde sig kritisk til egne systemer og deres behandling samt dataoutputtet, når det anvendes som revisionsbevis.

Det vurderes således med afsæt i den gradvis stigende digitalisering blandt tier-3-revisorer, at den traditionelle professionelle skepsis også er under forandring. Hvorvidt det er muligt for tier-3-revisorer at udvikle den datarelaterede professionelle skepsis, kan være en udfordring.

8.3 Datakvalitet

Af de afholdte interviews er der endvidere identificeret et område, der allerede i dag giver problemer, og som også giver udfordringer for tier-3-revisorer inden for en femårig periode. Udfordringen i dag, der forudsiges at blive et springende punkt, er kvalitet af data, som modtages af kunderne. Således udtaler Thøger Rude Andersen fra TT Revision: "... Der skal simpelthen være noget kvalitet, og det vil være udfordringen - at kvaliteten af data ikke er god nok, for så kommer der ikke noget godt ud af det... (Bilag 17, s. 135, l. 267).

Det er identificeret blandt alle interviewpersonerne i større eller mindre grad, at der er stor forskel på kvaliteten af den data, som de modtager, hvilket kan være problematisk med den stigende interesse for RPA-software og data analytics.

Den store forskel på kvaliteten af data vurderes til især at være gældende blandt tier-3-revisorer, da deres kundeporteføljer rummer mange typer af virksomheder med forskellige fremgangsmåder for

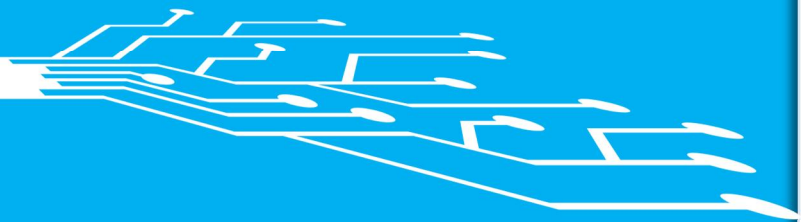
behandling af deres interne data. Det er alt fra enkeltmandsvirksomheden, hvor et familiemedlem hjælper til med ajourføring af bogholderiet trods manglende evner, til virksomheder med enten en intern økonomifunktion eller anvendelse af en ekstern bogholder. Herved kan der være store variationer mellem fremgangsmåden i bogholderiet, og om bogholderiet foregår analogt med fysisk bilagsføring, eller om der anvendes cloudbaserede økonomisystemer. Ud fra det empiriske grundlag er det vurderet, at tier-3-revisionsvirksomhedernes kernekunder befinder sig i dette spændingsfelt.

Sådanne variationer mellem faglig kvalificeret behandling og produktion af data vurderes således at være en af de primære kilder til, at datakvaliteten ikke altid har en tilstrækkelig høj kvalitet og mindsker revisors tillid til omfanget af dataenes anvendelighed. Tværtimod øges revisors arbejdsindsats med efterbehandling, ved manglende datakvalitet (Bilag 17, s. 144, l. 544).

Datakvaliteten er derfor en voksende udfordring i takt med en stigende digital transformation af revisionsprocessen, da data lægger fundamentet for, at tier-3-revisorer kan lade flere dele af processen automatisere og digitalisere. I lyset af den manglende datakvalitet er det vurderet, at et fokus på digitaliseringsredskaber til forbedring af datagrundlaget er naturligt. Det er dog tidligere understreget i afsnit 6.3.4, at tier-3-revisorer ser stor anvendelse af RPA-software inden for fem år. Denne type af digitaliseringsværktøj rummer stort potentiale ved at automatisere områder, hvor der eksisterer lav kompleksitet med en høj grad af kontrolmiljø, jf. afsnit 4.2.1. Men fundamentet for denne type af softwaresystem er, at der allerede er eksisterende data, der bearbejdes, især i udførelsen i revisionsprocessen. Herved er udgangspunktet for RPA-software ikke at øge kvaliteten af datagrundlaget, men i stedet udføre simple kommandoer med afsæt i datasæt for at effektivisere arbejdshandlinger. Det vurderes således, at ønsket om højere datakvalitet fra kunderne ikke kan opnås ved RPA-software, snarere tværtimod. Hvis RPA-software anvendes på ukorrekt data, er outputtet ligeledes ukorrekt.

Der kan derimod i højere grad opnås en højere kvalitet af data ved at fokusere på ensretning og strukturering af data. Ved ensretning af data menes der processen omkring, hvorledes data bliver produceret og håndteret af kunden. Her kunne der være tale om overgang fra tidligere anvendte offline programmer til anvendelse af online økonomisystemer, der er understøttet af cloud computing. Dette kan blandt andet højne kvaliteten af data og effektivisere, hvordan data bliver udvekslet mellem kunde og revisor. Herved er der større muligheder for tier-3-revisorer at opnå en højere kvalitet af data ved at sikre et ensrettet dataflow ved hjælp af cloud computing-software frem for RPA-software.

Datakvaliteten, som tier-3-revisionsvirksomhederne modtager fra deres kunder, har derfor stor betydning for, hvorvidt det er muligt at foretage en meningsfuld digital transformation af elementer af revisionsprocessen.

9 Konklusion

Kapitel indhold:

Dette kapital præsenterer afhandlings forskningsresultater, for herved at besvare den overordnede problemformulering.

9 Konklusion

Dette kapitel besvarer afhandlingens problemformulering: ***Hvordan påvirker den digitale transformation elementerne i revisionsprocessen for tier-3-revisorer inden for de næste fem år?***

Resultaterne i afhandlingen viser, at digitaliseringsindtoget for alvor har sat sit aftryk i tier-3-segmentet af revisionsvirksomheder i Danmark, og at revisionsprocessen i dette segment rummer store muligheder for at lade sig digitalisere inden for fem år.

Revisionsprocessen er referencerammen i afhandlingen, men arbejdshandlingerne heri kan ligeledes henledes til arbejdshandlingerne i erklæringer med lavere grad af sikkerhed. Herved kan digitaliseringen af revisionsprocessen ligeledes relateres til disse erklæringstyper, der udgør en stor del af tier-3-segmentets forretningsgrundlag.

Revisionsprocessen inddeles i faserne kunde- og opgaveaccept, planlægning, udførelse, afslutning og rapportering, der udspringer fra de internationale revisionsstandarder (ISA), og disse områder gør sig altid gældende i revision. Den digitale transformation af revisionsprocessen for tier-3-revisorer er allerede en igangværende proces, som sker gennem adskillige typer af teknologier. Der er en stor udbredelse og anvendelsesformer af cloud computing-software ved enten dataudveksling eller ved adgang til kundernes CC-baserede økonomisystemer. Der er ligeledes identificeret 1. generation af robotsoftware, RPA, der i dag varetager opgaver af administrativ karakter, men udbredelsen af denne teknologi er begrænset. Tilstedeværelsen af data analytics-værktøjer ses også, men som et integreret kvalitetssikringssoftware i procesværktøjet, der ingen aktiv anvendelse har. Ingen af disse teknologier anvendes i deres fulde kapacitet, og der ligger uudnyttet potentiale for alle tre typer i fremtiden.

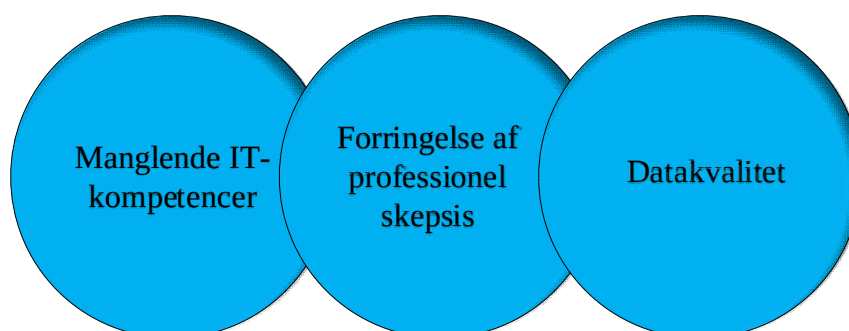
Ud fra interview- og spørgeskemaundersøgelsen vurderes det, at elementer i kunde- og opgaveaccept har potentiale til at omgå en digital omstilling i fremtiden. Men det er arbejdshandlingerne i planlægnings- og udførelsesfasen, hvor der er et muligt potentiale for en komplet forandring af, hvordan tier-3-revisorer udfører disse handlinger.

Opsummering af forskningsresultater <u>Den digitale transformation af revisionsprocessen</u>	
Kunde-og opgaveaccept	
➤ Identifikation af kunde ➤ Revisors uafhængighed	➤ Indledende analyse (opgaverisiko)
Planlægning	
➤ Opstilling af regnskab ➤ Digitaliseret dataflow / Remote data auditing ➤ Forståelse af transaktionsprocesser i virksomheden	➤ Indledende regnskabsanalyse ➤ Opgaverisikovurdering ➤ Dataudtræk/ beregning af væsentlighedsniveau
Udførelse	
➤ Operationalisering af data ➤ Digitaliseret dataflow/ Remote data auditing ➤ Substansvurderingsanalyser	➤ Procesrådgivning ➤ Test og håndtering af posteringer ➤ Indhentning af eksterne bekræftelser
Afslutning	
➤ Afsluttende analyse	➤ Identifikationer af usædvanlige transaktioner (ISA 240)
Rapportering	
➤ Kommunikation til øverste ledelse ➤ Indberetning til Virk	➤ Selvangivelse til SKAT / udbytteindberetning

Tabel 5 forskningsresultater (egen tilvirkning)

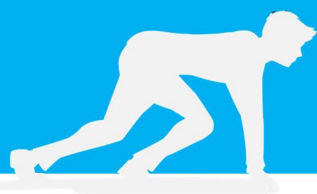
Tabel 5 illustrerer arbejdshandlingerne, der kan digitaliseres og automatiseres inden for en femårig periode, og har stor effekt på, hvorledes tier-3-revisorer udfører deres revisionsopgaver. RPA-software, som led i den digitale transformation, skaber en effektivisering af tidsforbruget, der relaterer sig til rutinebaserede og administrative opgaver – specielt i planlægnings- og udførelsesfasen i revisionsprocessen. Men kombinationen af RPA-software og data analytics er kerneområdet for opnåelse af det fulde potentiale. Data analytics-værktøjer kan øge kvaliteten af den samlede revision ved at foretage mere kvalificerede substansanalytiske handlinger. Dette styrker revisionsbeviset, da det øger mulighederne for revisor til at identificere væsentlige fejl og mangler i regnskabet. Den digitale transformation er dog afhængig af, hvorledes dataflowet og den bagvedliggende kvalitet af data er til stede, hvilket er potentialet ved cloud computing-softwaressystemer. I afhandlingens tidshorisont på fem år fungerer teknologier i den digitale transformation som redskaber til at opnå en højere grad af effektivitet og kvalitetssikring af revisors arbejdshandlinger samt det grundlæggende data.

Ud fra afhandlingens empiriske grundlag kan det konkluderes, at der er bred konsensus om, at digitaliseringen af revisionsprocessen er kommet til tier-3-revisorer, og at de nævnte teknologier i højere grad integreres som en fast del af revisionsprocessen. Der er dog identificeret udfordringer og kommende følgevirkninger af den digitale transformation, der gør sig gældende i tier-3-segmentet. Tre områder vurderes at have stor betydning og ses i figur 25.

Figur 25 udfordringer (egen tilvirkning)

Manglende IT-kompetencer hos tier-3 er en udfordring, der bremser den digitale transformation internt i revisionsvirksomhederne, men ligeledes i relation til at hjælpe deres kunder til at omstille sig til den stigende digitale udvikling. Endvidere forudsiges en effekt af den voksende integration af digitaliserings- og automatiseringsværktøjer at være, at den professionelle skepsis gennemgår en transformation i sig selv. Herved er tier-3-revisorer nødsaget til at tilegne sig datarelaterede kompetencer, således at de kan forholde sig kritisk til fremgangsmåden, hvorpå data bliver genereret. Afslutningsvis vil en af de største udfordringer for tier-3-segmentet være at sikre den nødvendige datakvalitet fra deres kunder, hvilket i fremtiden vil lægge fundamentet for resten af den digitale transformation.

10 Generalisering af forskningsresultat og videre forskning

- o 10.1 Generalisering af afhandlingens resultater
- o 10.2 Videre forskning

Kapitel indhold:

Følgende kapitel indeholder en gennemgang af afhandlingens forskningsresultater og deres generaliserbarhed. I processen med tilvejebringelse af de primære data til besvarelse af afhandlingens problemformulering har dette givet forfatteren ny viden og refleksioner til områder, der ikke står i direkte relation til besvarelse af afhandlingens problemformulering. Der er dog særligt et område, som vurderes at være interessant for videre forskning, hvilket bliver italesat i afhandlingens afsluttende afsnit.

10 Generalisering af forskningsresultat og videre forskning

10.1 Generalisering af afhandlingens resultater

Forskningsdesignet i afhandlingen udspringer fra den overordnede problemformulering, der beskæftiger sig med tier-3-revisorer i Danmark. Besvarelsen af denne tager afsæt i en undersøgelse på tværs af fem tier-3-revisionsvirksomheder samt inddragelse af brancheorganisationen FSR-danske revisorer. For at besvare fyldestgørende inddrages både kvantitative og kvalitative data i form af en spørgeskemaundersøgelse og interviews. Her er nødvendige metodiske handlinger og overvejelser udført for at sikre kvaliteten af empirien, således at problemformuleringen kan besvares fyldestgørende.

Da det empiriske grundlag fremstår validt og pålideligt, vurderes det, at afhandlingens resultater kan generaliseres til en større population, dvs. hele tier-3-segmentet i revisionsbranchen. Hermed vurderes det, at det er muligt ud fra konklusionen at drage paralleller mellem de inddragede revisionsvirksomheder og resten af revisionsvirksomhederne i tier-3-segmentet med henblik på indvirkningen af den digitale transformation inden for fem år. Det vurderes ligeledes, at afhandlingens forskningsresultater har akademisk relevans, da lignende undersøgelser primært er udført med fokus på tier-1-revisionsvirksomheder, altså The Big Four. Derved eksisterer der begrænset mængde af empiri på området, og tilsvarende forskningsresultater som i nærværende afhandling eksisterer ikke. Med afsæt i den stigende digitalisering er forskningsresultaterne ligeledes aktuelle.

Da tier-3-segmentet indeholder mange forskellige typer og generelt et stort antal revisionsvirksomheder, vil det for at opnå et mere repræsentativt billede på de digitale forandringer være mere hensigtsmæssigt at øge volumen på respondenter i spørgeskemaundersøgelsen samt at sikre en øget geografisk spredning på interviewpersonerne.

10.2 Videre forskning

Processen undervejs med indsamling af det empiriske grundlag og udarbejdelse af afhandlingen har givet forfatteren ny viden og refleksioner til områder, der ikke står i direkte relation til besvarelse af afhandlingens problemformulering. Der er dog et område, der vurderes at være interessant for videre forskning.

Af handlingens problemformulering fremgår det, at fokus har været på, hvorvidt den digitale transformation har indvirkning på revisionsprocessen inden for fem år. Ud fra det empiriske grundlag er det konstateret, hvorledes digitaliseringen er fundet sted i revisionsprocessen i dag. Ydermere er det ligeledes analyseret, hvilke teknologier der præger revisionsprocessen inden for fem år. Afgrænsningen til en årrække på fem år er således gjort for at øge sandsynligheden for afhandlingens forskningsresultater, da teknologiske udviklinger kan ske hastigt og være uforudsigelige. Ved at afhandlingen afgiver en vurdering af, hvilke teknologier der præger revisionsprocessen i fremtiden, er der en iboende usikkerhed, da ingen kan spå om fremtiden. Det er således ikke usandsynligt, at fremkomsten af ny teknologi, som er ukendt i dag, kan ske inden for fem år og ændre på afhandlingens forudsigelse. Det erkendes hermed, at resultaterne i afhandlingen ikke er den endegyldige sandhed,

men nærmere et kvalificeret bud på, hvilke tendenser og teknologier der sandsynligvis præger fremtiden, hvilket er i tråd med udgangspunktet i kritisk realistisk ontologi.

På trods af den vurderede usikkerhed og eventuelle fremkomst af ny teknologi, der kan ændre afhandlingens resultater og derved den digitale transformation af revisionsprocessen, er der identificeret et område i det empiriske grundlag, der vurderes til at være relevant for videre forskning. Netop ved en eventuel tilgang af nye teknologier anses det ikke som usandsynligt, da forfatteren vurderer, at digitaliseringen eller automatiseringen har nået alle segmenter af den danske revisionsbranche, dog i forskelligt omfang. Dette digitaliseringsindtog, særligt ved tier-3-segmentet, vurderes dog kun at være begyndelsen, og resultaterne i afhandlingen tyder ligeledes på, at anvendelsen stiger yderligere.

Med den stigende udvikling og en vurdering af, at især cloud computing-software kan være et springbræt til digitaliseringen i tier-3-segmentet, er spørgsmålet således, hvorvidt det er en sikker fremgangsmåde for udveksling af data (Bilag 17, s. 190, l. 1878). Udviklingen inden for udveksling af data åbner hermed et nyt område, nemlig cybersikkerhed. I takt med at revisor og revisors kunder anvender cloudbaserede løsninger, sker der en større eksponering for cyberangreb. Som PWC's *Survey 2020* viser, er der en reel bekymring for dette for 88 % af topledere i Danmark (PWC, 2020). Det kan både være en udfordring, men også et voksende marked for revisor (Bilag 17, s. 197, l. 2108). Efterspørgslen efter kompetencer inden for cybersikkerhed kan antageligt stige, i takt med at digitaliseringen vokser for revisors kunder, da den stigende datamængde er et betydeligt aktiv for virksomheder. Hermed kan datahåndtering og datasikkerhed have meget afgørende betydning for virksomhedernes forretning (FSR – Danske revisorer, 2018). Cybersikkerhed er derfor et område, hvor der kan være en stigende efterspørgsel, som revisor kan bistå med rådgivning om at identificere og prioritere cybersikkerhedsområder, som er afgørende for virksomheden (Eaton et al., 2019).

11 Litteraturliste

- o 11.1 Faglitteratur
- o 11.2 Rapporter og vejledninger
- o 11.3 Artikler og EBSCO Premier
- o 11.4 Andre internetkilder
- o 11.5 Internationale standarder for revision og lovgivning

11. Litteraturliste

11.1 Faglitteratur

- Buch-Hansen, H., & Nielsen, P. (2012). Kritisk Realisme. I S. Juul, & K. B. Pedersen (red.), *Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori - en indføring* (s. 277-315). København: Hans Reitzels.
- Christiansen, T. V., & Dalsgaard, A. (2019). *RevisionsMemo*. København: Karnov Group.
- Eilifsen, A., Messier JF., W., Glover, S., & Prawitt, D. (2013). *Auditing and Assurance Services. Third International Edition*. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Jensen, M. D., & Kvist, J. (2016). Hvordan laver man en stærk analysestrategi? I C. J. Kristensen, & M. A. Hussain (red.), *Metoder i samfundsvidenskaberne* (1. udgave) (s. 39-54). Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Jæger, B. (2016). Mixed Methods. I C. J. Kristensen, & M. A. Hussain (red.), *Metoder i samfundsvidenskaberne* (1. udgave) (s. 301-316). Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Malhotra, N. K., Birks, D. F., & Nunan, D. (2017). *Marketing Research - An applied Approach* (5. Udgave). Pearson Education Limited.
- Møller, J. K. (2016). Spørgeskemaet som metode til indsamling af egne data. I C. J. Kristensen, & M. A. Hussain (red.), *Metoder i samfundsvidenskaberne* (1. udgave) (s. 187-203). Frederiksberg C: Samfundslitteratur .
- Samuelsen , M., Davidsen, C. M., Sudan, S., & Parker, H. (2019). *Revision i praksis* (2. udgave) - 1. oplag. København: Karnov Group.

11.2 Artikler fra EBSCO Premier

- Alarcon, J. L. (2019). Accounting AI and Machine Learning: Applications and Challenges. *Pennsylvania CPA Journal*.(s.1-5.)
- Cao, M., Chychyla, R., & Stewart, T. (2015). Big Data in Financial Statement Audits. *Accounting Horizons - American Accounting Association Vol. 29, No. 2.*, (s. 423-429.)
- Cooper, L. A., Holderness, D. K., Sorensen, T. L., & Wood, D. A. (December 2019). Robotic Process Automation in Public Accounting. *Accounting Horizons - American Accounting Association Vol. 33, No. 4.*, (s. 15-35.)
- Du, H., & Cong, Y. (Oktober 2010). Cloud Computing, Accounting, Auditing and Beyond. *Technology - The CPA & the Computer*, (s. 66-70)
- Eaton, T. V., Grenier, J. H., & Layman, D. (2019). Accounting and Cybersecurity Risk. *Current Issues in Auditing. American Accounting Association Vol. 13, No. 2.*, (s. 1-9.)

- McAfee, A., & Brynjolfsson, E. (2012). Big data: The management revolution. *Harvard Business publishing*.(s.61-68.).
- Philbeck, T., & Davis, N. (2019). The Fourth Industrial Revolution: Shaping a New Era. *Journal of International Affairs*, Vol. 72. (s.17-22.)
- Sookhak, M., Gani, A., Talebian, H., Akhunzada, A., Khan, S. U., Buyya, R., & Zomaya, A. Y. (2015). Remote Data Auditing in Cloud Computing Environments: A survey, Taxonomy, and Open Issue. *Association for Computing Machinery - Survey*, Vol. 47, No. 4, Article 65.(s. 1-29.)
- Zhang, C., Dai, J., & Vasarhelvi, M. (September 2018). The Impact of Disruptive Technologies on Accounting and Auditing Education: How should the Profession Adapt? *The CPA Journal*. (s. 20-26.)

11.3 Rapporter og vejledninger

- FSR - danske revisorer (2018). *Digital Transformation - Nye teknologiers konsekvenser for revisorbranchen*. København: FSR - Danske revisorer.
- FSR - danske revisorer (2018b). *FSR Survey - SMV: digitale muligheder og barrierer*. København: FSR - Danske revisorer.
- Larsen, M., & Olesen, R. (2018). *The Impact of artificial intelligence and robotics in the future audits*. Aalborg Universitet.

11.4 Andre internetkilder

- FSR - Danske revisorer (2019). *Brancheanalyse*. Hentet fra FSR - Danske revisorer: <https://www.fsr.dk/Files/Files/dokumenter/Politik%20og%20analyser/Analyser/2019/Brancheanalyse%202019%20FINAL.pdf>
- FSR - Danske revisorer (2020). *FSR - Danske revisorer*. Hentet fra FSR.dk: <https://www.caseware.dk/Vores%20produkter>
- PWC (2020) *PWC's CEO Survey 2020 - Highlights*. Hentet fra PWC.dk: <https://www.pwc.dk/da/publikationer/2020/ceo-dansk-highlights-2020.pdf>
- Spectral Engines (2018). *Spectral Engines*. Hentet fra Spectralengines.com: <https://www.spectralengines.com/articles/industry-4-0-and-how-smart-sensors-make-the-difference>
- Statistik, D. (2018). *Danmark Statistikbank*. Hentet fra statistikbanken.dk: <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536>

11.5 Internationale standarder for revision og lovgivning

ISA 240 (2009). *Revisors ansvar vedr. besvigelser.*

ISA 260 (2009). *Kommunikation med den øverste ledelse.*

ISA 300 (2009). *Planlægning af revisionen.*

ISA 315 (2009). *Identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation.*

ISA 320 (2009). *Væsentlighed ved planlægning og udførelse af revisionen.*

ISA 330 (2009). *Revisors reaktion på vurderede risici.*

ISA 500 (2009). *Revisionsbevis.*

ISA 505 (2009). *Eksterne bekræftelser.*

ISA 510 (2009). *Førstegangsrevisionsopgaver.*

ISA 530 (2009). *Revision ved brug af stikprøver.*

ISA 540 (2009). *Revision af regnskabsmæssige skøn.*

ISA 550 (2009). *Nærtstående parter.*

ISA 570 (2009). *Fortsat drift (going concern).*

ISA 700 (2009). *Udformning af en konklusion og afgivelse af erklæring om et regnskab.*

ISA 705 (2009). *Modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring.*

Bekendtgørelse nr. 1468 af 12/12/2017, Bekendtgørelse om godkendte revisorerers erklæringer (Erklæringsbekendtgørelsen).

Bekendtgørelse af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (revisorloven).

12 Bilagsoversigt

- o 12.1 Bilag 1: Begrebsafklaring
- o 12.2 Bilag 2: Segmentering af revisionsbranchen i Danmark
- o 12.3 Bilag 3: Beskrivelse af interviewpersoner
- o 12.4 Bilag 4: Kendetegn for erklæringer med ingen eller mindre grad af sikkerhed
- o 12.5 Bilag 5: Interviewguide: Til partner/revisor/indehaver
- o 12.6 Bilag 6: Interviewguide: Celina Bach-Møller, forretningschef for FSR - Danske Revisorer
- o 12.7 Bilag 7: Beslutningstræ i kunde- og opgaveacceptfasen
- o 12.8 Bilag 8: Revisionsrisikomodellen
- o 12.9 Bilag 9: Datamodel
- o 12.10 Bilag 10: Cloud computing datamiljø
- o 12.11 Bilag 11: Nye kompetencer for revisor i fremtiden
- o 12.12 Bilag 12: Histogram
- o 12.13 Bilag 13: Barrierer for den digitale transformation
- o 12.14 Bilag 14: Virksomheders anvendelse af digitale teknologier
- o 12.15 Bilag 15: Spørgeskemaundersøgelse indsamlet i SurveyXact
- o 12.16 Bilag 16: Krydstabelanalyser
- o 12.17 Bilag 17: Transskriberede interviews

12. Bilagsoversigt

12.1 Bilag 1: Begrebsafklaring

Kunstig intelligens (AI):

Kunstig intelligens gør det muligt for computer- og robotsoftware at agere som et menneske med en indarbejdet bevidsthed. Således har AI-software evnen til at foretage beslutninger på baggrund af tidligere erfaringer (FSR - danske revisorer, 2018).

RPA:

RPA anvendes som begreb for den 1. generation af robotsoftware og står for robotbaseret procesautomatisering. Denne type robotsoftware arbejder ud fra prædefinerede regler, som bestemmes ved programmering. RPA-software giver grobund for udvikling af de andre generationer af robotsoftware. RPA-software kan ikke foretage selvstændige beslutninger, og de bedste betingelser er således, at RPA-softwaren arbejder med struktureret data (Cooper et al., 2019).

Data analytics/big data:

Data analytics er et begreb, som rummer mange processer for håndtering og bearbejdelse af data. Det danske begreb er dataanalyse og refererer ofte i daglig tale til at foretage analyse af store mængder af data ud fra prædefinerede analysekriterier (Cao et al., 2015). Big data er store mængder af data, som er af sådan en størrelse, at det ikke længere er meningsfuldt at foretage manuel håndtering. Big data bliver både genereret internt i virksomhed samt eksternt gennem sociale medier (McAfee & Brynjolfsson, 2012).

Cloud computing:

Cloud computing er online opbevaring, strukturering og udveksling af data. Teknologien er udbredt. I relation til revisionsbranchen er der ofte tale om online økonomisystemer eller lignende (Du & Cong, 2010).

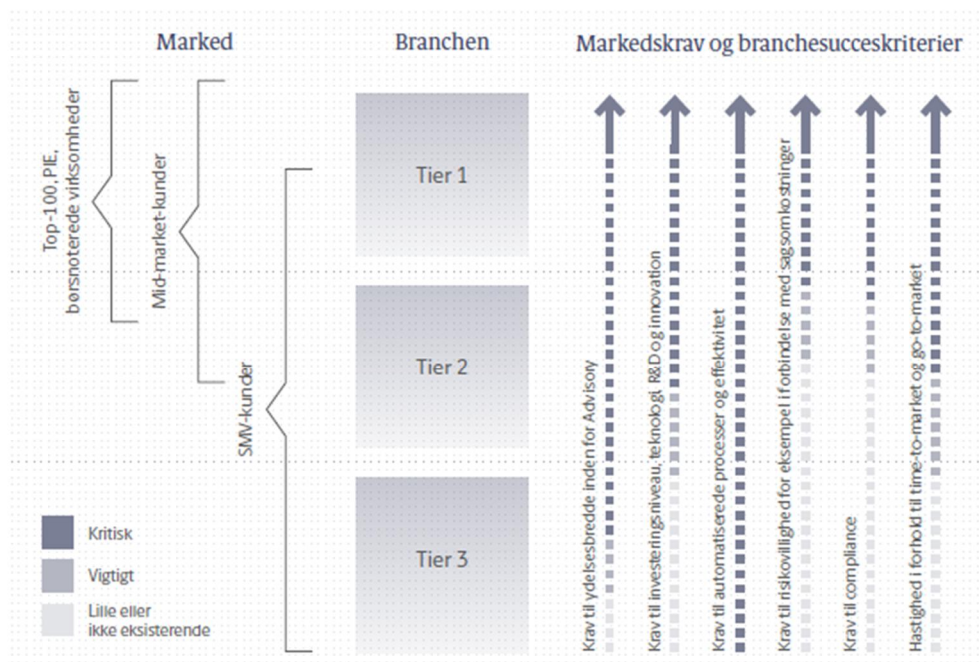
Machine learning/data mining/ supervised learning:

Machine learning giver systemer mulighed for automatisk at lære ud fra erfaringer, som opnås ved gentagende handlinger og kræver ikke eksplicit programmering. Herved giver det mulighed for at give software adgang til data og lære ud fra dem, også kaldet data mining. Ved data mining menes der at give software mulighed for at foretage mønstergenkendelse. Machine learning sker gennem observationer, som ofte sker gennem instruktion, også kaldet supervised learning. Ud fra observationerne giver machine learning og data mining mulighed for, at softwaren kan træffe egne beslutninger i fremtiden (FSR - danske revisorer, 2018).

Kontrolmiljø i relation til RPA-software:

Kontrolmiljø i forbindelse med RPA-software refererer til, hvorvidt der skal subjektive vurderinger til for at udføre bestemte handlinger. Ved RPA-software skal kontrolmiljøet være mindre komplekst, da 1. generation af softwarerobotter ikke er gearet til at foretage selvstændige handlinger ved hjælp af mønstergenkendelse.

12.2 Bilag 2: Segmentering af revisionsbranchen i Danmark

Figur 1: Oversigt over de tre overordnede revisorvirksomhedstyper (tier 1, 2, 3), deres fokus på kunder (illustreret længst til venstre), og de markedskrav revisionshusene møder, hvoraf noget er kritisk (markeret som mørkeblå), andet er vigtigt (blå) og noget igen er mindre vigtigt (lyseblå). Pilene viser, hvad der er vigtigt for hvem.

Kilde: (FSR - Danske revisorer, Digital Transformation - Nye teknologiers konsekvenser for revisorbranchen, 2018)

12.3 Bilag 3: Beskrivelse af interviewpersoner

Interview 1: Registreret revisor, Thøger Rude Andersen, TT Revision

Thøger Rude Andersen (55 år) er registreret revisor, partner og medstifter af TT Revision (2009) som er placeret på Østerbro, København Ø. Indenfor revision har Thøger en bred kontaktflade ift. arbejdsområder og fører i højere grad kontrol af udført arbejde. Udover revision yder Thøger også rådgivning inden for skatteret, omstrukturering, forretningsdrift, GDPR og finansiering.

Som partner i TT Revision har Thøger en afgørende rolle i relation til implementering og ændringer af interne systemer og fungerer derfor som tovholder for igangværende implementering af robotteknologien Foxtrot. Inddragelse af Thøger er relevant med afsæt i sine mange års erfaring i branchen som revisor samt hans praktiske indsigt i robotteknologier.

Interview 2: Statsautoriseret Revisor, Rasmus Dehn Larsen, Addere Revision

Rasmus Dehn Larsen er statsautoriseret revisor og partner hos Addere Revision som består af 35 ansatte og er placeret i Køge. Rasmus startede sin karrierer i 2001 og har gennem årene både arbejdet for Beierholm og Pricewaterhousecoopers (PWC). Rasmus udfører primært kontrol af udført arbejde. Rasmus arbejder hovedsageligt med brancher som autoforhandler, håndværkere, investeringsejendomme og landbrug.

Som én ud af seks partnere er Rasmus tæt på både daglige beslutninger men også strategiske overvejelser for fremtiden. Rasmus er relevant for afhandlingens empiriske grundlag, da han, udover egne erfaringer fra branchen, har praktisk erfaring med data analytics gennem tidligere arbejdspladser.

Interview 3: Statsautoriseret Revisor, Kurt Lægård

Kurt Lægård er Statsautoriseret revisor og driver Lægård Revision bestående af 14 ansatte og kontoret er placeret på Østerbro i København. Kurt har arbejdet som revisor i 35 år, hvor 10 år af dem har han været ansat i inforevision og han har været statsautoriseret revisor og drevet Lægård revision i 25 år. Som én af to underskrivende revisorer har Kurt en bred kontaktflade angående opgaver, men udfører ofte kontrol af arbejdsopgaver.

Inddragelse af Kurt Lægård til afhandlingens empiriske grundlag anses som relevant både med afsæt i sine mange års erfaring i branchen, og revisionsvirksomheden befinder sig i tier-3 segmentet. Endvidere er det Kurt Lægård, som træffer de forretningsmæssige- og strategiske beslutning i relation til anvendelse af digitale værktøjer.

Interview 4: Statsautoriseret Revisor, Thomas Viscovich, Vogco Revision

Thomas Viscovich er statsautoriseret revisor og driver Vogco Revision som består af fem ansatte og er placeret i Gentofte. Thomas blev statsautoriseret revisor i Pricewaterhousecoopers for 15 år siden, og stiftede Vogco Revision for 6 år siden. Som indehaver og eneste statsautoriseret revisor, har

Thomas en stor kontaktflade ift. arbejdsopgaver, men hovedsageligt udføre han kontrol af de erklæringer som bliver afgivet.

Udover Thomas mange års erfaring inden for revision og regnskab, er inddragelse af ham relevant netop da afhandlingen bestræber sig på at frembringe et empirisk grundlag som repræsenterer hele spekteret for tier-3 segmentet.

Interview 5: Statsautoriseret Revisor, Bjarne Aalbæk, Atics Revisorer

Bjarne Aalbæk (46 år) er statsautoriseret revisor, partner og stifter af Atics Revisorer som består af 5 medarbejder og er placeret i Høje Taastrup. Bjarne sidder som én af to statsautoriserede og har en bred kontakt både med den udførende men også den kontrollerende del ift. forskellige erklæringstyper og har arbejdet med små og mellem store virksomheder gennem 25 år. Udover sit arbejde i Atics Revisorer, driver Bjarne Aalbæk internetmediet Faglig afdeling, som leverer værktøjer, nyheder og hotline rådgivning til en stor del af danske SMV-revisorer.

Bjarne er vurderet relevant for det empiriske grundlag, da han udover at indgå i tier-3 segment har et stort netværk blandt mindre revisionsvirksomheder og qua sit virke i faglig afdeling ofte er i dialog med andre revisorer vedr. problemstillinger og giver ham stor indsigt i mange tier-3 revisionsvirksomheder.

Interview 6: Statsautoriseret Revisor, Celina Bach-Møller, Forretningschef for FSR – danske revisorer

Celina Bach-Møller er statsautoriseret revisor, og har været ansat i 21 år ved Ernst & Young. Celina har siden 2013 været i FSR og besidder stillingen som Forretningschef for området for Caseware³⁷. Her arbejder Celina med FSR's værktøjer og værktøjsudbud til medlemmerne og revisionsbranchen. I sit virke, har Celina fokus på løbende dialog mellem FSR's medlemmer og kunder for videreudvikling på FSR's værktøjer.

Celinas har en bred kontakt flade på tværs af revisionsbranchen og har derfor stort kendskab til tendenserne inden for digitaliseringen som ske i tier-3 segmentet i revisionsbranchen. Ved inddragelse af Celinas udsagn styrkes det empiriske grundlag – især med indsigt i hvor branchen bevæger sig hen.

³⁷ Caseware er et procesværktøj for revisor, som assisterer med en gennemgang af de nødvendige arbejdshandlinger ved den pågældende opgave. Caseware rummer ligeledes sekundære kvalitetssikring software (FSR.dk). For nærmere uddybelse af procesværktøjer se afsnit 4.5.

12.4 Bilag 4: Kendetegn ved erklæringer med ingen eller mindre grad af sikkerhed

Kendetegn ved assistance med opstilling af finansielle oplysninger regnskab (uden sikkerhed)

Assistance med opstilling af finansielle oplysninger indebærer (Füchsel et al. 2015).:

- Opstilling af historiske finansielle oplysninger - et årsregnskab jf. ISRS 4410 (ajourført).
- Afgivelse af erklæring uden sikkerhed
- Revisor opnår forståelse for virksomhed og dens primære drift
- Ingen kontrol af finansielle oplysninger- åbenlyse fejl i regnskabet forhindrer revisor i at afgive erklæring

Kendetegn review af regnskabet (begrænset sikkerhed)

Review af regnskabet indebærer (Füchsel et al. 2015).:

- Erklæring med begrænset sikkerhed jf. ISRE 2400 (ajourført)
- Rette forespørgsler til daglig ledelse
- Analytiske handlinger hvor det vurderes hensigtsmæssigt
- Yderligere handlinger ved mistanke om væsentlige fejlinformationer
- Modifikationer af konklusion hvis regnskab ikke er retvisende
- Fremhævelser ved særlige forhold i regnskabet
- Negativ konklusion, hvor revisor ikke er blevet bekendt med forhold som giver revisor grund til at mene, at regnskabet ikke giver et retvisende billede

Udvidet gennemgang af regnskabet (begrænset sikkerhed)

Udvidet gennemgang af regnskabet indebærer (Füchsel et al. 2015).:

- Erklæring med begrænset sikkerhed jf. ISRE 2400(ajourført) og erklæringsbekendtgørelsen
- Yderligere handlinger ved bekræftelser fra tredje mand:
 - Engagementsforespørgsel
 - Oplysninger fra personbog, tingbog og bilbog
 - Indhent advokatbreve
 - Kontrol af virksomhedens indberetninger til SKAT
- Rapporteringspligt for revisor ved overtrædelse regnskabslovgivning og/eller ledelsansvar
- Positiv formulering konklusion

12.5 Bilag 5: Interviewguide: Til partner/revisor / indehaver

- Hvad er respondentens navn?
- Hvad er respondentens arbejdsstilling?
- Hvad er respondentens anciennitet?
- Hvad består respondentens arbejde i?

Spørgsmål	Interview spørgsmål
<i>Indledende/ afklarende spørgsmål.</i> Formål: Etablering af en fællesforståelse for feltet	<i>Hvordan vil du definere de forskellige digitaliseringsredskaber som relaterer sig til revisionsprocessen som du kender til?</i>
<i>Hvilke teknologiske automatiseringsredskaber henvender sig til SMV-revisorer og hvordan bliver de anvendt i dag?</i>	- <i>Hvordan anvender I automatiseringsredskaber (alt lige fra digitale redskab til robotter) i dag i jeres revisionsproces.</i> - <i>Hvilke dele af processen har I tidligere haft fokus på at få digitaliseret?</i> - <i>Hvilke dele af processen har I fokus på i fremtiden?</i>
<i>Hvilke overvejelser gør SMV-revisionshuse i forbindelse med udvælgelse og implementeringen af digitaliseringens redskaber?</i>	- <i>Hvad har motiveret jer til at implementerer digitale redskaber?</i> • <i>Minimering af omkostninger?</i> • <i>Strategisk overvejelse</i> • <i>Øget kvalitet</i>
<i>Hvilke elementer i revisionsprocessen vil kunne digitaliseres med mest værdiskabelse i fremtiden?</i>	- <i>Hvordan ser du at robotteknologierne vil påvirke jeres revisionsproces inden for de nærmeste fem år?</i> - <i>Ser du at der sket implementering af nye digitaliserings redskaber? Hvis ja, hvor i revisionsprocessen og hvorfor?</i>
<i>Hvordan vil arbejdsprocessen for SMV-revisorer blive påvirket af stigende digitalisering af revisionsprocessen i fremtiden?</i>	- <i>Hvordan tror du at jeres arbejdsproces vil ændre sig i takt med en stigende digitalisering?</i>
<i>Hvilke udfordringer vil en øget digitaliseret revisionsproces betyde for SMV-revisorer?</i>	- <i>Hvilke udfordringer ser du ved at revisors arbejde er udsat for en stigende digitalisering?</i> - <i>Vil digitaliseringen have en effekt på kvaliteten af revisors arbejde? Hvis ja, hvilken retning?</i> - <i>Hvad betyder den stigende digitalisering? Vil det ændre på revisors arbejde i fremtiden?</i>

(egen tilvirkning) inspireret af Larsen, M. & Olesen, R. (2018)

12.6 Bilag 6: Interviewguide: Celina Bach-Møller – Forretningschef for FSR – danske revisorer

Hvad er respondentens navn?

Hvad er respondentens arbejdsstilling?

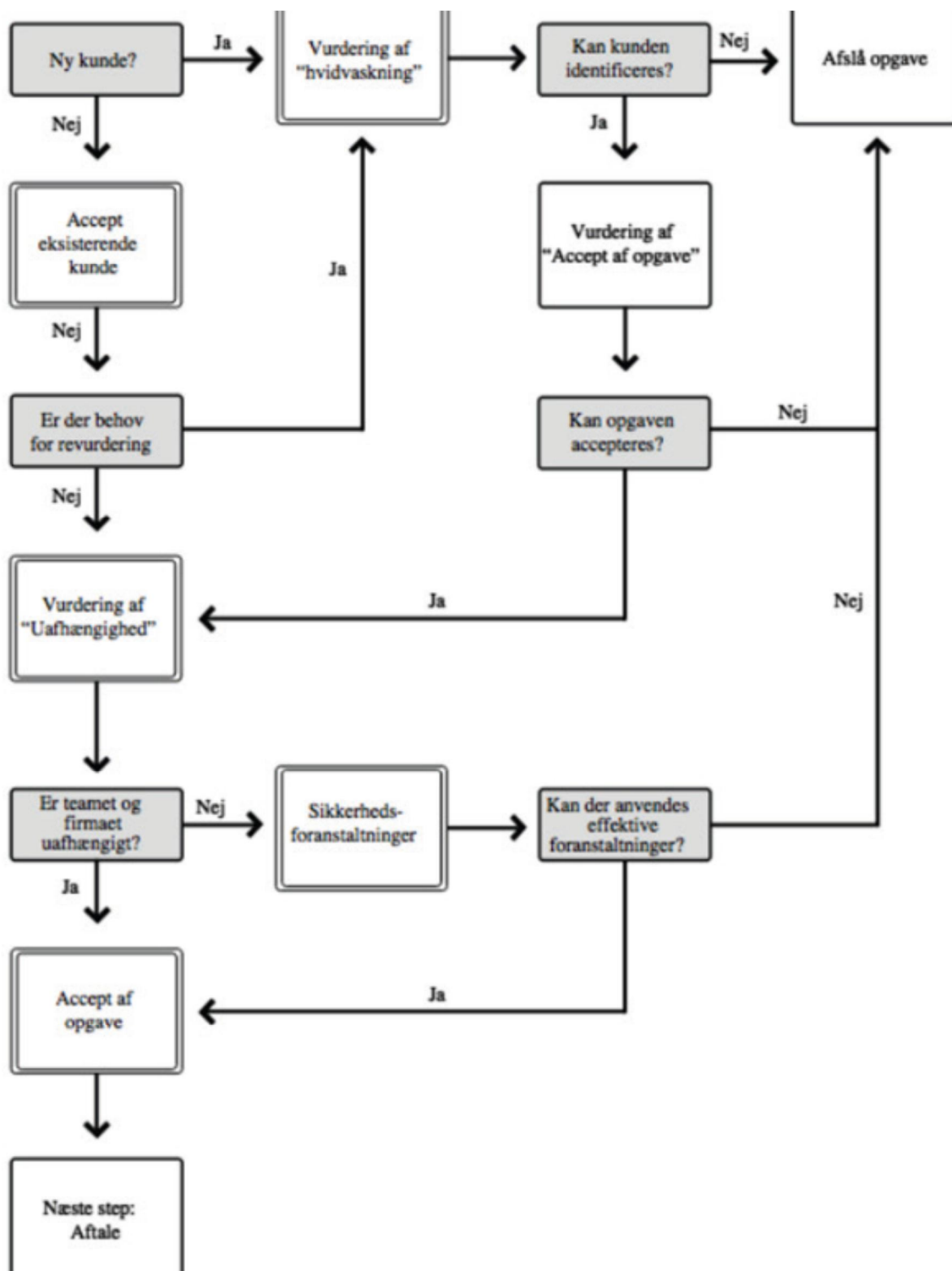
Hvad er respondentens anciennitet?

Hvad består respondentens arbejde i?

Spørgsmål	Interview spørgsmål
<i>Indledende/ afklarende spørgsmål</i> Formål: Etablering af en fællesforståelse for feltet	- Hvordan vil du definere digitalisering som sker i SMV-revisionshusene i dag? - Hvilke redskaber eller værktøjer indeholder det og kan du forklare dem? Med opdeling mellem redskaber relevante for erklæringer og regnskabsopstilling.
<i>Hvilke teknologiske automatiseringsredskaber henvender sig til SMV-revisorer og hvordan bliver de anvendt i dag?</i>	- Hvor ser du den største udfordring ved digitaliseringen af SMV-revisorer i dag? - Ser du, at der tidligere har været andre udfordringer for SMV-revisorer ved digitaliseringen?
<i>Hvilke elementer i revisionsprocessen vil kunne digitaliseres med mest værdiskabelse i fremtiden?</i>	- Inden for en femårige periode, hvordan vurderer du at digitaliseringen vil påvirke SMV-revisorers revisionsproces? - Hvad gør I som brancheorganisation for at fremme digitaliseringen ved SMV-revisorer? - Eksemplet på værktøjer?
<i>Hvordan vil arbejdsprocessen for SMV-revisorer blive påvirket af stigende digitalisering af revisionsprocessen i fremtiden?</i>	- Hvordan tror du at SMV-revisorers arbejdsproces vil ændre sig i takt med en stigende digitalisering?
<i>Hvilke udfordringer vil en øget digitaliseret revisionsproces betyde for SMV-revisorer?</i>	- Hvilke udfordringer ser du ved at revisors arbejde er udsat for en stigende digitalisering? - Vil digitaliseringen have en effekt på kvaliteten af revisors arbejde? Hvis ja, hvilken retning? - Hvad betyder det for branchen? - Vil en øget digitalisering fremskønne en konsolidering i branchen?

(egen tilvirkning) inspireret af Larsen, M. & Olesen, R. (2018)

12.7 Bilag 7: Beslutningstræ i kunde- og opgaveacceptsfasen

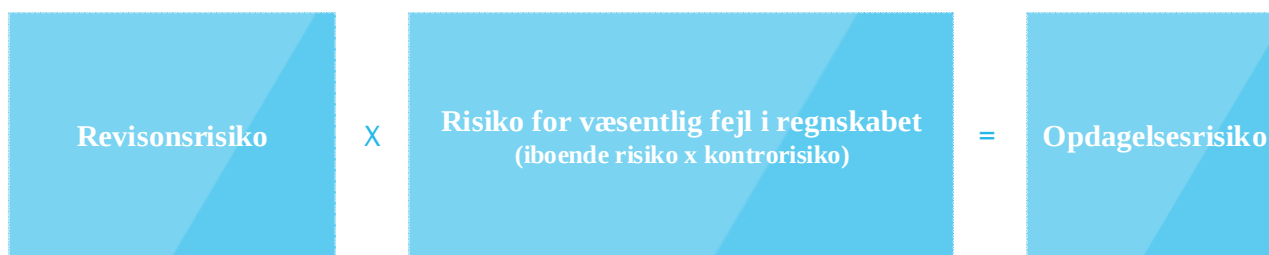

Kilde: (Christiansen & Dalsgaard, 2019)

12.8 Bilag 8: Revisionsrisikomodellen

Revisionsrisikomodellen finder sin anvendelse i risikovurderingen og planlægningen af revisionen og placeres i planlægningens fasen jf. ISA 315.

For at kunne foretage en kvalificeret risikovurdering og planlægning anvendes revisionsrisikomodellen som et teoretisk fundament, og er derfor et essentielt redskab for revisor i forbindelse med fastlæggelse af revisionshandlinger til at afdække identificerede risici. Revisionsrisikomodellen kan nedbrydes i tre forskellige komponenter som illustreres nedenfor (Eilifsen et al., 2013).

(egen tilvirkning)

Ét af de tre komponenter kan forklares ved den iboende risiko og kontrolrisikoen:

- **Den iboende risiko**: Risikoen for, at regnskabet indeholder væsentlige fejl og mangler eller besvigelser hvis der ses bort fra det interne kontrolmiljø i virksomheden (Eilifsen et al., 2013).
- **Kontrolrisiko**: Risikoen for, at en væsentlig fejl, mangel eller besvigelse relateret til regnskabet ikke bliver forhindret, opdaget eller rettet af det interne kontrolmiljø i virksomheden (Eilifsen et al., 2013).

Komponenterne *iboende risiko* og *Kontrolrisiko* multipliceret med hinanden danner grundlag for *risiko for væsentlig fejl i regnskabet*, som er omtalt i revisionsprocessen ovenfor, særligt i ISA 315. Den iboende risiko og kontrolrisikoen udspringer fra det interne kontrolmiljø i virksomheden samt forretningsaktiviteten og revisor har hermed ingen indflydelse disse komponenter. Dette er i stedet en risiko som er kunden har indflydelse på, da denne bl.a. kan påvirke det interne kontrolmiljø i virksomheden – heraf kaldes denne også *kunderisikoen* (Eilifsen et al., 2013).

Den andet komponent er opdagelsesrisiko og kan forklares således:

- **Opdagelsesrisikoen**: Risikoen for at, de revisionshandlinger som revisor har udført, for at reducerer revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau, ikke identificerer eventuelle væsentlige fejl og mangler i regnskabet.

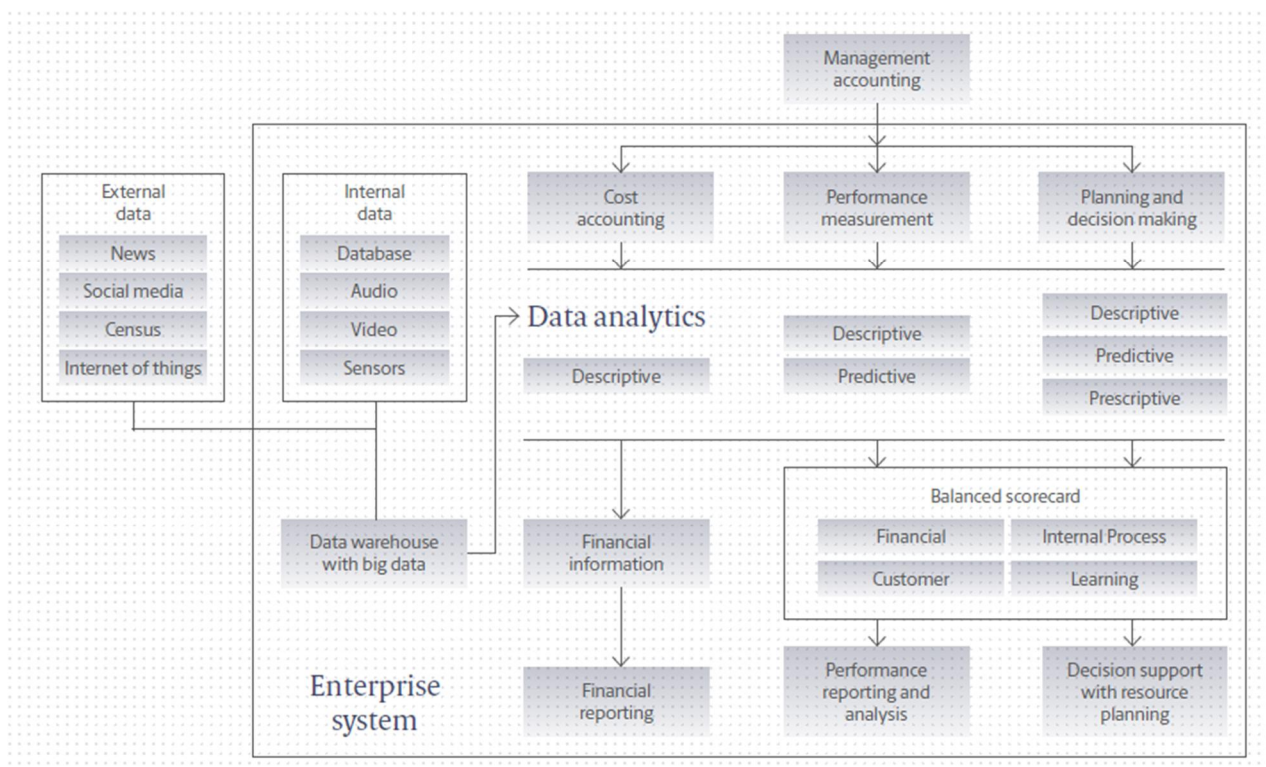
Som nævnt har revisor ingen indflydelse på den iboende risiko eller kontrolrisikoen, hvorimod har revisor indflydelse på opdagelsesrisikoen, da denne afhænger af mængden og typen af revisors udførte arbejds handlinger. (Eilifsen et al., 2013).

Det tredje og sidste komponent er selve outputtet, nemlig revisionsrisikoen. Denne er et samlet udtryk af *iboende risiko*, *kontrolrisikoen* og *opdagelsesrisikoen*. Revisionsrisikoen kan forklares således:

- **Revisionsrisikoen:** er den samlede risiko for, at revisor ikke har identificeret væsentlige fejl og mangler i regnskabet og heraf har afgivet en forkert revisionspåtegning (Eilifsen et al., 2013).

Ved en høj iboende risiko og/eller høj kontrolrisiko, betyder det således, at revisor kan mindske den samlede revisionsrisiko ved at øge mængde af revisionshandlinger, og hermed mindske risikoen for væsentlige fejl i regnskabet som revisor ikke har identificeret. En tilpasning er også gældende ved modsat, hvor der er en lav iboende risiko og kontrolrisiko. Opdagelsesrisikoen skal derfor ses om en residual som skal mindste revisionsrisikoen til at acceptabelt, og er samtidig et udtryk for hvornår der er udført tilstrækkeligt arbejds handlinger og hvorved revisor kan afgive en erklæring med høj grad af sikkerhed.

12.9 Bilag 9: Datamodel

Kilde: (FSR - Danske revisorer, Digital Transformation - Nye teknologiers konsekvenser for revisorbranchen, 2018)

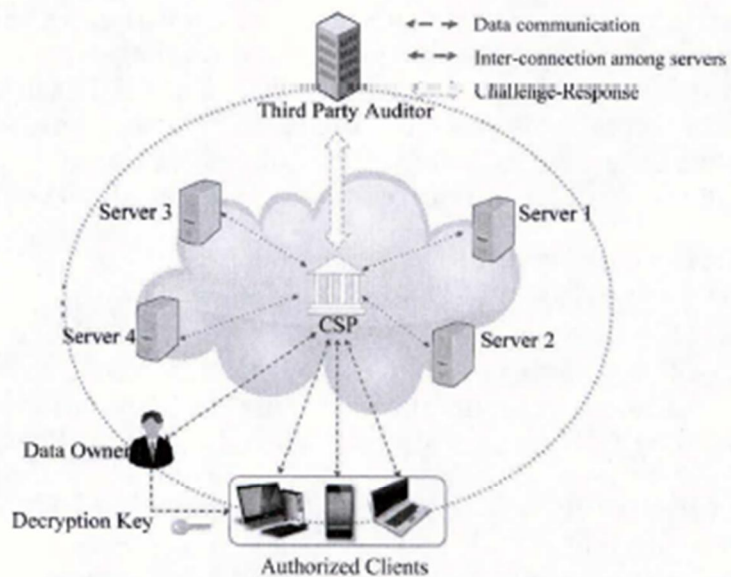

Fig. 2. Single cloud and multiserver audit architecture.

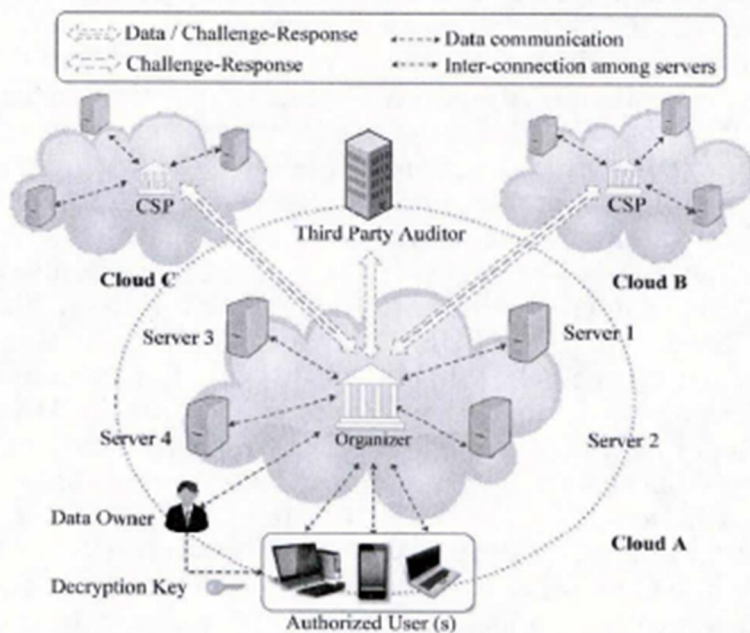
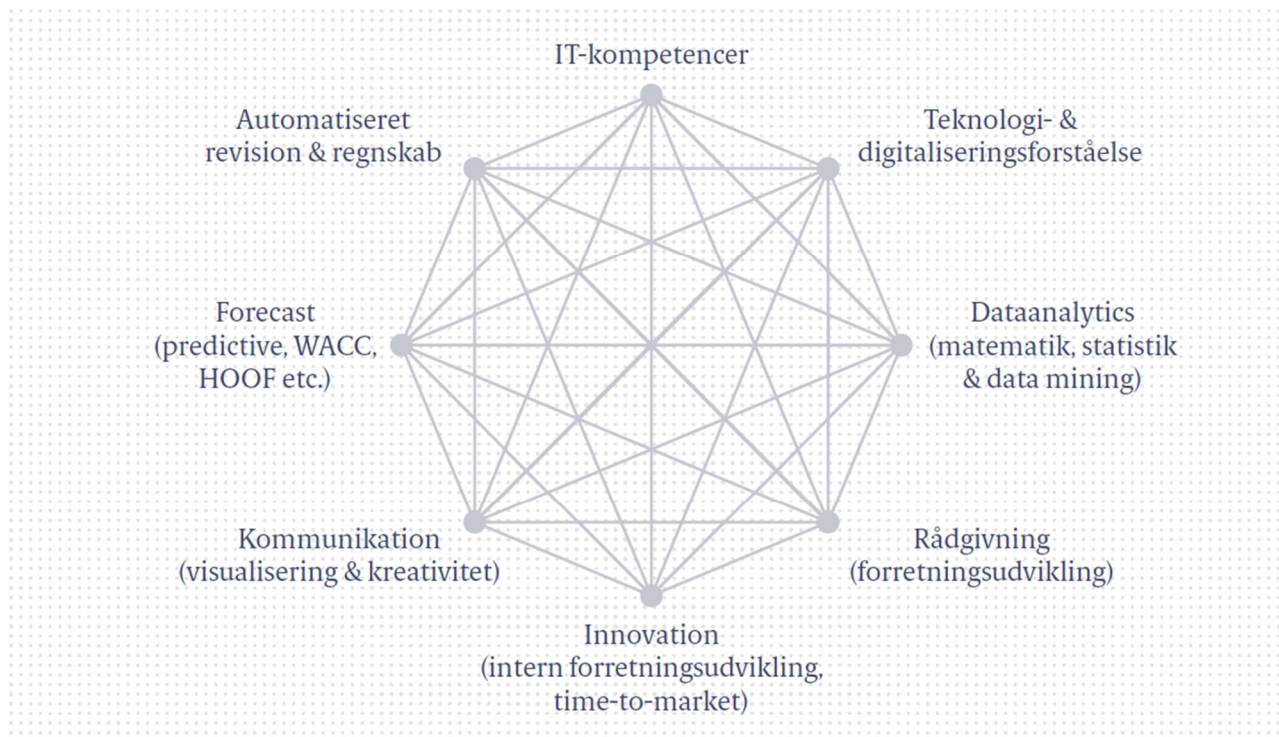

Fig. 3. Multicloud and multiserver audit architecture.

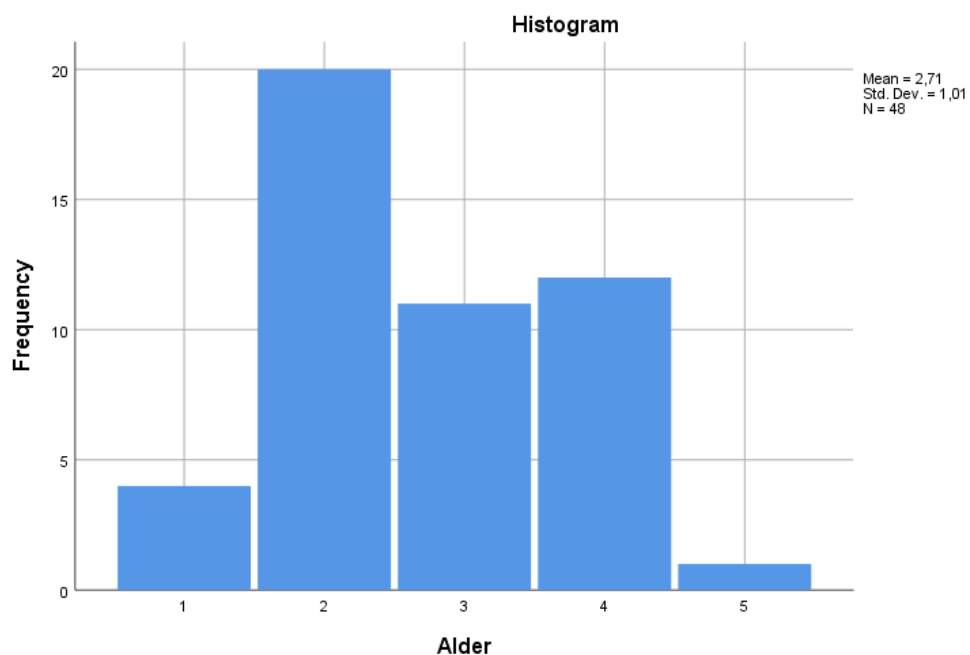
Kilde: (Sookhak et al., 2015)

12.11 Bilag 11: Nye kompetencer for revisor i fremtiden

Kilde: (FSR - Danske revisorer, Digital Transformation - Nye teknologiers konsekvenser for revisorbranchen, 2018)

12.12 Bilag 12: Histogram

Kilde: Data fra spørgeskemaundersøgelse, som er bearbejdet i SPSS Statistics (egen tilvirkning)

12.13 Bilag 13: Barrierer for den digitale transformation

Figur 3

Hvad er de største barrierer for, at SMV'erne kan udnytte ny teknologi og digital omstilling til at øge konkurrenceevnen? (maks. 3 svar) (n=152)

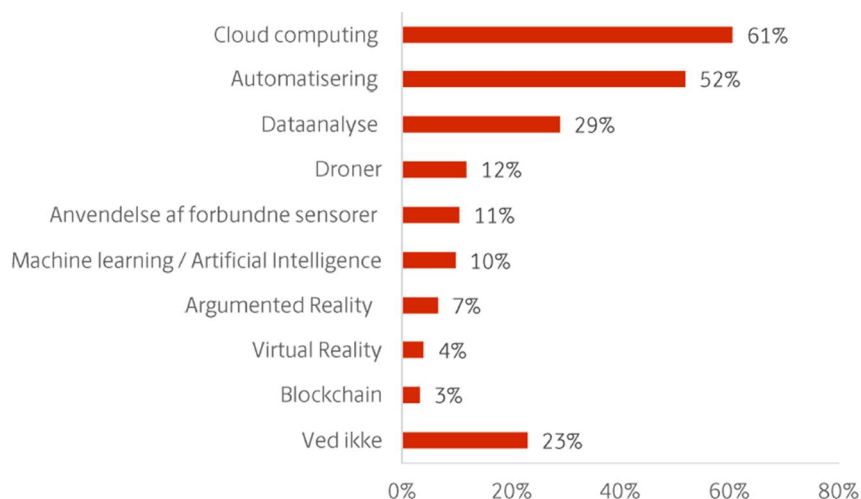

Kilde: FSR – SURVEY: SMV - digitalt potentiale og barrierer, januar 2017

12.14 Bilag 14: Virksomheders anvendelse af digitalisering teknologier

Figur 6

Har du kunder (SMV'er) der på nuværende tidspunkt arbejder med nogen af de følgende teknologier (marker alle relevante) (n=152)

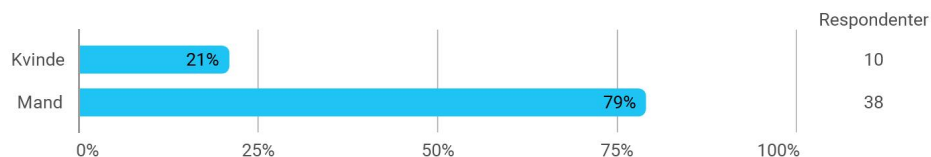
Kilde: FSR – SURVEY: SMV - digitalt potentiale og barrierer, januar 2017

For danske revisorer

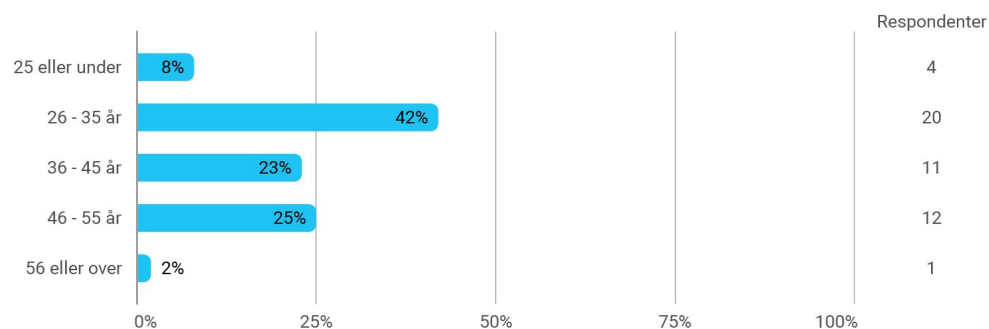
Dette spørgeskema er udarbejdet i forbindelse med udarbejdelsen af min kandidatafhandling på Cand.merc.aud.-studiet. Spørgeskemaundersøgelsen er udelukkende rettet imod danske SMV-revisorer i Danmark. Undersøgelsen tager 2-3 minutter at gennemføre og vil være anonym. Undersøgelsen består af 16 spørgsmål. Jeg er rigtig glad for din deltagelse og takker for din tid.

Digital transformation i revisionsprocessen

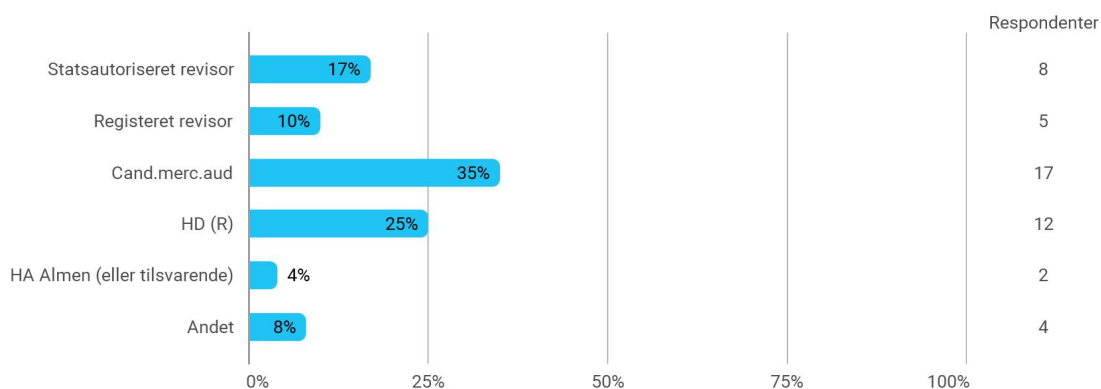
Den danske revisionsbranche er under en digital transformation som også sætter sine spor i danske SMV-revisionshuse. Den digitale transformation kan påvirke dele af revisionsprocessen ved forskellige digitaliseringsværktøjer og er med til, at der sker en stigende effektivisering af forskellige arbejdsprocesser netop pga. automatiserede processer.

Spørgsmål 1: Køn:

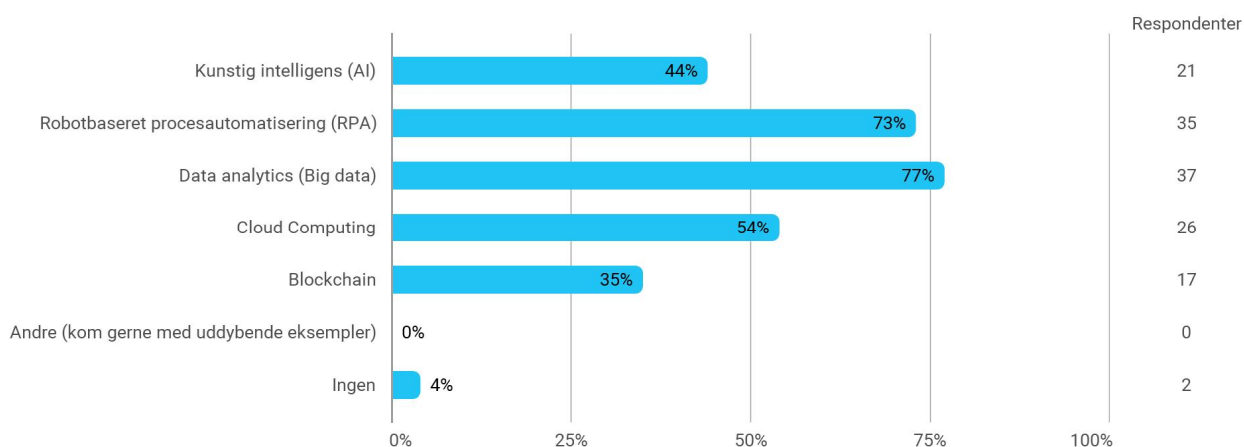
Spørgsmål 4: Alder:

Spørgsmål 3: Dit uddannelsesniveau:

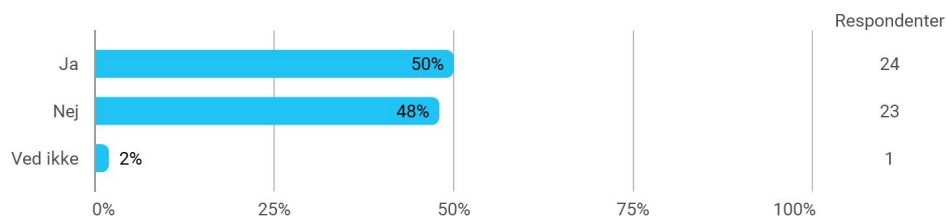

Spørgsmål 4: Hvilke teknologier er du bekendt inden for den digitale transformation af revisionsbranchen?:

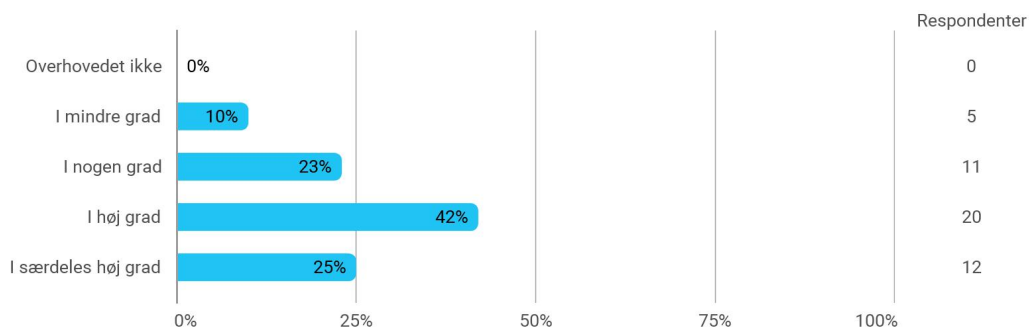

Spørgsmål 5: Hvilke teknologier er du bekendt inden for den digitale transformation af revisionsbranchen? - Andre (kom gerne med uddybende eksempler)

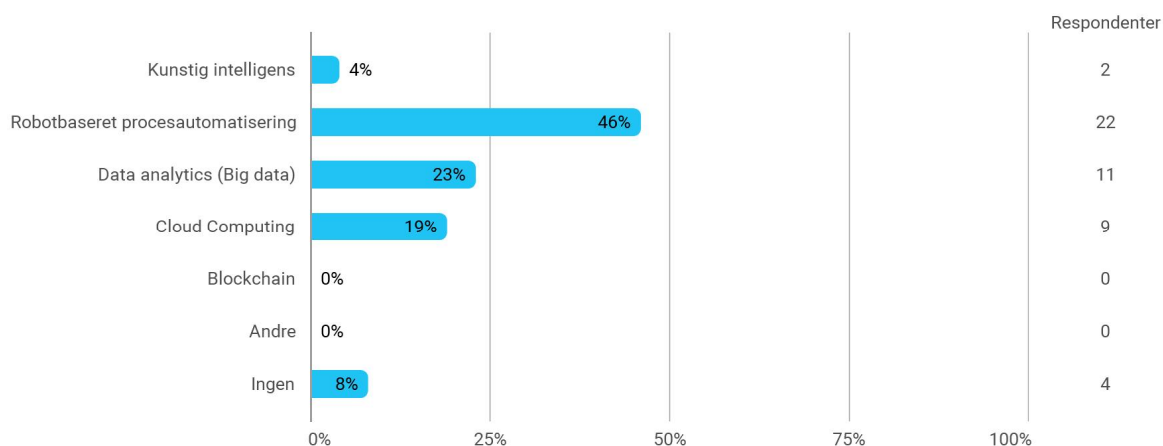
Spørgsmål 6: Har du, foruden denne undersøgelse, stiftet bekendtskab med teknologierne fra forrige spørgsmål i relation til udarbejdelsen af erklæringer?

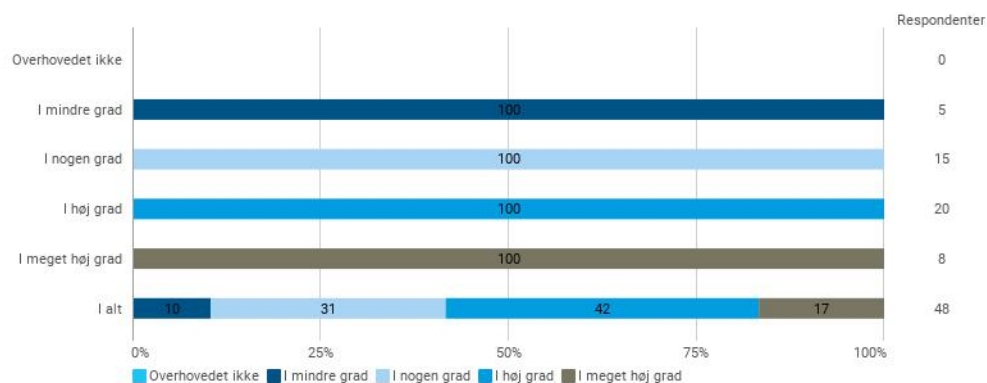
Spørgsmål 7: Inden for en femårig periode, i hvilken grad tror, du at danske SMV-revisorer vil anvende digitale automatiseringsteknologier eller lignende i revisionsprocessen?

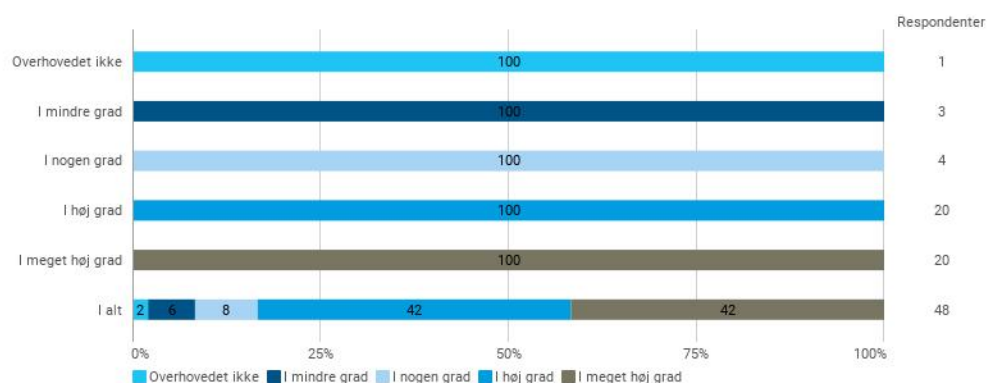
Spørgsmål 8: Hvilke digitale redskaber, tror du vil præge revisionsprocessen for SMV-revisorer om fem år?

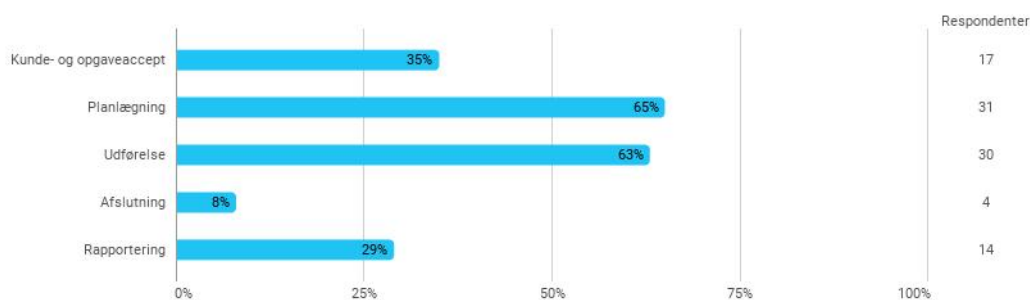
Spørgsmål 9: I hvilken grad tror du, at anvendelsen af digitaliserings- og automatiseringsredskaber eller lignende, ville kunne øge kvaliteten af revisors arbejde?

Spørgsmål 10: I hvilken grad tror du, at anvendelsen af digitaliserings- og automatiseringsredskaber eller lignende, ville kunne øge effektivitet af revisors arbejde?

Spørgsmål 11: Hvor i revisionsprocessen mener du, at der er størst potentiale ved en digital transformation?

Spørgsmål 12: I forlængelse af forrige besvarelse, må du gerne uddybe med eksempler på, hvor du ser at teknologierne kan være anvendelig i den valgte del af revisionsprocessen.

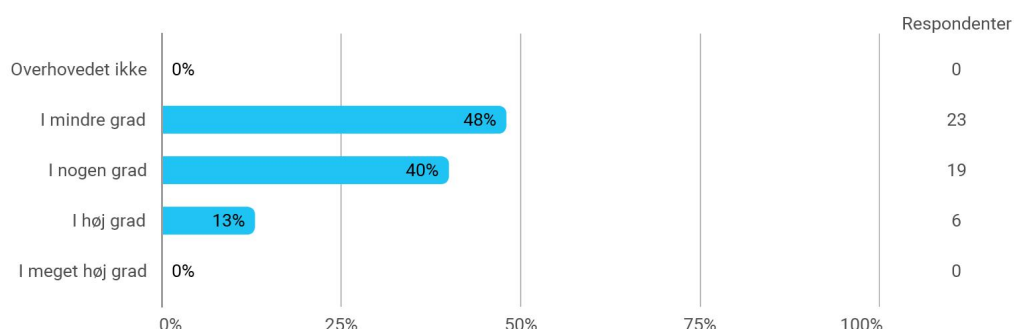
- I/A
- ingen
- x
- Det vil være ved udvælgelse af stikprøver og se om der er sammenhæng mellem bilagene og bogføringen.
Derudover vil afslutningen også kunne automatiseres, der sikre hurtigere afslutning af sagerne.
- I/R
- evt. ved rulning af regnskaber mv.
- Ja tak
- Afstemninger. kontrol af stamdata. kontrol af diverse indberetninger
- Kontrol af de selskabsretlige registreringer, såsom reelle ejere, indberetning af selvangivelser mv.
Rulning af planlægningsdokumenter mv.
- Kundeaccept og Planlægning er to punkter hvor udfyldelsen ikke har indflydelse revisionens kvalitet, det er udelukkende tidskrævende, og vil kunne anvendes mere effektivt andre steder i revisionsforløbet.
- Automatisere en række processer, som revisor SKAL igennem. Så der bliver mindre huskearbejde, og mere af, at computeren klarer det for mig.
- kan anvendes til at lave standarddelen på planlægningen
- dataanalyse
- Indsamlingen af dokumentation samt de mere standardiseret områder af planlægning. Det vil kunne udføres ved en programmeret robot som fx kan indsamle alt lige fra information fra CVR. til råbalancer i kundens økonomi system
- Kundeaccept: link til databaser som automatisk finder personer/virksomheder
Rapportering: opsummering af data til brug for rapportering til kunden eller myndigheder
- Der er nogle processer i både "Kunde- og opgaveaccept" samt "Rapporteringen", som jeg umiddelbart vil mene er nemme at effektivere via brug af robotter. Jeg kan bla. nævne

indhentning af engagementsforrøgsler og indberetning til Erhvervsstyrelsen.

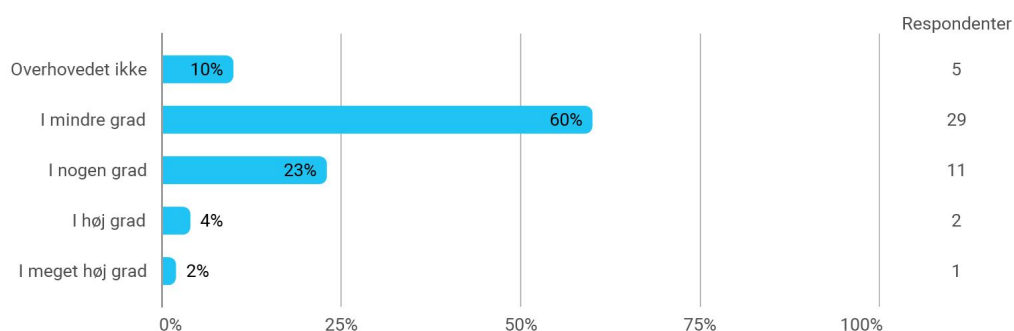
- Vores måde at udfører revision vil ændre sig radikalt. Langt mere analyse frem for substans revision.
- Der kan i princippet anvendes digital transformation i hele revisionsprocessen, men jeg mener at der er største potentiale i planlægning- og udførselsfasen.
I planlægningsfasen kan det primært anvendes til revisors risikovurdering, hvor der kan laves analyser med henblik på det pågældende marked, kompleksitet i virksomheden eller lign.
I udførselsfasen spænder muligheden for robotteknologi bredt, og kan dække ting som: Test af posteringer/transaktionsflows hvor der kan identificeres særligt risikofyldte poster, analyser af risikofyldte poster (dette kunne være ting som manuelle posteringer eller lign), generelle afstemninger mm.
- Overvågning og kontrol
- Der er stort potentiale ved indsamling af information fra erhvervsstyrelsen, SKAT og lignende. I udførsel revisionen vil det være muligt at lave 100% kontrol ved hjælp af Data analyse - hvis kundernes data tillader det.
- Udvalgelse af stikprøver
Kontrol af ikke rutine-posteringer og manuelle korrektioner i bogføringen
- - Indhente relevant dokumentation ift. planlægning
- Indberetninger
- Ingen kommentarer
- Alt som kan trækkes, vil blive trukket automatisk.
- Indhentning af data fra kunde.
- Robotteknologien kan bl.a. genkende mønstre i klienternes regnskab og selv opdage, hvor der er adskillelse fra tidligere år. På den måde kan computeren løse mange praktiske ting og revisor kan have fokus på andre vigtige dele af revisionsprocessen.
- Manuelle rutiner som indsamling af dokumentation.
- Data analyse af omsætning, besvigelser og andre med en høj iboende risiko.
- Revisionsplanlægning er meget rutinebaseret og standardiseret.
- Softwarerobotter kan udføre rutinebaserede opgaver som, regnskabskonvertering, indhentning af dokumentation.
Data analyse kan anvendes under selve selve udførelsen som vil erstatte stikprøve kontrol.

- Administrative opgaver, indsamling af materiale samt arkivering.
- Indhentning af offentlige dokumenter som skattekonto, momsangivelse, LassoX og CVR-oplysninger
- I/R
- dataanalyse på alle transaktioner i stedet for stikprøver
- Overtagelse af manuelle rutiner. Udtræk fra diverse systemer
- x
- Adgang til kunders informationer og materiale ved udveksling over internettet i stedet for mapper.
- Udfyldelse af arbejdspapir
- Tidsbesparelse ved at robotten kan hente dokumentation fra det offentlig i stedet for medarbejderne skal gøre det.
- Bevidst i softwaren så der er indbyggede standarder således, at robotten er klar over hvilke områder, er risikobetonede
- Større mængde data vil blive tilgængeligt og så vil der kunne foretages kontrol af alle transaktionerne
- ensrettet, struktureret data som alt vil være digitalt. Der vil ingen fysisk bilag være
- Effektiviserer processen med indsamling af materiale og udfyldelsen planlægningen
- NA
- Større integration mellem systemer således at data bliver ensrettet.
- Analyse af big-data i stedet for stikprøver. Det vil effektiviserer selve udførelsen af revisionen og gøre produktet bedre.

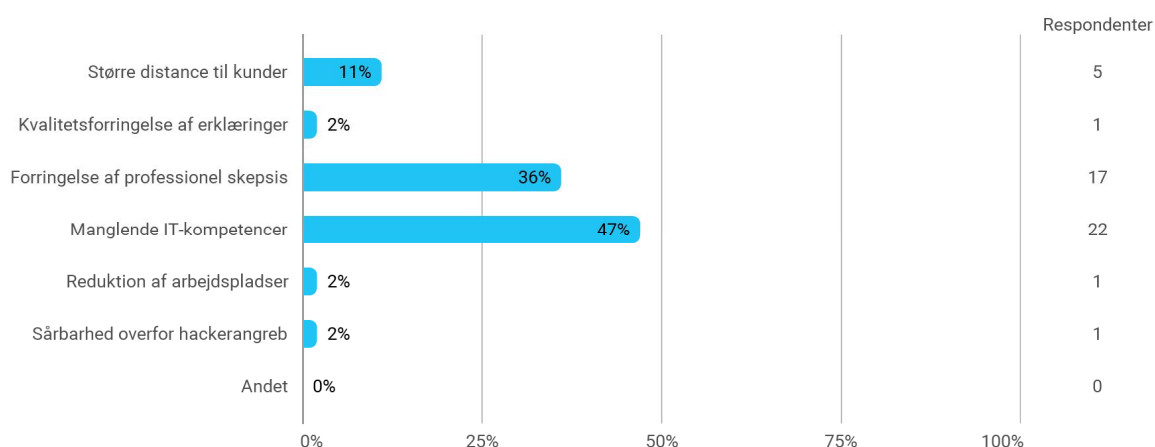
Spørgsmål 13: I hvilken grad mener du, at danske SMV-revisorer har tilstrækkelige kompetencer for at kunne hjælpe kunder med at foretage en digital transformation?

Spørgsmål 14: I hvilken grad mener du, at den digitale transformation (herunder robotbaseret procesautomatisering, kunstig intelligens, cloud computing og data analytics osv.) udgør en trussel for dit arbejde inden for en femårig periode?

Spørgsmål 15: Efter din vurdering, hvad kan den største problematik være ved den digitale transformation af revisionsprocessen for SMV-revisorer? (uddyb gerne)

Spørgsmål 16: Efter din vurdering, hvad kan den største problematik være ved den digitale transformation af revisionsprocessen for SMV-revisorer? (uddyb gerne) - Andet

12.16 Bilag 16: Krydstabelsanalyse

Alle tabeller er af egen tilvirkning og er tilvejebragt ved bearbejdelse af data fra spørgeskemaundersøgelsen i programmet SPSS Statistics

Tabel 1: Krydstabelsanalyse af køn og anvendelse af teknologier til erklæring

Crosstab						
			Anvendt teknologier erklæring			
			Ja	Nej	Ved ikke	Total
Køn	Kvinde	Count	5	5	0	10
		% within Køn	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	Mand	Count	19	18	1	38
		% within Køn	50,0%	47,4%	2,6%	100,0%
Total		Count	24	23	1	48
		% within Køn	50,0%	47,9%	2,1%	100,0%

Tabel 2: Krydstabelsanalyse af alder og anvendelse af teknologier til erklæring

Crosstab						
			Anvendt teknologier erklæring			
			Ja	Nej	Ved ikke	Total
Alder	Under 25	Count	0	4	0	4
		% within Alder	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
	26-35	Count	12	7	1	20
		% within Alder	60,0%	35,0%	5,0%	100,0%
	36-45	Count	7	4	0	11
		% within Alder	63,6%	36,4%	0,0%	100,0%
	46-55	Count	5	7	0	12
		% within Alder	41,7%	58,3%	0,0%	100,0%
	Over 55	Count	0	1	0	1
		% within Alder	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Total	Count	24	23	1	48	
	% within Alder	50,0%	47,9%	2,1%	100,0%	

Tabel 3: Krydstabelsanalyse af uddannelse og anvendelse af teknologier til erklæring

Uddannelse * Anvendt teknologier erklæring Crosstabulation

			Anvendt teknologier erklæring			
			Ja	Nej	Ved ikke	Total
Uddannelse	Statsautoriseret revisor	Count	1	7	0	8
		% within Uddannelse	12,5%	87,5%	0,0%	100,0%
	Registeret revisor	Count	3	2	0	5
		% within Uddannelse	60,0%	40,0%	0,0%	100,0%
	Cand.merc.aud	Count	10	6	1	17
		% within Uddannelse	58,8%	35,3%	5,9%	100,0%
	HD (R)	Count	9	3	0	12
		% within Uddannelse	75,0%	25,0%	0,0%	100,0%
	HA Almen (eller tilsvarende)	Count	1	1	0	2
		% within Uddannelse	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	Andet	Count	0	4	0	4
		% within Uddannelse	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Total		Count	24	23	1	48
		% within Uddannelse	50,0%	47,9%	2,1%	100,0%

Tabel 4: Krydstabelanalyse af køn og anvendelse af teknologi indenfor 5 år

Crosstab

			Anvende teknologi indenfor 5 år				
			I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Køn	Kvinde	Count	3	0	5	2	10
		% within Køn	30,0%	0,0%	50,0%	20,0%	100,0%
	Mand	Count	4	11	13	10	38
		% within Køn	10,5%	28,9%	34,2%	26,3%	100,0%
Total		Count	7	11	18	12	48
		% within Køn	14,6%	22,9%	37,5%	25,0%	100,0%

Tabel 5: Krydstabelsanalyse af alder og anvendelse af teknologi indenfor 5 år

Crosstab							
			Anvende teknologi indenfor 5 år				
			I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Alder	Under 25	Count	1	1	2	0	4
		% within Alder	25,0%	25,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	26-35	Count	1	6	8	5	20
		% within Alder	5,0%	30,0%	40,0%	25,0%	100,0%
	36-45	Count	0	2	3	6	11
		% within Alder	0,0%	18,2%	27,3%	54,5%	100,0%
	46-55	Count	5	2	4	1	12
		% within Alder	41,7%	16,7%	33,3%	8,3%	100,0%
	Over 55	Count	0	0	1	0	1
		% within Alder	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Total	Count	7	11	18	12	48	
	% within Alder	14,6%	22,9%	37,5%	25,0%	100,0%	

Tabel 6: Krydstabelsanalyse af uddannelse og anvendelse af teknologi indenfor 5 år

		Uddannelse * Anvende teknologi indenfor 5 år Crosstabulation					
		Anvende teknologi indenfor 5 år					
			I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Uddannels e	Statsautoriseret revisor	Count	2	3	2	1	8
		% within Uddannelse	25,0%	37,5%	25,0%	12,5%	100,0%
	Registeret revisor	Count	1	1	2	1	5
		% within Uddannelse	20,0%	20,0%	40,0%	20,0%	100,0%
	Cand.merc.aud	Count	1	3	8	5	17
		% within Uddannelse	5,9%	17,6%	47,1%	29,4%	100,0%
	HD (R)	Count	1	1	5	5	12
		% within Uddannelse	8,3%	8,3%	41,7%	41,7%	100,0%
		Count	0	2	0	0	2
		% within Uddannelse	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%

	HA Almen (eller tilsvarende)	% within Uddannelse	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Andet	Count	2	1	1	0	4
		% within Uddannelse	50,0%	25,0%	25,0%	0,0%	100,0%
		Count	7	11	18	12	48
Total		% within Uddannelse	14,6%	22,9%	37,5%	25,0%	100,0%

Tabel 7: Krydstabelsanalyse af køn og hvilke digitale redskaber vil præge revisionsprocessen

Køn * Hvilke digitale redskaber Crosstabulation

			Hvile digitale redskaber					
			Kunstig intelligens	Robotbaseret Procesautomatisering (RPA)	Cloud Computing	Ingen	Data Analyse	Total
Køn	Kvinde	Count	0	4	3	1	2	10
		% within Køn	0,0%	40,0%	30,0%	10,0%	20,0%	100,0%
	Mand	Count	2	18	6	3	9	38
		% within Køn	5,3%	47,4%	15,8%	7,9%	23,7%	100,0%
Total		Count	2	22	9	4	11	48
		% within Køn	4,2%	45,8%	18,8%	8,3%	22,9%	100,0%

Tabel 8: Krydstabelsanalyse af alder og hvilke digitale redskaber vil præge revisionsprocessen

Alder * Hvilke digitale redskaber Crosstabulation

			Hvile digitale redskaber					
			Kunstig intelligens	Robotbaseret Procesautomatisering (RPA)	Cloud Computing	Ingen	Data Analyse	
Alder	Under 25	Count	0	2	0	0	2	4
		% within Alder	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%	100,0%
	26-35	Count	1	10	5	1	3	20
		% within Alder	5,0%	50,0%	25,0%	5,0%	15,0%	100,0%
	36-45	Count	1	5	3	0	2	11
		% within Alder	9,1%	45,5%	27,3%	0,0%	18,2%	100,0%

46-55	Count	0	4	1	3	4	12
	% within Alder	0,0%	33,3%	8,3%	25,0%	33,3%	100,0%
Over 55	Count	0	1	0	0	0	1
	% within Alder	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Total	Count	2	22	9	4	11	48
	% within Alder	4,2%	45,8%	18,8%	8,3%	22,9%	100,0%

Tabel 9: Krydstabelsanalyse af uddannelse og hvilke digitale redskaber vil præge revisionsprocessen

Uddannelse * Hvilke digitale redskaber Crosstabulation

			Hvile digitale redskaber					Total
			Kunstig intelligens	Robotbase ret Procesaut omatiserin g (RPA)	Cloud Computing	Ingen	Data Analyse	
Uddannel se	Statsautoriseret revisor	Count	0	3	1	1	3	8
		% within Uddannelse	0,0%	37,5%	12,5%	12,5%	37,5%	100,0 %
	Registeret revisor	Count	0	1	2	1	1	5
		% within Uddannelse	0,0%	20,0%	40,0%	20,0%	20,0%	100,0 %
	Cand.merc.aud	Count	2	7	5	1	2	17
		% within Uddannelse	11,8%	41,2%	29,4%	5,9%	11,8%	100,0 %
	HD (R)	Count	0	7	1	1	3	12
		% within Uddannelse	0,0%	58,3%	8,3%	8,3%	25,0%	100,0 %
	HA Almen (eller tilsvarende)	Count	0	2	0	0	0	2
		% within Uddannelse	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0 %
	Andet	Count	0	2	0	0	2	4
		% within Uddannelse	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%	100,0 %
Total		Count	2	22	9	4	11	48
		% within Uddannelse	4,2%	45,8%	18,8%	8,3%	22,9%	100,0 %

Tabel 10: Krydstabelsanalyse af køn og kvalitet ved digitalisering

Crosstab							
			Øge kvalitet				
			I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Køn	Kvinde	Count	2	5	3	0	10
		% within Køn	20,0%	50,0%	30,0%	0,0%	100,0%
	Mand	Count	3	10	17	8	38
		% within Køn	7,9%	26,3%	44,7%	21,1%	100,0%
Total		Count	5	15	20	8	48
		% within Køn	10,4%	31,3%	41,7%	16,7%	100,0%

Tabel 11: Krydstabelsanalyse af alder og kvalitet ved digitalisering

Crosstab							
			Øge kvalitet				
			I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Alder	Under 25	Count	1	2	1	0	4
		% within Alder	25,0%	50,0%	25,0%	0,0%	100,0%
	26-35	Count	0	5	9	6	20
		% within Alder	0,0%	25,0%	45,0%	30,0%	100,0%
	36-45	Count	0	4	5	2	11
		% within Alder	0,0%	36,4%	45,5%	18,2%	100,0%
	46-55	Count	4	3	5	0	12
		% within Alder	33,3%	25,0%	41,7%	0,0%	100,0%
	Over 55	Count	0	1	0	0	1
		% within Alder	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Total	Count		5	15	20	8	48
	% within Alder		10,4%	31,3%	41,7%	16,7%	100,0%

Tabel 12: Krydstabelsanalyse af uddannelse og kvalitet ved digitalisering

Uddannelse * Øge kvalitet Crosstabulation			Øge kvalitet				Total
			I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	
Uddannels e	Statsautoriseret revisor	Count	1	4	3	0	8
		% within Uddannelse	12,5%	50,0%	37,5%	0,0%	100,0%
	Registeret revisor	Count	1	2	2	0	5
		% within Uddannelse	20,0%	40,0%	40,0%	0,0%	100,0%
	Cand.merc.aud	Count	0	5	6	6	17
		% within Uddannelse	0,0%	29,4%	35,3%	35,3%	100,0%
	HD (R)	Count	1	3	7	1	12
		% within Uddannelse	8,3%	25,0%	58,3%	8,3%	100,0%
	HA Almen (eller tilsvarende)	Count	0	0	1	1	2
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Andet	Count	2	1	1	0	4
		% within Uddannelse	50,0%	25,0%	25,0%	0,0%	100,0%
Total		Count	5	15	20	8	48
		% within Uddannelse	10,4%	31,3%	41,7%	16,7%	100,0%

Tabel 13: Krydstabelsanalyse af køn og effektivitet ved digitalisering

Crosstab								
			Øge effektivitet					Total
			Overhovedet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	
Køn	Kvinde	Count	1	0	1	3	5	10
		% within Køn	10,0%	0,0%	10,0%	30,0%	50,0%	100,0%
	Mand	Count	0	3	3	17	15	38
		% within Køn	0,0%	7,9%	7,9%	44,7%	39,5%	100,0%
Total		Count	1	3	4	20	20	48
		% within Køn	2,1%	6,3%	8,3%	41,7%	41,7%	100,0%

Tabel 14: Krydstabelsanalyse af alder og effektivitet ved digitalisering

			Crosstab					
			Overhovedet ikke	Øge effektivitet			I særdeles høj grad	Total
				I mindre grad	I nogen grad	I høj grad		
Alder	Under 25	Count	0	0	0	2	2	4
		% within Alder	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	26-35	Count	0	0	3	7	10	20
		% within Alder	0,0%	0,0%	15,0%	35,0%	50,0%	100,0%
	36-45	Count	0	0	0	3	8	11
		% within Alder	0,0%	0,0%	0,0%	27,3%	72,7%	100,0%
	46-55	Count	1	3	1	7	0	12
		% within Alder	8,3%	25,0%	8,3%	58,3%	0,0%	100,0%
	Over 55	Count	0	0	0	1	0	1
		% within Alder	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Total		Count	1	3	4	20	20	48
		% within Alder	2,1%	6,3%	8,3%	41,7%	41,7%	100,0%

Tabel 15: Krydstabelsanalyse af uddannelse og effektivitet ved digitalisering

Uddannelse * Øge effektivitet Crosstabulation								
			Øge effektivitet					
			Overhoved et ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Uddannel se	Statsautoriseret revisor	Count	0	2	1	5	0	8
		% within Uddannelse	0,0%	25,0%	12,5%	62,5%	0,0%	100,0 %
	Registeret revisor	Count	1	0	0	4	0	5
		% within Uddannelse	20,0%	0,0%	0,0%	80,0%	0,0%	100,0 %
	Cand.merc.aud	Count	0	0	1	8	8	17
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	5,9%	47,1%	47,1%	100,0 %
	HD (R)	Count	0	1	1	2	8	12
		% within Uddannelse	0,0%	8,3%	8,3%	16,7%	66,7%	100,0 %

	HA Almen (eller tilsvarende)	Count	0	0	0	0	2	2
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Andet	Count	0	0	1	1	2	4
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	25,0%	25,0%	50,0%	100,0%
Total		Count	1	3	4	20	20	48
		% within Uddannelse	2,1%	6,3%	8,3%	41,7%	41,7%	100,0%

Tabel 16: Krydstabelsanalyse af køn og kompetencer ved digital omstilling

Crosstab						
			Kompetencer			Total
			I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	
Køn	Kvinde	Count	6	4	0	10
		% within Køn	60,0%	40,0%	0,0%	100,0%
	Mand	Count	17	15	6	38
		% within Køn	44,7%	39,5%	15,8%	100,0%
Total		Count	23	19	6	48
		% within Køn	47,9%	39,6%	12,5%	100,0%

Tabel 17: Krydstabelsanalyse af alder og kompetencer ved digital omstilling

Crosstab						
			Kompetencer			
			I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Alder	Under 25	Count	1	1	2	4
		% within Alder	25,0%	25,0%	50,0%	100,0%
	26-35	Count	8	10	2	20
		% within Alder	40,0%	50,0%	10,0%	100,0%
	36-45	Count	6	3	2	11
		% within Alder	54,5%	27,3%	18,2%	100,0%
	46-55	Count	7	5	0	12
		% within Alder	58,3%	41,7%	0,0%	100,0%
	Over 55	Count	1	0	0	1
		% within Alder	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%

	% within Alder	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Total	Count	23	19	6	48
	% within Alder	47,9%	39,6%	12,5%	100,0%

Tabel 18: Krydstabelsanalyse af uddannelse og kompetencer ved digital omstilling

Uddannelse * Kompetencer Crosstabulation						
			Kompetencer			
			I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total
Uddannelse	Statsautoriseret revisor	Count	3	5	0	8
		% within Uddannelse	37,5%	62,5%	0,0%	100,0%
	Registeret revisor	Count	4	1	0	5
		% within Uddannelse	80,0%	20,0%	0,0%	100,0%
	Cand.merc.aud	Count	7	6	4	17
		% within Uddannelse	41,2%	35,3%	23,5%	100,0%
	HD (R)	Count	6	5	1	12
		% within Uddannelse	50,0%	41,7%	8,3%	100,0%
	HA Almen (eller tilsvarende)	Count	1	1	0	2
		% within Uddannelse	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	Andet	Count	2	1	1	4
		% within Uddannelse	50,0%	25,0%	25,0%	100,0%
Total		Count	23	19	6	48
		% within Uddannelse	47,9%	39,6%	12,5%	100,0%

Tabel 19: Krydstabelsanalyse af køn og største trussel ved digitalisering

Crosstab			Trussel				Total
			Overhovedet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	
Køn	Kvinde	Count	1	5	3	1	10
		% within Køn	10,0%	50,0%	30,0%	10,0%	100,0%
	Mand	Count	4	24	8	1	38
		% within Køn	10,5%	63,2%	21,1%	2,6%	100,0%

Total	Count	5	29	11	2	1	48
	% within Køn	10,4%	60,4%	22,9%	4,2%	2,1%	100,0%

Tabel 20: Krydstabelsanalyse af alder og største trussel ved digitalisering

Crosstab								
			Trussel					
			Overhovedet				I særdeles høj	
			ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	grad	Total
Alder	Under 25	Count	0	2	2	0	0	4
		% within Alder	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	26-35	Count	2	11	6	1	0	20
		% within Alder	10,0%	55,0%	30,0%	5,0%	0,0%	100,0%
	36-45	Count	1	10	0	0	0	11
		% within Alder	9,1%	90,9%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	46-55	Count	2	5	3	1	1	12
		% within Alder	16,7%	41,7%	25,0%	8,3%	8,3%	100,0%
	Over 55	Count	0	1	0	0	0	1
		% within Alder	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Total		Count	5	29	11	2	1	48
		% within Alder	10,4%	60,4%	22,9%	4,2%	2,1%	100,0%

Tabel 21: Krydstabelsanalyse af uddannelse og største trussel ved digitalisering

			Uddannelse * Trussel Crosstabulation						
			Trussel						
			Overhovedet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I særdeles høj grad	Total	
Uddannelse	Statsautoriseret revisor	Count	1	5	2	0	0	8	
		% within Uddannelse	12,5%	62,5%	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
	Registeret revisor	Count	0	3	1	1	0	5	
		% within Uddannelse	0,0%	60,0%	20,0%	20,0%	0,0%	100,0%	
	Cand.merc.aud	Count	2	10	4	1	0	17	

		% within Uddannelse	11,8%	58,8%	23,5%	5,9%	0,0%	100,0%
	HD (R)	Count	1	8	2	0	1	12
		% within Uddannelse	8,3%	66,7%	16,7%	0,0%	8,3%	100,0%
	HA Almen (eller tilsvarende)	Count	0	1	1	0	0	2
		% within Uddannelse	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Andet	Count	1	2	1	0	0	4
		% within Uddannelse	25,0%	50,0%	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Total	Count	5	29	11	2	1	48
% within Uddannelse		10,4%	60,4%	22,9%	4,2%	2,1%	100,0%	

Tabel 22: Krydstabelsanalyse af køn og største problemstilling ved digitalisering

Crosstab									
			Problematik						
			Større distance til kunderne	Kvalitetsforringelse af erklæringer	Forringelse af professionel skepsis	Manglende IT-kompetencer	Reduktion af arbejdspladser	Sårbarhed overfor hackerangreb	Total
Køn	Kvinder	Count	2	0	3	4	1	0	10
		% within Køn	20,0%	0,0%	30,0%	40,0%	10,0%	0,0%	100,0%
	Mænd	Count	3	1	14	18	0	1	37
		% within Køn	8,1%	2,7%	37,8%	48,6%	0,0%	2,7%	100,0%
Total		Count	5	1	17	22	1	1	47
		% within Køn	10,6%	2,1%	36,2%	46,8%	2,1%	2,1%	100,0%

Tabel 23: Krydstabelsanalyse af alder og største problemstilling ved digitalisering

Crosstab

			Problematik						
			Større distance til kunderne	Kvalitetsfor ringelse af erklæringer	Forringelse af professione l skepsis	Manglende IT- kompetenc er	Reduktion af arbejdsplad ser	Sårbarhed overfor hackerangr eb	Total
Alder	Under 25	Count	1	0	1	2	0	0	4
		% within Alder	25,0%	0,0%	25,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	26-35	Count	4	0	6	9	0	0	19
		% within Alder	21,1%	0,0%	31,6%	47,4%	0,0%	0,0%	100,0%
	36-45	Count	0	0	6	4	0	1	11
		% within Alder	0,0%	0,0%	54,5%	36,4%	0,0%	9,1%	100,0%
	46-55	Count	0	1	4	6	1	0	12
		% within Alder	0,0%	8,3%	33,3%	50,0%	8,3%	0,0%	100,0%
	Over 55	Count	0	0	0	1	0	0	1
		% within Alder	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Total		Count	5	1	17	22	1	1	47
		% within Alder	10,6%	2,1%	36,2%	46,8%	2,1%	2,1%	100,0%

Tabel 24: Krydstabelsanalyse af uddannelse og største problemstilling ved digitalisering

Uddannelse * Problematik Crosstabulation

			Problematik						Total
			Større distance til kunderne	Kvalitetsforringelse af erklæringer	Forringelse af professionel skepsis	Manglen de IT-kompetencer	Reduktion af arbejdspladser	Sårbarhed overfor hackerangreb	
Uddannelse	Statsautoriseret revisor	Count	0	1	2	5	0	0	8
		% within Uddannelse	0,0%	12,5%	25,0%	62,5%	0,0%	0,0%	100,0%
	Registeret revisor	Count	0	0	2	2	1	0	5
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	40,0%	40,0%	20,0%	0,0%	100,0%
	Cand.merc.aud	Count	5	0	6	6	0	0	17
		% within Uddannelse	29,4%	0,0%	35,3%	35,3%	0,0%	0,0%	100,0%
	HD (R)	Count	0	0	6	5	0	1	12
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	50,0%	41,7%	0,0%	8,3%	100,0%
	HA Almen (eller tilsvarende)	Count	0	0	0	1	0	0	1
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Andet	Count	0	0	1	3	0	0	4
		% within Uddannelse	0,0%	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Total		Count	5	1	17	22	1	1	47
		% within Uddannelse	10,6%	2,1%	36,2%	46,8%	2,1%	2,1%	100,0%

Transskriberet interview: Thøger Jørgensen – TT Revision

Peter: Som en start, så kunne jeg godt tænke mig at høre lidt omkring dig Thøger. Hvad du laver til dagligt i din stilling og hvad din erfaring er og hvad du ellers har arbejdet med.

Thøger: Jeg er 55 år og har været i revisionsbranchen i 35 år og jeg arbejder både med små og mellem store virksomheder, foreninger, ejerforeninger, andelsboligforeninger. Ellers er det alt imellem enkeltmandsvirksomhed og selskaber. Her er det både små og store selskaber, med op til 100 ansatte. Det er det, som er vores hovedbeskæftigelse. Min rolle er mere den kontrollerende revision end jeg udfører den. Min daglige beskæftigelse er også inden for rådgivning.

Peter: Men revisionen er den primære?

Thøger: Ja det er det.

Peter: Okay. Men for så at gå mere til sagens kerne så er mit første spørgsmål, hvordan vil du definere forskellige digitaliseringsredskaber eller andre former for automatiseringens løsninger, som relaterer sig til revisionsprocessen, som du har kendskab til?

Thøger: Jeg har kendskab til Foxtrot, men det benytter vi ikke endnu men vi er i en proces, hvor vi forbereder os på tage dem i brug. Vi er kommet meget langt med Foxtrot og det begynder vi at anvende fra april, til først noget internt og så derfra til noget i relation til revisionsprocessen.

Peter: Så det vil sige, at det er nogle robotter, som I er i gang med at implementerer allerede nu?

Thøger: Ja, vi har fire unge mennesker, som har været på kurser og lært at programmere robotterne. Så det er faktisk snart ved at være klar.

Peter: Spændende. Det ligger sig meget op til mit næste spørgsmål nemlig, hvordan I benytter de her teknologier i dag i jeres revisionsproces?

Thøger: Ja vi bruger dem rent faktisk ikke endnu, da vi skal have tegnet abonnementer først. Vi har lavet en automatiseret revisionsproces i ejer-andelsbolig foreningerne. Det er godt nok Excel baseret men den danner selv arbejdspapirerne og udfylder dem, også alt efter hvad vi fra og tilvælger hvor den så generer en konklusion. Men robotter og makroer i Excel er stort set det samme. Så vi har en excel-model som automatiserer hele revisionsprocessen sådan så alle arbejdspapirerne bliver udfyldt ved få klik.

30 Peter: Ja det er en automatiseret løsning til planlægning og dokumentationen af revision eller hvordan
31 skal jeg forstå det?

32 Thøger: Ja, den indhenter data og laver regnskabsanalyse så vi også kan se afvigelser. Så i
33 revisionsprocessen der bruger vi den til regnskabsanalyse så den automatisk viser afvigelserne.

34 Peter: De robotløsninger som I skal til at anvende bl.a. Foxtrot, hvor i selve revisionsprocessen er det
35 I skal til at bruge dem?

36 Thøger: Det nok mest på regnskabssiden og på indsamlingen af information, dokumentation og
37 selvfølgelig også opstilling af regnskab. Der vil så også være noget automatisering af selve
38 udfyldelsen af dokumentationen. Men selve revisionens udførsel, altså sidde og udvælge data det er
39 noget som man kan gøre i Caseware men det er ikke noget som vi gør helt så meget som vi burde.
40 Der har Caseware nogle indbyggede robotter, som faktisk kan lave analyserne.

41 Peter: Kan du uddybe det som den software gør i Caseware?

42 Thøger: Jamen det er en funktion i forhold til udvælgelsen af stikprøve, eller det kan være debitposter
43 som skulle have været i kredit eller om vendt, antal kreditering i salget, momsanalyser osv. Der er
44 faktisk også mulighed for at lave konkursbo analyser her i, hvor man kan udfylde nøgletallene som
45 vi bruger senere i vores analyser.

46 Peter: Ja okay. Jeg kan forstå på det du siger, at det er ikke noget som I bruger så meget som I burde?
47 Hvordan kan det være?

48 Thøger: Det er faktisk en aktivt fravalg, da vi har mange under uddannelse og det kræver at du først
49 har den faglige indsigt før du ved hvad du analyserer. I forhold til vores branche, hvor vi har mange
50 elever, HD'er, cand.merc.aud.er så er det vigtigt at de får forståelsen af hvad de laver i stedet for at
51 processen er fuldstændig automatiseret, så de også kan få lært det. Der ligger meget læring, at de i
52 nogle år laver tingene lidt mere manuelt, også ender det med at de bedre forstå hvad robotten arbejder
53 med. Så at indføre en robotteknologi som automatiserer ting helt fra starten, hvor de er nye i branchen
54 og skal lære det er noget vi er meget påpasselig med.

55 Peter: Så det kan være det er et bevidst valg I har taget?

56 Thøger: Ja, det er egentlig for at sikre, at vi kan vedligeholde kvaliteten af vores medarbejdere så de
57 ikke sidder med analyser som de ikke forstår.

58 Peter: Ja, nu er I et sted i dag, på baggrund af de valg I har taget, med hensyn til automatisering og
59 robotter, men hvilke dele af jeres processer har I tidligere haft fokus på at få automatiseret og måske
60 digitaliseret?

61 Thøger: Det hele startede faktisk med informationsindsamling og det interne. De dele med at indhente
62 skattekonto, momsangivelser og få automatiserede selve indhentningsprocessen. Så
63 informationsindsamling har faktisk været det som startede hele vores automatiseringsproces. Vi
64 tænkte, alt det standarddata som vi ved, at vi skal bruge. Den indsamlingsdel kan vi lige så godt få
65 automatiseret. Så i første omgang har der været fokus på dokumentation indsamling. Samtidig også
66 mere de manuelle ting som at rulle et regnskab. Det er muligt for robotten at gøre det på en dag eller
67 to, og så har den konverteret 1000 regnskaber. Så det er de dele som vi i første omgang har prøvet og
68 prøver at automatiserer, det er ikke i selve udførsel af revisionen.

69 Peter: Så det er mere i den maskinelle del, altså planlægning og dokumentationen.

70 Thøger: Ja og det er jo også en del af revisionsprocessen som vi ser i revisionsstandarterne.

71 Peter: Nu ved jeg ikke om du har overblikket over hvornår I begyndte at se potentialet i
72 automatiseringen af de her processer?

73 Thøger: Vi begyndte allerede så småt for 3-4 år siden, men det er først for ca. 1 år siden vi rigtig
74 begyndte. Vi har ikke en gang besluttet os men vi har kørt så mange test og prøvet en masse forskellige
75 ting. Samtidig har vi været i dialog med andre kollegaer fra et netværk hvor der er 31 firmaer.
76 Tidligere har der ikke været nogen, som er sprunget på, men nu er der et firma som er startet med
77 Winautomation og et andet med Foxtrot og nu køber vi os også ind i Foxtrot. Nu har vi jo også et par
78 medarbejdere som kan programmere det vi skal bruge. Men nu når vi har statussæson er der ikke så
79 meget tid. Men hvor imod i april måned, hvor vi har lidt mere tid der begynder vi at gå i gang med
80 Foxtrot-delen.

81 Peter: Så det bliver sat lidt på standby her i statustiden.

82 Thøger: Ja i hvert fald februar og marts måned.

83 Peter: En del af dette handler også om hvordan situationen er i dag, men samtidig også at finde ud af
84 hvordan det ser ud i fremtiden. Så hvilke dele revisionsprocessen har I fokus på i fremtiden og få
85 automatiseret?

86 Thøger: Ja det er nok dataanalysedelen. Altså trække noget data ud og fortolke det. Det kunne være
87 revision af data, fx omsætningen, hvor den kan udlæse alle kreditnotaerne automatisk, så man kan få
88 en liste over dem. Så det vil betyde, at kontokortene, som man tidligere sad og kiggede igennem, vil
89 nu være et udtræk af resultater, det vil vi gerne have. Men det kunne også være alle kreditposter på
90 vareforbrug og ned til renteindtægter. Altså at få et udtræk, som vil være en liste over alle de
91 kreditposter, hvor efter vi vil kunne sidde og analysere på den data. I denne sammenhæng vil man se
92 på outliers – hvorfor er der kreditposter på de konti, og hvordan kan de forklares? Det vil være en
93 udtræk af data og så analysering af data som vi slipper for et par arbejdstimer ved at kigge
94 kontospecifikationerne igennem.

95 Peter: Nu tænker jeg lidt ud i fremtiden igen, hvornår ser du at det som muligt? Vil det være inden
96 for fem år at I er i gang med dataanalyse frem for almindelige stikprøver og derved have automatiseret
97 det område?

98 Thøger: Nej, det vil allerede være inden for 1-2 år. I 2022 der vil benytte os af dataanalyse. Man kan
99 så sige, at vores type af virksomhed har vi jo ikke så store kunder, så jeg tror fortjenesten er meget
100 større ved at indføre, hvor der er en klient hvor der måles en omsætning på 40 - 50 millioner og op
101 efter og dem har vi ikke så mange af. Vi vil ikke få det fulde potentiale ud af det, men top 10
102 revisionsfirma i Danmark vil få mere ud af det pga. af deres kundetype.

103 Peter: Når du allerede sidder og tænker at potentialet er dér, men det er ikke så stort, hvordan kan det
104 så være, at I bliver nød til at bruge de sådanne redskaber?

105 Thøger: Det er fordi, da vi alligevel er begyndt fx at anvende Foxtrot til mange af de interne funktioner
106 og administrative processer så kan vi lige så godt benytte programmet fuldt ud og også i
107 revisionsprocessen. Det vil sige, at hvis vi kan spare en halv-hel time pr. sag, når vi så har 1000 timer,
108 så sparer vi jo en hel del timer. Så selvom der ikke er så meget at vinde pr. sag så totalt set så giver
109 det frigivelse af noget tid. Man kan også sige, at data udtrækkene, som kan blive genereret vil have
110 den samme hvis ikke større effekt. Jeg tror, at der er mellem 10 og 20 timer pr. sag at spare ved de
111 større sager, men der er alligevel for potentiale for de små sager fordi mængden er så stor af de sager.

112 Peter: Så ved at I arbejder med så mange små sager, så hver sag vil være en mindre del af den samlede
113 kage, men i det store billede vil det faktisk kunne betale sig at automatiserer og effektiviserer
114 processen.

115 Thøger: Ja, nemlig.

116 Peter: Har I et program i tankerne nu når du siger at det allerede skal ske inden for 1 til 2 år at I vil
117 bruge dataanalyse?

118 Thøger: Ja altså det vil Foxtrot kunne gøre. Det er måske bare for dyrt for mindre virksomheder som
119 os og det er simpelthen fordi robotautomatisering er en anden prisklasse, men det har også nogle
120 begrænsninger.

121 Peter: I forhold til det, hvad er det som har motiveret jer til at skulle implementere fx Foxtrot eller et
122 andet digitalt redskab?

123 Thøger: Der er faktisk to ting. Den ene er at der er et prispres fra kunderne for den ydelse som vi skal
124 levere og der er lønpres fra vores medarbejdere og det er faktisk rigtig svært at skaffe medarbejdere.
125 Så for at være sikker på at vi kan nå de samme antal kunder så både den pris og af det antal
126 medarbejdere man kan få fat i og til løn de skal have.

127 Peter: Det er egentlig lidt mangel på arbejdskraft, at I er begyndt at automatiserer, så I kan løfte det
128 samme antal opgaver med færre medarbejdere.

129 Thøger: Ja, men det er egentlig mere et pres på indtjeningen end det er for at skabe et større
130 kundegrundlag.

131 Peter: Det vil sige, at du ikke tænker nødvendigvis at I vil komme til at øge omsætningen ved
132 automatiseringen? Det er mere bare at vedligeholde det indkomstgrundlag som I allerede har i dag?

133 Thøger: Ja det ser det faktisk. Men jeg synes også at der kan være konkurrencemæssige fordele i
134 fremtiden. Dels så komme vi til at stå stærke overfor andre revisionsfirma, som ikke indføre
135 automatiseringsprocesser og dels står vi stærkere overfor at skaffe yngre revisorer for det er ikke
136 nogen hemmelighed at vi er ved at teknologien tiltrækker yngre medarbejdere og det vil give dem
137 indsigt i teknologier, software typer og robotter end det hvis de sad ved mere traditionel revisor som
138 ikke har indført det.

139 Peter: Det er måske en strategisk overvejelse med hensyn på at kunne rekruttere medarbejdere, at
140 indføre fx Foxtrot?

141 Thøger: Ja det er det, men også på mange andre parameter. Det er både strategisk overfor
142 medarbejderne og så selvfølgelig at kunne fastholde prisen men forhåbentligt også at kunne tjene en
143 smule mere pr. sag.

144 Peter: Tror du så at automatiseringen med hjælp af robotterne og andre digitale tilvalg, vil have
145 effektiv på den kundeportefølje som I har?

146 Thøger: Nej det tror jeg egentlig ikke. Jeg tror der kommer de kunder som kommer. Det vi kan gøre,
147 det vil være på vores største kunder og gå ud til dem og spørge "skal I have hjælp til at sætte nogle
148 robotter op hos jer så I spare tid"? Så vi faktisk får noget IT-service hos kunderne så vi hjælper dem
149 med at sætte robotter i gang, så det bliver en del af kundernes hverdag. Men i og med, at hver
150 enhedspris er så høj på de robotter, så vil der være en økonomisk barriere for mange af vores kunder.
151 Så I vores største firma vil der måske kun være fem kunder ud af 1000, der vil synes at det er
152 interessant og at de vil bruge ressourcer på robotter – lad os en sige udgift på 100.000 om året så de
153 kan spare en kvart eller en halv medarbejder væk om året.

154 Peter: Hvis I skal ud til kunden og fremvise implementeringen af fx Foxtrot-robotter, vil I så skulle
155 ændre på de profiler som I har hos jer rent medarbejdermæssigt? Eller uddanner I jeres interne
156 medarbejdere godt nok til at de faktisk kan varetage den opgave?

157 Thøger: Det gør vi internt ved, at de har fået den grunduddannelse inden for robotkurset. Det vil sige
158 at de kan programmere robotterne nu, men jeg vil tro inden for vores 2024 strategi, at vi har en IT-
159 medarbejder som både sidder med robotter og alt muligt andre IT-problemstillinger, både de
160 problemer som revisorerne sidder med men også i relation til robotterne. Der er ingen tvivl om at
161 inden for 2024 der har vi en IT-medarbejder der kan løse det.

162 Peter:Så I udvider faktisk også lidt jer medarbejderkreds, for hvad I kan tilbyde jeres kunder på det
163 her område?

164 Thøger: Ja, det er vi lidt nødt til for det gør de største jo også men B-segmentet for revisorer, udover
165 top-10, så tror jeg der ikke der er mange revisor som endnu der har taget for alvor fat på den
166 rådgivningsdel. Der vil vi både arbejde meget med IT og automatisering overfor vores kunder. Så vil
167 vi gerne kunne automatisere og effektivere fx kunden bogholderi, og det tyder også lidt på at vi også
168 skal have andre end en revisor ind. Nogen som skal sidde i en serviceafdeling, der er vant til at
169 automatiserer og digitaliserer de processer som finder sted i et bogholderi. Så det vil også være en
170 rådgivningsdel som vi kan tilbyde inden 2024. Det vil ændre lidt på person sammensætning her hos
171 os.

172 Peter: Tror du det er noget som man i løbet af de næste fem år burde tage stilling til hos andre SMV-
173 revisionshuse?

174 Thøger: Ja det skal man. Jeg tror helt klart det er alders betinget. Hvis den yngste partner er over 55
175 år, så går du ikke den vej som revisionshus. Men hvis du begynder at have partnere som er 40-50 år,
176 så vil du se en øget digitalisering, en spredning væk fra de almindelige revisorydelser. Her vil man
177 bruge flere robotter. Men alt det her med robot ydelser er noget som revisionsbranchen i fremtiden
178 helt klart vil kunne sælge som en ydelse. Det tror jeg også der vil ske.

179 Peter: Det er også noget at I vil gøre?

180 Thøger: Ja helt klart. Det er allerede en del af vores strategi og det gør vi senest i 2029.

181 Peter: Okay, meget spændende. Nu har talt meget om hvordan det er i dag og vi har også været en
182 smule inde på nogle fremtidsaspekter, hvis du skulle prøve at se 5 år ud i fremtiden. Hvordan tror du
183 så robotteknologierne, både Foxtrot og dataanalyse, vil påvirke jeres revisionsproces?

184 Thøger: Jeg tror, at robotterne vil forberede det hele til dig, så du ikke længere skal det. Så alt det
185 med planlægning og den salgs, der vil der så i stedet ligge et forslag til planlægning. Der vil også
186 være forslag til revisionshandlinger men der vil også være forslag til hvad der skal gøres i udførslen,
187 altså revisionshandlinger på den pågældende kunde. Robotten og dataanalysen vil spille sammen,
188 hvor den vil gøre et udtræk klar til dig. Så arbejdet om 5 år vil være, at vi går igennem det materiale,
189 som robotten har lavet til revisionsmateriale og dokumentation. Så vil det være meget mere ændringen
190 af det som robotten er kommet frem til, som vil være den færdige revision. Det vil altså være vores
191 gennemgang af det materiale som vil være vores arbejde i fremtiden. Så alt det manuelle arbejde med
192 at sidde og lave revisionsplanlægning og udfylde dokumentation, det vil stort set blive fuldstændig
193 automatiseret. Det vil i stedet for, bare være en gennemgang af det som robotten har lavet.

194 Peter: En sidebemærkning til det. Tror du at det vil ændre på revisors faglighed? Eller er den
195 fagligprofil den samme for at kunne gennemgå det output som robotten laver?

196 Thøger: Ikke at gennemgå det, for det vil typisk være en rutineret medarbejder med over 4 års erfaring
197 men de medarbejdere der starter op nu og til de har 3 års erfaring, de skal være meget mere IT-mined
198 for at sørge for, at processen med robotten så også leverer det korrekt output som den skal. Der vil
199 være meget mere IT fra bunden, hvor de unge medarbejdere skal forstå fagligheden af det materiale
200 som de producerer, men samtidig skal de også forstå at kunne samarbejde med robotten om, at det
201 materiale der så bliver leveret, også er korrekt. Men gennemgangen vil stadig være af de rutinerede
202 medarbejdere og det vil nok være lidt som i dag, hvor man sidder og gennemgår de yngre
203 medarbejders færdige materiale hvor man bare får det serveret.

204 Peter: Du nævnte selv tidligere, at i fremtiden, inden for de næste 1-2 år, at der vil I faktisk at
205 digitaliserer udførslen i revisionsprocessen, er det rigtig forstået?

206 Thøger: Ja, i hvert fald automatiseringen af planlægningen og indsamlingen af materiale,
207 dokumentation og dataanalysen. Men selve handlingerne, der skal foretages i udførelsen, dem vil vi
208 ikke være nået så langt med om to år. Men det hele ligger klart til, handlingerne kan udføres.

209 Peter: Okay, så hvis du selv skulle sætte et år på, hvornår tror du så, at handlingerne i
210 revisionsprocessen vil blive mere automatiseret hos jer?

211 Thøger: Jamen det vil være sket inden for 5 år.

212 Peter: Der er I klar til at gøre det?

213 Thøger: Ja forhåbentligt før men ting tager tid.

214 Peter: Ja det gør det. Men tror du så at den arbejdsproces vil ændre sig over de næste 5 år pga. af den
215 stigende automatisering og digitalisering?

216 Thøger: Ja det vil den. Det vil være, at hele arbejdsmetodik de unge har vil foregå meget mere via
217 robotter. I dag tænker vi ud fra retningslinjerne fra kvalitetskontrollen, men i fremtiden vil de skulle
218 tænke på hvordan robotterne hele tiden arbejder sammen med vores regnskabssystem og
219 kvalitetsstyringssystem. Så der kommer meget mere IT-viden, så der skal deltages i mange flere IT-
220 udviklingskurs. Der vil være en anden måde som vi uddanner vores folk på og de skal arbejde
221 anderledes. Det vil være en større blanding mellem at være teknisk orienteret og fagligt orienteret.
222 Eller for at sammenligne med i dag, så i fremtiden vil det være lidt mindre faglighed og lidt mere
223 teknik hos medarbejdere der har 0 til 4 års erfaring.

224 Peter: Tror du så det vil have en effekt på kvaliteten af det arbejde I leverer? For robotter skal jo gerne
225 gøre ting mere effektivt og generer færre fejl, men tror du kvaliteten vil følge med?

226 Thøger: Hvis vi kan få lov til at holde priserne på revision på det samme niveau, så vil kunne levere
227 en bedre kvalitet, for vi får faresignalerne leveret af robotterne som vi selv skal opdage i dag. Så har
228 vi måske også mere tid. Men hvis der er prispres på revisionsproduktet, så vil kvaliteten ikke blive
229 meget bedre end den er i dag. Så bliver den ikke forhøjet og forbliver på samme niveau. Men hvis
230 selve revisionsproduktet er den samme pris om 5 år, så kan der godt komme højere kvalitet ved at
231 indføre robotterne.

232 Peter: Tror du om 5 år, at revisionen er den samme? Der sker jo rigtig meget tid og hvis ser på
233 indberetninger kan man jo tale om det skal være en gang om året eller om det skal komme med et
234 output fra en platform med de nødvendige data, fx e-conomic som selv vil kunne lave indberetningen
235 af XBRL-koden. Tror du at digitale transformation vil ændre på hvordan man som revisor vil arbejde,
236 altså i form af det produkt vi leverer? Her tænker jeg årsregnskabet.

237 Thøger: Ja, det tror jeg. Jeg tror, at i fremtiden vil vores rolle være meget mere bearbejdning af big
238 data og analyse. Her vil vi stedet kigge på den fulde mængde af data fra kunderne og her skal vi være
239 rustet til at kunne analysere de data, for at komme med en erklæring.

240 Peter: Hvad tænker du så med de udbydere der findes i dag bl.a. e-conomic som næsten kan opstille
241 et regnskab efterhånden. Tror du det vil have en effekt med dem på markedet at flere måske vil
242 fravælge revision og overgå til andre typer af erklæringer fx assistance?

243 Thøger: Man kan sige, at det er lovgiver som har magten og det er nærmere digitaliseringen som
244 tilpasser sig herefter. Enten kan det jo gå vejen, at der vil blive genindført revisionen for de små
245 kunder. Modsat kan det også gå den anden vej, at der er et ønske om at der er lige så mange
246 virksomheder som ikke har revision og så accepter det og så derved ligge et større ansvar over på
247 revisor. Eller det kunne også være at lave nogle kontroller som fx moms, men det kunne være
248 lovpligtigt hvis man ikke havde revision på.

249 Peter: Det kunne være andre kontroller som man kunne forstille sig der kunne blive indført hvis man
250 fravalgte revisionen?

251 Thøger: Ja, det kan være, det vil kunne være SKAT vil have en gennemgående kontrol af momsen på
252 en anden måde.

253 Peter: Vil det så være muligt for jer at digitaliserer og automatiserer jer ud af det problem?

254 Thøger: Ja helt klart. Der skal selvfølgelig altid nogle menneskelig øjnene på.

255 Peter: Thøger, nu er vi snart ved afslutningen, men jeg har et enkelt spørgsmål tilbage. Nogle gange
256 er der mange der har opfattelsen af automatiseringen ved hjælp af robotter og andre digitale redskaber
257 kun er guld og grønne skove. Men hvad tænker du egentlig er de største udfordringer er ved den
258 udvikling som branchen er i mod?

259 Thøger: Ja der er faktisk masser af udfordringer, det er der slet ingen tvivl om. Bare det menneskelige
260 aspekt, hvor vi skal til at stole på de data som man får robotterne, er korrekte. Det vil kræve en

261 omvæltning af et mindset ved mange revisorer, at vi skal lære at stole på de data der kommer. Det
262 kender jeg desværre alt for godt med dem der er ældre i branchen end mig som siger " at der her er
263 noget dæmonisk pjat", det gider vi ikke at arbejde med. Det kender jeg jo alt for godt selv hvor jeg
264 selv er begyndt at være i den alder hvor man siger det. Så det er ikke kun lykke, for hvis man ikke får
265 de rigtige data, så er vi tilbage ved at vi kunne lige så godt at fået papirerne i bærepose fra kunden.
266 Der skal simpelthen være noget kvalitet, og det vil være udfordringen - at kvaliteten af data ikke er
267 god nok, for så kommer der ikke noget godt ud af det.

268 Peter: Ja, en udfordring vil være kvaliteten af data hvis forskellige software programmer ikke er
269 kompatible med hinanden?

270 Thøger: Ja.

271 Peter: Hvad tænker du med den relation som man har med kunden, vil det blive anderledes med en
272 stigende automatisering og digitalisering?

273 Thøger: Både og faktisk. Det har jo også lidt med salg at gøre men også kundeservice og
274 kundehåndtering. Du kan jo fortsætte med at sende mails og kommunikerer de data som du får. Men
275 den del med at vores kundernes økonomisystemer kan blive mere automatiseret fordi de ikke bruger
276 så meget tid, hvor de kan få glæde af kigge på de data der kommer ud. Det bevæger os i en anden
277 retning. Egentlig tror jeg faktisk at det her ender med at giver en bedre dialog med kunden, at vi lige
278 pludselig tale om de her data. Det har vi jo ikke rigtig gjort før i tiden. Nu vi komme til at kigge
279 fremad rettet og ikke kun kigge på de problemer som de har haft tidligere i årets løb. Det har jo
280 tidligere været den måde som vi traditionelt har arbejdet på som revisorer. Nu kan vi i stedet skabe
281 noget værdi ved at automatiserer deres bogholderi, eller gøre deres data bedre så det er til at stole på.
282 Det vil betyde, at både kunden og os selv vil kunne komme hurtigere ind i den data end tidligere. Det
283 kan vi jo allerede se i økonomisystemerne som Dinero og e-conomic, hvor vi hele tiden har adgang
284 til kundens data. Det er første step mod det bliver meget bedre.

285 Peter: Digitalisering skulle jo helts automatiserer og effektivere jeres proces, som vil kunne frigive
286 mere tid så den dialog du mener man kan have med kunden, det vil kunne så bevæge sig over i andre
287 rådgivningsydelser eller hvad tænker du tiden skal bruges på?

288 Thøger: Ja rådgivning eller effektivering af deres data eller andre ting inden for et bestemt honorar
289 begrænsning som kunden nu har sat. Det er jo normalt kunden som næsten bestemmer hvad de vil
290 betale. Det vil så give os et større spille rum ved at vi automatiseret os, hvor vi antageligt har mere

291 tid inden for det samme honorar, hvor så faktisk kan hjælpe kunden med nogle andre
292 rådgivningsområder.

293 Peter: Så den digitale løsning vil frigive mere tid, som man inden for det samme honorar ramme som
294 I tidligere vil kunne varetage flere rådgivningsopgaver.

295 Thøger: Det kunne være en løsning. Men jeg er ikke helt sikkert på at det er så enkelt, men det kunne
296 være målet, at ved man arbejdere hurtigere med data så er der mere tid til kunden hvor data vil kunne
297 gennemgås for at komme med løsningsforslag til kunden. Ud fra den data man har fra kunden.

298 Peter: Mit sidste spørgsmål, tror du at om 5 år at jeres fordeling af forskellige erklæringstyper er den
299 samme eller har den ændret sig? og har det været på grund af digitaliseringen?

300 Thøger: Altså hvis lovgivningen er som i dag, så tror jeg der vil være flere sager som går hen imod
301 udvidet gennemgang end der er i dag så altså færre revisionssager. I det segment for SMV-revisorer
302 så tror jeg at der vil være færre revisionserklæringer og flere udvidet gennemgang i de kommende 5
303 år.

304 Peter: Har digitaliseringen en rolle at spille i den udvikling eller hvad tænker du?

305 Thøger: Nej det er ene og alene lovgivningen - det tror jeg ikke digitaliseringen vil have noget med
306 at gøre overhovedet.

307 Peter: Okay - Thøger det var faktisk mit sidste spørgsmål. Jeg er rigtig glad for at du har taget dig til
308 at tale med mig og som jeg nævnte til dig tidligere så sender jeg dig det transskriberede materiale til
309 din godkendelse.

310 Thøger: Ja det synes jeg bare at vi aftaler. Så held og lykke med specialet.

311 Peter: Mange tak. Vi tales ved.

312 **Transskriberet interview: Rasmus Dehn Larsen – Addere Revision**

313 Peter: Men til at starte med Rasmus, så kunne jeg godt tænke mig at høre lidt omkring dig. Hvad din
314 stilling er, hvor lang tid du har været i branchen og hvad du ellers har af relevant erfaring.

315 Rasmus: Jeg partner i Addere revision og vi er et mellemstort revisionsfirma med 35 ansatte på midt
316 Sjælland. Jeg startede i branchen i 2001 som elev i Beierholm og senere skiftede jeg til PWC i 2010,
317 hvor jeg stoppede for 2 år siden og er blevet partner i Addere revision. Jeg har beskæftiget mig som
318 revision i alle årene, først som en udførende part og senere som partnerrolle kan man sige, hvor det

319 mere eller er mindre er revision, review og udvidet gennemgang og rådgivning som jeg beskæftigede
320 mig med i hverdagen.

321 Peter Ja okay, for så at springe til sagens kerne så har jeg et overordnede spørgsmål. Hvordan du vil
322 definere de forskellige digitaliserings- eller automatiseringsløsninger som relaterer sig til
323 revisionsprocessen som du kender til i dag?

324 Rasmus: Tænker du hvordan jeg vurderer dem?

325 Peter: Egentlig mere hvilke typer du kender og du har fået genskab igennem årene?

326 Rasmus: Jeg kender en hel del til dataanalyse som jeg har brugt en hel del i min tid i PWC. Dels på
327 større sager men også på mindre sager og i forhold til mindre udgave af det kan man sige. Det går ud
328 på at man laver en systematisk gennemgang af alle transaktioner i bogholderiet og der af udvælger i
329 det omfang man nu vil. Det kunne fx være at man laver en kontrol på, at alle posteringer har en
330 modpost som fx ligger på en bank eller en debitor. Så det er klart dataanalyse i forhold til de
331 finansposteringer der ligger inde i bogholderiet men samtidig altså også de manuelle posteringer. Så
332 det ser faktisk helt anderledes ud fordi man i stedet sidder og analyserer big data i stedet for at kigge
333 på et kontoudtog. Så det er primært det automatiseringsteknologi jeg kender til. Det er til gengæld et
334 meget bredt værktøj som kan sættes op til at kunne sortere på en masse forskellige typer af data. Det
335 kunne være tidspunkt for transaktionen gennemførsel - i forlængelse af det kunne være at se på om
336 der sker mange transaktioner i weekenden og hvorfor gør der så det. Eller sker der meget på en dato,
337 hvor man fx ved at der ikke er nogen i bogholderiet, så det virker lidt mistænkeligt, at folk de sidder
338 juleaften og lave manuelle posteringer. Så kunne det også have noget at gøre med periodisering. Altså
339 fx er der lavet flere faktureringer i ugen op til årsskiftet, eller den periode man nu sidder og reviderer
340 op i mod, end der er på de øvrige ultimo måneder i løbet af året. Så kan det give et andet og mere
341 nuanceret billede.

342 Peter: I relationer til det du siger i med data analytics, hvilke type program er det så som du har brugt
343 i PWC?

344 Rasmus: Det har været noget et internt program som PWC har udviklet på globalt niveau og så har vi
345 også brugt Excel sådan helt lavt praktisk. Jeg tror egentlig, at man vil kunne lave noget tilsvarende i
346 Office-pakken, af de programmer der er til rådighed der. For i bund og grund så kræver det bare, at
347 man har et program som man kan hælde en masse data ind i og der ved jeg at Microsoft har noget
348 som er en del af Office pakken som vil kunne håndtere det. Jeg kan ikke lige huske navnet på det.

349 Men jeg ved, at man vil kunne bruge det i et mindre firma og vil man også kunne bruge Excel og så
350 bare efterfølgende sidde og sorterer på de paramenter som man ønsker. Så er det selvfølgelig en mere
351 manuel håndtering. Men i bund og grund vil det være samme som sker.

352 Peter: Der er måske en mulighed for at kunne håndtere større mængde af data uden at udvikle et
353 specifikt program, som du fortæller PWC har gjort. Men man kunne godt udvikle et andet software
354 program som ville kunne håndtere data størrelsen i de mindre revisionshuse?

355 Rasmus: Ja, det ville man sagtens kunne og jeg ved at PWC har lavet et program i Excel som man
356 bruger på små og mellem store virksomhed, der laver mange af de samme ting faktisk. Det er jo ikke
357 nogen hemmelighed at noget som i de senere år som har været et fokusområde, rent globalt sent så
358 har det været omsætningsrevision og besvigelsesrisici. Det er de to ting, som for alvor som
359 finanskrisen har mødt ført at det er to område som man virkelig fokuserer meget på. Det kan man
360 håndtere i Excel og det ved jeg PWC har lavet en model til, hvor det bare er indbyggede mekanismer
361 som udvælger de her ting, men det er selvfølgelig noget som kræver nogle udviklingstimer og få lavet
362 et set up, men man kan sagtens lave det uden at det skal være et specifikt program.

363 Peter: Ja okay, det lyder jo meget spændende. Så det var jo dit overordnede kendskab til det, og jeg
364 hører, det som om det er det som du primært kender?

365 Rasmus: Ja det er det.

366 Peter: I dag, ved Addere, hvordan anvender I automatiseringsredskaber. Her tænker jeg alt lige fra
367 digital underskrift og til automatiseret processer i form af robotteknologier og den salgs i forhold til
368 revisionsprocessen.

369 Rasmus: Vi bruger et program som hedder Penneo til at underskrive vores dokumenter og det er et
370 par år siden vi startede med det og jeg vil nok skyde på, at i de tilfælde hvor vi ikke mødes fysisk
371 med kunderne, så er det 90% af de tilfælde, hvor vi bruger Penneo hvis ikke højere. Og vi kan også
372 se en tendens, hvor i stedet for at mødes med kunden for at gennemgå et meget simpelt regnskab og
373 kunden ikke mener at de har brug for det så sender vi det bare til elektronisk underskrift. Der bruger
374 vi så den løsning, hvor der er kan signeres elektronisk. Det var egentlig bare afslutning og
375 underskriftsprocessen. I forhold til måden at opstille regnskab på der bruger vi et eget udviklet
376 program og den har vi så løbende tilpasset. Den seneste tilpasning er, at vi har automatiseret den, så
377 den kopierer faktisk bare kunden balance ind fra det økonomisystem kunden bruger og sætter den ind
378 i vores skabelon. Så har vi bare en gang for alle sat kontoplanen op sådan, at de forskellige kontoer

379 "mapper" sig automatisk op, hvor de skal stå og på samme måde som et program som Caseware gør.
380 Det har besparet os for noget tid, især på de større opgaver hvor der typisk er rigtig store og balancer
381 hvor vi tidligere har siddet og tastet dem ind manuelt men så nu elektronisk. Der hvor fordelene for
382 alvor kommer ind, er i år to og frem når vi først har brugt tiden på at få "mappet" hele kontoplanen
383 op. Så tager det jo ikke mange sekunder at overføre saldobalancen og tilsvarende også hvis kunden
384 undervejs i revisionen kunne finde på at lave efterposteringer eller hvis de ikke færdig eller hvis der
385 er tale om løbende revision. Så er det ikke længere et problem for nu kan vi lynhurtigt indlæse en ny
386 balance og så er opstillingen på plads. Så har vi arbejdet lidt med at få noget integration i forhold til
387 vores revisionsdatabase, som også er en egen udvikling database i Excel. Her arbejder vi med at lave
388 en risikovurdering, som man selvfølgelig skal lave, men hvor den automatisk fravælger de handlinger
389 som man nu kan fravælge ud fra de konkrete risikovurderingshandling man har taget ud fra hver
390 kunde. Det gør, at det man sidder og arbejder med, er mere tilpasset, hvor man i stedet før manuelt
391 skulle sidde konstaterer, at der fx ikke er anlægsaktiver og så manuelt skulle fjerne dem. Så hvis de
392 arbejds handlinger ikke relevant for kunden så forsvinder de automatisk.

393 Peter: Nu sammenholder jeg det du fortalte tidligere i forhold til dataanalyse, det er ikke noget som I
394 anvender i dag?

395 Rasmus: Nej det er det ikke. Vi har haft nogle snakke om, at vi godt kunne tænke os at få lavet vores
396 eget. Men også fordi der ikke er noget på markedet, sådan umiddelbart, som vi kan købe os ind i. Så
397 vi går lidt med overvejelser om, om vi kan finde en IT-person. Enten projekt ansættelse og så få
398 udviklet et værktøj til os selv.

399 Peter: Så det vil være udvikling til jer, altså kun eget internt brug?

400 Rasmus: Ja det vil det være. Men hvis nu vi får udviklet et eller andet smart så det godt være at vi
401 kunne sælge det til andre revisorer. Men det er primært til os selv, det skulle udarbejdes til. Vi har så
402 hellere ikke undersøgt markedet til bunds endnu, for at se om der er nogle som har noget tilsvarende.
403 Men det er vores vurdering, at hvis vi skal bruge et automatiseringsredskab, så vil det nok være os
404 selv der skal udvikle det. Men også fordi vores tilgang er, at vi i dag har vores egne redskaber som vi
405 har udviklet. Så kan det ikke undgås, at fra tid til anden, at man laver nogle tilpasninger til dem og
406 der synes jeg at der er godt at vi kan klare tilpasninger in-house.

407 Peter: Nu var du selv inde på det tidligere men nu sætter jeg lige et par andre ord på det. Det er i
408 forhold til hvis vi ser på revisionsprocessen igen, tidligere hvad har jeres fokus så været på at få
409 automatiseret?

410 Rasmus: Jeg ved ikke helt om, der har været fokus tidligere for det er noget som er kommet undervejs.
411 Hvis du går mange år tilbage, så er det klart at kørte alt på papir. Men så kom computeren og andre
412 digitale redskaber. Men man kan sige, at det seneste vil nok have været i processen, er at vi arbejde
413 meget digitalt så i stedet for at bruge en fysisk arbejdsmappe. Når vi gennemgår tingene, så indscanner
414 vi bare tingene og har det hele elektronisk. Det er nok det vi har gjort inden og det har været processen
415 omkring regnskabet og håndtering af vores revisionsbevis.

416 Peter: Ja, så det lyder som det er alt jeres dokumentation som har været fokus på?

417 Rasmus: Ja, det er det lige præcis.

418 Peter: Hvis vi prøver at stille skarpt på revisionsprocessen, så kan man jo inddele den i nogle faser.
419 Så det jeg hører dig sige er, at der hvor i tidligere har haft fokuset er at få digitaliseret og
420 automatiseret jeres planlægningsfase og dokumentation i den forbindelse?

421 Rasmus: Ja, i hvert fald i forhold til at få tilpasset og sammensat en arbejdsproces i forhold til
422 risikovurdering vi har lavet. Der er sket en digitalisering, på den måde at vores programmer er
423 opbygget, men mest af alt så har vi fremad rettet fokus på selve udførelsen af revision for det er der
424 største delen af vores ressourcer bliver brugt og herved størst potentiale for forandring. Så hvis vi kan
425 få lavet nogle automatiseringer, som der gør at vi kan spare tid, men samtidig for et bedre
426 revisionsgrundlag så har vi jo god grund til at være interesseret i det. Jeg vil skyde på at en mindre
427 kunde for os, eller de kunder som vi typisk har med at gøre, er nok en større B-virksomhed. Der ligger
428 tidsforbruget nok på omkring 80 pct. på revisionsudførelsen hvor planlægningen og afslutningen er
429 en mindre del af det.

430 Peter: Det er jo meget interessant for det er faktisk det næste jeg gerne vil tale lidt om. Nemlig hvad
431 jeres fokus vil være i fremtiden, men det kan jeg høre at det vil være udførelsdelen hvor der vil være
432 noget potentiale?

433 Rasmus: Ja, i udførelsen vil det dels være noget dataanalyse men lige så meget at kunne håndtere data.
434 Altså får du materialet fra kunden i PDF eller i fysiske mapper, og efterhånden må jeg også tilstå, at
435 i mange tilfælde så får vi en netadgang til kundernes økonomisystem, og kunderne er jo i lang tid før
436 os og i større grad begyndt at bruge scanning af deres bilag. Det vil sige, at når vi tidligere skulle ud

437 på et støvet arkiv og finde deres bilagsmappe og sidde og baldre i dem, så kan vi i dag tilgå bilagene
438 og mapperne meget nemmere i dag. Det er klart, at hvis vi kan tilgå et bilag elektronisk så virker det
439 lidt molboagtig, hvis vi skal sidde og udskrive det på en printer ved kunden. Der er jo nærmest ingen
440 kunder der bruger printer i dag, for de har jo i forvejen alt elektronisk, hvor efter vi skal sætte det ind
441 i en mappe, så er det jo langt nemmere bare at arkivere det elektronisk. Det gør dels, at det er nemmere
442 at have med at gøre, så der er en økonomisk besparelse både i forhold til den plads vi skal bruge på
443 at have mapper stående. Samtidig med at arbejdsprocessen også gerne skulle være hurtigere. Der er
444 jo ingen tvivl om, at i forhold til at give mulighed for at arbejde hjemmefra og de behov vores
445 medarbejdere har, så gør det bare det hele meget nemmere og lettere tilgængeligt materiale når det
446 ligger elektronisk.

447 Peter: Lige for at følge op på det du siger, jeg skal bare lige forstå - I har ikke længere fysisk arkivering
448 af bilag og alt foregår elektronisk?

449 Rasmus: Nej det gør det ikke. Jeg vil skyde på at 20-25 pct. er elektronisk i dag, måske mere. Det er
450 et holdningsspørgsmål. Vi er i en proces, hvor vi skal finde modellen for hvornår det giver mening.
451 Indtil videre har det været i testforsøg, hvor folk har fået lov at lave det elektronisk som de nu ville.
452 Den test prøver vi at gøre os nogle erfaringer på. Så noget som, hvordan skal vi strukturere det og indtil
453 vi har en struktur som giver mening, så indtil, at vi med sikkerhed kan se, at der en tidsbesparelse ved
454 at gå væk fra mapperne så holder vi egentlig fast i mapperne. I forhold til vores medarbejdere så er
455 der også nogle som er rigtig glade for mapper for det har de gjort i hele deres karriere og andre er
456 mere født ind i en digital kultur. Så i respekt for dem har vi sagt at det ikke er et krav, at de skal bruge
457 elektronisk arkivering. Jeg vil skyde på inden for 2-4-årige periode så har vi ikke flere fysiske mapper
458 stående.

459 Peter: Okay, det er jo en relativ kort tidshorisont.

460 Rasmus: Ja, jeg sad jo ved Beierholm i 2010, og der var vi stoppet med mapperne. Så rykkede jeg
461 over til PWC, hvor jeg gik over til at bruge mapperne igen og da jeg stoppede ved PWC der var vi
462 gået væk fra mapperne. Da jeg startede her ved Addere Revision der var vi på mapperne igen. Så man
463 kan sige at jeg er sådan gået lidt tilbage, men jeg har undervejs fået set lyset i at det er rigtig smart
464 uden mapper. Det kan godt være, at vi også må erkende at indtil vi lige finder den gyldne vej til
465 hvordan man skal gøre, det så det giver det måske mening at holde fast i mapperne. Både i PWC og
466 i Beierholm har man haft programmer der har understøttet måden hvorpå man arkiverede tingene.
467 Således at der kom en automatisk proces og det er der vi bruger vores egne hjælpemidler her og så

468 skal vi tænke processen ind i vores egen situation. Hermed om vi skal blive ved med vores egne
469 redskaber eller skal vi bruge en løsning som Caseware som fungerer rigtig godt. Selve
470 arkiveringsdelen har en god opbygning og struktur i Caseware. Det gør, at man kan lægge tingene let
471 og hurtigt ind så man også let kan tilgå dem. Vi bruger et godt og gammeldags stig-finder-system
472 med mapper, som begynder med et kundenr. Her er der nogle arbejdsblad under hver og så har vi
473 ellers et årstal som opdeling. Underliggende har vi så dokumentationen i form af bilagsmateriale som
474 vi har modtaget fra kunden og ellers vores egen arbejdsdokumentation. Så vi har ikke et program der
475 kan understøtte, at vi måske har 20 forskellige bilag under revisionen. Det er det, der gør, at vi er
476 tilbageholdende med hvad vi lige gør, om hvad hvilke ting der skal sættes skub i, ud fra hvad der er
477 smartest. Det er klart, at som forretning så tænker vi også på, at vi ikke vil implementere noget der
478 tager længere tid at udføre revisionen. Vi er jo en forretning og vi har jo kun de ressourcer som vi har
479 til rådighed og det giver ikke mening at lave om på en proces som gør at vi kan tjene mindre. Det vil
480 jo være tosset i forhold til økonomien. Vi driver jo forretning.

481 Peter: Nu bevæger du dig jo allerede lidt ind på andet jeg gerne vil tale om. Der er nemlig hvad der
482 motiverer jer til at skulle implementere en automatisering i revisionsprocessen.

483 Rasmus: En helt klar motivation er faktisk for vores medarbejder og hvad der gør deres hverdag
484 nemmere. Derved sagt så har vi en alt overskyggende overskrift som hedder kvalitet. Derfor kunne
485 vi jo aldrig drømme om at lave noget, hvor vi skal gå på kompromis med vores kvalitet og det tror
486 jeg heller ikke det vil komme til. Det skal jo gerne gøre hverdagen nemmere for medarbejderne. Der
487 vil jo selvfølgelig altid være en implementeringsfase, hvor man skifter fra noget som er velkendt til
488 noget der er nyt. Så der vil være en overgangsperiode. Man kan jo lidt sige, at vores natur som
489 menneske er jo bare man er altid glad for det der virker, det man kender og kan man finde ud af. Det
490 der så er nyt det er jo nyt. Derfor er en væsentlig del af motivation, at det skal være noget for det kan
491 sælges til medarbejdere om, at de kan spare noget tid og det bliver nemmere for dem. Så er det klart,
492 at nu når jeg er medejer af butikken og vi er fem der ejer firmaet og i sidste ende så kan vi jo ikke få
493 mere ud af den kundeportefølje som vi har og den omsætning vi har. Men det bærende motiv er, at
494 kvaliteten er i orden og det er noget medarbejderne vil tage til sig. Vi leverer jo af at have glade
495 kunder og glade medarbejdere. Så vi lytter meget til vores medarbejdere, ellers bliver det ikke en
496 succes. Hvis der sker for mange implementeringer af forskellige værktøjer, hvor man ikke har fået
497 overbevist sine medarbejdere, at de nye værktøjer er noget som i sidste ende vil gavne dem så vil det
498 være problematisk. Så det har vi meget fokus.

499 Peter: Nu er det jo ikke nogen hemmelighed, at jeg tidligere talt med andre revisionshuse og nu lyder
500 det måske som et ledende spørgsmål men andre har udtalt at det kunne være en strategisk overvejelse
501 at implementerer nogle redskaber i forhold til kunderne. Er det noget nogle overvejelser I har gjort
502 jer, at digitale redskaber også vil kunne tiltrække kunde? Altså på den måde, hvordan jeres håndtering
503 er og at I måske også har noget know-how til IT-implementering og support?

504 Rasmus: Ja det kunne det givetvis godt. Nu er emnet jo regnskab og revisionen, men vi har faktisk en
505 afdeling i Addere som udelukkende beskæftiger sig med at lave bogføring og der har vi indgået et
506 samarbejde med et firma som sidder Digisense, hvor vi så kan tilbyde en løsning til de kunder, hvor
507 vi håndter deres bogføring. Så vi simpelthen tilbyder en løsning, hvor de har en app hvor de kan tilgå
508 deres bilag og det er mulighed for at sætte et godkendelse-flow op mellem os og kunden. Det giver
509 os mulighed for at vi kan give kunden betalingsforslag, som de så dog skal ind i deres netbank for at
510 godkende. Men det vi faktisk gør er, at vi gør hele deres bogholderi digitalt.

511 Peter: Det er mere i bogføringsdelen af kunderne, hvor det kunne være en overvejelsen fremfor
512 revisionen opgaverne?

513 Rasmus: Ja det vil jeg sige, for det revisionsopgør vi har, der tror jeg alligevel ikke at der bliver
514 udviklet et revisionsværktøj som "fitter" ind. Det er klart det skal kunne arbejde sammen med de
515 gængse økonomisystemer, men jeg tror bare alligevel, at vores kunder som vi laver fx revision for, at
516 deres forskellige opsætninger og deres måder at gøre det på, og deres forskellige økonomi systemer,
517 at forskellen er stor så jeg ikke tror at det er der markedet ligger. Jeg tror der kunne være en løsning
518 i at lave en form for udviklingsportal sådan så, at materialet kan klargøres på en anden måde. Men
519 det er jo som sådan ikke noget med integration men det er nærmere, at man bare i stedet for at få en
520 USB-nøgle eller mappe så bliver det bare leveret elektronisk. Med sådan en portal, hvor vi fx
521 materialet for anlægsaktiverne så ville vi vide mere præcis hvilken struktur og formatmaterialet kom
522 ind også ville vi kunne lave ind indtræk i vores system på samme måde.

523 Peter: Det lyder til at være over i det cloud computing løsning, ligesom Dropbox. En løsning hvor
524 man dele dokumentation. Det er ikke noget som I oplever så meget af i dag?

525 Rasmus: Det er noget vi har undersøgt, og det var i forbindelse med GDPR, at vi overvejede om det
526 var en nem måde at udveksle og tilgå fortrolige oplysninger og bare generelt oplysninger. Men det
527 var der ikke, hvor det var et produkt som vi interesseret i at arbejde videre med. Udfordringerne med
528 de platformer, vi har set, er at de har været meget firkantet. Det vil sige, at muligheden for at lave

529 egne tilpasning de har været reduceret og det er nok det der gør at vi godt kan lide at vi kan lave vores
530 egne redskaber i takt med at verden ændre sig. Så vil vi selv hurtigt kan justere og være
531 omstillingsparate. Det vægter vi meget højt.

532 Peter: Så programmerne eller softwaren, som skal automatisere processerne, er en smule agile i
533 forhold til i hvordan i gerne selv vil ændre programmerne – det er vigtigt for jer?

534 Rasmus: Ja det er det rent faktisk.

535 Peter: Det gør vel også at I er mere omstillingsparat. Nu har vi jo talt om hvad I bruger i dag så hvis
536 nu vi kaster blikket fem år frem i tiden. Hvordan tror du så digitaliserings- eller
537 automateringsredskaber generelt vil påvirke jeres revisionsproces?

538 Rasmus: Inden for fem tror jeg, at de vil påvirke i nogen grad men ikke i stor grad. Jeg ved, at i PWC
539 har man nu prøvet at udføre revision udelukkende med robotter, men jeg tror i SMV-markedet at der
540 går nogen tid før man finder noget som, er i stand der kan arbejde sammen med kunden som måske
541 selv arbejde mere manuelt. Det er klart hvis du kan sætte en robot til at kigge ind og alt er kørt med
542 form for mainframe-struktur, hvor folk får tildelt rettigheder så tror jeg godt man kunne gøre det
543 relativt nemt. Hvis du i stedet ser på kunde som fx bogføre i e-conomic, hvor man kan være en smule
544 i tvivl om, om alle posteringerne er på de rigtige kontoer, og der er nødvendigt at lave en masse
545 efterposteringer så tror jeg at denne kundetype har nogle længere udsigter. På en længere periode så
546 tror jeg, at vi vil se at de større firmaer vil bruge større programtyper, men hvis vi igen ser på SMV-
547 segmentet, så tror jeg personligt at der vil gå længere tid end 5 år før man for alvor kan drage nytte af
548 den teknologi.

549 Peter: Nu nævner du selv at de større huse vil bruge det mere, tror det kommer til at have en effekt at
550 de digitaliserer sig hurtigere end SMV-revisorer. Vil det ændre noget i forhold til arbejdsopgaver?

551 Rasmus: Jeg tror helt sikkert at de større huse skal tænkte meget mere i en digital retning en de mindre
552 huse er fordi processen er det større og længere. Så er det heller ikke noget hemmelighed i, at hvis du
553 sidder med et lille bogholderi hvor der er 200 posteringer på et år så kan du godt overskue dem
554 manuelt og gennemgå dem manuelt men hvis du sidder i et bogholderi med 200.000 posteringer, så
555 er du nødsaget til at komme det hele igennem. Så det er nødvendigt at bruge noget teknologi der gør
556 at du komme rundt omkring på en automatiseret måde. Jeg tror simpelthen, at de større virksomheder
557 med tiden vil gå efter en Big-Four revisor, men i forhold til et SMV-segment så tror jeg ikke der
558 kommer den store vandring fra de små revisionshuse over til de store eller den anden vej af den årsag.

559 Jeg tror derimod, at en vandring kan ske ved at hvis der er nogle kunder i de store huse, og hvor man
560 der lave en strategiske beslutning om evt. digitalisering og hvis de kunder ikke ser sig selv i det, kan
561 der godt ske en vandring mod et mindre firma. Fordi netop der sidder nogle kunder som ikke er klar
562 til at blive betjent på den måde.

563 Peter: Du tænker at digitalisering vil kunne skubbe kunde væk fordi du bliver distanceret fra din
564 revisor?

565 Rasmus: Det tror jeg på den korte bane er hvad der vil ske. Jeg har også kendt til kunder i PWC, hvor
566 der blev brugt en udviklingsportal, som jeg i øvrigt selv så et lys i og gerne ville have mine kunder
567 over i for jeg så effektiviseringspotentialen men, hvor jeg så har mødt kunder som sagde at de slet
568 ikke var gearet til den slags og de ønsker ikke det. Og da de her kunder ikke har været tvunget til at
569 bruge PWC, så har der været nogle af dem hvor man har talt lidt om, hvis vi ikke kan modtage deres
570 ting i det format som vi efterspørger, så finder de et andet sted at få revideret deres regnskab. Det er
571 jo netop også det man skal tænke ind, for hvis man ikke går all-in på de programmer man vælger at
572 det er dem man vil satse på. Så bliver det aldrig godt hvis man ikke dikterer i organisationen at det
573 nu engang er den måde vi ændrer og skal arbejde på. Det er helt almindelig forretningsforståelse som
574 er nødvendigt.

575 Peter: Så en ensretning gennem organisationen er altså vigtigt?

576 Rasmus: Ja det er først der du får effekten og det er også først der effekten er i forhold til brugeren af
577 programmet. For hvis du tvinger medarbejdere til at bruge redskabet, så er de nødsaget til at sætte sig
578 ind i det på en anden måde, frem for hvis det er tilvalg, hvor man vil i stedet søge tilbage til det kendte.
579 Jeg tror at medarbejderne, at de fleste medarbejdere tænker, at de gør det som er nemmest for ens
580 selv uden nødvendigvis hvad der giver mest profit i sidste ende.

581 Peter: Hvis vi sætter os ned om 5 år og tager den samme snak som vi gør i dag, tror du så der er et
582 nyt redskab i jeres revisionsproces? Ser du det som muligt?

583 Rasmus: Ja det gør jeg helt sikkert.

584 Peter: Hvilken del vil I så først automatisere?

585 Rasmus: Jeg tænker, at det er på udførslen og jeg tror bestemt at vi er gået væk fra mapperne. Det
586 betyder, at vi har et system i måske Excel, som kan håndtere at der er en integration med de bilag
587 som er scannet ind på en måde, så noget underliggende revisionsbevis. Derudover tror jeg, at vi har

588 arbejdet videre med et dataanalyseredskab, som kan gå ind og sorterer en masse transaktioner efter
589 en masse karakteristika. Om det så er store transaktioner eller kreditnota - den del tror jeg også vi har
590 på plads om 5 år. Det jeg i stedet kan bekymre mig for det er, at hvorvidt vi overhovedet opstiller
591 regnskaber om 5 år. For det starter jo politisk, hvor vi kan se at der sker en indberetning 1 gang om
592 året med XBRL-kode til erhvervsstyrelsen. Alt det data som danner XBRL-kode vil man jo kunne
593 forstille sig kunne blive indberettet en gang om måneden i stedet fra fx e-conomic som bliver brugt i
594 et meget stort omfang i SMV-markedet. Her vil man jo godt kunne sige, at det vil betyde at der ikke
595 længere skal opstillet en årsrapport men den bliver bare indberettet digitalt og man i stedet kan tilgå
596 den data på en eller anden hjemmeside eller platform, hvor det bare ligger tilgængeligt. Det tror jeg
597 godt udviklingen kunne gå imod, men inden for 5 år ved jeg ikke men på sigt tror jeg det bliver sådan.
598 Så i stedet for den fysiske årsrapport, så i stedet vil du have en hjemmeside hvor du kan slå det op. Et
599 eller andet sted kan man sige det virker også lidt tosset, at man laver et regnskab som er meget manuelt
600 og meget dødt til så igen at XBRL-indberette det for at gøre det digitalt.

601 Peter: Så du tænker faktisk, at det vil være muligt at arbejdsprocessen for SMV-revisorer vil ændre
602 sig netop pga. af den her digitalisering?

603 Rasmus: Ja det tror jeg. Jeg tror at vi vil se inden for den nærmeste fremtid at vi vil se en mindre
604 revisorbestand, medmindre der kommer et nyt marked eller ny tilgang af kunder. Men jeg tror over
605 tid, at der vil være færre produktionsmedarbejdere i revisionshusene end vi ser i dag.

606 Peter: Hvad skal vi så til at lave? Hvad tænker du så en fremtidig revisor vil arbejde med? Vil man
607 overgå til større rådgivningsopgaver eller skal man til at specialiserer sig mere eller hvilken vej tror
608 du man skal gå?

609 Rasmus: Jeg tror, at der vil blive en naturlig udrensning i revisorstanden. Jeg tror, at der er nogle
610 generationer som inden for de næste 5-10 år, som vil forlade branchen som nok høre mere til manuelle
611 del af revisorerne. De vil nok forlade arbejdsmarkedet. Dem som i dag er dygtige og har uddannelser
612 og er i stand til at omstille sig – de tror jeg vil kunne rådgive i stedet for. Eller komme ud og bruge
613 deres mere analytiske evner til at være i en økonomiposition i stedet for og så tror jeg at den måde
614 vores forretning kører i dag der tror jeg langt de fleste revisorer har en stabilomsætning med de samme
615 faste, hvor i fremtiden vil man bevæge sig mere over mod den måde advokatbranchen gør det. Hvor
616 man her er ude og hente opgaver og større projektet til huset. Så man ikke har den samme,
617 tilbagevender omsætning.

618 Peter: Så du tænker mere projekt orienteret?

619 Rasmus: Ja det kan godt kalde det. Så er der nok også nogle medarbejdere som nok skal begynde at
620 tænke på hvad deres profil er, i forhold til at være markedsopsøgende. Så jeg tror at medarbejdere der
621 formår at være udadgående og opsøgende vil i vores branche blive meget mere eftertragte
622 fremadrettet sammenholdt med en dygtig medarbejder som kan sit håndværk men som ikke bryder
623 sig om at være i frontlinjen i forhold til at møde kunder. Der er revisorstanden nok en af de mere
624 introverte-stand, på tværs af brancherne i Danmark. Det kunne jeg godt kunne have en stor effekt
625 over tid.

626 Peter: Du tænker at revisorprofilen vil kunne ændre sig i takt med digitaliseringen?

627 Rasmus: Ja, det kunne jeg sagtens forstille mig at digitaliseringen kunne føre med sig.

628 Peter: Her på falderebet har jeg lige et par afsluttende spørgsmål. Hvis vi igen tænker digitaliseringen,
629 hvilke udfordringer vil der være i revisors arbejde med implementering af digitaliserings teknologier
630 hvis vi tænker 5 år frem?

631 Rasmus: Så er det klart at der kan være en økonomisk udfordring ved det fordi en ting er at købe et
632 system, noget andet er at få det implementeret ordentligt. Det er klart, at der er derfor et økonomisk
633 incitament, at der skal være så stort potentiale så hvis man skal lave meget om i ens struktur så skal
634 det give et resultat.

635 Peter: Du nævnte lidt tidligere, at man måske godt kunne blive distanceret fra kunderne, men nu
636 nævner du også at revisoren måske sin profil og man skal til at være opsøgende mod kunder. Hvordan
637 ser du at digitaliseringen at vil have på de to områder?

638 Rasmus: Jeg syntes faktisk at det er to forskellige produkter. Det produkt der hedder rådgivning, det
639 tror jeg altid der vil være et behov for. Revisionsproduktet eller opstilling det bliver nok for alvor en
640 bulk-vare. Jeg har kunder i dag, som tror at på baggrund af deres balance at jeg bruger 5 minutter på
641 at opstillet deres regnskab. Det er jo ikke rigtig tilfældet, hverken ved os eller ved så mange andre i
642 branchen. Men det siger selvfølgelig, at hvis kunderne sidder med en forventning om at det tager så
643 kort tid, fordi de i deres virksomheden har oplevet en digitaliseringen i større eller mindre grad som
644 gør at de har en forventning om at tingene er meget hurtigere end de egentlig er. Så bliver det svært
645 at match kunden på en pris men lige så vel på en forventning om hvor lang tid tager tingene at lave.
646 Opgaven om at opstille regnskaber, den tror jeg bliver meget digitaliseret enten fordi du laver så der
647 kommer en indberetningsform som gør man ikke skal lave den eller alternativt at software udbydere

648 som laver e-conomic, Visma eller nogen af de her systemer, at de kommer ind på markedet med at
649 de kan lave indberetning mere elektronisk. Så må vi også erkende, at med vores økonomiske muskler
650 sammenholdt med dem, kan vi ikke stille meget op mod en kæmp fond som ejer Visma. Så hvis de
651 vælger at de laver et produkt at de kan opstille regnskaber og kvaliteten er den samme på det produkt
652 jeg laver, hvor vi bruger viden og vores erfaringen og ressourcerne på at lave det rigtigt. Hvis de
653 opfinder en robotteknologi der kan gøre det automatisk. Så ser jeg ikke vi er i det marked hvor den
654 udvikling skulle komme.

655 Peter: Du nævner en ting jeg gerne vil have lidt uddybet i forhold til hvad kundernes forventning er.
656 Mener du at der er blevet skabt en forventningskløft mellem dig og dine kunder i forhold til
657 digitaliseringen, fordi de har nogle andre forventninger til tidsforbruget men også andre lignende
658 ting? Er det noget du oplever?

659 Rasmus: Ja det er det. Det er noget jeg har oplevet, hvor vi særligt kan høre det hvis vi taler mindre
660 kunder, hvor der er forventning om, at det kan jo ikke tage lang tid for, det må vel være noget som er
661 meget nemt at lave elektronisk. I min verden så burde det måske også være det, men jeg har aldrig
662 oplevet et stedet, hvor jeg har arbejdet at det har været det. Så skal det også siges at der en frygtelige
663 masse ting, ret lovgivningsmæssigt som gør, at tingene tager tid. Det er rent compliancemæssigt end
664 tidligere. Der er jo masser procedure som er ting som vi er blevet pålagt som vi ikke nødvendig
665 forklarer kunden men til gængæld gør at vores procestid er noget som bliver større og højere. Det er
666 helt sikkert et politisk spin som kan få meget indflydelse på vores revision. Ikke på digitaliseringen
667 men mere på branchen. Dels om man vil fortsætte med at tillade at mindre virksomheder ikke bliver
668 revideret eller med indberetninger. Er det overhovedet nødvendigt at få en indberetning en gang om
669 året hvis man i stedet kan blive opdateret med en indberetning fra et økonomisystem en gang om
670 måneden, vil alle så ikke være bedre tjent med det? Det vil sige at rent politisk kan der også ske nogle
671 ting som kan gøre at det kan gå stærkt.

672 Peter: Okay. Nu er vi faktisk nået til vejs ende med mine spørgsmål jeg ved ikke om du selv har gået
673 med nogle tanker om emnet som du tænker du vil dele?

674 Rasmus: Nej det har jeg faktisk, jeg synes vi har været meget rundt omkring en masse ting. Jeg synes
675 det er et rigtigt spændende emne du skriver om Peter.

676 Peter: Det synes jeg også selv. Det er dog ingen hemmelighed at det er jo ikke så mange der har valgt
677 at beskæftige sig med den digitale transformation af SMV-revisorer. Men det gør det ikke mindre

678 spændende. Rasmus som jeg nævnte tidligere, så sender jeg dig det transskriberede materiale og du
679 kan det løbe igennem og godkende når du får tid. Endnu en gang for din tid og din hjælp.

680 Rasmus: Det var så lidt og held og lykke med det hele.

681 **Transskribering af Interview: Kurt Lægård – Lægård Revision**

682 Peter: Som en start kunne jeg godt tænke mig at høre lidt om dig. Her tænker jeg, hvor lang tid du
683 har været i branchen, hvilke arbejdsopgaver du primært sidder med samt hvad ellers du har erfaring
684 i relationen til revisionsbranchen.

685 Kurt: Jeg har arbejdet som revisor i 35 år, hvor i 25 af dem har jeg drevet mit eget firma Lægård
686 Revision. Her sidder vi og laver opstillinger af regnskaber, revision, review, udvidet gennemgang og
687 assistance for mindre og mellem store virksomheder. Hertil har vi diverse rådgivningsopgaver i
688 tilknytning til den type opgaver. Ellers har vi været med på en digitaliseringsbølge, hvor vi har startet
689 med at lave alt i papirform til det det hele kører mere og mere automatisk med indsamling af
690 oplysninger og opstilling er regnskaber og den salgs.

691 Peter: Okay, må jeg høre hvor du har været inden du startede Lægård Revision?

692 Kurt: Der var jeg i Inforevision i 10 år.

693 Peter: Til dagligt, hvad er din rolle i forhold til det arbejde der bliver udført?

694 Kurt: Primært er det at gennemgå de opgaver som allerede er blevet lavet og udføre kvalitetskontrol
695 på dem for herefter at underskrive dem.

696 Peter: Okay. Som en start så vil jeg høre, ud fra en overordnet betragtning, hvordan du vil definere
697 de digitaliserings- og andre typer af automatiseringsredskaber som du kender eller har stødt på
698 gennem dit arbejde?

699 Kurt: Der hvor jeg ser mest lige nu er redskaber som automatiserer processen ved indsamling af
700 oplysninger, hvor det har gjort det meget nemmere. Der er dukket nye systemer op, som gør at man
701 ikke selv skal sidde og grave oplysninger frem. Der hvor jeg ser der er mest under udvikling, er nye
702 redskaber som rent faktisk kan sammensætte disse typer af oplysninger og ud fra disse vurderer en
703 sammenhæng. Det er også den udvikling jeg ser frem ad retten, at systemerne bliver bedre og bedre.
704 Så i takt med at økonomistyringssystemerne bliver bedre, og vi bliver mere rustet til at bruge dem til
705 udsøgning af kundens information så bliver processen med indsamling af oplysninger bare en meget
706 nemmere del af vores arbejde. Så for os, der handler det om at blive gode til at udnytte de muligheder

707 som økonomisystemerne giver os. Netop med den type kunde som vi sidder med, så giver det måske
708 mere mening at udnytte de allerede eksisterende systemer i stedet for at implementerer en hel masse
709 store systemer ned over kunderne.

710 Peter: Okay. Hvis vi sammenligner med andre og større revisionshuse, så bruger de teknologier så
711 som AI, robotbaseret automatiseringsløsninger osv. Er det noget som du har stødt på i din del af
712 branchen, som andre revisionshuse bruger eller lignende. Det kan være alt fra programmerede
713 robotter og...

714 Kurt: Ja, jeg har faktisk kendskab til andre revisionshuse som minder om os i størrelsen, som er i
715 gang med at programmerer robotter, hvor den vil kunne udføre mere manuelt arbejde netop som at
716 hente LassoX eller lignende som er registreret ved det offentlige. Her er det også muligt at
717 programmerer den til at lave forskellige opslagsværker og automatiske gemme det ned som en del af
718 vores dokumentation. Det vil så hjælp til, at tingene er mere klargjort når man skal til at starte på
719 selve arbejdet med sin erklæring, så alt det manuelle arbejde som er mere rutine præget bliver faktisk
720 skåret væk.

721 Peter: Det er måske meget i starten af revisionsprocessen du ser det? Her tænker jeg i selve
722 planlægningsfasen?

723 Kurt: Ja i fasen med indsamling af information. Men der hvor jeg så savner lidt endnu, det kan
724 selvfølgelig også være mit manglende kendskab til det - det er robotter som kan foretage mere
725 kvalitetsarbejde under selve udførelsen af de erklæringer som bliver udarbejdet. Hvor der er redskaber
726 som kan bearbejde den data som vi sidder med hos vores kunder og på vores størrelse af virksomhed.
727 Der har de store revisionshuse ressourcer til selv at udvikle noget og så er der mindre
728 revisionsvirksomheder som kaster sig ud at udvikle noget selv, som de efter vil tilbyde til de andre
729 revisionsfirmaer som vi så i fællesskab kan købe. Men det kræver noget kapital for dem, før det kan
730 bygges op.

731 Peter: Så det er faktisk ikke noget du ser endnu?

732 Kurt: Nej jeg er ikke stødt på huse som har investeret tid og penge i at udvikle noget og så sælge det
733 videre.

734 Peter: Okay. Hvis vi ser på i dag, anvender I så nogle automatiseringsredskaber i dag i jeres
735 revisionsproces? Det er både stort som småt.

736 Kurt: Jeg synes ikke at vi har set redskaber som i dag går ind og hjælper i selve udførelsens fasen for
737 at gøre den bedre. Man kan sige varelager, debitorer som er nogle af de store områder - det er jo
738 baseret på en masse data, hvor det kunne være relevant at se på omsætningshastighed på varelageret.
739 Men det er jo tilbage til økonomisystemet, og sige, hvis det er sat rigtig op, så vil det faktisk også
740 være muligt at trække de samme oplysninger ud derfra. Ellers skal man trække hele databasen ud
741 med de nødvendige oplysninger ud af et system og ind i et nyt system, som så skulle bruges til at
742 bearbejde data og fx se, hvilke et varenummer har der ikke været omsætning på.

743 Peter: Så det jeg hører dig sige er, at den måde systemerne tale sammen og hvordan data bliver
744 integreret i systemet.

745 Kurt: Ja, som revisor vil det jo være interessant at tage varelageret og se på omsætningsposter som
746 afviger fra det normale. Det kunne også være kreditnotaer eller meget store enkeltstående poster som
747 har meget stor betydning for regnskabet. Så ting, hvor det er muligt at måle outliers, som stikker ud
748 til en side, hvor man rent faktisk kan søge dem frem relativt hurtigt. Det vil så været noget som man
749 kan automatisere, hvor det normalt vil tage flere timer at gå gennem bogføring for at finde de poster
750 og man vil også kunne overse dem, så vil man i stedet kunne klare det på sekunder. Det vil
751 automatisere en stor del af udførselsprocessen og hvis vi så samtidig kunne begynde at sammenholde
752 det med nogle andre oplysninger. Der er jo nogle digitaliseringsredskaber, som går på at gøre det man
753 kender hurtigere og så er andre automatiseringsredskab, som kan gøre noget som den menneskehjerne
754 ikke kan. Altså hvis man vil vurdere omsætningen ud fra vejrudsigten hvis vi taler sæson arbejde.
755 Hvordan var vejret på et givet tidspunkt og virker det så logisk, at omsætningen har været så høj på
756 det tidspunkt - eller er det et tegn regnskabsmanipulation, hvor der fx har været kæmpe omsætningen
757 på en dato som vil være unaturligt.

758 Peter: Så du nævner egentlig to ting som automatiseringsredskaber kan måles ud fra altså
759 effektivisering af tidsforbrug eller at forbedre produktet. Så det er de to overvejelser du går ind med
760 forud for implementering af et redskab - findes der et redskab der kan det?

761 Kurt: Jeg har ikke set det endnu men jeg tænker bare, at man vil kunne få verificeret oplysninger langt
762 hurtigere på den måde. Det kunne også være bench-mark oplysninger fra andre virksomheder - det
763 kunne være ved at der var en standardiseret kontoplan hvor det vil være muligt at måle og se om man
764 har nogle kunder som afviger fra resten af branchen fx som CrediWiri tilbyder i dag. Men det kan
765 både være i rådgivning sammenhæng men også i revision, her vil man kunne få placeret et par
766 områder som man burde have fokus på.

767 Peter: Så her bevæger du dig ind omkring dataanalyse, hvor man importerer en masse data og
768 programmerer nogle bench-marks ind som der skal analyseres ud fra.

769 Kurt: Ja og der ser jeg ikke i dag de systemer, som kan det til vores størrelse på markedet. Der er så
770 nogle systemer der gør det på regnskabsniveau, men så vil det jo være forsinket for det er jo baseret
771 på årsregnskabstal. Nogle steder mener jeg, at jeg har set hvor det er muligt at indrapporterer
772 kvartalstal, hvor det kan måles op imod men det er på meget agrigeret niveau. Der hvor der kunne
773 være meget spændende, er hvis der var en standardiseret kontoplan, hvor det vil være muligt at mål
774 det op mod den.

775 Peter: Okay. Så for at gå helt ind og se på hvor langt I er med digitaliseringen i huset i dag. Hvis du
776 skulle stille helt skarpt på hvilke dele af revisionsprocessen I er begyndt at automatiserer?

777 Kurt: Ja, det vil så være indsamling af oplysninger og den slags dokumentation og så vil det faktisk
778 også være på selve ekspeditionsdelen til sidst. Fra vi har regnskaberne færdig og de skal rapporteres
779 til myndighederne. I gamle dag der sad vi jo og udskrev det til fysiske form og sendte det afsted i
780 kuverter, hvor efter de underskriver det og sender det tilbage til os, hvor efter vi selv skrev under i
781 hånden og herefter indrapporterede det. Ved hele den proces har der jo været en voldsom
782 tidsbesparelse.

783 Peter: Så det er i hver ende af revisionsprocessen?

784 Kurt: Ja så selve indsamling og interaktion med kunden og få deres oplysninger og at kunne levere
785 slutproduktet tilbage til kunden. Der har vi sparet en masse tid.

786 Peter: Hvordan har i lavpraktisk gjort det?

787 Kurt: Jamen ved hjælp af et system som Penneo til underskriftsdelen har gjort at vi kan underskrive
788 digitalt og derefter med XBRL-indberetning til erhvervsstyrelsen. Det har gjort hele den del af
789 processen nemmere for vi slipper for meget manuelt arbejde. Her kan vi se, at SKAT er ret langt
790 bagud med de løsninger i dag, for her bruger vi relativt meget tid på manuelt at behandle hver kundes
791 tal og oplysninger til selvangivelsen. Specielt til de mindre virksomheder hvor der ikke nødvendigvis
792 er det store overskud, at vi så stadig skal bruge 30 minutter på at indrapporterer oplysninger, det er jo
793 en relativ stor tidsomkostning der er for en mindre virksomhed.

794 Peter: Ja tænker du måske ændringen på selvangivelsen angående fjernelsen af bagatelgrænsen for
795 kontrollerede transaktioner?

796 Kurt: Ja der bruger vi jo relativt meget tid på at skulle flytte meget informationen fra et system til et
797 andet og der kunne der være fordele ved at systemet kunne tale direkte sammen eller alternativt skulle
798 man programmere en robot som sidder og flytter informationerne fra det ene til det andet system.

799 Peter: Det leder lidt op til mit næste spørgsmål. Det jeg høre er at I tidligere har haft fokus på at jeres
800 indsamling af information, planlægning og rapportering at få de dele automatiseret?

801 Kurt: Ja lige præcis og man kan sige, at vi har fået en enorm tidsgevinst ved, at vi nu kan gå ind på
802 de mindre kunder og fravælge revision. På den måde, når man har fravalgt revision, er der endnu
803 mindre tilbage af selve udførsel og derved har vi lavet en stor tidsbesparelse internt i huset. Det vil jo
804 være hvis man er overgået fra revision til assistance med regnskabsopstilling. Så den del af proces er
805 så blevet gjort nemmere altså de indledende og afsluttende faser. Der er så også den anden side af
806 det, hvor man bedre kan lave et kvalitetsprodukt og bedre revision for man kan lave data-minding og
807 bruger større mængde af data. Det kræver så man har en population som man ikke menneskeligt kan
808 overskue og man stadig har sin faglighed til at vurderer.

809 Peter: Kan man forstille sig at med data-minding og dataanalyse, at man med fordel vil kunne anvende
810 den del i udførslen af revisionen selvom man ikke har de helt store kunder?

811 Kurt: Jo det er klart, hvis man har systemerne og de er korrekt opbygget og der er den nødvendige
812 erfaring inhouse så vil man helt sikkert kunne bruge det i revisionsprocessen. Men jeg mener også at
813 det ville være givende i rådgivningssammenhængende. Altså ved at kunne informere, om de fx
814 afvigelser ud fra bench-marks, om hvad man kunne forvente af en virksomhed af den størrelse og
815 karakter.

816 Peter: Så bench-mark i forhold til branchen. Vil det så være en del af den erklæring man laver eller
817 vil det være et ekstra tilvalg af rådgivningsydelse som man sælger til sine kunder?

818 Kurt: Når man har møde med kunde og skal tale om regnskabet så vil det være en form for
819 risikostyring og forretningsoptimering for kunderne. Hvor tilgangen kunne være" er I klar over at I
820 har et felt her hvor I afviger i forhold til andre". Bare det at vi kan bringe fokus på det, gør at kunderne
821 selv begynder at tænke i de baner, om hvad de kan gøre ved tingene. Så det vil være et
822 rådgivningsområde, som kan være mere værdiskabende for det kan være både være
823 skadesbegrænsning eller generel optimering.

824 Peter: Kender du en platform som yder den service ud efterspørger?

825 Kurt: Ja, der er nogle forskellige som laver rapporter ud fra regnskabstal men der hvor jeg ser det
826 været på relativt høj agrigerings niveau, så der er grænser for hvor meget du kan bruge det til, da med
827 udgangspunkt i varelageret kan du se at omsætningshastigheden er faldet eller steget, men før man
828 reelt kan bruge det, skal der foretages en yderligere segmentering for at finde årsagen. Så det kræver
829 stadig noget ekstra viden før man kan anvende det fuldt ud.

830 Peter: Det er altså ikke noget som du ser der vil erstatte revisoren? Man skal stadig have sin faglighed?

831 Kurt: Ja, der skal være mulighed for at gå dybere ned i systemet og man skal have en grad af faglighed
832 for at kunne tolke og forklarer til kunden. Så et system der bare baserer sig på nogle regnskabstal, er
833 måske en smule overvurderet hvad man kan bruge det til.

834 Peter: Okay. Nu har vi talt lidt omkring hvordan du ser tingene i dag. Nu vil jeg gerne spørge om
835 hvilke overvejelser som du har ved implementering af et automatiseringsredskab. Hvad kan motiverer
836 dig mest til at implementere?

837 Kurt: For at starte et andet sted, så vi lider en smule under vores kunders størrelse da det ofte resulterer
838 in-data kvalitet, hvor den er ofte svag, altså dårlig kvalitet data og så når vi skal arbejde analytiske er
839 vi ofte afhængig af data. Så der vil være en stor gevinst for os ved, at vores kunder får automatiseret
840 deres bagvedliggende økonomisystem for at få det gjort det ensartet. Så de bruger måske nogle
841 forskellige apps for at automatiserer men samtidig konverterer det til data af samme type. Så
842 imødekommer vi menneskelig fejl og vi får i stedet leveret data og materialet elektronisk - så der ser
843 vi et kæmpe løft i arbejdstiden og kvaliteten i vores arbejde. Så et system eller redskab som kan
844 hjælpe vores kunder til at blive mere digitale, vil være meget værdiskabende for os kan man sige er
845 noget som vi fokuserer på. Så samtidig med at vi får leveret størstedelen af vores data elektronisk så
846 vil der være en større base for at faktisk overgå til et produkt som Caseware, da vores data vil kunne
847 indgå her i og dermed vil vi bedre kunne anvende de udsøgningsredskaber som ligger i Caseware, her
848 tænker jeg på dataanalyseredskaber. Hermed vil vi kunne stille skarpt på de fokusområder i
849 regnskabet. Samtidig vil det også skabe mere værdi for os at implementere et system, som både kan
850 lave de udtræk af ting som afviger men samtidig er det også vigtigt, at den har indbygget hvilke
851 områder som vil generelt være risiko betonet - som omsætningen. Ofte ser jeg, at man nemlig går
852 langt ned på væsentlighedsniveau, men man overser måske de mere risikobetonede områder da de
853 lægger niveauet. Så det vil jo faktisk betyde, at vi vil levere et bedre produkt i sidste ende til vores
854 kunder hvis der ske en større digitalisering af dem selv. Så i takt med at vi får systemer der ikke bare
855 kan tage stikprøver, men i stedet kan arbejde med hele populationen så kan man lave 100 % kontrol

856 af et givet område. Så der vil man hurtigere komme igennem store dele af de tunge områder som
857 debitorer, kreditorer, omsætning osv., hvis altså, der ikke er noget som stikker ud. Det vil så gøre man
858 så kan flytte fokus over på noget, som der måske er noget mere risiko i.

859 Peter: Angående den data man får fra kunderne, vil det så være en strategisk overvejelse at få
860 digitaliseret ens kunder så de har et ordentligt økonomisystem som der kan genere mere korrekt og
861 strømlinet data?

862 Kurt: Ja det kan man godt sige at det er. Man kan jo godt forstille sig at økonomissystemerne vil blive
863 mere AI-agtige og begynder at stille tjek spørgsmål hvis ens bogførings afvige fra det normale og det
864 kunne også være de apps, som leverer data ind i økonomisystemerne. Et tænkt, men godt eksempel
865 vil være huslejeindtægt, hvis man allerede har bogført 12 for hver måned og man skal til at bogføre
866 en 13. så skal den også brokke sig.

867 Peter: Så lidt Machine learning eller Deep learning i økonomisystemet vil gøre data fra kunden bedre?

868 Kurt: Ja.

869 Peter: Nu tænker jeg ikke alle kunder er så langt, så vil man så med fordel kunne uddanne sine
870 medarbejdere til at kunne foretage en digital implementering for jeres kunder? Altså at I vil have en
871 IT-medarbejder, som vil hjælpe med digitalisering?

872 Kurt: Ja, fordi et eller andet sted er vi jo dem, som har den bedste kontakt til kunderne og vi har
873 evnerne til det. Vi skal bare til at begrænse os lidt i stedet for at sprede sig overfor meget. Hvor super-
874 hjerneagtige er vi nu også. For hvis jeg skal sidde og rådgive en kunde samt, have et overblik og
875 hvilke tilgængelige systemer er der, så blive det hurtigt svært. Der skal man sige til dig selv, er det
876 noget vi, som revisorer, skal tag på os eller skal i stedet finde samarbejdspartner som har det overblik
877 hvilke systemer som er relevant for kunden. For typisk hos vores kunder er det ikke dem selv eller
878 deres bogholder, som har indsigten så jeg ser vi, som revisorer, skal være drivkraften for udviklingen
879 ved at vise kunden mulighederne. Så skal vi så have et samarbejde med nogen som rent teknisk kan
880 sætte det op. Men det er også en svær branche i sig selv, for hvis finder en app, hvor du skal betale
881 300 kr. om måneden, men så oveni skal ham der skal installere det have måske 2000 kr. plus, så skal
882 han til forstå virksomheden for at kunne tilpasse indstillingerne til dem. Så løber det jo lyn hurtigt op.
883 Så det bliver hurtigt en forholdsmæssig dyr omkostning, hvilket kan gøre at tingene går lidt i stå en
884 gang i mellem, hvis den enkelte virksomheds ejer eller bogholder skal bruge 4000 kr. for at sætte en
885 app op, hvor der kommer den månedlig udgift oveni, for at lave en mindre besparelse. Så der er for

886 mange omkostninger for tidligt i processen. Som revisor har vi bare en rigtig rolle som den vigtigste
887 rådgiver, og det skal vi leve op til - så vi har en rolle i at pushe en digital transformation på en eller
888 anden måde. Men man kan sige at det er for kundens skyld men faktisk også for os selv for det er
889 noget som vil gøre det mere rentabel og lettere at automatiserer større dele af vores processer. Jeg ser
890 det sådan, at jo mere digitalt det faktisk bliver jo tættere kommer vi fra at gå væk fra stikprøve og
891 overgå til 100 % kontrol.

892 Peter: Tror du at det er realistisk inden for en tidsperiode på 5 år?

893 Kurt: Ja helt klart, men det afhænger meget af nogle andre store spillere. Her tænker jeg bl.a. SKAT
894 og bankerne. Vi kan jo se, at det rent faktisk er muligt at gøre tingene meget standardiseret som vi ser
895 i landbruget herhjemme. De bruger jo stort set alle det samme økonomisystem som de leverer deres
896 data til og systemet kan så levere et meget mere ensrettet output af data. Det kan man godt se som en
897 rolle model, på trods af at de har en meget homogen data som de måske lettere kan anvende til at
898 foretage bench-marks måling på. Hvorvidt om vi så kan bruge den på vores tømrevirksomheder, det
899 er jo så en helt anden historie.

900 Peter: Så hvis der var en større ensretning på den data som der blevet leveret så ville det måske kunne
901 fungere?

902 Kur: Ja helt klart. Jeg ved ikke hvor langt vi er herhjemme, men der har været talt om at få udarbejdet
903 en standard kontoplan, for det vil være et skridt på vejen for at gøre data mere ensrettet. Så vil det
904 være lettere at få data ind i huset, bearbejde det men også kunne rapportere vores slutprodukt lettere
905 til myndigheder. Så hvis det er muligt at bruge oplysningerne fra bankerne sikkert, så vil det være
906 muligt at springe adskillige led over. Det ville gøre hele processen lettere også for skattekontrollen.
907 Så hvis vi formår at rykke os så er der meget stort potentiale i Big-data, men det kan måske også gøre
908 os som branche overflødig hvis det hele kommer til at køre hen over hovedet på os.

909 Peter: Jeg kan næsten forstå, at du faktisk ser store muligheder i Blockchain teknologien?

910 Kurt: Ja for det giver os muligheden for at udveksle oplysninger mere sikkert men meget mere åben
911 og transparent for regnskabsbrugeren.

912 Peter: Okay, hvis vi prøver at tage vores fremtidsbriller på og ser om 5 år, hvor i revisionsprocessen
913 tror du så i herinde har indført nogle automatiseringsløsninger og hvor tror du der vil være den største
914 påvirkning?

915 Kurt: Jeg tror det kommer til at være en meget gradvis udvikling. Frontløberne af kunderne, der vil
916 vi kunne sætte et flow op så det kører mere automatisk med indsamlingen af bl.a. information, hvor
917 vi faktisk bare skal overvåge og vedligeholde flowet. Det samme vil nok ske under selve udførslen af
918 revisionen og andre erklæringer, men der vil der stadig være elementer af den subjektive vurdering
919 som stadig skal tags stilling til. Hertil skal der stadig være nogle faktuelle oplysninger, som man mere
920 eller mindre, manuelt skal ligge ind i regnskabet som ikke er muligt at automatiserer. Det kommer
921 sig af, at nogle gange kommer myndighederne med krav om, at der pludselig skal nogle faktuelle
922 oplysninger. Så der vil nok altid være i et eller andet omfang manuel håndtering af aktuelle data, men
923 relativt meget af udførselsprocessen vil blive mere flow, altså automatiseret. Så vi skal i stedet kunne
924 overvåge om opsætning er korrekt og at outputtet fungerer. Så jeg vil mene, at inden for 5 år har vi
925 mere realtids regnskaber, som bliver rapporteret løbende. Netop fordi det hele kører digitalt - men
926 subjektive ting som going concern forudsætningen vil der stadig skulle en manuel handling til, vil jeg
927 mene. Her vurderer vi jo, hvor er virksomheden henne om et år og er det muligt for virksomheden at
928 kunne overleve de næste 12 måneder. Der skal indsamles information og der skal en subjektiv
929 vurdering til, på hver enkelt kunde hvis forholdende omkring kunden forudsætter det. Man kan så
930 også sige, at der vil være nogle standardiserede oplysninger som man typisk kigger på som cash-flow,
931 budgetter og fremskrivninger af de eksisterende tal, men du jeg vil mene at der skal stadig tages
932 stilling til om tallene er troværdige.

933 Peter: Okay, så det er faktisk alle dele af revisionsprocessen som du ser her og i branchen som mere
934 eller mindre faktisk vil blive automatiseret inden for de næste 5 år - men ikke lige delkonklusioner
935 som going concern, som kræver subjektive handlinger? Men vil det så være aktivt manuelt arbejde,
936 eller vil det være mere kontrollerende for de processer?

937 Kurt: Det handler vel meget om, hvor gode de algoritmer som vi kan sætte om kan være. Men noget
938 med, at vores systemer kan gennemskue udfaldet til en konklusion af going concern ud fra tidligere
939 handlinger. Dybest set sidder vi med nogle informationer som vi bare sætter op og kontrollerer og
940 verificerer på forskelligvis. Mange af informationerne kan rent faktisk operationaliseres, hvis man er
941 tilstrækkelig dygtig til det.

942 Peter: Tror du så om 5 år, at I har en programmeret en robot, som kommer til at varetage en større
943 mængde af opgaverne?

944 Kurt: Ja, det er der slet ingen tvivl om, det er kun spørgsmålet om, at der er nogen som sætter sig ned
945 og tager hånd om det. Hvis vi ser på vores størrelse af virksomhed med de 8-10 medarbejder, at der

946 så er et andet revisionshus, der tager omkostningerne ved sådan et projekt og får det op at køre og
947 som kan sælge det videre til os, så det bliver en omkostning som vi kan tåle. Det kan godt være at vi
948 skal have en medarbejder, som skal bruge noget tid på det, men vi skal også nogle sparringspartnere
949 udefra, som kan vise os den tekniske installation af produktet og give os en fremgangsmåde på
950 hvordan vi skal trænes i at bruge det. Så ledes, at vi hverken selv skal sidde at bygge og programmerer
951 i starten. Vi har nok ikke ressourcerne til at opfinde den dybe tallerken. Vi er nok en smule mere
952 afhængig af de leverandører vi har i markedet, som ser en interesse i at gå ind i det her.

953 Peter: Hvad med samarbejde på tværs af revisionshusene? Er det noget du ser en mulighed i hvad
954 angår udvikling af robotter eller lignende?

955 Kurt: Det kunne sagtens være en mulighed. Nogle steder ser vi revisionshuse som udvikler et produkt,
956 hvor efter de sælger det til andre for at få mere økonomi i projektet. I andre tilfælde kører det i tæt
957 samarbejde med udbydere af løsninger til branchen og så er det dem som overtager salgsopgaven.
958 Der skal bare være nogle med ressourcerne, som tager investeringen. Om man så skal til binde sig til
959 at bruge løsningen bagefter eller om man kan hoppe på vognen når man ser at det spiller i praksis, det
960 er jo så lige det. Men jeg ser en masse muligheder i den løsning. Men vi skal bare hele tiden se på de
961 kunder vi har og der skal vi nok erkende at det kan godt tage tid før de kommer med, måske en hel
962 generation. Så der vil være i vores type af kunde en enorm spændvidde på 10-20 år før de første er på
963 til de sidste er ombord. Så teknologien er der måske om 5 år til, og vi vil være klar på det. Men vores
964 kundebase vil ikke nødvendigvis være gearret til den digitale omstilling.

965 Peter: Nu har været talt generelt om revisionsprocessen. Men tror du, at jeres dagligdags processer
966 kommer til at ændre sig ved implementering af mere automatiserende redskaber som robotter?

967 Kurt: Som kravene bliver større og større til at være revisor, så skal man kunne flere ting i hovedet
968 og være opmærksom på de faktorer og hvordan de spiller sammen. I takt med, at man kan få robotter
969 til at lære dig samme ting og have indbygget ting fra nye lovgivninger, fx i advokatbranchen. Hvor
970 de kan søge sager ud, hvor de egentlig har mulighed for at søge en masse faglitteratur ud. Hvis vi
971 havde de samme fagområder inkorporeret i en robot, fra vores områder så vil robotten være
972 opmærksom på ting som du burde have husket ved erklæringstype som du udarbejder. Så i stedet for
973 at have en uoverskuelig tjekliste, så får du en robot til at genkende nogle karakteristika som den gør
974 dig opmærksom på og giver løsningsforslag til.

975 Peter: Så den udvikling i teknologien vil ikke være noget som kommer til at erstatte os?

976 Kurt: Nej, jeg ser det mere som en kvalitetssikring af man husker de ting som vi bør huske. I gamle
977 dage var det" brug din sunde fornuft revisor - hvad synes du om det her". Så har man lavet tjeklister
978 og når du skal bruge din sunde fornuft, så skal du minimum tænke på en række nedskrevet ting. Nu
979 er det jo muligt at sætte algoritmerne op til, at kende visse karakteristika og her vil man kunne
980 programmere tjeklisterne ind så softwaret gør opmærksom på ting på tværs af en masse forskellige
981 lovgivninger, standarder eller andre ting som vi skal bringe i spil. Der tror jeg vi kan få et støtteværktøj
982 i nogle subjektive vurderinger - altså at vi får husket nogle elementer.

983 Peter: Så altså en indkodet "mavefornemmelse" i robotsoftwaren?

984 Kurt: Ja.

985 Peter: Vi har været lidt inde omkring hvad det er at robotteknologien og automatiseringsredskaber vil
986 bidrage med. Men ser du egentlig at der vil være udfordringer ved den digitale transformation i
987 fremtiden?

988 Kurt: Man kan frygte, at vi andre gamle revisorer, som har bygget os op løbende og har den
989 grundliggende fornemmelse, hvor de unge måske siger "vi behøver ikke at vide eller forstå, hvad der
990 er bag tallene, men vi stoler bare på tallene". Så kan jeg godt frygte, at den yngre generation ikke har
991 den nødvendige mavefornemmelse til at vurdere om tallene virker rigtige eller forkerte.

992 Peter: Så du tænker, at det vil gå ud over fagligheder ved den yngre generation af revisorer?

993 Kurt: Ja, så man kommer til at være afhængig af systemerne og robotterne som har alle tjeklisterne
994 programmeret. Så det vil overgå fra at være hjælperedskaber til, at den kommende revisor er afhængig
995 af dem da de ikke har de nødvendige faglige kompetencer. Så man skal stadig af en kritisk tilgang til
996 robotterne stadigvæk, så man ved hvis der er noget som er forkert. Men jeg ser egentlig den samme
997 bevægelse nu, som da skatte udregningsprogrammerne kom. Man sad jo nærmeste og regnede efter
998 for at tjekke om den nu passede. Så undervejs lærte man jo at stole på systemerne men sådan er det jo
999 og der er en tilvænningsperiode. Men jeg vil mene at den faglige kunnen er stadig vigtigt så at man
1000 kan forholde sig kritisk til det output eller robot giver.

1001 Peter: Så det er den primære udfordring som du ved den digitale transformation?

1002 Kurt: Ja, men tænker også at hvis man har for mange hjælperedskaber så kan man godt blive lidt sløv.
1003 Fordi hvis man nu bare skal sidde og kigge at systemerne løser opgaven foran mig, så kan det være
1004 svært at være vågen og skarp nok til at kunne se når robotterne laver fejl. Så man bliver lidt fart

1005 blind. Så i de situationer, hvor der sker noget som robotten ikke er blevet programmeret til, så skal
1006 have sine faglige kompetencer i orden så man kan fange fejlene. Så den træning der skal til er altså
1007 en nødvendighed, så det skal altså uden hjælp fra en robot. Så man har kendskab til de typiske ting,
1008 som der kan ske. Så mener jeg, at der i fremtiden skal være en reel overvejelse, at robotten blevet
1009 nedjusteret med 25% så kommende revisorer får stadig lov til at arbejde manuelt og udvikle deres
1010 faglige kompetencer. Det kunne meget muligt være i løbet af de første 4-5 år. Så det er altså
1011 nødvendigt at udvikle og skærpe den kritiske sans så den ikke forsvinder. Men i fremtiden vil det så
1012 både være kritisk til det klassiske revisorarbejde, men også overfor de systemer som man arbejder
1013 med. Det kræver også, at man som revisor forstår den grundlæggende programmering bag systemerne
1014 og robotterne. Jeg tror også, at det kommer til at ændre den type af revisor, vi har, for før, hvor folk
1015 blev revisor, fordi der kunne sættes to streger under et endegyldigt resultat, tror jeg, at man i fremtiden
1016 skal opbygge en mere kritisk tilgang til tingene. Så det bliver helt sikkert nogle andre
1017 personegenskaber der vil komme i spil fordi du skal træne din kritiske sans mere - du skal ikke være
1018 glad for rutinen men du skal nu kunne forholde dig kritiske og finde de fejl som der eventuel er fra
1019 outputtet fra systemet som der bruges.

1020 Peter: Okay, så det vil sige at du mener revisor profil vil ændre sig?

1021 Kurt: Ja faktisk. I gamle dage søgte man revisionsbranchen hvis man godt kunne lide tal. Men tal er
1022 jo det nemmeste at digitalisere, så tallene bliver skabt af sig selv i dag. Derfor bliver det nogle andre
1023 typemennesker som søger i revisionshusene. Jeg skal ikke gøre mig klog på de forskellige
1024 personprofiler men man skal kunne være mere kritisk til tingene og det skal man som person kunne
1025 rumme uden at det skal, gå i blodet på en.

1026 Peter: Ja, jeg har tidligere hørt fra andre jeg har talt med at med digitaliseringen kunne det medføre
1027 mere rådgivning og vil altså ændre branchen så der vil måske være mere brug for den ekstroverte
1028 revisor type. Er det det du tænker på?

1029 Kurt: Ja det er jo en smagssag om man kan lide introverte eller ekstroverte personer, men kernen er
1030 at man er i stand til at kunne tolke tal, sammenhænge og se strukturerer. Så kunne se oplysninger og
1031 se helheden. Det kan robotterne måske lære, men man skal have ideen før robotten kan udføre det.
1032 Så jeg tror det er mere at se sammenhæng, analysearbejde og teknisk know-how så man kan være
1033 mere agil og programmere sine egne robotter. Så man kan lave sin egen, personlig og robot.

1034 Peter: Så der er brug for at robotten er agil og kan tilpasset til ens egen virksomhed og kundetype?

1035 Kurt: Ja bare se google, den er jo tilpasset din søgning. Så en robot som kender dig og reelt set kan
1036 være et skridt foran dig som revisor.

1037 Peter: Kunne det være mere tiltalende for dig at få et redskab som i overvejende grad kan tilpasses
1038 jer i stedet for et standardiseret program som alle revisor kan bruge?

1039 Kurt: Hvis du har et system som basis, men på en måde har de samme cookies som google, som den
1040 gemmer så den ved hvordan vi plejer at tænke.

1041 Peter: Okay. Nu har jeg faktisk været rundt omkring alle de spørgsmål som jeg havde Kurt. Jeg ved
1042 ikke selv om du har noget du har tænkt over som du gerne vil uddybe?

1043 Kurt: Altså, det er jo en rejse som jeg har set de sidste par år. Vi har jo troet at det hele skete rundt
1044 om hjørnet og til i stedet at erfarer, at der altså et stort spænd mellem de forreste og de sidste vil være
1045 med på den digitale transformation. De gælder både på kunder siden men også på revisor siden.

1046 Peter: Hvorfor tror du det er sådan?

1047 Kurt: Det er den menneskelig hjerne som skulle følge med.

1048 Peter: Vi er måske for langsomme?

1049 Kurt: Ja, altså jeg tænker også det har noget med alderen at gøre. Jo ældre man er, har man måske
1050 nogle rutiner som man godt kan lide og gerne vil holde fast i idet gamle, for det kan der være en vis
1051 tryghed i. Så kan der også være andre som tænker, at de måske bare gerne vil holde de sidste 5 år ud
1052 og så giver det ikke mening at lære en masse nyt.

1053 Peter: Ja okay. Det var rigtig godt Kurt. Jeg vil sige tak for, at du tog dig tiden til at tage en snak med
1054 mig. Så snart jeg har transskriberet interviewet så sender jeg det til dig så du har mulighed for en
1055 gennemlæsning.

1056 **Transskriberet interview: Thomas Viscovich – VOGCO Revision.**

1057 Peter: Til at starte med vil jeg gerne høre dit fulde navn, hvor lang tid du har været i branchen og hvor
1058 lang tid du har været her og hvad din baggrund er.

1059 Thomas: Jeg hedder Thomas Viscovich., blev statsautoriseret revisor i PriceWaterhouseCoopers for
1060 omkring 15 år siden. Herfra skiftede jeg til et mindre firma, lige efter at jeg blev autoriseret, var der
1061 som partner hvor vi var 50 mand og 4 partner. Der var jeg vel i 8-9 år og brød så ud derfra pga.

1062 uenigheder. Herfra købte jeg så kunder og medarbejder med ud og så startede her, hvor vi i dag er 5-
1063 6 medarbejder.

1064 Peter: Hvor lang tid har I så været i gang her?

1065 Thomas: Vi har været her i omkring 5-6 år.

1066 Peter: Er du så den eneste statsautoriseret her hos jer.

1067 Thomas: Ja det er jeg, så jeg har en stor og bred kontaktflade. mht. opgaver.

1068 Peter: Okay, for at kickstarte vores snak, hvordan vil du så definere digitalisering redskaber, som er
1069 med til at effektiviserer processer hos jer eller andre som du har kendskab til. Hvis du kan prøve at
1070 sætte nogle ord på hvad det er og hvordan det ses i forhold til jer og dit kendskab generelt er.

1071 Thomas. Ja hvad er det. Altså, der hvor jeg tænker det er på vej hen så er det bogføring pt. Og som
1072 jeg hører det, så er de ved at finde ud af hvordan man kan automatisere alt bogføring. Om det virker?
1073 Pt. virker det af helvedet til for at sige det lige ud. De er rigtig langt fra målet, men det er jo inden for
1074 bogføringen. Inden for revisionen er den lidt svære. De her bogføringssystemer er også i gang med at
1075 kunne opbygge regnskaber og selvangivelser men det fungerer bare ikke rigtig. Men i forhold til
1076 revision er det lidt sværere, for revisionen er lidt mere op til den enkelte person, synes jeg.

1077 Peter: Hvad mener du med det?

1078 Thomas: Det er, at der skal foretages nogle handlinger, hvor du træffer nogle valg - altså, hvor mange
1079 stikprøver skal der tages, hvor meget skal du gøre ud af den her post og hvor meget skal du ikke gøre
1080 ud af den her post. Så det er meget mere subjekt for der er nogle skønsmæssige vurderinger på om
1081 der fx skal nedskrives eller skal der ikke nedskrives. Eller skal der fx hensættes til tab eller er der
1082 andre ting vi skal gøre.

1083 Peter: Okay, angående skøn det tænker jeg at vi kommer tilbage til senere da jeg har noget
1084 supplerende til. Nu kan man sige, at de har jo flotte navne alle de her teknologier som mange af de
1085 store revisionshuse bruger. Det kan jo være AI, altså kunstig intelligens, nogle robotter med henblik
1086 på noget RPA, de har noget cloud computing og alt så noget. Kender du til disse? Er det noget I
1087 bruger i dag?

1088 Thomas: Nej, slet ikke.

1089 Peter: Hvad bruger I så i relation til revisionsprocessen?

1090 Thomas: Helt lavpraktisk så bruger vi Excel og Word til at opstille regnskabet og især Word til
1091 regnskabserklæringer. I revisionsdokumentation bruger vi et EXCEL-baseret system der hedder
1092 MSrev, som du nok ikke kender.

1093 Peter: Jo, jeg er bekendt med det igennem mit eget arbejde.

1094 Thomas: Det fungerer rigtigt godt syntes jeg og det vil så sige, at når vi så skal til at lave det her
1095 XBRL-format så bruger vi et stykke software, som har en form for kunstig intelligens, for at
1096 transformerer vores Excel og Word regnskaber til XRBL-regnskaber så er det faktisk en slags kunstig
1097 intelligens.

1098 Peter: Er det så den software som generer XBRL-outputtet?

1099 Thomas: Ja den transformerer mit årsregnskab til XRBL-format.

1100 Peter: Så hvis jeg sætter det i konteksten til revisionsprocessen, så er det faktisk rapporteringen vi er?

1101 Thomas: Ja outputtet. Alt er lavet og så er det så den som kan spyttet det videre i systemet.

1102 Peter: Det vil sige at det er faktisk den del af processen som er den mest automatiseret del? Altså i
1103 rapporteringsfasen?

1104 Thomas: Ja det er det.

1105 Peter: Har du eller I haft nogle overvejelser i forhold til andre dele af processen. Det kunne være
1106 kundeaccepten, planlægningen eller dokumentation eller udførsel?

1107 Thomas: Nej, det har vi faktisk ikke.

1108 Peter: Okay hvad er årsagen til det?

1109 Thomas: Det er faktisk, at jeg synes at det system vi har her det fungerer og det fungerer hurtigt og
1110 effektivt. Det er ikke sådan at det tager særligt lang tid og lave alle de ting som fx ligger i klientaccept
1111 fasen. Vi har et system der fungerer som ikke kræver særlig meget tid.

1112 Peter: Okay, det er måske at det I har i dag noget, som I lettere kan tilpasse til hver enkelt kunde?

1113 Thomas: Ja, det er nemt, håndterbart, hurtigt og effektivt.

1114 Peter: Okay, så nu taler du om MSrev og at I bruger Excel. Det har I nok ikke altid brugt, så hvad har
1115 gjort at I har implementeret den del? Hvad har overordnede faktor som har spillet ind?

1116 Thomas: Før i tiden i mit gamle firma, hvor vi var 50 mand og 4 partnere da brugte vi separate Word
1117 dokumenter på hvert enkelt område. Så det vil sige, at når du havde revideret varelageret så tog du
1118 den del og når du reviderer debitorerne, så tog du den del. Der var på ingen måde dokumentation for
1119 den røde tråd så hvis du fandt noget i debitorerne så var der ingen garanti for, at det blev samlet op
1120 til sidst til rapporteringen. Så det var den røde tråd som manglede, big time, og den ligger i stedet i
1121 Msrev'en hvor du går ind og markerer fanerne.

1122 Peter: Så det har måske været for at kunne samle hele processen?

1123 Thomas: Ja få en rød tråd i processen og samtidig også at kvalitetskontrollanterne synes, "Hey det
1124 fungerer det her". Så når du laver noget og du har et opfølgningsskridt så kommer den automatisk
1125 over i konklusionen.

1126 Peter: Det du siger er altså, at det er noget som måske har kunne øge kvaliteten?

1127 Thomas: Ja det helt klar. Det er sikkert.

1128 Peter: Når du siger MSrev, Excel. Er der så andre ting som I bruger? Her tænker jeg på digital
1129 underskrift eller er det fysisk underskrift? Der er jo mange forskellige redskaber som man kan bruge.
1130 Hvordan griber i det an?

1131 Thomas: Jamen når jeg har et færdigt regnskab, så ligger jeg de 5 sider der skal underskrives så bl.a.
1132 regnskabet, protokollen, spec-hæfte osv. Så kopier jeg dem ud, underskriver dem og scanner dem ind
1133 til kunden og sender dem til kunden, hvor de skal underskrive de fem første sider og returnerer dem
1134 til mig. De fem sider ligger jeg ind i regnskabet scanner ind til PDF'er og ligger dem på vores arkiv.
1135 Så jeg har ikke Penneo-system pt. Jeg har undersøgt det for to eller tre år siden, men vores
1136 udfordringer er, at når regnskabet består af en word-fil og taldelen er fra Excel, så kan jeg ikke bare
1137 lave en Penneo som jeg sende til kunderne. Så skal der udvikles et stykke software.

1138 Peter: Så de to typer af kilder taler ikke sammen med Penneo?

1139 Thomas: Nej de taler nemlig ikke sammen og jeg har været i dialog med Penneo om at løse problemet
1140 med uden held. De kunne godt se problemet men gjorde ikke noget ved det.

1141 Peter: Er det noget som du oplever ofte? At de typer af data kilder du har, at det kan være svært at
1142 integrere i en samlet digital løsning?

1143 Thomas: Ja, man kan sige at den løsning jeg har med Excel og Word, som sammen giver en årsrapport
1144 - den taler ikke sammen med den digitale løsning, som Penneo har og som de fleste bruger i dag. Men
1145 du kan sige til gengæld, at den løsning jeg bruger, er mere effektiv og hurtig, da jeg kun skal udskrive
1146 og scanne fem sider ind. For det jeg høre andre, er når de har et NEMid kort så bliver det opbrugt på
1147 nul komma fem, for man skal skrive under så mange gang.

1148 Peter: Så man kan sige at den lavpraktiske ting går ind og slår den digitale løsning?

1149 Thomas: Ja pt gør den, men det er jo helt sikkert bare til at der er en løsning hvor det fungerer men
1150 jeg hører også, og det kan jeg selv se når jeg skal underskrive mit eget regnskab, hvor min revisor
1151 som bruger Penneo. Der kan jeg se hvor mange gange at jeg skal ind med NEMid nøglerne. Så er
1152 den løsning ikke hurtigere end den jeg skal selv bruger, altså med manuel underskrivning.

1153 Peter: Spændende. Hvis vi kan blive ved, hvordan det fungere i dag og uden at vi går for meget i
1154 detaljer med dine kunder, men er der nogle kunder som der rent faktisk som efterspørger nogle
1155 digitale løsninger?

1156 Thomas: Ja eller jeg har kun haft en kunde som har efterspurgt, at han gerne vil have en digital
1157 underskrift på det, altså fx igennem Penneo. Det er altså kun en kunde som har gjort det.

1158 Peter: Så tænker jeg er der måske om der er andre ting som kunderne har efterspurgt? Der findes jo
1159 mange FinTech løsninger så som Crediwire og så nogle ting.

1160 Thomas: Det ved jeg slet ikke hvad er?

1161 Peter: Nej der er også rigtig mange løsning på markedet. Men har du så været ude for, at kunder har
1162 efterspurgt nogle mere digitale løsninger som vil påvirke jeres arbejde eller måske til en
1163 rådgivningsdel?

1164 Thomas: Nej, det er jeg aldrig blevet spurgt om.

1165 Peter: Nej okay. Nu har vi jo talt om hvordan situation ser ud lige nu og nu kunne jeg godt tænke mig
1166 at høre hvis du nu ser på den her del af branchen eller ser på jer, om fem år, hvordan vil den stigning
1167 af digitale løsninger, hvordan vil det påvirke jer i jeres arbejde?

1168 Thomas: Ja, det er faktisk rigtig svært at spå om. For at springe tilbage til den anden. Hvad gør jeg
1169 med hele arkiv-systemet for det er jo lidt old-school kan man sige. Det er jo udskrift af debitorliste
1170 og kreditorlister osv. som ligger i en mappe. De ligger fysisk i en mappe og ikke scannet ind som

1171 nogen gør og det er måske fordi vi har valgt at nej, det er nemmere at have sådan en arbejdsmappe
1172 end at vi skal få en studentermedhjælper til at scannet det hele ind og smidepapirerne ud og sikre at
1173 alt materialet er der. Så det har vi hellere ikke gjort.

1174 Peter: Det lyder som et meget aktivt valg?

1175 Thomas: Ja, det er det også.

1176 Peter: Hvis vi fokuserer på den del, hvad så om fem år vil det så være det samme for her jer?

1177 Thomas: Det med arkivet det ved jeg rent faktisk ikke. Det gør jeg ikke, fordi jeg kan se at vi alle
1178 arbejder meget forskelligt fx en af mine medarbejdere han har ikke behov for et fysisk dokument men
1179 når jeg skal kigge et regnskab i gennem, så har jeg det bedst med, og fanger mest, at sidde og bladre
1180 og samtidig med at have dokumentation på computeren og i en mappe. Så det er den måde jeg kigger
1181 regnskaberne i gennem. Jeg kan ikke sidde med computerskærmen og kigge det igennem for så fanger
1182 jeg ikke tingene, for jeg sidder og bladre rundt hele tiden.

1183 Peter: Hvis vi tager den op og glemmer lidt digitaliseringen, hvordan vil en SMV-revisors arbejde
1184 ændre sig inden for 5 år. Vil arbejdet være anderledes og vil udførslen være anderledes i forhold til
1185 erklæringerne?

1186 Thomas: Ja det ved jeg ikke helt. Jeg synes måske der er rigtig mange, som begynder at vælger
1187 assistancer-erklæringer rundt omkring. Og så kan du sige, at det er der ikke krav til at det skal være
1188 en revisor som skal lave sådan en erklæring. Men jeg kan så også se, at nogle af de bogholdere eller
1189 hvem der nu laver assistanceregnskaberne, de er jo skrub forkert lavet.

1190 Peter: Her tænker du helt præcis en assistance-erklæring?

1191 Thomas: Ja, altså hvis du ser et bogholderi firma, som sidder og laver en selvangivelser og regnskab
1192 så kan jeg se, at det er helt forkert det de laver. Skatten er også forkert så der er faktisk rigtig lang vej.

1193 Peter: Jeg tænker lidt i forhold til om der vil ske et skift om SMV-revisorer vil beskæftige sig med i
1194 fremtiden. Hvis vi ser i opgaver, er der nogle erklæringer som bliver frasorteret frem for andre? Det
1195 er lidt i forhold til det, tror du der sker et skift inden for de næste fem år?

1196 Thomas: Nu er det jo bare et bud, det kunne godt være at de regnskaber hvor der ikke er revisionspligt,
1197 at det vil være et eller andet bogholderi firma som vil tag den opgave.

1198 Peter: Så du ser det faktisk, at det bliver at det kan gå den vej?

1199 Thomas: Ja, det tror jeg. Men samtidig kan vi også vende den om, at pt. kan jeg også se at bankerne
1200 i dag efterspørger, at det er en revisor som har godkendt det så det trækker jo i den anden retning.
1201 Hvilket betyder, at det trækker det opgaverne væk fra bogholderiet og over til revisoren igen fordi
1202 bankerne gerne vil have sikkerhed i regnskabet. Så på den ene side så trækker bankerne i den anden
1203 vej pt synes jeg. Den er svær at dreje, men det er nok hvad jeg tror på og revisionspligten så bliver
1204 hævet eller om beløbsgrænser bliver hævet, I dont know.

1205 Peter: Så igen hvis vi tager fra i dag og 5 år frem og vi tænker på jer herinde. Tror du så at I har
1206 implementeret nogle nye digitale redskaber til at automatiserer dele af jeres revisionsproces?

1207 Thomas: Det tvivler jeg på. Det skulle jo være noget som skulle komme, som fungerer bedre end det
1208 der er i dag. Men jeg skal ikke til at implementerer et system hvis det bliver mere tidskrævende for
1209 hver enkelt opgave.

1210 Peter: Som du selv er inde på i starten, så er der nogle steder i udførelsen i revisionsprocessen som er
1211 mere komplekst som man arbejder med men hvis vi ser på hele revisionsprocessen, hvor tror du så at
1212 der vil være den største sandsynlighed for at I kunne eventuelt anvende et digitale
1213 automatiseringsredskab?

1214 Thomas: Så skulle det være i planlægningsfasen for den er efterhånden blevet meget standardiseret
1215 efterhånden.

1216 Peter: Okay hvad med kunde- og acceptfasen?

1217 Thomas: Ja, hertil tænker jeg også kundeaccept, det er nok her man med fordel kunne lave noget
1218 automatisering på en eller anden måde.

1219 Peter: Hvorfor tænker du, at det netop giver mening her?

1220 Thomas: Det er fordi, at det er meget standardiseret og der ikke så meget til den individuelle
1221 subjektive vurdering eller jo lidt med væsentlighed og risikofyldte områder, men resten det er meget
1222 standardiseret for der er lempeligere krav. Så skal der jo ske lidt tilpasning til fra hver enkel kunde
1223 men ikke særlig meget.

1224 Peter: Men du giver også udtryk for, at hvis om 5 år, at der et redskab der kan læse en opgave og det
1225 ikke er mere tidskrævende, så er det egentlig også noget du vil bruge.

1226 Thomas. Ja helt enig. Så vil jeg bruge det lige med det samme.

1227 Peter: Nu har vi været lidt endnu på det, men nu prøver jeg at stille helt skarpt på det. For om 5 år,
1228 hvordan tror du jeres arbejdsproces vil være hvis den stigende digitalisering forsætter i
1229 revisionsbranchen. Hvordan tror du det vil ændre jeres arbejdsgang?

1230 Thomas: Det kan godt være at alt det som er standart på en eller anden måde kommer automatisk
1231 frem og måske skulle man tre eller fire steder i planlægning skulle man ind og gøre den enkelte
1232 tilpasset, men jeg kan ikke se hvordan at det vil være muligt, at den udførselsfase af revision vil kunne
1233 varetages af en robot og hellere ikke afslutning. For hvordan skulle den tage stilling til, "Hey hvad
1234 skal der gøres i denne situation".

1235 Peter: Så det vil ikke være utænkeligt, at hvis der kommer en løsning som giver mening for jer, at den
1236 vil kunne udføre de mindre kompliceret opgaver under kundeaccept og planlægningen, men når vi er
1237 over i det mere substanshandling.

1238 Thomas: Ja, så skal der mere til så der er vi ude over de 5 år før det sker, men problemet er at man
1239 ikke ved hvor langt det er fremme. Så det er lidt på egen kappe.

1240 Peter: Hvis vi prøver at holde den udvikling op mod jeres kunder, for nu siger du, at der er ikke så
1241 mange derefter spørger så mange digitale løsninger men tror du på det tidspunkt, at jeres kundekreds
1242 vil have ændret sig så de efterspørger noget andet, altså om fem år? Så kunderne vil efterspørge de
1243 digitale løsninger?

1244 Thomas: Ja, men jeg har jo som sagt kun haft en kunde som har spurgt om digital signatur ellers er
1245 der ikke en eneste som har efterspurgt det her, så det er rigtig svært for mig at se, at det skulle ændre
1246 sig så meget på fem år.

1247 Peter: Så det er svært at forestille sig?

1248 Thomas: Ja. Men det kan jo sagtens være, at hvis der kommer nogle løsninger som gør det nemmere,
1249 men fx Penneo løsning i dag er mere tidskrævende men den løsning jeg selv benytter. Så der føler jeg
1250 ikke at man har vundet noget tid på den.

1251 Peter: Nej, så det spørgsmål i jeres situation henvender sig meget til om det er optimeringen af tid.

1252 Thomas: Ja, det er netop optimering af tid og hvis jeg kan spare noget tid, så vil jeg med glæde bruge
1253 et automatiseringen redskab.

1254 Peter: Okay spændende. Hvis vi nu ser på det brede aspekt på det hele for hvad tror du at den største
1255 udfordring vil være ved en øget digitalisering i dit arbejde, både i dag men også om 5 år. Hvilke
1256 udfordringer og barrierer tror du der vil være ved en digitalisering?

1257 Thomas: Jo men det kan jo være at digitaliseringen kører så hurtigt, at revisor bliver overflødig på en
1258 eller anden måde, det ved man jo aldrig.

1259 Peter: Tror du det er noget der vil ske inden for 5 år?

1260 Thomas: Nej nok ikke inden for 5 år.

1261 Peter: Du var selv lidt ind på skøn og i relation til den professionelle skepsis, hvad tænker du i forhold
1262 til det?

1263 Thomas: De skønsmæssige vurderinger og professionel skepsis, det er der hvor robotten ikke kommer
1264 til udtryk.

1265 Peter: Vil man så kunne forestille sig at revisorens professionelle skepsis bliver måske udvisket?

1266 Thomas: Ja, du kan sige at hvis der kommer en eller anden robotteknologi indover som gør det hele
1267 standardiseret så hvorfor så bruge en revisor?

1268 Peter: Hvis vi så antager, at det er den udviklingen går imod, så vil man jo faktisk skulle ændre sig
1269 lidt som revisor?

1270 Thomas: Ja, så skal du med på bølgen og have teknologien over og håbe på at den er mere effektiv
1271 end det vi ser i dag.

1272 Peter: Så det er altså spørgsmålet om effektiviseringen og tidsbesparelsen som er fokuset?

1273 Thomas: Ja.

1274 Peter: Er der andre ting som du tænker, der kan være en udfordring ved digitaliseringen. Det må gerne
1275 være helt lavpraktiske ting eller også helt ude i de store betragtninger.

1276 Thomas: Når du sidder og har en gennemgang af regnskabet med kunderne og de pludselige sige hey,
1277 hvad er det her. Og det ved man sgu ikke - så det er altså først når man har haft fingrene nede i
1278 suppedasen, så ved du også hvordan tingene hænger sammen og så har du fået nogle og taget
1279 beslutninger undervejs i dit arbejde som du vil italesætte overfor kunden.

1280 Peter: Så du tænker faktisk, at der vil være en større distance mellem revisoren og det udførte arbejde,
1281 så han/hun vil være udfordret ved at skulle videreformidle det ordentlig til kunden?

1282 Thomas: Ja, for hvis du har en robot til at lave alt ting, så er det jo klart at man ikke får fingrene ned
1283 i tingene og så har du ikke helt hands-on med, hvilke beslutninger som er blevet truffet undervejs i
1284 det udførte arbejde. Og du skal jo kunne formidle det videre til kunden og det bliver enormt besværligt
1285 hvis du ikke har beslutningerne som er truffet undervejs.

1286 Peter: Ja, for der er jo mange forskellige holdninger til hvad, den her digitaliseringen vil komme til
1287 at betyde. Nogle mener, at man bliver mere distanceret til kunden, og måske bliver revisors
1288 professionelle skepsis udvisket eller noget helt tredje. Men du tænker umiddelbart at ens faglighed er
1289 det som bliver mest udfordret til at kunne videreformidle det til kunden?

1290 Thomas: Jeg ved ikke om det er ens faglighed, men du kan sige, at undervejs når du laver din revision
1291 så opdager man måske nogle små fejl på fx afskrivninger, som er blevet lavet og det er måske
1292 bagateller og så videre til næste. Men man skal jo have i baghovedet, at de her småting tæller sig
1293 undervejs og hvis de hober sig op. Hvis nu at kunden gerne vil have helt korrekte afskrivninger, så
1294 hjælper det jo ikke at man bare slå en streg over hvis kunden gerne vil have snorlige afskrivninger,
1295 fordi det går han meget op i. Så sagt på en anden måde, at hvis man nu også har nogle krav fra en
1296 kunde som siger, at afskrivninger skal være helt korrekt, så går du jo lidt mere til den på det område.

1297 Peter: Så det jeg hører dig sige det er at, kunderne stiller også forskellige krav og det har sin betydning.

1298 Thomas: Ja altså de kan godt stille krav, det er ikke ofte.

1299 Peter: Er man så mere fleksibelt end en automatiseret løsning?

1300 Thomas: Ja lige præcis for en automatiseret løsning den kører jo bare, den ruller bare kunden igennem.
1301 Så hvis kunden stiller nogle specifikke krav fx at afstemninger skal bare være snor lige så er den svær.

1302 Peter: Vi bevæger os snart mod enden men jeg har lige et par enkelte spørge tilbage. Vi var lidt inde
1303 på det tidligere, men nu spørger jeg lidt uddybende. I forhold til digitaliseringen, tror du det vil have
1304 en effekt på kvaliteten af revisors arbejde i fremtiden? Her tænker jeg fx det produkt vi leverer til
1305 kunden. Tror du at en øget digitalisering vil have en positiv eller negativ effekt?

1306 Thomas: Tænker du kun automatisering af processer?

1307 Peter: Det er faktisk lidt det hele for der er jo mange forskellige elementer. Man kan jo måde vælge
1308 at automatiserer nogle processer i fremtiden eller gør processer mere digital, som du fx nævner med
1309 underskrift i Penneo. Men hvis vi ser på hele revisionsprocessen, for som du selv nævner kundeaccept
1310 og planlægning. Hvis vi tager udgangspunkt i det. Mener du at kvaliteten vil blive forøget eller
1311 forringet?

1312 Thomas: Jeg kan næsten kun forstille mig at det vil blive en forbedring. Det siger jeg af den grund,
1313 at vi laver jo alle små fejl og de her små fejl vil så blive fanget i de standardiseret og automatiseret
1314 dokumenter. Og hvis du får et standardiseret planlægningsværktøj, som vil vise dig, hvor du skal
1315 forholde til noget og udfylde noget i forhold til din professionelle skepsis eller blot tage stilling til
1316 noget så vil det forøge kvaliteten. Men man kan også vende den om og sige at du også skal kende
1317 kunden for at svare på noget planlægning så hvis det bliver for standardiseret vil jo så trække i den
1318 anden retning. Så der er argumenter for og i mod.

1319 Peter: Hvad tror du så, at branchen bevæger sig imod? Hvis nu, at i dag kom der en ind ad døren og
1320 sagde jeg har en super god løsning til at standardisere og automatiseret jeres planlægning. Hvad vil
1321 du så måle på, før du kunne overveje at implementerer redskabet eller teste det af som pilotprojekt?

1322 Thomas: Så vil jeg starte med om kunne integreres med MSrev, som vi bruger, og hvis det kunne
1323 integreres med MSrev så ville jeg kigge på det. Men hvis det ikke kan integreres med MSrev, som
1324 jeg jo i forvejen bruger, så vil jeg jo være nødt til at undersøge hvilke andre systemtyper som løsninger
1325 kan integreres med. For det er nødvendige at systemerne kan integreres med hinanden og så finde ud
1326 af det der fra.

1327 Peter: Kommunikationen mellem andre softwaresystemer?

1328 Thomas: Ja nemlig, for det er nødvendigt at det kan integreres med de andre systemer vi har.

1329 Peter: Okay, det var faktisk mit sidste spørgsmål. Har du selv noget her til sidst på som vil være
1330 relevant at inddrage.

1331 Thomas: Ja, altså det går meget på at alt bliver smartere og nemmere og standardiseret men hvis det
1332 er så standardiseret hvorfor fanden skal du så have en revisor til at lave det? For det er jo ikke så
1333 standardiseret som man tror. Det kræver jo tilpasning og vurderingen for hver kunde, som robotter
1334 ikke gør.

1335 Peter: Ud fra det du siger, og så for at sammen holde med det en anden del af branchen, altså de store
1336 huse. De er jo langt fremme med udviklingen og implementering af robotteknologier. Hvordan kan
1337 det være, at de kan løse den opgave og hvis som SMV-revisorer ikke kan?

1338 Thomas: Jamen det er jo nok fordi de har rigtige mange ressourcer til rådighed. Plus de vil gerne være
1339 first-movers og samtidig med vil de gerne have en konkurrence fordel.

1340 Peter: Det jeg hører dig sige er, at der kan godt være lidt en branding agenda med at være first-
1341 movers?

1342 Thomas: Ja helt sikkert, en branding agenda.

1343 Peter: Thomas jeg tror faktisk det var det jeg havde. Det var rigtig godt og jeg har fået svar på alle
1344 mine spørgsmål.

1345 Thomas: Ja, jeg håber du kunne bruge det til noget.

1346 Peter: Det kunne jeg i hvert falde. Som vi tidligere snakkede om, så jeg vil sende dig det,
1347 transskriberede materiale til din godkendelse.

1348 Thomas: Det er bare helt okay.

1349 **Ophold i optagelsen.**

1350 **Optagelse på begyndt igen.**

1351 Peter: Jeg starter den lige igen.

1352 Thomas: I dag der ved jeg der er nogle advokater firma, som er ved at standardiserer nogle
1353 dokumenter i en database, hvor man så kan købe sig ind på så man så kan bruge dokumenterne og så
1354 kan man så generer en automatiseret købsaftale osv. Men de forsøger jo og prøve at gøre noget mere
1355 standardiseret.

1356 Peter: Så du ser i advokatbranchen på tværs af firmaer, er man begyndt at lave en hub-løsning?

1357 Thomas: Det ved jeg ikke om det hedder.

1358 Peter: Det er her hvor man vælger et samlet "huse" for viden.

1359 Thomas: Ja, jamen det er jo lige det.

1360 Peter: Tror du så at advokatbranchen vil kunne udkonkurrere revisorerne på sigt?

1361 Thomas: Nej måske ikke, men det var mere for at sige at det så vil være muligt at have en lille advokat
1362 siddende derhjemme som der så har købt sig adgang til hub-løsning, som hurtigt og effektivt kan købe
1363 sig adgang til en standardiseret duo-diligence rapport uden videre. Det kan jo også være lidt farligt
1364 ikke? For hvis man ikke forstå hvorfor dokumentet ser ud som den gør. Altså hvis der er fjernet nogle
1365 afsnit eller hvorfor der kun er dele med i forhold til et tidligere dokument. Hvis du ikke har
1366 overblikket, kan det være en kæmpe risikofaktor, hvis den enkelte ikke ved hvad konsekvenserne er
1367 ved at indtaste noget og der så kommer et standartprodukt ud. Så man har ikke indsigt i hvad det får
1368 af effekt på den samle opgave r det farligt. I dag bruger vi her en hub-løsning, hvor vi indhenter
1369 revisors erklæring fx. Der får jeg alle erklæringer fra FSR, som jeg har liggende som standart
1370 erklæring som vi kan bruge.

1371 Peter: Er der andre ting hvor du tænker selve hub-løsninger her os jer kan hjælpe jer?

1372 Thomas: Ja fx kvalitetsmanualer og kvalitetsprocessen der bruger vi også hub-løsning ved at tage
1373 standardiseret dokumenter fra FSR og så gør vi det også med kundespecifikationer.

1374 Peter: Det er vel også en effektivisering af jeres processer?

1375 Thomas: Ja helt sikkert, det vil være uoverskueligt andet hvis vi selv skulle manuelt. Den anden
1376 løsning er gjort så effektiv og smidig, så det er relativt tidsforbrug for at gøre den kunde specifik.

1377 Peter: Er den integreret i MSrev'en?

1378 Thomas: Nej, det er mere ind i MSrev, hvor den standartredskabet er integreret, hvor den så tvinger
1379 dig til at tage stilling til forskellige område med forskellige farvekoder.

1380 Peter: Det var rigtig godt at få det sidste med angående med hub-løsninger for det er jo et effektivt
1381 redskab til at videns dele og effektiviserer.

1382 Thomas: Ja, jeg bruger det også i relation til alle datering og også bare til eksempler på alle
1383 erklæringstyper så vi kan se dem og have adgang til dem.

1384 Peter: Og det hele er fra FSR?

1385 Thomas: Ja så det er adskille dokumenter vi bruger fx også deres protokol.

1386 Peter: Spændende, det var en god pointe at få med. Men nu tror jeg hellere ikke at jeg har mere jeg
1387 kan spørge ind til.

1388 Thomas: Nej vi kom også godt omkring, men det kan være lidt svært at huske det hele når man sidder
1389 i snakken.

1390 Peter: Ja helt sikkert. Men Thomas endnu en gang og du modtager materialet fra mig.

1391 **Transskriberet Interview: Bjarne Aalbæk – Actis Revisorer**

1392 Peter: Bjarne, hvis jeg først må høre lidt omkring dig selv. Altså din erfaring fra branchen og hvad
1393 du til dagligt laver og den slags.

1394 Bjarne: Jeg hedder Bjarne Aalbæk, statsautoriseret revisor og jeg er 46 år gammel. Jeg arbejder i et
1395 mindre revisionsfirma, Actis Revisor i Høje Taastrup. Her udarbejder vi med mange forskellige typer
1396 af erklæringer. Der udover driver jeg faglig afdeling, som leverer værktøjer, nyheder hotline
1397 rådgivning til andre revisor til danske store dele af den dansk revisionsbranche. Jeg tror, at vi leverer
1398 nyheds artikler til omkring 80 % af den danske revisionsbranche. Jeg beskæftiger mig med revision
1399 af små og mellemstore virksomheder. De revisionssager vi har er af små og mellemstor karakter, vi
1400 har nogle få afstikkere, men ellers er det helt generelt små og mellem store virksomheder. Det har jeg
1401 lavet i 25 år og jeg laver kun erklæringer for denne type. Jeg har aldrig nogensinde prøvet at reviderer
1402 en børsnoteret virksomhed, så jeg kender intet til revidering af en klasse D virksomhed. Men jeg har
1403 masser erfaring med små og mellemstore virksomheder. Giver det godt indblik i mit grundlag for
1404 mine besvarelser til interviewet?

1405 Peter: Ja, det var rigtig godt og meget udførligt. For at begynde lidt bredt Bjarne. Hvis vi kigger lidt
1406 på digitaliseringsværktøjer og automatiseringsredskaber, hvordan, ud fra dit kendskab, vil du definere
1407 de løsninger som du kender til revisionsbranchen?

1408 Bjarne: Jeg har ikke stødt på robotteknologier, men inden for regnskab der er jeg stødt på nogen.
1409 Dem inden for revision er stadig meget begrænset, der er jeg kun stødt på nogle som har den funktion
1410 at søge bestemte poster frem og formidle dem på en mere bekvem måde. Ellers kender jeg ikke rigtig
1411 til nogle robotteknologier som hjælper mig til at udføre selve revisionen. Jeg har nogle
1412 kvalitetsstyringssystemer inden for revisionen processen men ikke, hvor tingene bliver udført for mig.
1413 Jeg er ikke sikker på om jeg ramte plet på hvad du mente?

1414 Peter: Jo bestemt. Ud fra det du fortæller så referer du meget til at du kender til nogle
1415 automatiseringsredskaber som henvender sig til udførelsen af revisionen. Men revisionsprocessen
1416 begrebet rummer mange aspekter så som indhentning af dokumentation fra kunder eller planlægning

1417 af selve revisionen. Denne del findes der også digitale automatiseringsløsninger. Har du stødt på
1418 nogle af denne type?

1419 Bjarne: Jo altså der findes LassoX, som henter dokumentation fra forskellige portaler og samler det
1420 et sted. Det fungerer meget udmærket og brugervenligheder er høj. Det virker nogenlunde, men det
1421 er jo bare en lille del i forhold til det samlede revisionsområde.

1422 Peter: Okay, du nævnte lidt tidligere, at du er stødt på et enkelt program, som henvender sig udførslen
1423 af revisionen. Er det noget som du kan huske hvad er?

1424 Bjarne: Det er et system jeg selv bruger, IT-revisor, det er en virksomhed som hedder fokus IT, der
1425 har produceret det. Der er vel omkring 100-300 revisorer, men det er rent gæt. De har et produkt, hvor
1426 du kan lave bogføring, regnskab og afslutningsark digitalt. Her kan du også gennemføre udførelsen i
1427 revisionen som de kalder "arbejdsplanen". En del af det er så, at man kan lave analyse, jeg tror at de
1428 kalder modulet for revision, men det er i virkeligheden et analyseværktøj, hvor du kan søge nogle
1429 posteringer ud. Det kunne være alle debitorposter ud på en salgskonto eller alle posterne som
1430 varierer med over 20 % fra gennemsnittet eller hvad det kan være. Du sætter selv dine egne mål for
1431 hvad der skal være outputtet.

1432 Peter: Så det er altså et værktøj, som du skal være med til at udforme selv med dine egne
1433 benchmarkings som den så skal navigere efter?

1434 Bjarne: Ja præcis.

1435 Peter: Okay, hvis vi så kaster blikket over på jer i dag. Anvender I nogle robotteknologier eller
1436 automatiseringsredskaber. Her tænker jeg alt – stort som småt.

1437 Bjarne: Lige en hurtige rettelse til det jeg sagde tidligere. Det Fokus-it som laver IT-revisor. Firmaet
1438 hedder godt nok IT-Fokus men det er ejet af Wolters Kluwer. For vores eget vedkommende der står
1439 vi lidt på sidelinjen i firmaet for at vurdere, om det kan svare sig at benytte redskaberne eller om det
1440 er en fordummende proces. Så samtidig sammenholdt med, hvor mange revisionskunder og lignende
1441 kundetyper vi har. Hvorvidt om det økonomisk kan svare sig, er jo også noget vi kigger på. Men vi
1442 har aktivt valgt, at indtil videre, så lader vi lige vær med at bruge IT-robotter i særligt stort omfang.
1443 Så gør vi det manuelt i stedet. Et eksempel er LassoX det har vi haft oppe at vende mange gange om
1444 det nu var tiden til at tage det i anvendelse. Men der mener vi, at det er klogt lige at vente og lær
1445 hvordan man slår op i tinglysningen eller bank engagementsbekræftelse. I øvrigt så kommer der
1446 faktisk et system til engagementsbekræftelse som er IT-baseret. Det hedder DRO – men det kommer

1447 jeg lige tilbage til. Men vi har valgt, at vi ikke vil i synderligt omfang anvende robotteknologi. Vi
1448 bruger IT-revisor til at styre revisionsprocessen, hvor vi kan lave revisionsplanlægningen og notater
1449 i den forbindelse. Der får vi noget hjælp til selve planlægningen ved beregningen af
1450 væsentlighedsniveau, standarder for risikovurdering. Det er jo også en slags IT-teknologi, som
1451 hjælper os til at få udført revisionen men ikke særligt udbredt. Det sparer os måske for fem timer til
1452 forskel for hvis vi skulle lave det i hånden. Men det er ikke vildt og voldsomt. Så bruger vi fildeling-
1453 strukturer som egen fil-service og Dropbox. Selvfølgelig med mail frem og tilbage. Ved
1454 revisionskunder er det typisk via Dropbox, hvor vi deler data, men vi har også noget på OneDrive,
1455 som vi deler med kunder, hvor de leverer dokumentation der.

1456 Peter: I forhold til jeres arkiveringssystem, bruger I så store fysiske arkiver eller er I overgået til den
1457 digitale løsning hvor alt ligger digital på en server.

1458 Bjarne: Vi har kun den digitale løsning, vi har slet ikke noget papir. Det eneste papir vi har, er en
1459 systembeskrivelse efter bogføringslovens § 14, som skal ligge i papirform hvis politiet kommer og
1460 skal have fat i bogføringsmaterialet. Det er det eneste papir vi har liggende, ellers foregår resten
1461 elektronisk. Der er selvfølgelig kundemappe som vi har lånt til revisionsbevis som vi leverer tilbage
1462 igen. Så der er lidt arkiv i forhold til kundemapper.

1463 Peter: Okay, men selve arkiveringsfasen har I digitaliseret?

1464 Bjarne: Ja, men vi scanner alt revisionsbevis og så bliver det arkiveret elektronisk.

1465 Peter: Det ligger lidt op til det næste jeg gerne vil høre lidt om. I har jo på et tidspunkt haft fysiske
1466 arkivering i forhold gammel dokumentation men hvornår udfasede I egentligt den del?

1467 Bjarne: Det var i 2010 eller 2011 mener jeg. Der brugte vi et par år på at samle alt. Vi valgt at sige,
1468 at året og året forinden det scanner vi, men resten hvor der er opbevaringspligt i 5 år eller nogle sager
1469 10 år så har vi vurderet at vi i stedet løbende smider det ud. Så det vil sige at vi har et papirarkiv med
1470 sager hvor det er op til 10 år som vi skal opbevare dem. Så det vil sige, at vi har stadig et papirarkiv
1471 men det er udelukkende til opbevaring i forhold til hvis vi støder ind i et ansvarspådragende forhold,
1472 eller et forhold som skal undersøges for ansvar.

1473 Peter: Hvis vi så ser det i en sammenhæng med selve revisionsprocessen, så kan jeg høre at I tidligere
1474 har haft fokus på at få digitaliseret og effektiviseret har været dokumentationsfasen som har været
1475 første prioritet?

1476 Bjarne: Ja, men vi udfører også revisionen elektronisk. Alt dokumentation og revisionsbeviser ligger
1477 elektronisk som vi får fra kunderne. I stedet for, at det bliver udskrevet til os, hvorefter vi så skal
1478 indscanne det. Så et fokus for os er, at det foregå elektronisk for det er mere effektivt. Dokumentation
1479 fra tidligere har vi også prioriteret at der skulle blive arkiveret elektronisk.

1480 Peter: Hvad I forhold til når erklæringer skal underskrevet? er I så også gået over til Penneo?

1481 Bjarne: Ja det er netop Penneo som vi bruger. Vi har måske 5-10 kunder tilbage som gerne vil
1482 underskrive på papir men ellers foregår det hele i Penneo. Selvom om vi møder kunderne, altså har
1483 et møde med dem her, så gennemgår vi så deres regnskab på en skærm i stedet for at udskrive det. Så
1484 underskriver de stadig via Penneo på selve mødet.

1485 Peter: Så det hele foregår elektronisk. Der er slet ikke papir udveksling i bund og grund.

1486 Bjarne: Nej.

1487 Peter: Du nævner selv, at I står på sidelinjen og prøver at afvente lidt hvordan de forskellige gebærder
1488 sig i branchen. Men hvis du skulle prøve at se på fremtiden, hvilke dele af revisionsprocessen vil I
1489 have fokus på at få automatiseret eller digitaliseret?

1490 Bjarne: Hvad mit håb vil være er, at der kommer lidt mere intelligens ind i revisionssystemer. Hvis
1491 man fx har revision af en omsætning, lad os tag et bageri sådan lidt lavpraktisk. Det sælger noget brød
1492 og wienerbrød. Efter revisionstandarterne der ved vi, at vi skal være særlig opmærksom på
1493 omsætningen. Men et revisionssystem skulle gerne have en medfødt egenskab om, at omsætning skal
1494 anses som betydelig risiko for der er størst mulighed for besvigelser. I det øjeblik man fjerner risiko
1495 fra betydelig og ned til mellem eller lav risiko eller ikke relevant, så kunne jeg rigtig godt tænke mig
1496 et produkt som automatisk præsenterer en lille dialog box, som fortæller at nu er du ved at foretage
1497 en handling der måske ikke er i overensstemmelse med ISA 240, er du sikker på at du ønsker at
1498 fortsætte. Ja tak, hvor den føre mig videre til dokumentationen. Herefter dokumenterer man så hvorfor
1499 man efter ISA 240 ikke vurderer, at der er en betydelig risiko for besvigelser. Det vil sige, at
1500 revisionsprodukterne tager hånd om de specifikke krav, som er i revisionsstandarterne således man
1501 bliver bedre ført gennem krav for det er ikke muligt for at en revisor at huske præcist
1502 dokumentationskravene i alle ISA'erne.

1503 Peter: Så du mener, at softwareproduktet skal have indbygget kravene fra standarterne ind, så man,
1504 som revisorer, bliver mindet om at man måske foretage nogle handlinger som er i strid med visse
1505 krav eller anbefalinger.

1506 Bjarne: Ja, præcis. Men det er altså hele vejen rundt. Det er altså om mit regnskab er i
1507 lovbestemmelserne med bestemmelserne i årsregnskabsloven. Der skal jeg også have vide, at hvis
1508 der er en note på materielle aktiver så skal den også fortælle mig, hvorvidt den leverer op note
1509 kravene. Som det ser ud i dag, er der bare ingen systemer som kan huske på de her forhold.

1510 Peter: Nej, men hvis ser på branchen som helhed så er der nogle af de større huse de er jo begyndt at
1511 udvikle løsninger som besidder en form for kunstig intelligens så de kan komme om ved det her. Men
1512 anser du det som realistisk at inden for vores tidsramme på 5 år, at det er en løsning som blive udviklet
1513 til SMV-segmentet, hvor der vil være AI indblandet?

1514 Bjarne: Jeg håber det, måske allerede inden for 1 år vil se nogle løsninger, som har bedre indbyggede
1515 forhold som kan hjælp revisorer på vej. Det kunne ved samme lejlighed gøre det sjovere at være
1516 revisor. Måske kunne det rent faktisk på sigt, gøre at der er mange som vil få en udpræget lyst til at
1517 være revisor, hvis der var en computer som hjalp os med mange af tingene. Det kunne måske være
1518 en smule mere spændende for jeg tror, at det tænder mange flere mennesker at skulle tale med
1519 mennesker og rådgive mennesker fremfor at skulle hjælpe til med at foretage en revision manuelt.
1520 Det var måske mere end side bemærkning.

1521 Peter: Det er faktisk meget spændende perspektiv du kommer ind på, og det vil jeg egentlig gerne
1522 komme lidt ind på senere. Nu taler vi jo om fremtidsaspektet og hvis vi siger at om 3 år der kommer
1523 der en løsning, som du ser potentiale i. Hvad er det som vil motivere jer til at implementerer den her
1524 automatiseringsløsning - det kunne være en robot som indhenter LassoX.

1525 Bjarne: Det er dels ud fra en økonomisk betragtning fx ved dokumentationen. Altså at den bliver lavet
1526 for os. Men det kan også være at teknologierne gjorde at revisionen kunne udføres af en person med
1527 lavere timepris, så det ikke nødvendigvis behøver at være en godkendt revisor som udføre arbejdet.
1528 Hvis nu der fandtes en teknologi som gjorde, at en elev på prøve til 150 kr. i timen kunne udføre det
1529 samme arbejde som ellers skulle udføre af en til 1200 kr. i timen. Det lyder måske lidt fordrejet, men
1530 princippet i det. Hvis jeg kan få en økonomisk gevinst i, at jeg kan skubbe nogle arbejdsopgaver nogle
1531 andre steder hen, så vil det være meget interessant for os som virksomhed.

1532 Peter: Nu tænker jeg lidt kvalitet i det produkt vi leverer, tror du at den øgede automatisering kan
1533 gøre det, at vi faktisk kan have bedre produkt eller tror du at der vil have en anden effekt?

1534 Bjarne: Både ja og nej. Jeg kan godt se, at det vil give en øget kvalitet fordi man vil huske flere ting,
1535 netop fordi der er en robot som er programmeret til at huske tingene. Omvendt er der også en risiko

1536 ved automatiseringen. Tankegangen om, ”at det klare computeren bare for mig det behøver jeg ikke
1537 selv at tage stilling til”. Det gør at man bliver lidt fart blind og så kører man bare derud ad og så kan
1538 man komme til at overse nogle væsentlige problemstillinger, netop fordi man troede robotten gjorde.
1539 Så der er også risiko for at kvaliteten vil blive dårligere. Dog er mit udgangspunkt, at kvaliteten vil
1540 blive bedre ved en øget automatisering og digitalisering.

1541 Peter: Der er andre som jeg har talt med, som fortæller at kunderne begynder at stille krav den anden
1542 vej. Tror du på sigt så at det kunne være en strategisk i forhold til ens kundeportefølje at tænker
1543 automatisering og digitalisering ind i sin revisionsproces?

1544 Bjarne: Nej, jeg tror ikke at kunder vil efterspørge om jeg udføre mit arbejde på den ene eller anden
1545 måde. De vil efterspørge, at de får det rigtige output ud af det. Det kunne være en revisionspåtegning
1546 og en protokol og de får det til den pris som de havde forventet. Men hvordan jeg udfører det
1547 bagvedliggende arbejde, tror jeg ikke spiller nogen rolle på den måde. Men det kan være at kunderne
1548 vil have en holdning til, at hvis de skulle levere revisionsbeviser, at det så kan ske på en måde som
1549 passer ind i deres arbejdsflow. Fx hvis jeg sagde til mine kunder at hver gang I skal levere noget
1550 materiale til mig, så skal det være på USB-stik der er krypteret på en bestemt måde. Det kunne jo
1551 være at en kunde vil blive lidt irriteret over at jeg ikke var ordentlig digitaliseret.

1552 Peter: Det er meget i overlevering af materiale du tænker at digitaliseringen kan have en effekt.

1553 Bjarne: Ja præcis. Jeg tror ikke der vil være kundekrav eller behov derudover, til hvordan jeg udføre
1554 mit arbejde i en digitaliseret form eller ej.

1555 Peter: Hvis vi tager fremtidsbrillerne på igen og vi to støder ind i hinanden om 5 å. Hvordan tror du
1556 så, at robotteknologier vil påvirke jeres revisionsproces? Vi har talt lidt en smule om det, men tror du
1557 at processen vil være meget forandret end den vi ser i dag?

1558 Bjarne: Man kan håbe. Jeg synes ikke revisionsprocessen er særlig godt tilrette lang når vi kommer
1559 til små og mellemstore virksomhed. Det er fint for Novo Nordisk, men når det kommer til en lille
1560 virksomhed, så er ISA'erne slet ikke passende i forhold til det arbejde som der udføres. Der kunne
1561 man håbe på at en digitalisering vil give et bedre behov og tilpasning mellem den lille virksomhed og
1562 de revisionstandarder. Man kunne også i øvrig også håbe på, at der kom nogle revisionsstandarder
1563 som er påtænkte den lille virksomhed i stedet for et sæt ISA'er som vi også bruger til at reviderer
1564 Novo Nordisk - det virker lidt besynderligt på mig at man bruger de samme ISA 'er til at reviderer en
1565 tømmermester med 30 ansatte.

1566 Peter: Helt lavt praktisk i forhold til jer selv. Tror du at der er nogle dele af revisionsprocessen som
1567 vil være ændret rent digitaliseringsmæssigt inden for 5 år? Det kunne være et område hvor du ser et
1568 potentiale for at en robot måske kunne løse nogle opgaver.

1569 Bjarne: Ja det tror jeg. Når vi starter vores revisions software op om 5 år og indtaster et CVR nr. så
1570 håber jeg på at der en dialog box som spørger mig " vil du starte revisionsprocessen og indhente de
1571 standartmaterialer som skal indhentes og så trykker jeg ja, og så vil der blive hentet en Lasso og
1572 andre lignende dokumenter, som vil blive arkiveret i kunden under dokumentation. Således at jeg får
1573 serveret 10-35 % af revision via bagvedliggende robotter. Det håber jeg på, at det bliver sådan.

1574 Peter: For at stille skarpt på revisionsprocessen, hvilket område tror du at der vil ske allermest inden
1575 for de næste 5 år.

1576 Bjarne: Jeg håber på, at man vil få en automatisk rapportering således, at hvis du i dit
1577 revisionssoftware vælger at jeg har ikke tilstrækkeligt revisionsbevis for tilgodehavender hos
1578 koncernvirksomheder i udlandet, f.eks. At man så inde på arbejdspapir, inde på tilgodehavende, bliver
1579 spurgt om det skal have konsekvens for påtegningen og om du så er enig med de følgende
1580 konsekvenser. Hvis man så trykker ja, så kommer påtegningen selv ud med eksempler med forbehold
1581 eller et forslag til det og et eksempel på hvordan konklusionen vil blive formuleret. Så det jeg siger
1582 er egentlig, at der er et bedre flow igennem til revisionspåtegningen inde fra udførslen af revision og
1583 det samtidig slår igennem til revisionsprotokollen. Det er ikke noget jeg ser i dag, selvom det er helt
1584 oplagte muligheder. Gud hvor må det være nemt og lave de her forhold, bare at man gider at arbejde
1585 lidt med det altså IT-leverandør.

1586 Peter: Det jeg hører at du faktisk efterspørger en integration mellem protokollen og udførsel men
1587 samtidig også konklusion og det produkt der kommer ud i sidste inde. Hvor der er et flow mellem
1588 delen hvor de er integreret med hinanden, hvor der er reaktioner på de valg og handlinger.

1589 Bjarne: Ja, det er lige det.

1590 Peter: Nu taler vi jo meget om revisionsprocessen, og du var allerede selv lidt inde på det angående
1591 rådgivning. Men i relation til det, hvordan tror du så at jeres arbejdsproces vil ændre sig i takt med at
1592 der sker en stigende digitalisering?

1593 Bjarne: Jeg tror det har mere at gøre med lovgivningen, som definerer hvad behovet er hos slutkunden.
1594 Det er lovgivers krav til om der skal være revision i nogle situationer, som vil være udslagsgiver for
1595 hvilke arbejdsopgaver vi har. Hvis revisionen bliver lempet for lovgiversside, så vil det ændre vores

1596 arbejdsopgaver men selve udbredelsen af robotteknologien vil for antageligt ikke ændre vores
1597 arbejdsopgaver i en væsentlig grad. Jeg tror stadig vi nogenlunde vil komme til at sidde de samme
1598 opgavetyper, medmindre lovgiver ændre på deres krav hvad der skal laves.

1599 Peter: Det som man gerne vil med automatiseringen via robotter eller andre digitale redskaber er jo
1600 netop at kunne frigive mere tid. Der skal altså ske noget effektivisering af processerne. Hvad skal
1601 man så bruge den ekstra tid på. Eller vil det overhovedet været ekstra tid, vil man bare finde andre
1602 arbejdsområder?

1603 Bjarne: Hvis jeg har 10 revisionserklæringer jeg skal lave i dag og hvis jeg kan lave en tidsbesparelse
1604 på 10%, så det vil være tilsvarende 9 revisionssager, tror du ikke bare at jeg vil finde en ekstra? Eller
1605 en ekstra rådgivningsopgave? Men jeg tror ikke det kommer til at ændre i kæmpe grad. Det kan godt
1606 være det kommer til at flytte 2, 5, 10 eller endda 15 % men noget af det vil bare blive ekstra
1607 revisionsopgaver, altså hvis det er revisionsprocessen som bliver udført hurtigere med robotter. Men
1608 det kan godt være, at der vil blive flyttet mere over på rådgivningsdelen hvis man føler, at man har
1609 overskud af tid. Men som det ser ud i dag der har de fleste ikke overskud af tid, for de fleste
1610 revisionshuse de køre lidt på pumperne og må arbejde ekstra fordi vi ikke kan skabe de medarbejdere
1611 der skal bruges. Så hvis der kommer en tidsbesparelse, vil de fleste nok bare åndelettet op i første
1612 omgange. De vil antageligt ikke gå ud med det samme og finde flere opgaver. I øvrigt så tror jeg ikke
1613 priserne vil ændre sig af det her.

1614 Peter: Det skulle jeg faktisk til at spørge ind til, altså hvad så med prisen?

1615 Bjarne: Jeg tror ikke de vil ske en ændring. Vi har jo set at revisionspåtegningen kunne udbydes som
1616 udvidet gennemgang, altså så man kunne tage en udvidet gennemgang og fravælge revisionen.
1617 Priserne på at få udarbejdet et regnskab og få en erklæring på sit regnskab den har ikke flyttet sig, der
1618 er bare kommet nogle andre typer på. Så det er lovgiver der de sidste 10-15 år, som har været
1619 udslagsgiver for hvordan opgaverne man har udført i branchen, men ikke på priserne. Der har
1620 revisorerne alligevel været kloge nok til at opretholde de gode gamle priser og tværtimod haft et løft
1621 på trods af at arbejdsopgaverne har ændret sig. Så for 15 år siden, der lavede vi revision på alt og alle
1622 som kunne gå og stå og hvis du kigger på din egen portefølje, er der formentlig, eller sådan ser det
1623 ud for mange revisorer, at 80% ikke har noget med revision at gøre længere men i stedet andre
1624 erklæringstyper. I stedet går 20 % med revision eller måske endda mindre, 5-10 %. Sådan så det ikke
1625 ud tidligere.

1626 Peter: Så du tænker ikke at digitaliseringen vil ændre på SMV-revisorernes kundeportefølje? Det vil
1627 i stedet bidrage til en større pulje af kunder?

1628 Bjarne: Jeg tror ikke i væsentligt omfang, måske en smule. Så længe lovgiver har det fokus som
1629 lovgiver har på nuværende tidspunkt, så tror jeg ikke digitaliseringen kommer til at have en betydning
1630 af fordeling af arbejdsopgaver. Men hvis lovgiver bestemmer sig for noget andet så kan det godt ende
1631 med, at vi får brug for automatisering og digitalisering til at understøtte. Hvis lovgiver kom frem til,
1632 at nu skal alle have en revisor, så vil sandsynligvis se nogle IT-leverandører som strammer sig an på
1633 hvidvask markedet. Det kan du ikke i dag, fordi det ikke bliver kontrolleret i dag i synderlig stor grad.
1634 Så vil man få bedre værktøjer til det og derved flere kunder igennem på rådgivningssiden eller
1635 udarbejdelsen af regnskabssiden men ikke nødvendigvis revisionssiden. I tiden har lovgiver allerede
1636 et lovforslag oppe i tiden om, at hvidvask skal omfattes af revisorloven. Så nu skal jeg kunne straffes
1637 for ikke at overholde hvidvaskloven eller laver noget forkert i forhold til hvidvask som en del af mit
1638 revisorarbejde. Her er det igen lovgiver, som ændrer en arbejdsopgave for os og ikke
1639 robotteknologien. IT det halter altid efter lovgivningen, IT er aldrig foran. En smart IT-leverandør
1640 finder aldrig på noget selv, for det er de simpelthen for dumme til. Det skal du passe på med at citerer
1641 mig for. Men i forbindelse med, at revisorer skal kunne blive straffet i forhold til hvidvaskloven, så
1642 vil vi nok se nogle IT-leverandører som stramme sig an på hvidvask områder som bliver dygtige til
1643 at leverer hvidvask området og håndtering af det. For det har der jo ikke tidligere, hvis du bare kigger
1644 i dit eget IT-system, det er MSrev ikke?

1645 Peter: Jo nemlig.

1646 Bjarne: Så har man måske 4 spørgsmål om hvidvask, men det er slet ikke nok i forhold til hvad
1647 lovgiver ønsker. Der er jo lavet 128 kontroller i 2018 tror jeg det var og det havde medført 600-700
1648 påbud. Der kommer påbud hele tiden fordi folk slet ikke laver nok på hvidvask området, efter
1649 Erhvervsstyrelsens opfattelse. Men det kommer det her lovforslag jo til at ændre på. I det øjeblik, at
1650 man siger at hvidvask er en del af revisorloven, så vil der være endnu en ting, som understøtte at vi
1651 skal være meget bedre til at håndterer anti-hvidvask. Så vil vi nok se færre påbud fremadrettet, men
1652 igen er det lovgiver der ændre basis for hvilke arbejdsopgaver der skal udføres.

1653 Peter: Ja, og altså ikke den digitale transformation og det vil, efter din opfattelse, komme efter det
1654 som lovgiveren bestemmer.

1655 Bjarne: Ja.

1656 Peter: Men Bjarne, hvis du tænker fem år frem i tiden tror du at I vil have flere eller færre
1657 revisionskunder? Bare din egen vurdering, at den udvikling vi går imod.

1658 Bjarne: Vi har været dygtige til at følge udviklingen og få vores revisionskunder til om de skal have
1659 revision eller ej. Så jeg tror, at antal revisions kunder er meget passende og jeg tror ikke, at dagens
1660 udvikling om at man kan fravælge eller tilvælge, vil ændre noget. Men jeg håber, at om 5 år, at der
1661 vil være nogle IT-værktøjer, som hjælper mig i revisionen i en sådan grad at jeg kan udføre revisionen
1662 mere effekt og derved tage flere revisionskunder ind. Hvis der kommer en virksomhed i dag med en
1663 balance med 5 millioner kr. for at blive i SMV-segmentet, som så siger at de gerne vil have en ISA-
1664 revisionspåtegning og jeg er godt er klar over at formentlig koster mellem 25-50 t.kr. det kan
1665 selvfølgelig være højere. I lyset af hvilket output de vil få ud af det, så er jeg faktisk ikke sikker på at
1666 jeg kan sælge den ydelse i dag. Men hvis der kommer nogle IT-systemer som kan hjælpe mig med
1667 at udføre det mere effektivt så vil jeg da ikke afvise, at vi har flere ISA-revisionskunder om 5 år.

1668 Peter: Det vil så betyde, at I vil kunne håndtere tungere kunder, med afsæt i at I har et digitalt redskab,
1669 som kan have en understøttende effekt, sådan rent automatiseringsmæssigt?

1670 Bjarne: Ja det er helt rigtigt.

1671 Peter: Nu har vi jo været meget rundt omkring hvilke muligheder der er i automatisering med robotter
1672 og generelt ved en digital transformation. Men hvis vi prøver at se på bagsiden af medaljen, hvilke
1673 udfordringer eller barrierer ser du ved denne stigende digitalisering? Det kunne både være internt i
1674 forhold til jer men måske et brancheperspektiv.

1675 Bjarne: Jeg tvivler faktisk på at der kommer den helt store ændring som følge af digitalisering. Hvis
1676 vi ser lige i øjeblikket, så har alle revisorer lidt svært ved at skaffe bedre og mere arbejdskraft. Derfor
1677 hvis man får bedre IT-systemer, så kunne det måske medføre at der vil ske en forskydning mellem
1678 små og store virksomheder men også land og by. Men jeg tror bare, at det vil sætte hele branchen i
1679 stand til at hurtigere eller bedre eller måske dele, revisionsydelser når vi taler om revisionssoftware.
1680 Men jeg tror ikke det kommer til at betyde nogle store forandringer. Hvis der kommer IT-spiller som
1681 gør at kvaliteten kommer op for alle, så alle kan levere en bedre kvalitet, så vil jeg ikke afvise af
1682 priserne på de små virksomheder vil kunne komme til at stige. Men min vurdering er, at lige nu er
1683 det svært at skaffe tilstrækkeligt med arbejdskraft og det vil sige at hvis du skulle købe min
1684 virksomhed. Så vil hovedproblemet måske ikke være om kvaliteten har været problemet og hvorvidt
1685 om kvaliteten af det produkt jeg har leveret er 90-95% er nok ikke det afgørende. Det er i stedet

1686 afgørende på sigt at kunne skaffe de medarbejdere der kan løse opgaverne bagefter overtagelsen, så
1687 du kan holde på din omsætning. Så antallet af, hvor mange der bliver uddannet som revisor vil også
1688 være udslagsgivende i større omfang end digitaliseringen. Prisen vil også kunne blive påvirket.

1689 Peter: Okay, hvad hvis vi ser på jer selv. Hvilke udfordringer tror du sådan i vil have, helt lavpraktisk
1690 med at skulle implementere et IT-system

1691 Bjarne: Der er jo mange der tilbyder IT-systemer. Men IT-systemer er ikke altid nødvendige og set i
1692 lyset af hvad de koster og den tid jeg skal bruge på at implementerer det. Et eksempel, lad os tage
1693 kryptering af data. Jeg bliver kimet ned af leverandører og de siger jeg skal købe deres
1694 krypteringssystemer til mails. Hvilke jo faktisk ikke er korrekt efter min mening og der tror jeg nogle
1695 IT-systemer som forsøger på at tage bestik af situationen, men de har alligevel ikke rigtig fat i den
1696 rigtig ende ift. lovgivningen. Det gør jo så selvfølgelig, at jeg ikke har tillid til de IT-leverandører
1697 som kontakter mig. Det vil helt klart være en barriere for os, at vi ikke har tillid til de IT-leverandører
1698 netop fordi deres produkt ikke er tilstrækkelige. De har jo ikke forstand for den tekniske viden.

1699 Peter: Så det du siger er, at selvom der faktisk kommer en rigtig smart løsning, og den er smart tænkt
1700 men den har ikke indbygget de revisionstekniske finesser som er nødvendige før vi kan bruge dem?

1701 Bjarne: Ja det er lige præcis rigtig. Hvis der kommer nogen og siger til mig at de har et
1702 revisionsprodukt, men det er ikke særlig hensigtsmæssigt, så vil det jo ikke lette noget for mig at købe
1703 produktet. Hvis det lettere noget for mig, altså lette min arbejdsdag eller gøre min indre procedure
1704 lettere. Det vil lige som at være at købe MSrev, men jeg allerede har et andet og tilsvarende
1705 revisionsprogram, det gør jeg ikke min verden lettere. Men hvis jeg på sigt finder noget som kan lette,
1706 så kommer selve implementeringsprocessen og IT-folk er ekstremt dårlig til at foretage
1707 implementering forstået på den måde at implementere. Det kunne fx være at indlægge nogle
1708 sammenligningstal i et system til revision. Det vil ikke kunne ske automatisk, bare se overgangen fra
1709 revi-note til Caseware, det kunne simpelthen ikke automatiseres det måtte man gøre manuelt. Det har
1710 jo været vildt mange timers spild timer for de revisorer, der har siddet med den overgang så det er
1711 helt sikkert en kæmpe barriere for mig, at den overgang der vil være fra et IT-system til et andet ikke
1712 har en automatisering.

1713 Peter: Det er altså når to typer af data eller systemer som møder hinanden og de ikke kan tale sammen,
1714 er det sådan?

1715 Bjarne: Ja nu om dage er der altid et nyt system der skal erstatte et tidligere system. Det irriterer mig
1716 grænseløst, at man ikke kan lave et system som kan samle de ting og funktion op som var foregået i
1717 det gamle system. Prøv at forstille dig, at I skulle implementere et regnskabssystem, som ikke kunne
1718 samle data op fra jeres tidligere system, så man skulle sidde og lave manuelt. Det ville jo være noget
1719 nemmere, hvis det nye system havde en sådan en funktion, at den kunne importere fx gamle
1720 regnskaber og sammenligningstal. Det er en kæmpe barriere for mig når jeg kigger på et
1721 automatiseringssystem, at det ikke implementerer automatisk det jeg har lavet fra tidligere år eller
1722 faser og så skal man gøre det manuelt. Udskiftning af revision, regnskabssystemer, planlægning -you
1723 name it-, det kan virkelig afholde mig for at skifte system. Det har så også den effekt, at det er noget
1724 IT-leverandørerne kan leve højt på, for så skifter jeg jo ikke og bliver ved med at benytte deres system.
1725 Det betyder så også, at min IT-leverandør ikke har nogen special interesse i at videreudvikle deres
1726 produkt men i stedet bare at malke koen bedst muligt.

1727 Peter: Ja, så handler det vel om at finde den gylden middelvej. Nu kan jeg se at tiden er løbet lidt fra
1728 os, men jeg har et kort spørgsmål her til sidst. Tror du at en stigende digitalisering af
1729 revisionsprocessen inden for 5 år, tror du at det vil ændre drastisk på den måde vi arbejder på i dag?

1730 Bjarne: Ja eller man kan jo håbe. Jeg har min tvivl. Jeg synes, at jeg har set mange tilløb til at det
1731 skulle ændre vores måder. Man kan jo håbe, at sådan en teknologi som blockchain gjorde at der blev
1732 mere gennemsigtighed i enhver regnskabsaflæggelse eller økonomifunktion. Bare så man skulle lave
1733 et regnskab, som alle kunne se og derfor havde bedre tillid til så man på en eller anden måde kunne
1734 by-passe revisorerne, det synes jeg da kunne være meget godt. Så kunne vi lave noget andet og bedre
1735 for det tror jeg der er mange der gerne vil i vores branche. Så man har jo lov at håbe men jeg tvivler.
1736 Jeg har meget svært ved at se det rent faktisk sker.

1737 Peter: Men hvad skal vi så lave som revisorer? Hvis Blockchain bliver en realitet inden for de næste
1738 fem år hvad skal vi så være gode til?

1739 Bjarne: Hvis vi ikke skal lave regnskab, revision og moms fordi der er noget software, som klarer det
1740 for os, så kunne man forstille sig at vi ville være rigtig dygtige til at lave rådgivning inden for SKAT
1741 men også inden for drift. Inden for driften, tror jeg der ligger kæmpe potentiale som revisorer ikke
1742 har tid til i dag og få lavet noget rådgivning om, hvordan driver man sin virksomhed og hvordan tjener
1743 man penge. Jeg kunne godt forstille mig, at hvis vi faktisk fik tid til det så vil vi beskæftige os med
1744 nogle bedre rådgivningsopgaver.

1745 Peter: Så videreudvikling eller specialering inden for et rådgivningsområde?

1746 Bjarne: Ja, nogle vil være gode til driftsrådgivning og andre vil være gode til finansiering eller
1747 sammenlægning af virksomhed.

1748 Peter: Det var faktisk det sidste spørgsmål for i dag Bjarne. Jeg er rigtig glad for, at du har taget dig
1749 tiden til mine spørgsmål. Jeg får hurtigst muligt transskriberet materialet og så kan jeg sende det til
1750 godkendelse ved dig.

1751 Bjarne: Det lyder bare godt Peter. Held og lykke med det hele.

1752 Peter: Tak.

1753 Bjarne: Vi tales ved.

1754 **Transskriberet interview: Celina Bach-Møller**

1755 Peter: Til at starte med, så vil jeg rigtig gerne høre lidt omkring dig Celina. Dit fulde navne, dit daglige
1756 virke i FSR, hvor længe du har været i branchen og hvad du ellers har af erfaring.

1757 Celina: Jeg hedder Celina Bach-Møller, jeg er statsautoriseret revisor. Jeg sidder som forretningschef
1758 i det team, som beskæftiger sig med Caseware i Foreningen Dansk Revisorer. Jeg kommer med en
1759 baggrund, som revisor. Jeg sad 21 år i EY og er opvokset med revision i EY. Jeg stoppede i EY, i
1760 2013 og har været i FSR siden. Her har jeg arbejdet med foreningens værktøjer og værktøjstilbud til
1761 medlemmer - og revisormarkedet generelt. Så jeg sidder i øjeblikket som forretningschef med
1762 Caseware som mit fokusområde. Det er ene og alene i forhold til hvad markedet ønsker, hvad er det
1763 for en udvikling vi ser og hvordan skal vores produkt se ud. Jeg har den løbende dialog med kunderne,
1764 vores support og vores salg osv. Det er den udadrettede del mod kunder og medlemmer, som jeg
1765 beskæftiger mig med. Så har jeg en kollega, der har selve udviklingsteamet siddende under sig.

1766 Peter: Okay. Så jeg kan forstå at du har en ret bred kontakt flade i for til den udvikling der foregår?

1767 Celina: Ja det vil jeg mene.

1768 Peter: Okay. For at springer ud i det hele så har jeg et mere overordnet spørgsmål. Hvis du kunne
1769 sætte et par ord på, hvordan du skulle definere den digitalisering som finder sted i de mindste
1770 revisionshuse i dag?

1771 Celina: SMV-revisorer som sidder med SMV-virksomheder som deres kundegruppe, de oplever i
1772 øjeblikket en digitalisering, særligt på dem som har det vi kalder erhvervsservice - altså bogføring.

1773 Der er rigtig mange andre firma, hvor denne bogføringsprocessen bliver digitaliseret. Der kommer
1774 nogle aktører som Billy, Dinero osv., ind og kan automatisere det at lave hele bogføringen. Fra at
1775 bilaget kommer ind, til det kommer igennem systemet med automatiseret bogføring osv. Det vil sige,
1776 at et område som tidligere har været en del af revisors kernearbejde netop ved de små og mellem store
1777 virksomhed de har som kunder. Det er et område, som er på vej til at forsvinde helt. Så det vil de
1778 kunne mærke og derfor skal de selvfølgelig finde noget andet at lave i stedet for. De skal altså op i
1779 værdikæden vil jeg mene. Det er i hvert fald et meget stort område som rigtig mange af vores
1780 medlemmer som sidder med i dag og arbejder med i dag ude ved kunderne. Så er det klart at på selve
1781 regnskabsopstillingens siden, vil der ske rigtig meget, hvis vi taler inden for en femårig periode. Her
1782 vil der ske noget i forhold til, hvad det reelt er revisorerne selv skal udføre af opstillingen. Så ved
1783 opstillingen af regnskaber vil der ske meget inden for fem år. Ment således, regnskabstallene sendes
1784 fra bogføringen direkte til erhvervsstyrelsen og så bliver der udgivet nogle centrale nøgletal, som man
1785 vil kunne direkte på erhvervsstyrelsens hjemmeside ved opslag på virksomheden. Disse nøgletal vil
1786 skulle være påtegnet af revisor. Så det vil altså også være et område, hvor der vil ske meget og det er
1787 jo faktisk også et kerneområde for revisorer i dag. Her vil der ske en klar ændring i forhold til hvad
1788 revisor arbejder med i dag og i hvor stort omfang. Det vil ikke længere være det fysiske regnskab på
1789 20 sider, som ligger i et Word-format eller som bliver udskrevet og gennemgået. Det bliver mere
1790 digitaliseret på det område.

1791 Peter: Så det du er inde på er, at der i fremtiden vil komme til at ske en løbende rapportering?

1792 Celina: Ja, der er jo et område hvor det offentlige arbejder med det der hedder automatisk
1793 erhvervsrapportering. Der er, at det offentlige gerne løbende vil trække tal ud fra de enkelte
1794 virksomheders bogføring og på den måde følge med i hvordan det går med virksomhederne. Så
1795 tingene bliver mere et her og nu billede, end det bliver et årsregnskab, hvor der reelt er gået 5 måneder.
1796 Så det bliver i stedet for gamle tal, et mere aktualiseret billede. Det betyder, at fra at revisor sidder og
1797 kigger på tal som er op til 5 måneder gammelt, pludseligt skal ind at forholde sig til de tal der kommer
1798 fra virksomheden i realtime. Men så er spørgsmålet, hvordan kan man som revisor udtale sig om dem.
1799 Er det processen, altså er det systemet bagved? Hvordan kan man sikre sig, at de efterposterings
1800 som skal laves, som vi ved at revisorerne altid laver, at de kommer ind sådan, at vi er sikre på at det
1801 grundlag der kommer ind til erhvervsstyrelsen, er det korrekt. Så det jeg mener er, at der vil stadig
1802 være behov for revisors erklæring, altså det at kunne udtale sig om et datagrundlag og konkluderer,
1803 hvorvidt om det er rigtigt baseret på sin faglighed. Det vil der altså stadigvæk være, men det vil være
1804 en anden måde at gøre det på.

1805 Peter: Nu prøver at jeg at dele det lidt op. Hvis vi ser på selve det mere manuelle arbejder med at
1806 foretage en regnskabsopstilling, det er der jo rigtig mange mindre revisorer, som har et meget
1807 tidskrævende arbejde, men så er der også selve erklæringsdelen - altså revisionsprocessen. Hvis vi
1808 dele disse op, ser du noget i dag som digitaliserer disse dele. Her tænker jeg både redskaber og
1809 teknologier.

1810 Celina: Når vi taler om selve erklæringssiden, så er de redskaber som anvendes her til
1811 procesværktøjer, hvor revisor bliver kørt gennem processen fra A til Z, fra man får kunden og
1812 accepterer opgaven til man ultimativt afgiver en erklæring. Hvilke dokumenter skal revisor igennem,
1813 hvad er det jeg skal udføre af handlinger for at jeg kan afgive min erklæring. Der findes flere
1814 leverandører i markedet, som leverer procesredskaber eller kvalitetssikringsværktøjer. Det er der
1815 allerede vil jeg sige. Der er altså leverandører men så er der også revisionsvirksomheder, som selv
1816 udvikler deres egne modeller i excel- databasestyring og så er der stadigvæk nogen som bruger et
1817 Word-dokument og arbejder ud fra det. Så er der bare ikke så meget styring i det, der skal de selv
1818 huske at de skal gøre alle tingene. Men der er rigtig mange af de leverandører, som har
1819 kvalitetssikring- og procesværktøjer, som sikre at revisor reelt set kommer igennem en guide og bliver
1820 hjulpet hele vejen. Ikke dermed sagt, at en revisor kan hænge hovedet ude på knagen. De skal
1821 stadigvæk bruge deres professionelle skepsis men der er mange ting, som allerede er automatiseret,
1822 men der er stadig rigtig mange ting som bliver yderligere automatiseret og bliver gjort lettere
1823 fremadrettet på erklæringsdelen.

1824 Peter: Hvis vi forholder os til det du siger angående erklæringens delen. Nu ser vi jo at i større
1825 revisionshuse anvender man i større grad fx dataanalyse. Hvis vi tager udgangspunktet i det, i forhold
1826 til revisionsprocessen er det så noget du ser, som er taget hånd om i SMV-revisionsvirksomhederne i
1827 dag? eller hvordan er det udbredt at bruge big data?

1828 Celina: Vi er fuldstændige enige om Peter, at når vi kigger fremad så bliver alt data-drevet. Det bliver
1829 data på den ene eller den anden måde. Om det så er regnskabstal eller om vi breder det ud til også at
1830 analyserer på mails eller informationer, eller hvad der står i fakturaer. Så data-drevet og dataanalyse
1831 kan blive meget stort og meget omfangsrigt. I dag kan man selvfølgelig også lave små analyser på en
1832 omsætning eller på personaleomkostninger. Det bruges ikke meget i de helt små SMV-revisorer. Når
1833 du kommer op omkring de store revisionshuse, så arbejder de rigtig meget med det. Du kan
1834 selvfølgelig også finde det blandt de revisorer i SMV-segmentet, men de er meget udfordret på det
1835 område. De spørger sig selv:” Hvad er det reelt set jeg skal lave af analyser, hvordan skal jeg bruge

1836 min analyse? Kan jeg tage kredit for informationen og værdien fra analysen, og dermed bruge den
1837 aktivt, så den kan hjælpe med til at reducere de handlinger, man laver efterfølgende. Det har de meget
1838 svært ved. Det er hvad vi oplever også når vi taler om foreningen. Vi taler rigtig meget netop om
1839 dataanalyse, men når revisorerne konkret skal sidde med det så bliver de enkle revisorer udfordret i
1840 at gøre det. Der er også flere leverandører i dag af dataanalyser men udfordringen er mange gange for
1841 SMV-revisorer, at få den nødvendige data fra virksomhederne og så kunne importere det ind i data
1842 analyseprogrammerne, og derfra så at tage stilling til hvilke analyse der så skal laves. Det ved jeg
1843 selv, at de store huse har ansat medarbejdere til som ikke laver andet end, at revisorerne kan sende en
1844 mail afsted, at de gerne vil have indhentet data til at lave analyse på et udvalg af regnskabsposter. Så
1845 tager personerne kontakt til virksomhedernes IT-afdeling, for at få udtræk, som er nødvendige og så
1846 importerer de det ind i deres analyseprogrammer således, at revisorerne faktisk blot får outputtet og
1847 skal kun forholde sig til det. Det er jo nemt for en stor revisionsvirksomhed at have den mulighed,
1848 men når de kommer ned i en mindre revisionsvirksomhed, så kan det være vanskeligt at have et set
1849 up der virker. Det kan være en udfordring at arbejde med dataanalyser.

1850 Peter: Jeg genkender den problemstilling angående usorteret data som du fortæller mig i forhold til
1851 det som andre revisionshuse har fortalt mig. Nu nævner jeg jo blot dataanalyse, men nu er der et væld
1852 af muligheder for at digitaliserer sin revisionsproces. Ud fra dit kendskab, hvad ser du som den mest
1853 udbredte metode til at digitaliserer sig selv?

1854 Celina: Lige i øjeblikket oplever vi helt klart et meget stort opsving i, at alle gerne vil have robotter.
1855 Alle vil meget gerne ind og lege med robotter i forhold til at automatiserer en proces. Det fx at hente
1856 noget fra det offentlige og måske behandle det. Så det at gøre manuelle processer mere automatiseret,
1857 det er i hvert fald et sted, hvor jeg ser rigtig mange udbydere, så kan man tale om det er en god eller
1858 dårlig ting. For man kan godt lave robotten en gang og får den korrekt opsætning, men kræver også
1859 vedligeholdelse efterfølgende. For det er jo stort set ikke andet end, at du fx beder den om at tage et
1860 regneark og udføre en bestemt kommando med en bestemt celle. Hvis der ske en ændring i fx en
1861 celle, eller fra den portal som robotten er programmeret til at hente sin information fra, så skal man
1862 vedligeholde robotten og omprogrammerer den. Det er jo én måde at arbejde med det på. Så er der fx
1863 det andet område, som dataanalyser. Jeg syntes også at vi oplever, særligt i disse tider, hvor vi har en
1864 situation, hvor alle arbejder hjemme, er der et behov for at have platforme, hvor man kan samarbejde
1865 med kunderne eller fx internt i revisionsvirksomheden og have adgang til tingene på nem og
1866 overskuelig måde. Revisorkan følge med i, hvor man befinder sig i processerne med hver kunde,
1867 hvorfor man som ledende revisor ikke skal bruge en masse tid på at finde ud af, hvor man er i

processen - den information kommer automatisk til syne i de værktøjer du har, så du har en god og effektiv måde at drive din revisionsvirksomhed på. Så ved jeg godt, at hvis man kommer helt ned i de små virksomheder, hvor der sidder en eller to revisorer, så vil de til en hver tid sige, at det vil de sagtens kunne lave via et excel-ark. fx. Det er jeg ikke i tvivl om, men hvis vi kommer bare lidt længere op i lidt større revisionshuse, så vil det være så nogle ting som også kommer til at være et arbejdsområde. Udfordringen omkring fil-delning, sikre mails er bestemt et udviklingsområde. Jeg har haft dialoger med nogle af vores kunder, hvor netop det med at have et mailsystem i sig selv, anses for at være digitaliseret. Hvor jeg så vil mene, at vi måske er kommet skridtet videre, så nu skal du også til at dele filerne. Dem sender jeg så bare, mener kunden. Så kommer problematikken så om det overhovedet er en sikker fremgangsmåde. Du har nok heller ikke kunne undgå at ligge mærke til, at det der er rigtig meget fokus på er netop, om de filer man har, om de er delt på en sikker måde. Der findes nogle platforme, som også vil være en mulighed for det. Vi har selv lavet et værktøj, som gør at man kan sende en liste ud til kunden via platformen og bede dem om at uploade alle de dokumenter man skal bruge for at lave revisionen. Så uploades det til platformen og så har man som revisor fuld adgang til det materiale. Det er en helt anden måde at arbejde med sin kunde på og ikke dermed sagt, at man skal styre det hele bag skærmen. Man skal bare se det som en mere effektiv måde at arbejde på, i stedet for at man hele tiden skal have fat i kunden for at få materiale eller stille spørgsmål, nu sker alt det her mere automatisk og så har du faktisk bedre tid til at arbejde med tingene og efterfølgende også bedre tid til at have en dialog med dine kunder. Du får hævet dig selv lidt om i stedet for at sidde for meget nede i suppedasen kan man sige. Man får altså i stedet tid til kigge op og det er jo det som er vigtigt. Revisoren skal jo arbejde med rådgivning og hjælpe sine kunder på den måde. Når meget bliver automatiseret i kunderne bogføring, så skal revisor kunne hjælpe med den proces og efterfølgende skal de sammen med kunden kunne udvikle deres virksomhed. Det er den vej revisor skal gå for at få nye arbejdsområder, som jeg ser det. Men processen i sig selv, vil også blive automatiseret ved at man får mange ting ind af sig selv. Man bestiller tingene ved kunden, får arkiveret materiale, hvor det skal placeres fx omsætning hvis det er en omsætningsanalyse. Herfra kan man lave dataanalyse på det og få et output af det. På baggrund af det skal systemerne selv kunne tage højde for hvis man anvender dataanalyse, at så skal der ikke foretages mange handlinger. Dataanalysen gav et output som måske har givet anledning til andre handlinger og det skal systemet hjælpe med. Det stiller selvfølgelig en stor udfordring til hvordan man laver systemerne, men det er sådanne nogle ting som gør at processen med at lave en revision, vil blive meget mere effektiviseret fremadrettet - selvfølgelig uden at revisor bare kan hænge hovedet på knagen. Systemerne skal hjælpe

1900 men revisor skal selv tage stilling til tingene undervejs, men det kan gøre processen meget mere
1901 effektiv.

1902 Peter: Okay, ja for det digitaliseringen skal gøre, er jo at vi arbejder mere effektivt og kunne løse en
1903 opgave hurtigere, hvor produktet er en højere kvalitet efterfølgende. Men det jeg hører dig sige, er at
1904 der faktisk ligge en stort potentiel for mindre revisorer i form af tidsbesparing ved netop fildelings
1905 teknologier, altså cloud computing løsninger. Så man får en mere effektiv fildeling med sine kunder
1906 - er den vej du tænker.

1907 Celina: Ja det vil jeg helt klart mene. Jeg ved godt at nogle af medlemmer og kunderne helt klart vil
1908 blive udfordret i det for de er jo vant til at man får bilagene ind, hvorefter man reviderer dem. Men
1909 jeg vil helt klart mene, at man får en fordel ved at have en effektiv dialog med sine kunder. Hvis man
1910 så samtidig har adgang til bogføring så man løbende kan følge med i hvad der sker, så har man også
1911 platformen til at kunne dokumentere sin dialog med sin kunde. At man derinde kan se hvad der sker
1912 og man kan få nogle advarsler hvis der en kunde som er ved at gå den forkert vej - så kan man advare
1913 kunden. Så man får platforme der giver et dashboard som hjælper til, at man har fokus på de rigtige
1914 ting som revisor.

1915 Peter: Du har tidligere nævnt lidt omkring det men, hvor ser du egentlig de største udfordringer ved
1916 digitaliseringen som sker i dag?

1917 Celina: En ting er, at revisors kompetencer til både at arbejde med digitaliseringen, forstået på den
1918 måde som dataanalyse som vi var inde på tidligere, men også at kunne rådgive sin kunde omkring
1919 digitalisering. Meget omkring fx Cybersikkerhed. Enten skal man som revisor have en super interesse
1920 for de her ting eller også skal man op i et størrelse revisionshuse før, at man ved noget omkring
1921 Cybersikkerhed, og kan rådgive omkring så nogle ting. Det er ikke der hvor revisors kompetencer
1922 ligger, men det som kan hjælpe på det er selvfølgelig undervisning. Men det kunne også være som
1923 man ser det nogle steder i dag, at man har et samarbejde på tværs af brancher fx advokatbranchen.
1924 Den model kunne også bruge hvis man i stedet havde tilknyttet en IT-konsulent som var en del af det.
1925 Så revisionshusene vil blive en smule anderledes, for man vil have andre folk ansat som kan varetage
1926 andre områder.

1927 Peter: Så en udfordring kan være revisors mangel på evner til at kunne håndtere digitaliseringen, de
1928 tekniske egenskaber?

1929 Celina: Ja præcis, og så kan vi sige, at i øjeblikket har revisorerne supertravlt og nu har de så ekstra
1930 travlt pga. corona-krisen. Men de ser ikke rigtig den overordnede udvikling. Det med at tænke
1931 langsigtet kan være en udfordring. Nu taler vi jo om 5 år ud i tiden, men det med at følge med i fx
1932 den digitale udvikling for den sker jo så hurtigt. Så at holde øje med den udvikling og prioriterer det.
1933 Så man tager sig ikke tiden til at lægge en plan for en revisionsvirksomhed, mere præcist at ligge en
1934 IT-strategi. Det er ikke noget, som er en spidskompetence for det segment som du arbejder med. Men
1935 det handler vel også om viljen til at tænke nyt og investerer i nye værktøjer. Tankegangen om, at jeg
1936 er nødt til at forstå eller sætter mig ind i udviklingen, eller bruger investeringspenge på noget
1937 langsigtet er vanskelig. Ofte vil der bliver set på lige nu og her, hvor forretningen hænger sammen og
1938 der er høj indtjening selv ved at det meste af arbejdet bliver udført manuelt. Det handler nok meget
1939 om at det kræver en investering af tid og penge, hvor der vil fremadrettet vil skulle indregnes en fast
1940 udgift til en IT-omkostning. Så der er meget fokus på den penge-investering mere end at se på de
1941 fordele som investeringen i digitaliseringen kan bidrage med.

1942 Peter: Hvordan tror du det kan være? Hvad tror du det skyldes, at det kan være sværere for SMV-
1943 revisorer at tænke langt ud i fremtiden hvad angår IT?

1944 Celine: Jeg tror simpelthen det er fordi, at revisorer er et folk der sidder og knokler - nu skal jeg ikke
1945 tage alle over en kam - men revisor er kortsigtet fokuseret på de opgaver og gøre det godt for
1946 kunderne, så de får løst de opgaver som der er her og nu. Så det er sjældent, at de sætter sig tilbage
1947 og prøver at kigge på hvor udviklingen går hen. Samtidig har de svært ved overskue det hele fordi
1948 der er så mange udbydere, og så mangler SMV-revisorer nok også nogen at sparre med og de sparere
1949 ikke rigtig med hinanden. Man går ikke til konkurrenten og har drøftelser om hvordan man skal
1950 investere i IT, så der er ikke så mange som går til det i fællesskab.

1951 Peter: Nu taler vi om den digitalisering som der finder sted i dag. Men hvis vi prøver at se på tiden
1952 inden den digitaliserings periode som vi befinder os i nu. Hvilke udfordringer har der sådan
1953 historisk set været tidligere for branchen?

1954 Celina: Bare det at få indført mails år tilbage var et stort skridt.

1955 Peter: Så meget den basis udvikling inden for IT?

1956 Celina: Ja, det er godt nok mange år siden. Det at man ikke længere sad og skrev på skriver maskiner.
1957 Jeg kan huske under computerens indførelse, at der var nogle kollegaer som i en pæn tid op i starten
1958 af 90'ersynes at computeren var et "dyr". Jeg er jo så gammel, at computeren lige blev introduceret

1959 da jeg startede tilbage i 90'erne i revisorbranchen. Hele det med at arbejde med en computer og skrive
1960 en mail og modtage tingene med det samme, det var jo noget helt nyt. Man var jo mere vant til at
1961 komme ud til kunden og skriver liste over det materiale som man skulle have. Den gang foregik
1962 opstilling af regnskaberne også meget manuelt med en skrivemaskine, i skrivestuer som det hed, hvor
1963 der sad sekretærer som kun sad og skrev løs - gud forbyde hvis der var ændringer. Så hele
1964 digitaliseringen har haft stor indflydelse på selve den måde man som revisor har arbejdet på. Det har
1965 jo også påvirket hele samfundet, men jeg tror nogle gange at revisoren hænger lidt fast i hvad de er
1966 rigtig gode til. Men det betyder, at de ikke altid er så forandringsvillige. Der kan man sige, at de unge
1967 som kommer ud i revisorbranchen, har jo en helt anden tilgang til at være digitaliseret så de vil jo
1968 også have en lyst til at stifte bekendtskab med digitaliseringen og vil ikke være tilfreds med at skulle
1969 lave meget manuelt arbejdet i et revisionshus. Så kan det være svært at tiltrække de rigtige folk hvis
1970 man ikke er med på digitaliseringsbølgen.

1971 Peter: Tror du så det egentlig kan være med til skubbe en yngre generation af revisor væk fra de
1972 mindre huse til de mere digitaliseret og større huse?

1973 Celina: ja det tror jeg rent faktisk.

1974 Peter: Det var lidt et sidespring. Nu vil jeg rigtig gerne ind og tale lidt mere om fremtidsperspektivet.
1975 Inden for en femårige periode, hvordan vurderer du så digitaliseringen vil påvirke SMV-revisorers
1976 revisionsproces?

1977 Celina: I dag har vi jo flere forskellige erklæringstyper, som også kendetegner det som vi ser ved en
1978 SMV-revisionsvirksomhed. Men i fremtiden vil erklæringerne i større grad være med afsæt big data,
1979 som er gået gennem systemet, hvor systemet laver et output og så skal revisor står inde for det output
1980 der er fra softwaresystemerne. Så man laver erklæringer på noget som ikke lige er et billede på her
1981 og nu, som et regnskab er, men hvis det kører igennem systemet, så ved vi at systemet gør det rigtigt
1982 og dermed er outputtet rigtigt. Det tror jeg der kommer rigtig mange erklæringer på. Selve
1983 revisionsprocessen, her arbejder vi selv rigtig meget på at gøre det så digitaliseret som muligt med de
1984 redskaber som vi udvikler. Hertil forsøger vi at udvikle software som tilpasser sig de valg, man tager
1985 hen ad vejen. Man skal tage stilling til enkelte spørgsmål og så retter processen sig til, sådan at revisor
1986 ikke skal sidde og foretage mange manuelle handlinger. I stedet skal tingene blive dynamiske, hvor
1987 det er muligt, skal det være muligt at hente information fra kunderne, samt integrere data fra andre
1988 systemer og dermed få data ind enten fra Erhvervsstyrelsen, bogføringen, og andre eksterne steder.
1989 Så skal det indarbejdes i produktet så revisor effektivt kan bruge det. Så det bliver meget mere data-

1990 drevet i fremtiden. Hvis data kommer ind fra bogholderi og Erhvervsstyrelsen, så stiller regnskabet
1991 sig op selv og så begynder revisor at forholde sig til det. Det er ikke mening at revisor selv skal sidde
1992 og tilpasse, det skal i stedet fremgå tydeligt hvad de skal kigge på. Så slutteligt trykker du på en knap
1993 og hermed bliver det indrapporteret til Erhvervsstyrelsen og du har også kunne genere et godt og
1994 grundigt overblik, som du også herigennem har kommunikeret ud til kunderne, om hvad de skal
1995 arbejde videre med. Så har du netop tid til at tage fat på kunden og formidle alle de ting som måske
1996 er gået galt, og være mere værdiskabende ved at pointere, hvilke ting som der kan forbedres. Så det
1997 giver dig mulighed for at komme ud i rådgivningsdelen.

1998 Peter: Et fokus I har til fremtiden, det er at udvikle et stykke software, som har en bedre evne til at
1999 kunne integrere forskellige typer af data samlet, så det bliver forståeligt og samtidig kvalitetsredskab
2000 for revisor, er det korrekt?

2001 Celina: Ja, det er det helt sikkert.

2002 Peter: Hvis du igen skal prøve at forhold dig til perioden 5 år. Er der et område som I har særligt
2003 fokus på? Nu nævner du selv integration af data, men er der andre områder hvor I har fokus på?

2004 Celina: Vi tænker forskellige former for analyser. Vi har også Caseware -international de har f.eks.
2005 på deres hjemmeside, en maskine som kigger ind på de Amerikanske børsnoterede selskaber. Den
2006 forsøger at forudsiger hvad der er rigtig og forkert, samt hvor korrekte deres indrapportering er som
2007 de har lavet. Det kunne også være at man kunne begynde at lave analyser på, risikoen for at
2008 virksomhederne går konkurs. Så helt klart alt det, der kan hjælpe revisor til at have en effektiv
2009 arbejdsdag, det er nok det mål vi går efter. Revisors tid er så værdifuld at man ikke skal bruge den til
2010 manuelle processer og ikke bruge den til alt for mange unødvendige ting. Man skal i stedet kunne
2011 forholde sig til det der kommer af input og analyserer på det og så skal man kunne gå ud og formidle
2012 det videre så det er mere værdiskabende for kunden. Så produkterne som hjælper revisor til at frigive
2013 mere tid og være mere værdiskabende for kunden, det er det som der vil være fokus. Så vores
2014 værktøjer bliver så enkle og effektive som muligt. I denne periode har vi jo rigtig meget arbejdet på
2015 Skype og Teams på grund af situation lige nu i Danmark. Der oplever jeg, at løsninger er meget
2016 udfordret på performance i øjeblikket, da nogle af tingene ikke fungerer lige så effektivt som det
2017 burde måske. Det er jo en udfordring, for vil den digitale udfordring kunne håndtere alle de mennesker
2018 der skal arbejde på den her måde? Netop den her krise har jo vist en helt anden måde at arbejde
2019 sammen på, hvilket nok har flyttet rigtig mange revisorer. For 14 dage side havde vi, i foreningsregi,
2020 svært ved at gennemføre et Skypemøde med fx vores udvalg, som kommer fra hele Danmark - det

2021 var bedre at samles i København. Nu kan vi så sagtens gennemføre et Skype møde og gennemføre
2022 nøjagtig det samme og møderne nogle gange mere effektive, for der går ikke lige tid med at
2023 hyggesnakke først, for man er jo på og så kan man jo lige så godt komme i gang.

2024 Peter: Så det vil sige, at I mener måske også andre revisorer er blevet tvunget ud i sådanne situationer?

2025 Celina. Ja det tror jeg helt sikkert. Det er i hvert fald helt klart min oplevelse. Til den positive side,
2026 for det har virkelig digitaliseret Danmark, at vi har fået Corona-krise, hvis vi skal se noget positivt i
2027 den.

2028 Peter: Sådan som brancheorganisation, er der noget som I gør for at digitaliseringen bliver fremmet
2029 hos SMV-revisorerne. Gør I noget aktivt og hvad vil I gøre aktivt i fremtiden?

2030 Celina: Vi har udarbejdet diverse analyser, og for 1-2 år siden begyndte vi at tale om "den brændende
2031 platform", netop for dette segment og fortælle om, at den type revisor er nødt til at forholde sig til
2032 digitaliseringen. For deres kunder bliver digitaliseret og det vil automatiske også stille krav til
2033 revisoren når kunderne er digitaliseret. Hvordan skal revisor så reviderer dem og i fremtiden også
2034 kunne rådgive kunderne omkring disse områder. Så har vi løbende haft både medlemsmøder og på
2035 vores årlige SMV-møder har vi også haft digitaliseringsfokus. I år har vi det, som vi kalder
2036 digitaliserings akademi. Så der er kurser, som alene har fokus på digitalisering, som består af 6-7
2037 kursus dage, hvor man kun har fokus på det. Det løbende kursus apparat er også helt klart noget af
2038 det som indeholder digitaliseringskurser. Vores faglige afdeling arbejder også meget med at
2039 kommunikerer ud i deres nyhedsbreve, hvor de fortæller om Cybersikkerhed og vi indgår nogle aftaler
2040 med vores SMV-indsats. Her prøver vi at indgå nogle aftaler med nogle firmaer, som netop
2041 understøtter med nogle produkter i forhold til at man kan blive digitaliseret. Derudover har vi vores
2042 eget kvalitetssikringsværktøj, hvor vi til medlemmer arbejder med en kombination - for vi står jo med
2043 et værktøj som vi selvfølgelig gerne vil sælge, men vi prøver også at afholde større møder med kunder
2044 og medlemmer, hvor vi taget et emne op, som vi synes der kunne være relevant. Her i efteråret havde
2045 vi tre dage, hvor vi turnerede rundt i Danmark og snakkede digitalisering med udgangspunkt i nogle
2046 analyser der var blevet lavet om, hvor digitaliseret segmentet er. Vi gjorde det netop for at få en bedre
2047 ide om hvad de synes der er svært ved digitaliseringen, og hvor vi, som forening, kan hjælpe dem og
2048 hvor kan vores værktøjer hjælpe. Så det er den tilgang vi har.

2049 Peter: Okay, så jeg kan forstå at I anerkender, at der er en reel problemstilling nu men også i
2050 fremtiden?

2051 Celina: Ja det gør vi.

2052 Peter: Okay - Vi har talt en smule om det tidligere men hvis vi prøver at se 5 år ud i fremtiden, hvordan
2053 tror du så at SMV-revisorers arbejdsproces vil ændre sig? Her tænker jeg mere om, revisors daglige
2054 virke og om der er nogle ting, som kommer til at ændre sig qua digitaliseringen?

2055 Celina: Jeg tror stadigvæk, at de revisorer som kommer ud i dag, vil gribe digitaliseringen mere, for
2056 de er mere vant til at være virtuel og gøre tingene via computeren. Man kommer også til at arbejde
2057 på forskellige tidspunkter og derved at have en dialog med sine kunder som mange gange foregår
2058 over nettet på den ene eller anden måde, hvor man så følger op på nogle opfølgningspunkter - så det
2059 lyder forkert at sige, at man bliver sat bag skærmen for, det er ikke sådan ment. Men fremadrettet vil
2060 udgangspunkt være bag skærmen for mange ting. Så på den måde tror jeg, at ved at man tidligere tog
2061 ud og havde en dialog med kunderne om fx en gennemgang af regnskab - det vil ikke være det man
2062 tager ud med i fremtiden. Man vil i stedet tage ud med noget værdifuldt man kan give til kunderne.
2063 Regnskabet er noget som bliver færdiggjort næsten lige efter årsafslutning, for man har tingene og
2064 man har måske allerede haft mulighed for at have en løbende dialog med kunden. Det er jo nemmere
2065 at tage en løbende dialog med kunder pr. telefon eller lignende og spørge ind til nogle specifikke ting,
2066 så man bedre kan følge med i deres økonomi. Så bliver det mere værdifuldt og så er der ikke så mange
2067 spørgsmål når man når til status, så jeg tror faktisk at med digitaliseringen vil der komme en tættere
2068 dialog med kunden fordi systemerne vil hjælpe en til at have fokus på, hvad er der vigtigt at tale med
2069 kunden om. Det vil sige, når du endeligt tager ud til kunden - og det skal man, det er vigtigt at være
2070 fysisk ude ved kunderne. Så blive det med henblik på, at de kan rykke deres forretning og på den
2071 måde kan du som revisor også rykke din forretning. Så er der de her regnskabsfabrikker, som jeg
2072 kalder dem, som ikke laver andet end at sidde og laver regnskaber. De er så et helt andet sted og det
2073 er deres fokus, men jeg tror revisorerne skal indse, at de skal forsøge at være værdiskabende i højere
2074 grad med andre ydelser end med årsregnskabet for deres kunder. Så de skal være mere nysgerrig på
2075 deres kunder og systemerne skal hjælpe dem til hurtigere at kunne fokusere på ting som skaber værdi
2076 for kunderne.

2077 Peter: Så værdiskabelse udover regnskabet?

2078 Celina: Ja, helt klart. Når man taler med revisors kunder og dem som vi har lavet analyser og rapporter
2079 på. Fx hvordan skal kunden forholde sig til almindelige driftsprocesser og hvordan kan man
2080 effektivisere områder. Det har revisor jo kompetencerne til hjælpe med, hvor de kan møde op i
2081 virksomheden og være konsulent og rådgive på de områder. Men de bruger det bare ikke.

2082 Virksomheden går i stedet ud og hyrer en meget dyr konsulent i stedet for at bruge revisoren. Det er
2083 der, hvor revisor sagtens kunne komme i spil. Jeg kan også sige det anderledes - jeg mener de skal op
2084 i værdikæden. Fra at side og lave regnskaber som ikke er så værdifuldt som det har været, så kan
2085 digitaliseringen hjælpe til at få lavet det mere rutine præget arbejde, så revisor i stedet kan have fokus
2086 på områder, som er mere værdiskabende, her tænker jeg bl.a. procesoptimering. Så vil revisor få
2087 tilført kunden værdi og så bliver revisoren mere værdifuld for virksomheden.

2088 Peter: Hvis du så skal stille helt skarpt på det fremtiden. Hvis vi ser den løbende proces som kommer
2089 til at ske de næste fem år, hvad er den største udfordring eller barrierer ved at revisors arbejde er udsat
2090 for den her store digitalisering?

2091 Celina: Hvis revisor ikke følger med og bliver digitaliseret, så bliver de løbet over ende af andre
2092 udbydere. Det er andre firma både i branchen men også udenfor. Det kan være IT-firmaer eller
2093 udbydere af bogføringssystemer. De aktører kommer mere ind på områder, som tidligere har været et
2094 af revisors kerneområde og de ting vil forsvinde og hvis revisor ikke formår og komme op i
2095 værdikæden, så vil de blive meget udfordret. Der kommer andre, som byder ind på revisors
2096 kerneområder som vi ser dem i dag.

2097 Peter: Okay, super. Jeg har lige et sidste spørgsmål, tror du så at denne øget digitalisering vil
2098 fremskønne en form for konsolidering i branchen?

2099 Celina: Selvfølgelig er det klart at der er en masse revisorer, som skal gennem et generationsskifte,
2100 så sker der måske konsolidering i blandt nogle virksomheder. Men jeg tror egentlig, at den næste
2101 generation, som kommer af revisorer, er meget mere digitaliseret orienteret og så vil jeg mene at de
2102 faktisk vil kunne være lige så effektive som de store huse og på den både måde sagtens kunne
2103 bibeholde det segment de sidder med i dag. Det er klart at ting som cybersikkerhed, kan blive en
2104 udfordring men hvis de bare har et effektivt værktøj til løsning af deres daglig kerneopgaver, så vil
2105 det frigive så meget mere tid. Nogle gange vil jeg sige, at de mindre revisorer er bedre til at være
2106 rådgivere end de store huse, netop da de ved rigtig meget om deres kunder. Men de har ikke altid
2107 tiden til at have rådgiver rollen.

2108 Peter: Så hvis vi ser en SMV-revisor i dag og om fem år. Hvad vil den største forskel være på den
2109 måde de arbejder på med digitaliseringen som fokus?

2110 Celina: Når jeg kigger ind i et revisorkontor, så tror jeg, at jeg vil se en form for system som kan
2111 samle mange forskellige informationer. Det kan være en platform eller noget andet software. Her vil

2112 alle kunderne fremgå og deres informationer, så der vil være en langt større integration af information
2113 som bliver samlet på tværs af systemerne. Så vil der være mere fokus på outputtet, hvor revisor kan
2114 reagere på hvis der er afvigelser på ting, som var forventet og så kan med indgå i en dialog med sin
2115 kunder på baggrund af det. Hvis man som revisor skal løse en opgave, så vil der være systemer som
2116 giver en større støtte til revisor, så de kan laves mere effektivt og i slutproduktet vil det blevet
2117 fremhævet nogle ting som man skal tale med sine kunder om for at skabe værdi. Jeg tror ikke at vi
2118 bliver låst til computeren, men vi bliver i højere grad guidet og hjulpet langt mere af systemerne.

2119 Peter: Nu har systemerne begyndt at overtage flere af processerne, vil det så have en effekt på revisors
2120 faglighed? Her tænker jeg måske den yngre generation af revisor, vil det have en effekt på dem?

2121 Celina: Nej det vil jeg ikke mene for det er altid nødvendigt at revisor har en faglig skepsis omkring
2122 det output som kommer, altså ser det rigtigt ud. Så er der måske det med at opstille regnskabet op,
2123 det tager ingen tid men det at sidde og kigge på regnskabet bagefter, der skal man have en faglighed
2124 på plads for der skal det vurderes om det er et udtryk for det som man havde forventet ud fra ens
2125 kendskab til virksomhed. Det handler egentlig om, at i fremtiden skal revisor ikke bruge sin tid på
2126 mange manuelle processer men i stedet skal man bruge tiden på at vurderer outputtet. Herfra skal
2127 revisor dykke ned i de enkelte poster hvor det er relevant.

2128 Peter: Så det handler om at de manuelle ting bliver udfaset?

2129 Celina: Ja, men revisor har nogle kompetencer indenfor det at se ting, som skiller sig ud og har en
2130 god evne til at se analytisk på ting. Det kan godt være, at det ikke er alle revisor som er gode til at
2131 bruge analyse programmer men de er gode til at se sammenhænge, lidt populært sagt hullerne i osten.
2132 De ser hvordan helheden ser ud og hvad det er, der går galt i proces og hvad der forberedes. Så der er
2133 rigtig mange ting som revisor kan, som ligger højere i værdikæden, men som de ikke altid får taget i
2134 brug fordi de fx bruger for meget tid på at opstille regnskaber.

2135 Peter: Okay, det var faktisk mit sidste spørgsmål. Jeg ved ikke selv om du har nogle ting som du
2136 gerne vil uddybe?

2137 Celina: Nej, men du er altid meget velkommen til at skrive opfølgende spørgsmål hvis du har brug
2138 for mere.

2139 Peter: Det kan slet ikke udelukkes, mange tak. Men jeg vil sende dig det transskriberede materiale og
2140 så kan du gennemlæse og gode det når det passer dig.

2141 Celina: Det lyder bare godt Peter. Men held og lykke med det hele.

2142 Peter: Tak. Vi tales ved.